

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ DISNEY:

**ΟΙ 9 ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΜΙΟΥΣΙΚΑΑ ΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟ
ΤΟ 1989 ΕΩΣ ΤΟ 1999**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑ

της φοιτήτριας:

Ανδριάνας Κόρακα

ΑΕΜ: 1575

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Γεώργιος Κίτσιος, Λέκτορας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	2
Πρόλογος - Ευχαριστίες	4
Περίληψη	5
Abstract	6
Εισαγωγή	7
Εστιάζοντας στη Disney: Ένα μικρό ιστορικό	7
Η εξέλιξη της έρευνας στο χρόνο	10
Η διάρθρωση της εργασίας	12
1. Η ιστορία της εταιρείας Walt Disney (1923 - σήμερα)	14
Η ίδρυση της εταιρίας	14
Η «Σιωπηλή» εποχή και ο Mickey Mouse.....	15
Οι 7 κινηματογραφικές εποχές της Disney	18
1.1.1 Η Χρυσή εποχή (1937 - 1942).....	20
1.1.2 Τα χρόνια του Πολέμου (1943 - 1949).....	21
1.1.3 Η Ασημένια περίοδος (1950 - 1967)	23
1.1.4 Η Χάλκινη ή Σκοτεινή περίοδος (1970 - 1988).....	25
1.1.5 Η Αναγέννηση της Disney (1989 - 1999).....	26
1.1.6 Η Μετά - αναγεννησιακή περίοδος (2000 - 2009).....	28
1.1.7 Η Δεύτερη Αναγέννηση (2010 - σήμερα).....	29
2. Παρουσίαση δεδομένων	31
Η Αναγέννηση της Disney: Σημαντικά χαρακτηριστικά.....	31
Παρουσίαση και ανάλυση των ταινιών	39

2.1.1	Η Μικρή Γοργόνα / The Little Mermaid (1989).....	42
2.1.2	Η Πεντάμορφη και το Τέρας / Beauty and the Beast (1991).....	51
2.1.3	Αλαντίν / Aladdin (1992).....	62
2.1.4	Ο Βασιλιάς των Λιονταριών / The Lion King (1994)	73
2.1.5	Ποκαχόντας / Pocahontas (1995).....	83
2.1.6	Η Παναγία των Παρισίων / The Hunchback of Notre Dame (1996).....	93
2.1.7	Ηρακλής: Πέρα από το μύθο / Hercules (1997)	107
2.1.8	Μουλάν / Mulan (1998).....	117
2.1.9	Ταρζάν / Tarzan (1999).....	124
	Συμπεράσματα.....	131
	Κατάλογος Εικόνων	140
	Βιβλιογραφία	145
	Ελληνική βιβλιογραφία.....	145
	Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	146
	Διαδικτυογραφία.....	150
	Φιλμογραφία	155
	Άλλες πηγές.....	157
	Παράρτημα	162
	Παράρτημα Ι	163
	Παράρτημα ΙΙ.....	164
	Παράρτημα ΙΙΙ.....	200

Πρόλογος - Ευχαριστίες

Αν μπορείς να το ονειρευτείς, τότε μπορείς και να το κάνεις πραγματικότητα.

Walt Disney (1901 - 1966)

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών, της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ.. Πρόκειται για μία έρευνα, η οποία ασχολείται με την Αναγέννηση της Disney και, πιο συγκεκριμένα, την διεξοδική μελέτη των εννέα ταινιών μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων της δεκαετίας 1989 - 1999, με σκοπό την κατανόηση της μουσικής δομής και την διερεύνηση των παραγόντων, που συντέλεσαν στην μεγάλη τους επιτυχία.

Οι συγκεκριμένες ταινίες, έχοντας σημαδέψει τα παιδικά μου χρόνια, κατείχαν ανέκαθεν μία ιδιαίτερη θέση στην καρδιά μου. Όταν πέρασα στην σχολή, όμως, δεν φανταζόμουν, ότι η τελευταία μου εργασία, ως φοιτήτρια, θα είχε ένα θέμα σαν κι αυτό, συνδυάζοντας δύο μεγάλες μου αγάπες: αυτή για τη μουσική και αυτή για τη Disney.

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω, θερμά, όλους όσους βοήθησαν να γίνει αυτό το όνειρο πραγματικότητα: τον κ. Κίτσιο Γεώργιο, Λέκτορα καθηγητή του τμήματός μας, ο οποίος, με υπομονή, ανέλαβε την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας, δίνοντας τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκπόνησή της, όπως επίσης και τον κ. Αχλαδιώτη Μιχάλη, υπεύθυνο του τμήματος μεταγλωττίσεων των στούντιο Sierra, για την άμεση ανταπόκριση στο κάλεσμά μου και την συνέντευξη που μου παραχώρησε.

Η ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας, ωστόσο, δεν θα ήταν εφικτή δίχως την στήριξη και την αγάπη των δικών μου ανθρώπων, οι οποίοι στάθηκαν δίπλα μου όλο αυτό το διάστημα και μοιράστηκαν τους προβληματισμούς μου. Σε αυτούς τους αφανείς ήρωες, λοιπόν, είναι αφιερωμένη αυτή η εργασία: μα πρώτα απ' όλους, στους δύο υπέροχους ανθρώπους που με έφεραν στον κόσμο.

Στους γονείς μου,

Κωνσταντίνο και Ελένη

Περίληψη

Αντικείμενο αυτής της εργασίας αποτελεί η «Αναγέννηση της Disney» και, πιο συγκεκριμένα, οι εννέα βραβευμένες ταινίες μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων από το 1989 μέχρι και το 1999. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει όλους εκείνους τους παράγοντες που συντέλεσαν στην μεγάλη επιστροφή της εταιρίας στο χώρο των μουσικών ταινιών και να αποκωδικοποιήσει την λεγόμενη «Broadway Formula», αναλύοντας την μουσική τους δομή, με την βοήθεια της ποιοτικής μεθόδου.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε μία ιστορική αναδρομή από την ίδρυση της εταιρίας Disney, στις επτά κινηματογραφικές εποχές, οδηγώντας στην καλύτερη κατανόηση της μακροδομικής της πορείας στο πέρασμα των χρόνων. Στην συνέχεια, ακολουθώντας μία πορεία από το γενικό στο ειδικό, εστίασαμε αποκλειστικά και μόνο στην περίοδο της Αναγέννησης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την έκαναν ξεχωριστή. Παράγοντες όπως, η διοικητική σταθερότητα και ο ρόλος του Michael Eisner, η επιστροφή στην επιτυχημένη συνταγή των παραμυθιών, η συνεργασία με τον Alan Menken και η επιστράτευση επώνυμων καλλιτεχνών, συζητήθηκαν εκτενώς και φαίνεται να έδρασαν καταλυτικά στην επιτυχία των ταινιών αυτής της εποχής, σε παγκόσμιο επίπεδο. Έπειτα, σειρά είχε η αναλυτική παρουσίαση κάθε ταινίας ξεχωριστά, στην οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην μουσική επένδυση και τον λειτουργικό ρόλο που έπαιξε κάθε τραγούδι στην εξέλιξη της πλοκής.

Η εργασία φτάνει στο τέλος της με την παρουσίαση των γενικών και ειδικών συμπερασμάτων, που αφορούν την κατανόηση της μουσικής δομής των ταινιών, ξεχωρίζοντας οκτώ διαφορετικούς τύπους κομματιών που συναντώνται σε αυτές.

Λέξεις κλειδιά: Disney, Αναγέννηση, Κινούμενα σχέδια, Παραμύθια, Μιούζικαλ, Broadway Formula, Alan Menken, Michael Eisner

Abstract

The subject of this essay is the "Disney Renaissance" and more specifically, the nine award - winning animated musical films from 1989 to 1999. The aim of the research was to investigate all those factors which contributed to the great return of the company to the field of musical films and to decode the so - called "Broadway Formula" by analyzing their musical structure, using the qualitative method.

Initially, a historical retrospective took place since the founding of Disney, in the seven eras of Disney filmmaking, leading to a better understanding of its macrostructure development and evolution, over the years. Then, following a general-to-specific approach, we focused exclusively on the Renaissance era and on the special features that made it unique. Factors such as the administrative stability and the role of Michael Eisner, the return to the successful fairy tale recipe, the collaboration with Alan Menken and the recruitment of famous artists were discussed extensively and seemed to have been a catalyst for the success of the films of this era, worldwide. Then, there was a detailed presentation of each movie separately, in which particular emphasis was placed on the musical investment and the functional role played by each song in the evolution of the plot.

The research comes to an end with the presentation of the general and specific conclusions, regarding the understanding of the musical structure of the films, separating eight different types of tracks encountered in these.

Keywords: Disney, Renaissance era, Cartoons, Fairy tales, Musical, Animated musicals, Broadway Formula, Alan Menken, Michael Eisner

Εισαγωγή

Εστιάζοντας στη Disney: Ένα μικρό ιστορικό

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η λεγόμενη «Αναγέννηση της Disney» και συγκεκριμένα οι εννέα αντιπροσωπευτικές ταινίες μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων από το 1989 μέχρι και το 1999. Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, μετά τη γενικότερη ύφεση με την οποία ήρθε αντιμέτωπη η εταιρία για περίπου μία εικοσαετία, (από το θάνατο του Walt Disney και έπειτα), άρχισε ξαφνικά να κερδίζει το χαμένο έδαφος με παραγωγές μουσικών ταινιών κινουμένων σχεδίων, που έκαναν παγκόσμια επιτυχία. Η παρούσα μελέτη, λοιπόν, σκοπεύει να διερευνήσει τους παράγοντες που συντέλεσαν σε αυτή την μεγάλη επιστροφή, δίνοντας έμφαση στο ρόλο της μουσικής επένδυσης των εννέα ταινιών που την αντιπροσωπεύουν και της τεχνικής «Broadway Formula», σύμφωνα με την οποία δημιουργήθηκαν.

Πρόκειται για ένα γρίφο αναπτυξιακού τύπου (Mason 2003, 41) από τη στιγμή που θα μελετήσουμε, μέσω της γενικότερης πορείας της, το πώς η εταιρία έφτασε μέχρι την Αναγέννηση μακροδομικά και τους λόγους για τους οποίους οι συγκεκριμένες ταινίες κινουμένων σχεδίων που θα αναλύσουμε, καθώς και τα τραγούδια τους, παραμένουν τόσο αγαπημένα στο ευρύ κοινό μέχρι και σήμερα, σχεδόν είκοσι χρόνια μετά την κυκλοφορία τους.

Οι λόγοι που με οδήγησαν στην επιλογή αυτού του θέματος είναι ποικίλοι. Κατ' αρχήν, υπάρχει προσωπικό ενδιαφέρον για την ανάλυση των συγκεκριμένων ταινιών και της μουσικής δομής τους, γεγονός, το οποίο έχει θεωρηθεί απαραίτητη προϋπόθεση ενασχόλησης με ένα θέμα (Παπαναστασίου και Παπαναστασίου 1996, 14). Έμπνευση αποτέλεσε το μάθημα «Διεύθυνση φωνητικών συνόλων» του Τμήματός Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στο οποίο και έτυχε σε μερικά μαθήματα να μελετήσουμε το κομμάτι «Cycle of life», σε μουσική του Elton John και στίχους του Tim Rice, που παίζει στους τίτλους αρχής της ταινίας «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» / «*The Lion King*» (1994).

Πρωτεύοντα ρόλο βέβαια σε αυτή την επιλογή έπαιξε το γεγονός, ότι και οι εννέα ταινίες αυτής της εποχής, με τις οποίες θα ασχοληθούμε στο 2^ο κεφάλαιο, είναι αυτές με τις οποίες μεγάλωσα και πέρασα τα παιδικά μου χρόνια, όπως και πολλοί άλλοι, που γεννήθηκαν τη δεκαετία του '90 και τις λάτρεψαν όπως και εγώ. Ψάχνοντας και εμβαθύνοντας περισσότερο, στη συνέχεια, ανακάλυψα ότι όλες ανήκουν σε μία αυτόνομη κινηματογραφική περίοδο στην ιστορία της Disney χρονικά οριοθετημένη, και μάλιστα, την πιο επιτυχημένη απ' όλες.

Ο δεύτερος παράγοντας αφορά τη σημαντικότητα (Παπαναστασίου και Παπαναστασίου 1996, 15). Πρώτος λόγος που δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό της παρούσας μελέτης ως σημαντική είναι η βιβλιογραφία (Creswell 2011, 100), αφού πλήθος ερευνητών από διάφορα επιστημονικά πεδία έχουν ασχοληθεί εκτενώς, όπως αναφέρεται και στην επίσημη βιογραφία του Walt Disney (Gabler 2008, 637), με το φαινόμενο Disney και τους λόγους για τους οποίους οι ταινίες του έχουν ασκήσει τόσο μεγάλη επιρροή και, σε ένα μεγάλο ποσοστό, μονοπωλήσει το ενδιαφέρον του κοινού σε διεθνές επίπεδο τόσα χρόνια (Zipes 2006, 193).¹

Για την παρούσα έρευνα, εκτός από τη βιογραφία του Neal Gabler (Gabler 2008), χρησιμοποιήθηκαν και άλλα, ως επί το πλείστον, αγγλόφωνα συγγράμματα, που ασχολούνται με τη ζωή και το έργο του Walt Disney και την ιστορία της εταιρίας (Barrier 2007· Foglesong 2001· Gabler 2007· Lenburg 2011· Lesjak 2014· Sammond 2005· Watts 1997), καθώς και με τη δισκογραφία της (Hollis και Ehrbar 2006· Murray 1997· Roberts 2006). Βρέθηκε, επίσης, και ένας κατάλογος με τα βιβλία που έχουν σαν θέμα τον Disney και την εταιρία του (Jackson 1993).

Ωστόσο, παρά το πλήθος των σχετικών βιβλίων και αναφορών, δεν βρέθηκε κάποια γραπτή μελέτη που να επικεντρώνεται αποκλειστικά και μόνο στις ταινίες και τη μουσική της συγκεκριμένης κινηματογραφικής εποχής, που επέλεξα να ασχοληθώ

---

¹ Χαρακτηριστικά στο βιβλίο του Steven Watts με τίτλο *The Magic Kingdom: Walt Disney and the American way of Life* διαβάζουμε, ότι το όνομα «Disney» έχει ενσωματωθεί σε τέτοιο βαθμό στην αμερικανική κουλτούρα, που είναι απ' τις πρώτες λέξεις ενός νεογνού, μετά τη λέξη «μαμά» και «φαγητό». Η επιρροή είναι τόσο μεγάλη, που πλέον μπορεί να υπάρχει αυτόνομο σε ένα γλωσσικό επίπεδο. (Watts 1997, 12)

(Creswell 2011, 102),² με μικρή, ίσως, εξαίρεση το βιβλίο *Work in Progress: Risking Failure, Surviving Success* (Eisner και Schwartz 1999). Ακόμη, σημαντικό βοήθημα αποτέλεσαν τα ντοκιμαντέρ «*Waking Sleeping Beauty*» (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009) και «*Alan Menken: Disney Musical Renaissance Man*» (βλ. Φιλμογραφία), καθώς και συγγράμματα με ευρύτερη θεματική, όπως: το μιούζικαλ (Altman 1992· Chion 2008· Kenrick 2008), η ιστορία και η μουσική κινηματογράφου (Hooks 2000· Kalinak 2010· Neale 2002· Pinel 2004· Πετρίδης και Ζούγρης 2006), τα κινούμενα σχέδια (Cavalier 2011· Pilling 1992· Wells 2002) και τα παραμύθια (Zipes 2011· Zipes 2006).

Έλλειψη έχει παρατηρηθεί, επίσης, και στις διπλωματικές εργασίες του τμήματός μας, όπου, μετά από σχετική έρευνα στο αρχείο της βιβλιοθήκης, διαπίστωσα, ότι δεν υπάρχει κάποιος συνάδερφος που να έχει ασχοληθεί μέχρι στιγμής με κάτι σχετικό, τόσο σε γενικό όσο και σε ειδικότερο πλαίσιο. Το γεγονός αυτό καθιστά την μελέτη αυτή πρωτότυπη (Παπαναστασίου και Παπαναστασίου 1996, 15) και έρχεται να συμβάλλει τόσο στη σημαντικότητα που αναφέρθηκε παρά πάνω, όσο και στους λόγους που συντέλεσαν στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος.

Ένας ακόμη παράγοντας είναι, ότι η παρούσα εργασία θα μπορούσε να αποτελέσει ένα χρήσιμο βοήθημα (Νόβα - Καλτσούνη 2006, 29), ιδιαίτερα για συναδέρφους μουσικοπαιδαγωγούς, δασκάλους και γενικότερα εκπαιδευτικούς. Η μουσική των ταινιών της Disney αποτελεί ένα ενδιαφέρον θέμα για τη διεθνή μουσική κοινότητα, από τη στιγμή που γίνεται λόγος για ταινίες μιούζικαλ, πολλές από τις οποίες μάλιστα, έχουν μεταφερθεί, ουκ ολίγες φορές, και στη θεατρική σκηνή. Πρόκειται για πολύ γνωστά τραγούδια με αρκετά υψηλό επίπεδο δυσκολίας, που διδάσκονται και υπάρχουν στα προγράμματα επαγγελματικών και ερασιτεχνικών χορωδιών και ορχηστρών, ανά τον κόσμο (περί ομάδων ενδιαφέροντος βλ. Mason 2003, 72 - 73). Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, επομένως, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα σαν μία βάση δεδομένων, με πληροφορίες για την ιστορία της εταιρίας, την υπόθεση, τους συντελεστές και την μουσική επένδυση κάθε ταινίας και πιθανώς να ωφελήσουν το αναγνωστικό κοινό (Creswell 2011, 102).

---

² Η στοχευμένη βιβλιογραφία επί του θέματος, φαίνεται να είναι αρκετά περιορισμένη, εξαιτίας του μικρού χρονικού διαστήματος που έχει περάσει από το τέλος της συγκεκριμένης εποχής.

Τελευταίος παράγοντας για την επιλογή του θέματος ήταν το γεγονός, ότι η μελέτη αυτή είναι πραγματοποιήσιμη, εφόσον υπάρχει η γνώση από τον ερευνητή και οι κατάλληλες πηγές δεδομένων και πληροφοριών (Παπαναστασίου και Παπαναστασίου 1996, 16· Mason 2003, 76). Το πραγματοποιήσιμο της έρευνας, βέβαια, σχετίζεται, επίσης, και με το χρόνο που είναι διαθέσιμος για την ολοκλήρωση της (Νόβα - Καλτσούνη 2006, 29).

Η εξέλιξη της έρευνας στο χρόνο

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία μη πειραματική, μη παρεμβατική έρευνα, για τη διεξαγωγή της οποίας χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Στην ποιοτική έρευνα, η βιβλιογραφία (ή η έλλειψη αυτής όπως αναφέρθηκε παραπάνω), αιτιολογεί, χωρίς να κατευθύνει, τα ερευνητικά ερωτήματα, μερικά από τα οποία συνεχίζουν να προκύπτουν από την συγκέντρωση των δεδομένων μέσα από την ίδια την έρευνα (Creswell 2011, 73 - 74). Ο λόγος που επέλεξα τον συγκεκριμένο τύπο είναι, επειδή πιστεύω, πως αυτή η μέθοδος εξασφάλισε την καλύτερη δυνατή κατανόηση του ζητήματος που μελέτησα, το οποίο βασίζεται σε ένα ήδη έτοιμο υλικό προς ανάλυση, προσφέροντας μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τη δομή, την οργάνωση και τη διεξαγωγή της διαδικασίας (Creswell 2011, 78 - 79).

Σκοπός της, όπως προανέφερα, ήταν να διερευνηθούν οι παράγοντες που οδήγησαν την εταιρία Disney στην Αναγέννησή της, καθώς, και η μουσική δομή των ταινιών της συγκεκριμένης εποχής και η κατανόηση της λεγόμενης «Broadway Formula», σύμφωνα με την οποία αυτές δημιουργήθηκαν. Έτσι, για το σκοπό αυτό συλλέχθηκαν ποιοτικά δεδομένα.

Η συλλογή των ποιοτικών δεδομένων βασίστηκε στην τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου (Κυριαζή 2005, 283 - 289· Robson 2010, 413). Τα τεκμήρια δημιουργήθηκαν για κάποιο άλλο σκοπό από αυτό της έρευνας μου (έτοιμο υλικό), γι' αυτό και δεν επηρεάστηκαν από το γεγονός, ότι τα χρησιμοποίησα. Πρόκειται για μία τεχνική, η οποία εξάγει συμπεράσματα από τα δεδομένα στο γενικό πλαίσιο τους (Robson 2010, 415). Με άλλα λόγια, η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιεί

συγκεκριμένους κανόνες, για να εξάγει συμπεράσματα από την ανάλυση οπτικοακουστικού υλικού και, πιο συγκεκριμένα για αυτή την περίπτωση, την ανάλυση κινηματογραφικών έργων (Κυριαζή 2005, 291· Creswell 2011, 75).

Τα τεκμήρια, λοιπόν, της έρευνας αποτέλεσαν οι εννέα βραβευμένες ταινίες μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων της Disney, που κυκλοφόρησαν τη δεκαετία 1989 - 1999. Πιο συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στις ταινίες (με χρονολογική σειρά): «*Η Μικρή Γοργόνα*» / «*The Little Mermaid*» (1989), «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» / «*Beauty and the Beast*» (1991), «*Αλαντίν*» / «*Aladdin*» (1992), «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» / «*The Lion King*» (1994), «*Ποκαχόντας*» / «*Pocahontas*» (1995), «*Η Παναγία των Παρισίων*» / «*The Hunchback of Notre Dame*» (1996), «*Ηρακλής: Πέρα από το μύθο*» / «*Hercules*» (1997), «*Μουλάν*» / «*Mulan*» (1998), «*Ταρζάν*» / «*Tarzan*» (1999).

Το πρώτο στάδιο διεξαγωγής της ανάλυσης ήταν η εξέταση των δεδομένων, η οποία δίνει την πρώτη εικόνα και καθοδηγεί τη σκέψη μας για την οργάνωση τους, καθώς, και η απομαγνητοφώνηση και η μεταγραφή των πληροφοριών, που αποκομίσαμε από την συνέντευξη με τον κ. Μιχάλη Αχλαδιώτη, υπεύθυνο του τμήματος μεταγλωττίσεων του στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (βλ. Παράρτημα ΙΙΙ). (Creswell 2011, 282)

Στη συνέχεια, ακολούθησε η κωδικοποίηση των δεδομένων, δηλαδή η κατάταξη τους σε θέματα - κατηγορίες και η παρουσίαση τους σε πίνακες (Creswell 2011, 283). Στο Παράρτημα ΙΙ, το οποίο βρίσκεται στο τέλος της παρούσας έρευνας, υπάρχουν οι συγκεντρωτικοί πίνακες για κάθε ταινία ξεχωριστά, που αφορούν: α. τα εισαγωγικά στοιχεία, β. τα βραβεία και τις υποψηφιότητες (όσκαρ, χρυσές σφαίρες και grammy), γ. τους Έλληνες και αντίστοιχους ξένους συντελεστές, δ. τα τεχνικά στοιχεία της ελληνικής μεταγλώττισης και ε. τη μουσική δομή, με πληροφορίες για τα τραγούδια που ακούστηκαν σε κάθε ταινία, τους Έλληνες και ξένους ερμηνευτές, τους δημιουργούς, και τις τονικότητες. Να σημειωθεί, ότι στον πίνακα των τραγουδιών (ε.), το πλαίσιο του αύξοντα αριθμού κάθε τραγουδιού (A/A) μαρκάρεται με διαφορετικό χρώμα, ανάλογα με την κατηγορία που ανήκει το καθένα και τη λειτουργία του μέσα στην ταινία.³

---

³ Σχετικό υπόμνημα με την αντιστοίχιση χρώματος - κατηγορίας υπάρχει στο κάτω μέρος της πρώτης σελίδας του Παραρτήματος ΙΙ.

Η ανάλυση των δεδομένων, (από την οποία εξαιρέθηκαν σκόπιμα τα ορχηστρικά μέρη), ολοκληρώθηκε με την αφηγηματική συζήτηση - περιγραφή, στην οποία αναφέρονται λεπτομερώς τα ευρήματα (Creswell 2011, 295).

Για την καλύτερη κατανόηση του κεντρικού φαινομένου, αλλά, και του γενικού πλαισίου, ακολουθήθηκε μία πορεία από το γενικό στο ειδικό (Creswell 2011, 288), μέσα από την ιστορική αναδρομή και τις επτά κινηματογραφικές εποχές, στην Αναγέννηση, και στην συνέχεια, επαγωγικά, από την ανάλυση της κάθε ταινίας ξεχωριστά, στα γενικά συμπεράσματα (Creswell 2011, 78, 283).

Η διάρθρωση της εργασίας

Ως προς τη δομή, έπειτα από το παρόν πρώτο, εισαγωγικό κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάστηκαν το θέμα, ο σκοπός και η μεθοδολογία της εργασίας, θα ακολουθήσει το ιστορικό πλαίσιο στο δεύτερο κεφάλαιο. Αυτό αποτελείται από τρεις υποενότητες, στις οποίες θα γίνει μία ιστορική αναδρομή από την δημιουργία της εταιρίας μέχρι και σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη αναφέρεται στην ίδρυση και το ξεκίνημα της εταιρίας Walt Disney· Η δεύτερη στα πρώτα χρόνια δράσης της και τη λεγόμενη «Σιωπηλή» εποχή, με τη δημιουργία του Mickey Mouse και των πρώτων «*Τρελών Συμφωνιών*»· Και η τρίτη στις επτά κινηματογραφικές εποχές της εταιρίας, από το 1937 μέχρι και σήμερα. Σε αυτή την τελευταία υποενότητα, θα αναφερθούν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου, ταινίες - σταθμοί, καθώς, και παράγοντες / γεγονότα που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη χρονολόγησή τους, βοηθώντας στην καλύτερη κατανόηση της μακροδομικής πορείας και εξέλιξης της εταιρίας, στο πέρασμα των χρόνων.

Το τρίτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί και το κύριο αντικείμενο μελέτης αυτής της εργασίας, ασχολείται, αποκλειστικά, με την «Αναγέννηση της Disney», την πέμπτη, κατά σειρά, από τις επτά κινηματογραφικές εποχές, (όπως αυτές παρουσιάστηκαν αναλυτικά στο δεύτερο κεφάλαιο) και χωρίζεται σε δύο υποενότητες. Η πρώτη αναφέρεται σε κάποια γενικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης εποχής, όπως: την τακτική που ακολούθησε ο τότε διευθυντής της εταιρίας, τη φόρμουλα των παραμυθιών, την

ιδιαιτερότητα της μουσικής και τη σημασία του ντουμπλαρίσματος (αγγ. *dubbing*). Η δεύτερη παρουσιάζει, αναλυτικά, τα τεκμήρια που χρησιμοποιήθηκαν για αυτή την έρευνα, δηλαδή τις εννέα ταινίες της δεκαετίας 1989 - 1999 που προαναφέρθηκαν, δίνοντας έμφαση στα τραγούδια και την μουσική δομή τους.

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα γίνει μία ανακεφαλαίωση, όπου και θα παρουσιαστούν, επιγραμματικά, τα κύρια σημεία, καθώς, και τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας. Τέλος, θα ακολουθήσει παράθεση της βιβλιογραφίας, καθώς, και του διαδικτυακού και οπτικοακουστικού υλικού που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνησή της.

1 Η ιστορία της εταιρείας Walt Disney (1923 - σήμερα)

Η ίδρυση της εταιρείας

Η εταιρία Walt Disney (Walt Disney Company), έτσι όπως μετονομάστηκε από το 1986 και μετά,⁴ ξεκίνησε ως μία εταιρία παραγωγής ταινιών εμψύχωσης⁵ ή αλλιώς κινουμένων σχεδίων (Pinel 2004, 150). Σήμερα, έχει εξελιχτεί σε μία διεθνούς φήμης βιομηχανία, με σημαντική θέση στο ευρύτερο χώρο του κινηματογράφου και των τηλεοπτικών δικτύων, ενώ παράλληλα δραστηριοποιείται και στον τομέα των καταναλωτικών προϊόντων, των εκδόσεων, των τουριστικών θερέτρων και των πάρκων ψυχαγωγίας. Εξαιτίας του πολυδιάστατου χαρακτήρα της, πρόκειται στην ουσία για έναν ολόκληρο όμιλο εταιριών, με μεγάλη επιρροή τόσο στο παιδικό, όσο και στο ενήλικο κοινό (Sammond 2005, 10, 13· Watts 1997, xxi),⁶ αφού για πάνω από 90 χρόνια αποτελεί τον κολοσσό της οικογενειακής διασκέδασης (Zipes 2006, 211).

Όλα ξεκίνησαν το καλοκαίρι του 1923, όταν ένας φιλόδοξος νέος ονόματι Walter Elias Disney, έφτασε στην Καλιφόρνια των Ηνωμένων Πολιτειών, θέλοντας να πουλήσει μία καινούρια σειρά, η οποία θα συνδύαζε κινούμενα σχέδια και κανονικούς ηθοποιούς, με τίτλο «*Alice Comedies*» (Lenburg 2011, 30· Barrier 2007, 40, 42). Ο ενδιαφερόμενος βρέθηκε γρήγορα και η εταιρία ιδρύθηκε στις 16 Οκτώβριου της ίδιας χρονιάς, από τον Walt και τον αδερφό του Roy Oliver Disney με το όνομα «*Disney Brothers Cartoon Studio*» (Lenburg 2011, 32). Μέσα σε λίγα χρόνια, απέκτησε τις δικές της εγκαταστάσεις· μετονομάστηκε σε «*Walt Disney Productions*» (1926) (Lenburg 2011,

---

⁴ Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_The_Walt_Disney_Company (πρόσβαση 25/01/2016)

⁵ *Εμψύχωση*: Ελληνική απόδοση της αγγλικής λέξης *animation* [*anima* (λατ.) = ψυχή], η οποία αναφέρεται σε οποιαδήποτε διαδικασία κατά την οποία, μια σειρά από σχέδια ή εικόνες αντικειμένων προβάλλονται κατά τέτοιο τρόπο, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η ψευδαίσθηση της κίνησης.

Πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki/Animation> (πρόσβαση 02/01/2016)

⁶ Και τα δύο βιβλία (Sammond 2005· Watts 1997), αναφέρονται στο πώς και κατά πόσο, η εταιρία Disney και τα προϊόντα της, επηρέασαν και διαμόρφωσαν κατά κάποιον τρόπο την αμερικανική κουλτούρα, αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι της παιδικής ηλικίας του μέσου Αμερικάνου, από το 1930 και μετά. Επεκτείνοντας λίγο αυτή τη διαπίστωση, σε συνδυασμό με τις σημερινές διαστάσεις του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, θεωρούμε ότι κάτι τέτοιο στην εποχή μας, είναι πιθανόν να ισχύει σε διεθνές επίπεδο. Στις μεγάλες διαστάσεις του θέματος, αναφέρεται επίσης και το βιβλίο *Dazzled by Disney?: the global Disney audiences project* (Wasko, Phillips και Meehan 2001).

36) και κατάφερε να κυριαρχήσει στην αμερικανική βιομηχανία ταινιών κινουμένου σχεδίου μέχρι και σήμερα, δημιουργώντας μία ασυναγώνιστη αυτοκρατορία, παγκόσμιου βεληνεκούς (Pinel 2004, 153· Zipes 2011, 14).

Η «Σιωπηλή» εποχή και ο Mickey Mouse

Τα πρώτα χρόνια (1923 - 1937), η εταιρία ασχολήθηκε κυρίως με ταινίες μικρού μήκους (Pinel 2004, 152), οι οποίες μέχρι και το 1928, ακολουθούσαν τα πρότυπα του βουβού κινηματογράφου - ασπρόμαυρες και χωρίς ήχο. Τα δικαιώματα των πρώτων σειρών⁷ δεν ανήκαν στη Disney, αλλά στις εταιρίες οι οποίες ήταν υπεύθυνες για τη διανομή, κάτι που λίγο καιρό αργότερα, όπως ήταν αναμενόμενο, τους οδήγησε σε ρήξη.⁸

Η λύση της συνεργασίας του Walt Disney με τις M. J. Winkler Pictures και τη Universal Pictures, είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία του πιο διάσημου ποντικού όλων των εποχών, το οποίο μέχρι και σήμερα αποτελεί το σήμα κατατεθέν της εταιρίας (Barrier 2007, 56). Ο Mickey Mouse ήταν ο πρωταγωνιστής της πρώτης ταινίας κινουμένων σχεδίων με συγχρονισμένο ήχο, μουσική και ηχητικά εφέ (Lenburg 2011, 44). Πρόκειται για την ταινία με τίτλο «*Steamboat Willie*» (1928) (βλ. Φιλμογραφία), η οποία προβλήθηκε στις 18 Νοεμβρίου του 1928 στο Colony Theater της Νέας Υόρκης (Land, Film House Reviews: Colony 1928, 42), μόλις ένα χρόνο μετά την κυκλοφορία του «*The Jazz Singer*» (1927), της πρώτης ταινίας ζωντανής δράσης με συγχρονισμένο ήχο και ομιλία (Kalinak 2010, 52). Η συγκεκριμένη ταινία, αποτέλεσε το έναυσμα για την ταχύτατη ανάπτυξη του ομιλούντος κινηματογράφου (Pinel 2004, 133) και ενέπνευσε τον Disney να δημιουργήσει το πρώτο του μουσικό καρτούν (Lenburg 2011, 44).

---

⁷ «*Alice Comedies*» και «*Oswald the Lucky Rabbit*»

Πηγή: <http://www.disneyshorts.org> (πρόσβαση 08/12/2015)

⁸ Πηγή: <https://d23.com/disney-history/> (πρόσβαση 16/11/2016)

Η ταινία «*Steamboat Willie*», παρά το γεγονός, ότι ήταν η τρίτη ταινία κατά σειρά στην οποία πρωταγωνιστούσε,⁹ έκανε το χαρακτήρα του Mickey ιδιαίτερα δημοφιλή σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα δημιουργώντας και μία νέα κινηματογραφική τάση, η οποία είναι γνωστή με το όνομα «*Mickey Mousing*» (Kalinak 2010, 62).¹⁰ Κάπου εδώ πρέπει να διευκρινιστεί, πως είχαν γίνει κι άλλες προσπάθειες συγχρονισμού ήχου και κινούμενης εικόνας από παρόμοιες εταιρίες πριν τον Disney, χωρίς όμως μεγάλη επιτυχία (Lenburg 2011, 44). Αυτός ήταν ο λόγος που η συγκεκριμένη ταινία θεωρήθηκε ριζοσπαστική καινοτομία για τα δεδομένα της τότε εποχής, αφήνοντας ευχάριστες εντυπώσεις σε κοινό και κριτικούς.

Χαρακτηριστικά, κριτική για την ταινία στην εφημερίδα *Variety* λίγες ημέρες μετά την προβολή της, γράφει:

Δεν είναι η πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων με συγχρονισμένα ηχητικά εφέ, αλλά η πρώτη που τράβηξε ευχάριστα την προσοχή. Η συγκεκριμένη ταινία, παρουσιάζει εφευρετικότητα υψηλού επιπέδου όσον αφορά τα κινούμενα σχέδια, έξυπνα συνδυασμένη με τα ηχητικά εφέ. Ο συνδυασμός τους προκάλεσε άφθονο γέλιο. Τα γέλια ήρθαν τόσο γρήγορα στο Colony, που «σκόνταφταν το ένα πάνω στο άλλο».

Ο συγχρονισμός είναι θαυμάσιος καθ' όλη τη διάρκεια, φωτεινός, ζωντανός, ταιριάζοντας τέλεια στην περίπτωση. (...) Με τα περισσότερα κινούμενα σχέδια να χαρακτηρίζονται ως εκνευριστικά, αποδίδεται φόρος τιμής στο συγκεκριμένο.

(Land, Film Reviews: *Steamboat Willie* 1928, 13)

---

⁹ Την ίδια χρονιά, είχαν γίνει ήδη δύο «βουβές» ταινίες με πρωταγωνιστή το Mickey Mouse. Μετά την κυκλοφορία και την επιτυχία του «*Steamboat Willie*», οι δυο ταινίες «*Plane Crazy*» και «*The Gallopin Gaucho*» επανακυκλοφόρησαν με ηχητική επένδυση μέσα στον επόμενο χρόνο (Lenburg 2011, 47).

¹⁰ «*Mickey Mousing*»: Κινηματογραφική τεχνική κατά την οποία οι κινήσεις των χαρακτήρων και των αντικειμένων στην οθόνη, συγχρονίζονται ακριβώς με τη μουσική υπόκρουση. Πρωτοεμφανίστηκε την δεκαετία του 1930, στις πρώτες ταινίες κινουμένων σχεδίων του Walt Disney, στις οποίες ο Mickey Mouse και οι υπόλοιποι χαρακτήρες, κινούνταν σε ακριβή συγχρονισμό με τη μουσική ακόμα και όταν δεν χόρευαν ή δεν τραγουδούσαν. Από τότε χρησιμοποιείται τόσο σε ταινίες κινουμένων σχεδίων, όσο και σε ταινίες ζωντανής δράσης (Belton και Weis 1985, 189).

"STEAMBOAT WILLIE"

Animated Cartoon
Powers Cinephone
7 Mins.
Colony, New York

Not the first animated cartoon to be synchronized with sound effects but the first to attract favorable attention. This one represents a high order of cartoon ingenuity cleverly combined with sound effects. The union brought forth laughs galore. Giggles came so fast at the Colony they were stumbling over each other.

It's a peach of a synchronization job all the way, bright, snappy and fitting the situation perfectly. Cartoonist, Walter Disney.

With most of the animated cartoons qualifying as a pain in the neck it's a signal tribute to this particular one. If the same combination of talent can turn out a series as good as "Steamboat Willie" they should find a wide market if interchangability angle does not interfere.

Recommended unreservedly for all wired houses. *Land.*

Εικόνα 1: Κριτική για την ταινία "Steamboat Willie".
(Απόσπασμα)

(Land, Film Reviews: Steamboat Willie 1928, 13)

2001, 83), η εταιρία άρχισε να κάνει ανοίγματα στις αγορές. Έτσι, ξεκίνησε μία ολόκληρη βιομηχανία παραγωγής προϊόντων κάθε είδους, τα οποία στόχευαν να προωθήσουν ακόμα περισσότερο τους διάφορους χαρακτήρες των ταινιών, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στην αύξηση των εσόδων της εταιρίας μέχρι και σήμερα (Wells 2002, 162· Hollis και Ehrbar 2006, 5 - 6).

Λίγο καιρό αργότερα, ο Disney, όντας πάντα πρωτοπόρος, σε συνεργασία με την Technicolor δημιούργησε τις πρώτες έγχρωμες ταινίες κινουμένων σχεδίων (1932 -

Μαζί με τις ταινίες του Mickey, οι οποίες συμπληρώθηκαν στην πορεία και με νέους χαρακτήρες, ακολούθησαν και οι λεγόμενες «Τρελές Συμφωνίες» / «Silly Symphonies»¹¹ ένα χρόνο αργότερα, οι οποίες συνέβαλαν στην εξελικτική πορεία της μουσικής κωμωδίας ως κινηματογραφικό είδος και αποτέλεσαν την βάση για τη δημιουργία των επερχόμενων μούζικαλ κινουμένων σχεδίων της Disney (Chion 2008, 48 - 49). Το 1929 άρχισαν επίσης και οι συζητήσεις για την έκδοση των πρώτων βιβλίων κόμικς (Zipes 2006, 198).

Σιγά σιγά, με προτροπή του Roy Disney, ο οποίος είχε αναλάβει την οικονομική διαχείριση και τη διαφήμιση της εταιρίας, σε αντίθεση με τον Walt, ο οποίος ασχολούνταν αποκλειστικά και μόνο με την παραγωγή των ταινιών (Foglesong

¹¹ «Silly Symphonies» (1929 - 1939): Οι «Τρελές Συμφωνίες», όπως προδίδει και το όνομά τους, ήταν μία μουσική σειρά κινουμένων σχεδίων της Disney, η οποία αποτελείται από 75 αυτοτελή επεισόδια / ταινίες μικρού μήκους. Κύριο χαρακτηριστικό της σειράς ήταν η ανεξαρτησία θεματικής και η συνεχής εμφάνιση νέων χαρακτήρων μεταξύ των ταινιών. (Neupert 2009, 82)

1935) (Watts 1995, 89· Zipes 2011, 27 - 28). Οι συνεργασίες με άλλες εταιρίες διανομής συνεχίστηκαν για αρκετά χρόνια ακόμα, με τη διαφορά ότι πλέον όλα τα δικαιώματα των ταινιών ήταν κατοχυρωμένα στο όνομα της εταιρίας. Οι διαστάσεις που είχε πάρει η δημοτικότητα του Mickey προετοίμασαν κατάλληλα το έδαφος για την πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους και το νέο κεφάλαιο που θα ανοίγονταν λίγα χρόνια αργότερα, το οποίο θα αποτελούσε και την αφετηρία για την μετέπειτα χρονολόγηση των κινηματογραφικών περιόδων που θα δούμε στη συνέχεια.

Οι 7 κινηματογραφικές εποχές της Disney

Από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα, η εταιρία Disney έχει περάσει από διάφορες φάσεις. Γνώρισε περιόδους μεγάλης ακμής και επιτυχίας και άλλες κατά τις οποίες έχανε για λίγο τη λάμψη και τη φόρμα της, φτάνοντας στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Οι λόγοι οι οποίοι συντέλεσαν σε αυτές τις μεταπτώσεις, ήταν κυρίως εξωγενείς κοινωνικοί παράγοντες, όπως για παράδειγμα το χρονικό διάστημα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Άλλα γεγονότα όπως, η αλλαγή του δυναμικού της εταιρίας και της διαχείρισής της, κυρίως μετά το θάνατο των αδερφών Disney, οι εσωτερικές διαμάχες, ο ανερχόμενος ανταγωνισμός σε συνδυασμό με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η έλλειψη αποφασιστικότητας, έμπνευσης και διάθεσης για πρωτοτυπία, έπαιξαν επίσης καθοριστικό ρόλο.

Αυτές οι μεταπτώσεις, σε συνδυασμό με τα γεγονότα που τις προκάλεσαν, αποτέλεσαν τον γνώμονα για την μετέπειτα κατηγοριοποίηση της κινηματογραφικής της πορείας σε επτά συνολικά περιόδους μέχρι στιγμής (βλ. Παράρτημα Ι).¹² Χαρακτηριστικό κάθε περιόδου είναι η σχετική ομοιογένεια μεταξύ των ταινιών, της θεματολογίας και των χαρακτηριστικών τους, γεγονός το οποίο διευκολύνει ακόμα περισσότερο τον διαχωρισμό και την τοποθέτηση των χρονικών ορίων (κατά προσέγγιση). Αφετηρία για

---

¹²Πηγή: <http://animatedfilmreviews.filmspector.com/p/the-golden-age-snow-white-pinochio.html>
(πρόσβαση 30/11/2016)

τη χρονολόγηση των κινηματογραφικών εποχών, αποτελεί η κυκλοφορία της πρώτης ταινίας κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους το 1937, αφού πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες καινοτομίες στην ιστορία των κινουμένων σχεδίων, αλλά και της ίδιας της εταιρίας (Wells 2002, 46).¹³

Επειδή αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, η 5^η κατά σειρά κινηματογραφική περίοδος, γνωστή και ως η «Αναγέννηση της Disney», θεώρησα ότι μία γενική αναφορά και στις επτά κινηματογραφικές περιόδους, στα χαρακτηριστικά και στα γεγονότα που έδρασαν καταλυτικά στη χρονολόγησή τους, θα βοηθήσει να αποκτήσουμε μια γενικότερη εικόνα για την ιστορία της εταιρίας και να μελετήσουμε την εξελικτική της πορεία μακροδομικά στον άξονα του χρόνου.

Να τονιστεί εδώ, ότι για τις τρεις κυρίως τελευταίες περιόδους, παρατηρήθηκε έντονη έλλειψη σχετικής βιβλιογραφίας, αφού τα περισσότερα βιβλία καταλήγουν στο θάνατο του Walt Disney, και στην πορεία εξιστορούν πολύ συνοπτικά τα πρώτα χρόνια της μετά - Disney εποχής. Σημαντικό είναι επίσης και το ότι τα γεγονότα, από κάποια χρονολογία και μετά, θεωρούνται ίσως αρκετά πρόσφατα, με αποτέλεσμα να μην έχουν προλάβει να μελετηθούν ίσως επαρκώς. Γι' αυτό το λόγο, το υλικό για την συγγραφή αυτών των κομματιών, αντλήθηκε κυρίως από οπτικοακουστικό υλικό (ταινίες, διαδικτυακά βίντεο και ντοκιμαντέρ) και διάφορες ιστοσελίδες.

Παρακάτω αναφέρονται ονομαστικά¹⁴ οι επτά κινηματογραφικές εποχές που θα αναλύσουμε στη συνέχεια, τοποθετημένες με χρονολογική σειρά:

1. Η Χρυσή εποχή (1937 - 1942)
2. Τα χρόνια του Πολέμου (1943 - 1949)
3. Η Ασημένια περίοδος (1950 - 1967)

---

¹³ Σύμφωνα με τον James Shelley Hamilton, η συγκεκριμένη ταινία «αποτελεί ορόσημο, ανυπολόγιστη σημασία, στην ανάπτυξη και εξέλιξη της κινουμένης εικόνας ως τέχνης γενικά» (Hochman 1982, 272 - 274). Αποτελέσει μία νέα μορφή τέχνης, η οποία μπορούσε να συγκριθεί με αυτή των ταινιών ζωντανής δράσης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υπερισχύει.

¹⁴ (αγγ.): *Golden Age, Wartime / Package Era, Silver Age, Bronze or Dark Age, Disney Renaissance, Post - Renaissance Era, Revival Era.*

Πηγή: <http://animatedfilmreviews.filmspector.com/p/the-golden-age-snow-white-pinochio.html> (πρόσβαση 30/11/2016)

4. Η Χάλκινη ή Σκοτεινή περίοδος (1970 - 1988)
5. Η Αναγέννηση της Disney (1989 - 1999)
6. Η Μετά - αναγεννησιακή περίοδος (2000 - 2009)
7. Η Δεύτερη Αναγέννηση¹⁵ (2010 - σήμερα)

1.1.1 Η Χρυσή εποχή (1937 - 1942)

Ως «Χρυσή εποχή» χαρακτηρίζεται η χρονική περίοδος η οποία ξεκινάει με την ταινία «*Snow White and the Seven Dwarfs*», την πρώτη ταινία μιούζικαλ, κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους που έκανε πρεμιέρα τον Δεκέμβριο του 1937 και τελειώνει με την ταινία «*Bambi*» το 1942, λίγα χρόνια μετά την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Gabler 2007, 276 - 277· Zipes 2011, 9).

Αν και δεν χαρακτηρίζεται γενικά ως μία από τις πιο επικερδής περιόδους, εξαιτίας της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης στις Η.Π.Α., έπειτα από το Κραχ του 1929,^{16,17} η ταινία της *Χιονάτης* έκανε τρομερή εισπρακτική επιτυχία για τα δεδομένα της εποχής.¹⁸ Έτσι μέσα σε αυτά τα λίγα χρόνια, η Disney, έχοντας στο δυναμικό της σπουδαίους σχεδιαστές κινουμένων σχεδίων στα πιο παραγωγικά και δημιουργικά τους χρόνια, κατάφερε να καθιερωθεί και να κυριαρχήσει στη βιομηχανία παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών του είδους (Wells 2002, 53). Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων (1937 - 1942), κυκλοφόρησαν συνολικά πέντε ταινίες κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους,¹⁹ την επίβλεψη και την επιμέλεια των οποίων είχε αποκλειστικά ο ίδιος ο Walt Disney, συνεχίζοντας παράλληλα και τις παραγωγές των διαφόρων σειρών αλλά και άλλων ταινιών μικρής διάρκειας (Pilling 1992, 25· Schickel 1986, 190).

---

¹⁵ Ελεύθερη απόδοση του όρου *Revival Era*.

¹⁶ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την περίοδο της Μεγάλης Οικονομικής Ύφεσης (*Great Depression*) τη δεκαετία 1929 - 1939, ανατρέξτε στον παρακάτω σύνδεσμο και τη σχετική βιβλιογραφία που παρατίθεται στην ενότητα «Further reading»:

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Depression (πρόσβαση 15/01/2017)

¹⁷ Σχετικά με την επιρροή που άσκησε η μεγάλη οικονομική κρίση του 1929 στην παραγωγή ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney, βλ. (Zipes 2011, 26 - 28, 72).

¹⁸ Πηγή: <http://eikonasoueimai.blogspot.gr/2013/09/walt-disney.html> (πρόσβαση 15/01/2017)

¹⁹ «*Snow White and the Seven Dwarfs*» (1937), «*Pinocchio*» (1940), «*Fantasia*» (1940), «*Dumbo*» (1941), και «*Bambi*»(1942).

Πηγή: <https://www.disneyanimation.com/studio/our-films> (πρόσβαση 11/12/2016)

Εκτός από την ταινία «*Fantasia*» (Lenburg 2011, 76 - 77),²⁰ οι υπόλοιπες ταινίες, ήταν εμπνευσμένες από κλασικά παραμύθια ή πολύ γνωστά λογοτεχνικά έργα, και χαρακτηρίζονταν από δραματικότητα και έντονες εναλλαγές διάθεσης, με το «σκοτεινό στοιχείο» να κυριαρχεί (Watts 1995, 91). Όπως βλέπουμε και στο σχετικό ντοκιμαντέρ του Samuel Doux, με τίτλο «*Once Upon a Time Walt Disney*» (βλ. Φιλμογραφία: Doux 2006), με την κινηματογραφική μεταφορά του παραμυθιού της *Χιονάτης* το 1937, ξεκίνησε μια παράδοση - στρατηγική της εταιρείας να επιλέγει τη θεματολογία των ταινιών της από πολύ γνωστά έργα, κυρίως της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, αποκτώντας έτσι το προσωπικό της κινηματογραφικό στυλ, που την ακολουθεί μέχρι και σήμερα (Zipes 2011, 88).

Οι υπέρογκες δαπάνες για την παραγωγή τέτοιων ταινιών, σε συνδυασμό με τις πολιτικοοικονομικές εξελίξεις και το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όμως, δεν άργησαν να δημιουργήσουν προβλήματα και να βάλουν σε αναμονή τα φιλόδοξα σχέδια του Walt, θέτοντας άλλες προτεραιότητες και στόχους για την εταιρία (Hollis και Ehrbar 2006, 7).

1.1.2 Τα χρόνια του Πολέμου (1943 - 1949)

Παρ' όλο που πολλοί αμφισβητούν το κατά πόσο αυτό το διάστημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεμονωμένη «εποχή»,²¹ ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος (1939 - 1945) λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας στην καλή πορεία της εταιρίας και την καθιέρωσή της στα κινηματογραφικά δρώμενα και αξίζει να δούμε κατά πόσο και που την επηρέασε.

---

²⁰ «*Fantasia*» (1940): Πρόκειται για την τρίτη κατά σειρά κινηματογραφική παραγωγή της εταιρίας Disney. Αποτελεί στην ουσία την οπτικοποίηση οκτώ συνθέσεων της κλασικής μουσικής, σε μία ανθολογία από οκτώ ξεχωριστές ταινίες κινουμένων σχεδίων μικρού μήκους (Wells 2002, 46). Τα οκτώ έργα, παρουσιάζονται ως επί το πλείστον από την Philadelphia Orchestra υπό την διεύθυνση του Leopold Stokowski και είναι τα εξής: *Toccata and Fugue in D minor, BWV 565* (J.S. Bach), *The Nutcracker Suite Op. 71a* (P. Tchaikovsky), *The Sorcerer's Apprentice* (P. Dukas), *The Rite of Spring* (I. Stravinsky), *Symphony No. 6 in F major, Op. 68 "Pastorale"* (L. Beethoven), *Dance of the Hours*, Όπερα: *La Gioconda* (A. Ponchielli), *Night on Bald Mountain* (M. Mussorgsky), *Ave Maria*, Op. 52 No. 6 (F. Schubert)

²¹ Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html> (πρόσβαση 12/01/2016)

Το κόστος παραγωγής των προηγούμενων ταινιών σε συνδυασμό με την τελειομανία του Disney, είχαν αφήσει άδεια τα ταμεία της εταιρίας, σε μια εποχή που τα κέρδη ήταν μειωμένα και τα ανοίγματα στις ξένες αγορές ακόμα πιο δύσκολα (Watts 1995, 104· Wells 2002, 108). Η μείωση του προσωπικού, έπειτα από την απεργία των εργαζομένων της εταιρίας και της «Συντεχνίας των Καρτουνιστών Οθόνης» (*Screen Cartoonist Guild*), το Μάιο του 1941 (Lenburg 2011, 82 - 83), σε συνδυασμό με την στράτευση μεγάλου ποσοστού του δυναμικού της, μετά την επίθεση στο Pearl Harbor την ίδια χρονιά,²² έκανε την κατάσταση ακόμα πιο δύσκολη.

Οι ένοπλες δυνάμεις των Η.Π.Α., έχοντας εμπλακεί ενεργά στον Πόλεμο, μετέτρεψαν τα στούντιο της Disney σε στρατιωτικές βάσεις προμηθειών και επισκευών, ενώ η εταιρία είχε αναλάβει γι' αυτό το διάστημα, να ασκεί προπαγάνδα²³ κατά των ναζι και να κάνει εκπαιδευτικά και εμψυχωτικά φιλμ για το στρατό (Lesjak 2014, 177· Watts 1995, 103). Αυτή την εποχή, κυκλοφόρησε επίσης και συλλογές από καρτούν μικρού μήκους (*Package films*) τοποθετημένα γεωγραφικά

Εικόνα 2: Προπαγανδιστικό φυλλάδιο με τον Mickey Mouse, το οποίο ενθαρρύνει τους πολίτες να ταχθούν υπέρ την εμπλοκή των Η.Π.Α. στον πόλεμο.

Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html>
(πρόσβαση 12/01/2016)

---

²² Στις 7 Δεκεμβρίου του 1941 ιαπωνικές αεροπορικές δυνάμεις επιτέθηκαν στην αμερικανική βάση του Pearl Harbor, νοτιοδυτικά της Χονολουλού. Το γεγονός αυτό οδήγησε τις Η.Π.Α. να εμπλακούν ενεργά στον πόλεμο εγκαταλείποντας την μέχρι τότε ουδέτερη στάση τους.

Πηγή: <http://www.americainwii.com/articles/the-first-24-hours> (πρόσβαση 09/01/2016)

²³ Η χρήση των διάσημων χαρακτήρων της Disney ως μέσο επιρροής των πολιτών της Αμερικής από το στρατό των Η.Π.Α. ήταν στρατηγικής σημασίας και άκρως μελετημένη. Οι χαρακτήρες της Disney, έχοντας υπερβεί το ρόλο του απλού κινούμενου σχεδίου, είχαν μετατραπεί σε καλόπιστες πολιτιστικές φιγούρες, και μπορούσαν να επηρεάσουν πιο εύκολα την γνώμη των θεατών, αφού είχαν αποκτήσει υπόσταση ως ήρωες στην συνείδηση τους (Wells 2002, 157, 161).

στη Λατινική Αμερική (Lenburg 2011, 84· Watts 1995, 104),²⁴ με τα περισσότερα από αυτά να έχουν μείνει στη αφάνεια.²⁵ Μικρή εξαίρεση αποτελούν οι ταινίες «*Saludos Amigos*» (1942) και «*The Three Caballeros*» (1945) που ξεχώρισαν ίσως λίγο παραπάνω (Barrier 2007, 186 - 187).

1.1.3 Η Ασημένια περίοδος (1950 - 1967)

Αμέσως μετά το «διάλειμμα» των προηγούμενων χρόνων, η εταιρία προσπάθησε να ανακτήσει το χαμένο έδαφος, ολοκληρώνοντας διάφορες ιδέες και ταινίες, ο σχεδιασμός των οποίων είχε ξεκινήσει πριν ξεσπάσει ο πόλεμος. Η λεγόμενη «Ασημένια περίοδος», όσον αφορά τον κινηματογράφο, χαρακτηρίζεται (κυρίως τη δεκαετία του '60), από πολυδάπανες παραγωγές ταινιών μεγάλου μήκους ζωντανής δράσης, με διασημότερη τη μουσική ταινία «*Mary Poppins*» του 1964,²⁶ σε βάρος της παράγωγης ταινιών κινουμένων σχεδίων, η οποία αυτήν την περίοδο είναι συγκριτικά μειωμένη (Lenburg 2011, 94).

Χαρακτηριστικά των ταινιών κινουμένων σχεδίων αυτής της εποχής ήταν τα πλούσια διανθισμένα σκηνικά με τα απαλά χρώματα που παρέπεμπαν σε πίνακες ζωγραφικής, και ταξίδευαν τον θεατή σε έναν άλλο, μαγεμένο κόσμο.²⁷ Η θεματολογία τους, αντλείται και πάλι από γνωστά παραμύθια και λογοτεχνικά έργα, ξεκινώντας με την ιστορία της *Σταχτοπούτας* και την ταινία «*Cinderella*» το 1950 (Barrier 2007, 221). Στη συνέχεια ακολούθησαν ταινίες όπως οι: «*Alice in Wonderland*» (1951), «*Peter Pan*» (1953), «*Lady*

---

²⁴ Με την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, 21 χώρες της Λ. Αμερικής αποφάσισαν να κρατήσουν ουδέτερη στάση, κερδίζοντας έτσι ευνοϊκή αντιμετώπιση από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτό το γεγονός αποτέλεσε καθοριστικό κριτήριο για την τοποθέτηση των ταινιών μικρού μήκους που κυκλοφόρησε η Disney εκείνη την εποχή, σε περιοχές της Λ. Αμερικής, ως ένδειξη καλής γειτνίασης και διπλωματίας (Wells 2002, 108 - 109). Οι σχέσεις Η.Π.Α. και Λ. Αμερικής κλονίστηκαν βέβαια αργότερα, όταν μερικές χώρες όπως το Μεξικό, η Βραζιλία, το Περού κ.α. κήρυξαν πόλεμο κατά των δυνάμεων του Άξονα, η οποίοι ήταν σύμμαχοι των Η.Π.Α..

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Latin_America_during_World_War_II (πρόσβαση 12/01/2016)

²⁵ Πηγή: <http://phsprecedent.com/entertainment/2015/07/08/the-disney-year-disneys-package-films-are-a-mixed-bag/> (πρόσβαση 09/01/2016)

²⁶ Πηγή: <https://www.musicals101.com/1950film.htm> (πρόσβαση 07/02/2017)

²⁷ Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html> (πρόσβαση 17/01/2017)

and the Tramp» (1955), «*Sleeping Beauty*» (1959), «*One Hundred and One Dalmatians*» (1961), «*The Sword in the Stone*» (1963), και «*The Jungle Book*» (1967).²⁸

Την ίδια περίοδο, επειδή η άνθιση της τηλεόρασης, απέσπασε την προσοχή του κόσμου από τον κινηματογραφικά δρώμενα,²⁹ ο Disney άρχισε να εξερευνάει νέες προοπτικές επέκτασης σε άλλους τομείς. Σύντομα μπαίνει και αυτός δυναμικά στο χώρο της τηλεόρασης, σε συνεργασία με το τηλεοπτικό δίκτυο ABC, όπου και επενδύει κυρίως την δεκαετία του '50 με σειρές ψυχαγωγίας όπως η «*Disneyland*» (1954) και το «*Mickey Mouse Club*» (1955) (Wells 2002, 74 - 77). Το 1953 η Disney αποκτά τη δική της εταιρία διανομής με το όνομα *Buena Vista Distribution* (Hollis και Ehrbar 2006, 47), ενώ δύο χρόνια αργότερα επεκτείνεται ακόμα περισσότερο, εμβαθύνοντας στο τομέα της οικογενειακής διασκέδασης (Lenburg 2011, 105 - 106), με τη δημιουργία δυο πρωτότυπων πάρκων ψυχαγωγίας: Της *Disneyland* το 1955 και του *Walt Disney World*, δεκαέξι χρόνια αργότερα (Barrier 2007, 320).³⁰

Το τέλος αυτής της περιόδου έρχεται με την κυκλοφορία της τελευταίας ταινίας την οποία επιμελήθηκε προσωπικά ο ίδιος ο W. Disney. Η ταινία «*Jungle Book*» βγήκε στις αίθουσες το 1967, ένα χρόνο μετά το θάνατο του δημιουργού της (Hollis και Ehrbar 2006, 105). Ο Walt Disney πέθανε στις 15 Δεκεμβρίου του 1966, γεγονός το οποίο οδήγησε την εταιρία σε μία από τις πιο δύσκολες και σκοτεινές περιόδους στην ιστορία της.³¹

---

²⁸ Πηγή: <http://www.imdb.com/list/ls004836753/> (πρόσβαση 17/01/2017)

²⁹ Πηγή: <https://www.musicals101.com/1950film.htm> (πρόσβαση 07/02/2017)

³⁰ Η διαδικασία της δημιουργίας του *Walt Disney World* ξεκίνησε από τον ίδιο τον Walt Disney, στις αρχές της δεκαετίας του '60, μερικά χρόνια μετά τη δημιουργία της *Disneyland*. Ολοκληρώθηκε μετά το θάνατο του, υπό την επίβλεψη του αδερφού και συνταίρου του Roy O. Disney, ανοίγοντας της πόρτες του στο κοινό τον Οκτώβριο του 1971.

Πηγή: <http://www.wdwmagic.com/walt-disney-world-history.htm> (πρόσβαση 17/01/2017)

³¹ "Walt Disney", *Contemporary Heroes and Heroines*, vol. 1, Gale, 1990. *Biography in Context*.

Πηγή: <http://link.galegroup.com/apps/doc/K1607000078/BIC1?u=gotitans&xid=d97d06e2> (πρόσβαση 17/01/2017)

1.1.4 Η Χάλκινη ή Σκοτεινή περίοδος (1970 - 1988)

Ο θάνατος του Walt, αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για την εταιρία, η οποία για τα επόμενα είκοσι χρόνια περίπου προσπαθούσε να προσαρμοστεί στην νέα τάξη πραγμάτων και να ανακάμψει ακόμα μία φορά. Η «Χάλκινη» ή αλλιώς «Σκοτεινή περίοδος», είναι μια περίοδος δοκιμών, που χαρακτηρίζεται από μεγάλες απώλειες όσον αφορά το δυναμικό της εταιρίας και συνεχείς ανακατατάξεις στη διοίκησή της (Wells 2002, 128 - 129).³²

Μετά το ατυχές συμβάν, τη διαχείριση της εταιρίας ανέλαβε, ο συνιδρυτής και μεγάλος αδερφός του Walt, Roy Disney, μέχρι και το 1971 που έφυγε και ο ίδιος από τη ζωή (Hollis και Ehrbar 2006, 100, 126). Για την επόμενη δεκαετία, τη σκυτάλη παίρνουν οι Card Walker, Donn Tatum και Ron Miller, αποτελώντας την πιο ασφαλή επιλογή, αφού εργάζονταν χρόνια κοντά στους αδερφούς Disney και είχαν εκπαιδευτεί από αυτούς (Foglesong 2001, 107).

Η νέα διοίκηση και το επιτελείο παραγωγής, ήρθαν αντιμέτωποι με την πιο μεγάλη πρόκληση: να δημιουργήσουν ταινίες με το κύρος και την αισθητική του Disney, χωρίς τον Disney. Χωρίς την ανάλογη καθοδήγηση, η διαδικασία αποδείχτηκε εξαιρετικά χρονοβόρα, έχοντας αρνητικό αντίκτυπο στην παραγωγή κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους, η οποία μειώθηκε αισθητά (Hollis και Ehrbar 2006, 100). Τα σενάρια των λιγοστών ταινιών εξιστορούν πιο σκοτεινές και κοσμικές ιστορίες, ξεφεύγοντας από το μονοπάτι των παραμυθιών και της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.³³ Η πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων αυτής της περιόδου, ήταν η ταινία «*Aristocats*» (1971), η οποία όμως, όπως και όσες ακολούθησαν,³⁴ δεν είχε την ανάλογη ανταπόκριση από το κοινό. Έτσι, η εταιρία άρχισε να στρέφεται και πάλι στην τηλεόραση, στις ταινίες ζωντανής δράσης και τον εμπλουτισμό των πάρκων ψυχαγωγίας, από τη στιγμή που το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της προέρχονταν από αυτά (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009).

---

³² Το 1979 εγκαταλείπουν την εταιρία οι Don Bluth, Gary Goldman, John Pomeroy και άλλοι έντεκα σχεδιαστές κινουμένων σχεδίων, εξαιτίας της μετριότητας που χαρακτήριζε εκείνη την εποχή τις ταινίες του είδους. (Wells 2002, 129)

³³ Πηγή: <http://animatedfilmreviews.filmspector.com/p/the-golden-age-snow-white-pinochio.html> (πρόσβαση 21/01/2017)

³⁴ «*Robin Hood*» (1973), «*The Many Adventures of Winnie the Pooh*» (1977), «*The Fox and the Hound*» (1981), «*The Black Cauldron*» (1985) κ.α..

Πηγή: <http://www.imdb.com/list/ls004836753/> (πρόσβαση 17/01/2017)

Η δεκαετία του 1980, βρίσκει την εταιρία σε ιδιαίτερα δυσμενή οικονομική κατάσταση, έχοντας αδυναμία να ανταπεξέλθει στο μεγάλο ανταγωνισμό και να ακολουθήσει το ρεύμα της εποχής (Hollis και Ehrbar 2006, 125). «Ξένοι» μέτοχοι έχουν μπει στο διοικητικό συμβούλιο, με αποτέλεσμα το 1984, να αλλάξει για τρίτη φορά διευθυντικά χέρια και στρατηγική. Τη διοίκηση για τα επόμενα χρόνια, αναλαμβάνουν οι Michael Eisner³⁵ και Frank Wells,³⁶ παλιοί συνεργάτες των Paramount Pictures και Warner Bros. αντίστοιχα (Pinsky 2004, 127· Foglesong 2001, 107).

Περίπου την ίδια εποχή, κάνουν την εμφάνισή τους και οι βιντεοκασέτες,³⁷ οι οποίες σε συνδυασμό με το νέο συνδρομητικό κανάλι διεθνούς εμβέλειας «The Disney Channel» (1983),³⁸ βοήθησαν την εταιρία να ανακάμψει, φέρνοντας στην επικαιρότητα παλιές κλασσικές ταινίες κινουμένων σχεδίων (*Disney Animated Classics*), που μπορούσε ο καθένας να τις απολαύσει πλέον από το σπίτι του (Hall 2002, 22).

Αυτή η εποχή φτάνει στο τέλος της λίγα χρόνια αργότερα, αφήνοντας αδιάφορες εντυπώσεις, κάτι για το οποίο η εταιρία θα επανορθώσει και με το παραπάνω την επερχόμενη δεκαετία, ξυπνώντας από τη χειμερία νάρκη των προηγούμενων χρόνων.

1.1.5 Η Αναγέννηση της Disney (1989 - 1999)

Με το δίδυμο Eisner - Wells στην ηγεσία, η εταιρία άρχισε σιγά σιγά να ανακάμπτει οικονομικά, επεκτείνοντας ακόμα περισσότερο τον όμιλο των επιχειρήσεών της. Η δεκαετία 1989 - 1999 είναι γνωστή ως «Αναγέννηση της Disney», κατά την οποία η εταιρία Walt Disney ξαναγεννιέται κυριολεκτικά από τις στάχτες της και επιστρέφει στην παλιά δοκιμασμένη συνταγή των παραμυθιών (Zipes 2011, 88 - 89), ζώντας ίσως την πιο δημιουργική εποχή στην ιστορία της: μια εποχή, όπως λέει και η Claudia Puig³⁹ «που θα

---

³⁵ Michael Eisner: Διευθύνων Σύμβουλος (CEO) και Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας Walt Disney, από το 1984 έως και το 2005.

³⁶ Frank Wells: Πρόεδρος της εταιρίας Disney από το 1984, ο οποίος ασχολήθηκε εκτενέστερα με την οικονομική της διαχείριση, μέχρι και το 1994, που έχασε τη ζωή του σε αεροπορικό δυστύχημα.

³⁷ Πηγή: <https://en.wikipedia.org/wiki/VHS> (πρόσβαση 17/01/2017)

³⁸ Πηγή: <https://d23.com/disney-history/> (πρόσβαση 20/01/2017)

³⁹ Πηγή: http://usatoday30.usatoday.com/life/movies/reviews/2010-03-26-beauty26_ST_N.htm (πρόσβαση 27/01/2015)

αφήσει ανεξίτηλο σημάδι στην ιστορία των κινουμένων σχεδίων» και με την οποία θα ασχοληθούμε λεπτομερώς στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Μετά από πολλά χρόνια, γνωστά λογοτεχνικά αριστουργήματα μετατρέπονται σε μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων, μαγεύοντας κοινό και κριτικούς. Πρώτη μεγάλη επιτυχία της εποχής είναι η ταινία «*The Little Mermaid*» (1989), της οποίας ο σχεδιασμός είχε ξεκινήσει στα μέσα της δεκαετίας του '60 από τον ίδιο τον Walt Disney (Hollis και Ehrbar 2006, 118). Τα επόμενα χρόνια, ακολούθησαν οι ταινίες «*Beauty and the Beast*» (1991), «*Aladdin*» (1992), «*The Lion King*» (1994), «*Pocahontas*» (1995), «*Toy Story*» (1995) σε συνεργασία με την Pixar, «*Hunchback of Notre Dame*» (1996), «*Hercules*» (1997), «*Mulan*» (1998) και «*Tarzan*» (1999). Πολλές από αυτές μεταφέρθηκαν αργότερα και στη θεατρική σκηνή του Broadway, και παίζονται ακόμα και σήμερα με μεγάλη επιτυχία, κάνοντας περιοδείες σε όλο τον κόσμο (βλ. Παράρτημα II).⁴⁰

Η εταιρία σημείωσε μεγάλη επιτυχία και στην τηλεόραση, με νέες σειρές κινουμένων σχεδίων και εκπομπές, ιδιαίτερα μετά το 1996, που αγόρασε το Capital Cities / ABC, το μεγαλύτερο όμιλο τηλεοπτικών δικτύων της Αμερικής, αποκτώντας έλεγχο τόσο στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, όσο και στον τύπο (Barrier 2007, 322). Με τα έσοδά της να αυξάνονται, από τις διάφορες κινηματογραφικές επιτυχίες, άρχισε να επενδύει οικονομικά και σε άλλους τομείς, όπως είναι οι εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών, η δισκογραφία, και ο αθλητισμός, ενώ το 1992 ανοίγει και το πρώτο παράρτημα της Disneyland στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στο Παρίσι.⁴¹

Λίγο πριν γραφτεί ο επίλογος αυτής της περιόδου, η δημοτικότητα των ταινιών αρχίζει να μειώνεται αισθητά, την ώρα που αρχίζουν νέες αναταράξεις στην ηγεσία, με πρόσωπα να φεύγουν και συμβόλαια χρόνων να σπάνε (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009). Ο ανταγωνισμός αυξάνεται, με νέες εταιρίες να μπαίνουν στην αγορά κινουμένων σχεδίων, παρουσιάζοντας πρωτότυπες ιδέες και τεχνικές (Pixar, DreamWorks) και άλλες να προσπαθούν να κλέψουν λίγο από τη δόξα της Disney, μιμούμενες την αισθητική της (Balio 2002, 171). Χαρακτηριστικό παράδειγμα μίμησης αποτελεί η ταινία «*Anastasia*»

---

⁴⁰ Πηγή: <http://www.imdb.com/list/ls050478261/> (πρόσβαση 12/02/2017)

⁴¹ Πηγή: <http://www.disneyholidays.co.uk/disneyland-paris/planning-holiday/history-euro-disney/> (πρόσβαση 13/08/2017)

(1997) της 20th Century Fox, δημιουργία του Don Bluth, παλιότερου συνεργάτη της Disney, που είχε αποχωρήσει από την εταιρία το 1979 (Wells 2002, 129, 131 - 132).

1.1.6 Η Μετά - αναγεννησιακή περίοδος (2000 - 2009)

Το ξεκίνημα της νέας χιλιετίας σηματοδοτεί και την αρχή της επόμενης κινηματογραφικής εποχής, η οποία, αποκλίνοντας και πάλι από τη συνταγή των παραμυθιών, χαρακτηρίζεται από πληθώρα πειραματισμών και συγκρατημένη εμπορική επιτυχία (Wells 2002, 148 - 149).

Η εταιρία ψάχνει ένα νέο τρόπο να πει τις ιστορίες της, μία καινούρια αδοκίμαστη φόρμουλα, γεγονός που κάνει τις ταινίες της δεκαετίας 2000 - 2009 να διαφέρουν αισθητά από αυτές των προηγούμενων ετών και να χαρακτηρίζονται από έλλειψη συνοχής στο σχεδιασμό, τη σκηνοθεσία, καθώς και στη θεματολογία, με τους δημιουργούς της Disney να αμφιταλαντεύονται μεταξύ των παραδοσιακών και των ψηφιακών τεχνικών σχεδιασμού (CGI).⁴² Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ταινίες: «*The Emperor's New Groove*» (2000), «*Dinosaur*» (2000) και «*Chicken Little*» (2003).⁴³

Χρονολογία σταθμό αποτελεί το έτος 2005, με την αντικατάσταση του Michael Eisner από τον Bob Iger, στην θέση του πρόεδρου. Ο νέος πρόεδρος αλλάζει τακτική και ξεκινάει αμέσως διαπραγματεύσεις συγχώνευσης με την Pixar, η οποία επισφραγίζεται ένα χρόνο αργότερα,⁴⁴ με την κυκλοφορία της ταινίας «*Cars*» (2006) (Barrier 2007, 322).

---

⁴² *Computer - Generated Interface* (CGI): Ηλεκτρονική εφαρμογή, συνυφασμένη με τα τρισδιάστατα γραφικά, μέσω της οποίας, τα κινούμενα σχέδια απέκτησαν μια πιο ρεαλιστική όψη, η οποία δεν άργησε να γίνει ιδιαίτερα δημοφιλής στο ευρύ κοινό. Η εταιρία Disney είχε πρωτοέρθει σε επαφή με τη νέα τεχνική, στην ταινία «*Toy Story*» το 1995, σε συνεργασία με την Pixar Animation Studios, που ήταν πρωτοπόρα στο είδος (Wells 2002, 151).

⁴³ Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html> (πρόσβαση 13/08/2017)

⁴⁴ Από εδώ και πέρα την παραγωγή των ταινιών αναλαμβάνει στην ουσία η Pixar, ενώ η Disney είναι υπεύθυνη για τη διαφήμιση, το μάρκετινγκ, τη διανομή και κυκλοφορία στους κινηματογράφους και τα πνευματικά δικαιώματα. Αξίζει να σημειωθεί, ότι τότε μετονομάστηκε και το τμήμα κινουμένων σχεδίων της εταιρίας, από *Disney Animated Features* σε *Disney Animation Studios*, ονομασία που ισχύει μέχρι και σήμερα.

Κατά τα άλλα, αυτή η εποχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη εμπορική επιτυχία στις ταινίες ζωντανής δράσης, νέες σειρές στην τηλεόραση και περαιτέρω επέκταση των πάρκων ψυχαγωγίας, κυρίως στη Άπω Ανατολή (*Hong Kong Disneyland, Tokyo Disney Sea* κ.α.).⁴⁵

Το τέλος αυτής της μεταβατικής περιόδου συμπίπτει χρονικά με το θάνατο του Roy E. Disney το 2009, ο οποίος, ως ανιψιός του Walt, ήταν ο τελευταίος από το στενό οικογενειακό περιβάλλον, που ασχολούνταν ενεργά με την εταιρία.⁴⁶

1.1.7 Η Δεύτερη Αναγέννηση (2010 - σήμερα)

Η συμφωνία με την Pixar βοήθησε την Disney να ανέλθει και πάλι οικονομικά, άλλα και δημιουργικά, και να επεκταθεί ακόμα περισσότερο, εγκαθιδρύοντας πια τις νέες υπολογιστικές τεχνικές, γεγονός που σηματοδοτεί και την αφετηρία μιας νέας κινηματογραφικής εποχής στην ιστορία της, το 2010.

Η «Δεύτερη Αναγέννηση», όπως ονομάζεται, αποτελεί ένα συνονθύλευμα καινοτομίας και παράδοσης, συνδυάζοντας τρισδιάστατες τεχνικές (CGI) και ιστορίες γνωστών παραμυθιών, με ελαφρώς παραλλαγμένο σενάριο, ξεκινώντας με την ταινία «*Tangled*» (2010) και την ιστορία της *Ραπουνζέλ*.⁴⁷ Στην συνέχεια, ακολουθεί το κινηματογραφικό φαινόμενο «*Frozen*» (2013) και οι ταινίες «*Inside Out*» (2015), «*Zootopia*» (2016) και «*Moana*» (2016).^{48,49} Μοναδική εξαίρεση στον «τρειςδιάστατο» αυτό κανόνα αποτελεί η ταινία «*Princess and the Frog*» (2009), η οποία ακολουθώντας τα παλιά κλασσικά πρότυπα των δύο διαστάσεων, μας ταξιδεύει πίσω στα αριστουργήματα της δεκαετίας του '90 (Zipes 2011, 30).

---

⁴⁵ Πηγή: http://disney.wikia.com/wiki/The_Walt_Disney_Company (πρόσβαση 16/08/2017)

⁴⁶ Πηγή: <http://www.nytimes.com/2009/12/17/arts/television/17disney.html> (πρόσβαση 16/08/2017)

⁴⁷ Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html> (πρόσβαση 13/08/2017)

⁴⁸ Εντύπωση προκαλούν και οι ελληνικοί τίτλοι των ταινιών αυτής της περιόδου, οι οποίοι κάνουν λογοπαίγνιο με τη θεματική, επιλέγοντας γνωστά ελληνικά γνωμικά: «*Μαλλιά κουβάρια*» / «*Tangled*» (2010), «*Ψυχρά και ανάποδα*» / «*Frozen*» (2013), «*Τα μυαλά που κουβαλάς*» / «*Inside Out*» (2015).

⁴⁹ Πηγή: <http://www.imdb.com/list/ls059383351/> (πρόσβαση 13/08/2017)

Άξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός, ότι τα τελευταία χρόνια η εταιρία τείνει συστηματικά να επανακυκλοφορεί παλιά αριστουργήματα κινουμένων σχεδίων, σαν ταινίες ζωντανής δράσης, ακολουθώντας, έτσι, μία συνταγή σίγουρης επιτυχίας, άλλα και διαχρονικής διαφήμισης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ταινίες: «*Maleficent*» (2014), «*Cinderella*» (2015), «*The Jungle Book*» (2016), και η πιο πρόσφατη, «*Beauty and the Beast*» (Μάρτιος 2017), ενώ, προσεχώς, η Disney ανακοίνωσε την κυκλοφορία της «*Mulan*», αλλά και της ταινίας «*The Lion King*» μέσα στο 2019.^{50,51}

Φτάνοντας στο τέλος αυτού του κεφαλαίου, αξίζει να αναφερθεί πως ως εσωτερικοί παρατηρητές δεν είμαστε σε θέση, ακόμα, να γνωρίζουμε πού τίθενται ή θα τεθούν τα χρονικά όρια της συγκεκριμένης κινηματογραφικής περιόδου. Γι' αυτό, θα αφήσουμε την ιστορία να συνεχίζει να «γράφεται» σε ζωντανό χρόνο, αναμένοντας με ανυπομονησία τις νέες κυκλοφορίες.

---

⁵⁰ Πηγή: <http://www.imdb.com/list/ls066531766/> (πρόσβαση 13/08/2017)

⁵¹ Τον Οκτώβριο του 2017, ανακοινώθηκε επίσης και η επανακυκλοφορία της ταινίας «*Aladdin*». Πηγή: <http://deadline.com/2016/10/aladdin-guy-ritchie-disney-live-action-film-sherlock-holmes-1201834102/> (πρόσβαση 19/07/2017)

2 Παρουσίαση δεδομένων

Η Αναγέννηση της Disney: Σημαντικά χαρακτηριστικά

Το όνομα «Disney», από το 1937 μέχρι και σήμερα, είναι συνυφασμένο με τη δημιουργία επιτυχημένων ταινιών μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων, κρατώντας τα σκήπτρα της παλαιότερης κινηματογραφικής εταιρίας που ασχολήθηκε και πρωτοπόρησε στον τομέα αυτό (Cavalier 2011, 14 - 16). Τη δεκαετία του '90, μετά από 23 χρόνια αδράνειας, η Disney δημιούργησε ταινίες μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων υψηλών προδιαγραφών, οι οποίες αναβίωσαν το είδος της μουσικής κωμωδίας / μιούζικαλ (Pinel 2004, 133· Chion 2008, 6),⁵² και έκαναν παγκόσμια εισπρακτική επιτυχία, ακολουθώντας τα πρότυπα μεγάλων παραγωγών του Hollywood και μουσικοθεατρικών παραστάσεων του Broadway (Zipes 2011, 232 - 233).

Πάμε όμως να δούμε, τι ακριβώς εννοούμε όταν χαρακτηρίζουμε μία ταινία ως *μιούζικαλ*, αναφέροντας τον ορισμό του John Kenrick, που υπάρχει στο βιβλίο του με τίτλο *Musical Theatre: A History*:

Μιούζικαλ (ουσ.): Μια θεατρική, τηλεοπτική ή κινηματογραφική παραγωγή, η οποία αξιοποιεί τραγούδια δημοφιλούς στυλ, είτε για να αφηγηθεί μια ιστορία, είτε για να αναδείξει το ταλέντο των συγγραφέων / δημιουργών και / ή των εκτελεστών, σε συνδυασμό με προαιρετικό διάλογο.

(Kenrick 2008, 14)

---

⁵² *Μουσική κωμωδία / Μιούζικαλ*: Όπως μας αναφέρει ο Pinel στο βιβλίο του, με τον όρο *μουσική κωμωδία* χαρακτηρίζεται μια μουσική ταινία, η οποία απαρτίζεται αποκλειστικά από διαλόγους, τραγούδι και χορό. Από την άλλη, ο Chion μας λέει, ότι ο όρος *μουσική κωμωδία* είναι μία γενική έννοια που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα διαφόρων υποειδών μουσικών ταινιών. Όσον αφορά αποκλειστικά τον όρο *μιούζικαλ*, στην Ελλάδα συνηθίζεται να χρησιμοποιείται ευρέως για το χαρακτηρισμό όλων των μουσικών ταινιών κάθε κατηγορίας. Γι' αυτό το λόγο, χρησιμοποιείται περισσότερο αυτός ο όρος στην παρούσα έρευνα, όταν αναφερόμαστε στις μουσικές ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney.

Musical (noun): a stage, television, or film production utilizing popular style songs to either tell a story or to showcase the talents of writers and/or performers, with dialogue optional.

Εικόνα 3: Ο πρωτότυπος ορισμός του «Μιούζικαλ» από τον John Kenrick (αγγ.)

(Kenrick 2008, 14)

Καθοριστικό ρόλο στην «Αναγέννηση της Disney» ή αλλιώς την «Δεύτερη Χρυσή εποχή» της⁵³ έπαιξαν η σταθερότητα που υπήρξε στη διοίκηση της εταιρίας, για πρώτη φορά μετά το θάνατο του δημιουργού της (1966), και φυσικά ο Michael Eisner, ο οποίος διετέλεσε Διευθύνων Σύμβουλος (CEO) και Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας, από το 1984 έως και το 2005 (Krämer 2002, 188· Barrier 2007, 322).

Από τότε που τα κινούμενα σχέδια πέρασαν στο χώρο των ταινιών μεγάλου μήκους, κρίθηκε αναγκαίος ο καταμερισμός της εργασίας,⁵⁴ εξαιτίας του νέου τρόπου κατασκευής και του μεγαλύτερου όγκου δουλειάς, κάτι που ο Eisner διαχειρίστηκε και εκμεταλλεύτηκε με μεγάλη επιτυχία, την πιο κατάλληλη στιγμή (Pinel 2004, 155). Δεν είναι τυχαίο που δημιουργήθηκε ξεχωριστό τμήμα για τον τομέα κινουμένων σχεδίων (*Walt Disney Feature Animation*), αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του.⁵⁵ Ο Eisner ήξερε καλά, πως η επιστροφή της εταιρίας στη δημιουργία ταινιών κινουμένων σχεδίων, οι οποίες μετά τον Disney είχαν πάψει να είναι προτεραιότητα (Zipes 2011, 89), ήταν ζωτικής σημασίας (Eisner και Schwartz 1999, 173). Χαρακτηριστικά, όπως

---

⁵³ Πηγή: <http://www.nfocusnashville.com/content/article/13000088/the-reel-deal-waking-sleeping-beauty> (πρόσβαση 12/02/2017)

⁵⁴ Πολιτιστικός Δαρβινισμός (*Cultural Darwinism*): Τάση κατά την οποία, σύμφωνα με τον Eisner, η δημιουργική διαδικασία και εξέλιξη των ταινιών βασίζεται στην ομαδική σκέψη και τη δημοκρατική έκφραση ιδεών από όλους όσους εργάζονται πάνω σε ένα προσχέδιο και όχι σε έναν και μόνο επικεφαλής (Eisner και Schwartz 1999, 180· Wells 2002, 115).

⁵⁵ Το 1985, μετά την αναδιοργάνωση της εταιρίας, δημιουργήθηκε ξεχωριστή κινηματογραφική εταιρία με το όνομα *Walt Disney Feature Animation*, ως θυγατρική της κύριας εταιρίας Walt Disney, που ήταν υπεύθυνη αποκλειστικά και μόνο για τον τομέα των κινουμένων σχεδίων, με πρόεδρο τον Peter Schneider μέχρι και το 1999. Ο συγκεκριμένος τομέας μετονομάστηκε σε *Walt Disney Animation Studios* το 2006 μετά τη συγχώνευση της Disney με την Pixar Animation Studios, επωνυμία που διατηρεί μέχρι και σήμερα. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_The_Walt_Disney_Company#1984.E2.80.932004 (πρόσβαση 12/02/2017)

βλέπουμε και στο σχετικό ντοκιμαντέρ με τίτλο «*Waking Sleeping Beauty*» (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009), ο Eisner τονίζει, πώς «(...) τα κινούμενα σχέδια είναι η ψυχή, η καρδιά και τα περισσότερα μέλη του σώματος της εταιρίας Disney». Γι' αυτό το λόγο, φρόντισε να επιστρέψει στην ξεχασμένη παράδοση των κλασικών ταινιών κινουμένων σχεδίων της εταιρίας, επιμένοντας στα όρια της υπερβολής, στο καλοδοουλεμένο και ολοκληρωμένο σενάριο κάθε ταινίας, με αρχή, μέση και τέλος, ώστε να υπάρχει συνοχή στην αφήγηση κάθε ιστορίας (Wells 2002, 129 - 133).

Αμέσως μετά την μεγάλη επιτυχία της ταινίας «*Η Μικρή Γοργόνα / The Little Mermaid*» (1989), αποφάσισε να επενδύσει στην ψηφιακή τεχνολογία, για να διευκολύνει την δουλειά των σχεδιαστών και να αυξήσει την παραγωγή. Η νέα τεχνολογία CAPS⁵⁶ έδωσε τη δυνατότητα στους δημιουργούς των ταινιών να χειριστούν καλύτερα τις κινήσεις των χαρακτήρων, αλλά και την εναλλαγή των σκηνών, δίνοντας τους μια πιο τρισδιάστατη μορφή, (στο δυσδιάστατο κατά τ' άλλα επίπεδο), με πιο ζωντανά χρώματα, αλλάζοντας ριζικά τον τρόπο δημιουργίας του κινούμενου σχεδίου, που επικρατούσε από την εποχή της «*Χιονάτης*» / «*Snow White and the Seven Dwarfs*» (1937) (Eisner και Schwartz 1999, 180).

Ωστόσο, αν και η εξέλιξη της τεχνολογίας βοήθησε στον εκσυγχρονισμό του είδους, ο λόγος της επιτυχίας των ταινιών της Disney βρίσκεται βαθιά ριζωμένος στο παρελθόν, αφού για τη δημιουργία τους ακολουθείται μία συγκεκριμένη φόρμουλα, από το 1937 μέχρι και σήμερα. Στο πέρασμα των χρόνων, η συγκεκριμένη εταιρία δημιούργησε ένα νέο είδος παραμυθιού με τις ταινίες της, οι οποίες αποτελούν την ηχώ μιας σπουδαίας, ευρωπαϊκής κυρίως, λογοτεχνικής παράδοσης, επαναπροσδιορίζοντας την διαχρονικότητά τους στο πέρασμα των αιώνων (βλ. Φιλμογραφία: Doux 2006). Η πλοκή των ταινιών ακολουθεί τις συντηρητικές δομές των παραμυθιών κατά τον Vladimir Propp (Τριάντου 2012, 63 - 66· Zipes 2011, 20 - 22) και στοχεύει στην πνευματική ωρίμανση / ενηλικίωση των κεντρικών χαρακτήρων, που θα τους οδηγήσει και στο αναμενόμενο ευτυχισμένο τέλος (Wells 2002, 104 - 105· Zipes 2011, 20 - 22). Συνοπτικά

---

⁵⁶ *Computer Animation Postproduction System (CAPS)*: Λογισμικό κατασκευασμένο από την Pixar για την Disney, με τη βοήθεια του οποίου ο χρωματισμός και οι κινήσεις των σχεδίων που ζωγραφίζονταν στο χέρι πραγματοποιούνταν πλέον ψηφιακά, μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009), (Wells 2002, 117, 151).

λοιπόν, το βασικό μοτίβο, με μικρές παραλλαγές, περιλαμβάνει μία καλοσυνάτη κεντρική ηρωίδα,⁵⁷ και ένα ρομάντζο μεταξύ αυτής και κάποιου ρωμαλέου νέου, το οποίο όμως απειλείται από έναν εχθρικό χαρακτήρα, που στο τέλος ηττείται θριαμβευτικά, από την δύναμη της αληθινής αγάπης (Zipes 2006, 208 - 209· Zipes 2011, 257).

Οι ταινίες της δεκαετίας του '90 επιστρέφουν έπειτα από τριάντα χρόνια στην δοκιμασμένη φόρμουλα των παραμυθιών και επαναφέρουν στη δημοσιότητα σπουδαία λογοτεχνικά έργα, χρησιμοποιώντας τραγούδια και χορογραφίες, βασισμένα στη μουσική παράδοση των μιούζικαλ της MGM του '50 (Chion 2008, 55).⁵⁸ Στις ταινίες αυτές, στα πλαίσια ενός ουτοπικού ρομαντισμού, προτεραιότητα για την αφήγηση της ιστορίας έχει το θέαμα (Wells 2002, 105 - 106, 118 - 119). Η μουσική κωμωδία βέβαια, θεωρείται εκ φύσεως ένα είδος μη - ρεαλιστικό, σχεδόν παραμυθένιο, στα πλαίσια ενός κινηματογράφου συνολικά ρεαλιστικού (Chion 2008, 29). Πόσο μάλλον, όταν αυτή η μουσική κωμωδία είναι κάποια ταινία κινουμένων σχεδίων και ακόμα περισσότερο της Disney.

Όπως διαβάζουμε και στο βιβλίο του Rick Altman (Altman 1992), για να υπάρξει μία μουσική ταινία, πρέπει η σχέση ήχου - εικόνας μερικές φορές να αντιστρέφεται, και θεωρείται υψίστης σημασίας, αυτή η εναλλαγή ύφους και διάθεσης να πραγματοποιείται με όσο το δυνατόν πιο διακριτικές επεμβάσεις γίνεται. Όταν ο διάλογος κυριαρχεί σε μία σκηνή, ο ήχος φαίνεται να ακολουθεί την εικόνα. Αντιστρόφως, στις σκηνές όπου οι πρωταγωνιστές χορεύουν και τραγουδούν, μας δίνουν την εντύπωση, ότι οι κινήσεις τους γεννούνται μέσα από τη μουσική, η οποία για λίγο παίρνει τον έλεγχο και οδηγεί τον θεατή προς μία γενικότερη οπτικοακουστική απόλαυση (Chion 2008, 9, 15, 18 - 19).

Σύμφωνα με τον Richard Dyer, (ο οποίος υπενθυμίζει την επιρροή της Disney από τα μιούζικαλ της MGM του 1950), ο κεντρικός ήρωας του εκάστοτε μιούζικαλ, χρησιμοποιείται ως ένα μέσο, μέσω του οποίου θα εκφραστεί η ανάγκη για αλλαγή, με

---

⁵⁷ Σπανιότερα ο κεντρικός χαρακτήρας είναι γένους αρσενικού.

⁵⁸ MGM (Metro - Goldwyn - Mayer): Εταιρία θεάματος που ασχολείται κυρίως με την παραγωγή και την διανομή κινηματογραφικών ταινιών και τηλεοπτικών σειρών. Τη δεκαετία '50, αποτέλεσε πρωτοπόρα του είδους της μουσικής κωμωδίας με σπουδαίες παραγωγές, διαμορφώνοντας έτσι τις αρχές του κλασικού χολιγουντιανού μιούζικαλ (Chion 2008, 55).

αποτέλεσμα την αμφισβήτηση, αντιπαράθεση και σύγκρουση με τους κοινωνικούς θεσμούς και τον επαναπροσδιορισμό των καθιερωμένων παραδόσεων, κοινωνικών δομών και αξιών, και τελικά την απορρόφηση και αποδοχή της διαφορετικότητας (Dyer 1992, 17 - 35). Οι ήρωες, λοιπόν, των μουσικών ταινιών τραγουδούν μέσα στο περιβάλλον που θέλουν να δουν να αλλάζει, με ένα μεγάλο ποσοστό των τραγουδιών αυτών, να αποτελούν εσωτερικούς μονολόγους με τη συνοδεία μιας αθέατης ορχήστρας, για όλα εκείνα που τους απασχολούν και θέλουν να ζήσουν. Μέσω της μουσικής και του χορού, οι ήρωες, εκφράζουν πιο άμεσα τα συναισθήματα τους, ερωτεύονται, εξυμνούν τις καθημερινές χαρές της ζωής και φαίνεται να έχουν την ανάγκη να το μεταδώσουν και στους γύρω τους, συμπεριλαμβανομένων και των θεατών (Chion 2008, 30 - 31, 36 - 39).

Το γεγονός, ότι το μουσικό στοιχείο θεωρείται εξ' ορισμού αδιαίρετο κομμάτι των μιούζικαλ, προϋποθέτει, πως για τη δημιουργία μίας επιτυχημένης μουσικής κωμωδίας, χρειάζεται να γραφτούν και τα ανάλογα τραγούδια, καθένα από τα οποία έχει το δικό του ρόλο και λειτουργία στη εξέλιξη της πλοκής. Σήμα κατατεθέν της εποχής που αναλύουμε, αποτελεί το δίδυμο Alan Menken και Howard Ashman, με τον πρώτο να υπογράφει τη μουσική έξι εκ των εννέα ταινιών της εποχής, κερδίζοντας πολλά βραβεία και ακόμα περισσότερες υποψηφιότητες. Παράλληλα, η εταιρία συνεργάστηκε και με άλλους συνθέτες, όπως οι Hans Zimmer, Jerry Goldsmith, και διάσημους συνθέτες της Pop, όπως οι Elton John, Phil Collins, και Sting (βλ. Παράρτημα II).⁵⁹ Στο ντοκιμαντέρ «*Waking Sleeping Beauty*» (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009), μαθαίνουμε ότι οι Howard Ashman, Alan Menken και Stephen Schwartz ήταν ιδιαίτερα πεπειραμένοι στον τομέα του μουσικού θεάτρου, έχοντας εργαστεί για χρόνια σε πληθώρα μουσικοθεατρικών παραγωγών, με αποτέλεσμα να γνωρίζουν καλά τις βασικές κατασκευαστικές αρχές ενός επιτυχημένου μιούζικαλ.

Αρχικά, όπως αναφέρεται και από τον Ashman, «(...) σε κάθε μιούζικαλ, υπάρχει ένα σημείο αρκετά νωρίς στην πλοκή (2^ο, 3^ο ή 4^ο τραγούδι), όπου ο κεντρικός χαρακτήρας κάθεται πάνω σε κάτι και τραγουδάει για το τι θέλει στη ζωή, για μία εσωτερική ανάγκη, για το όνειρό του, κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή, το κοινό τον ερωτεύεται και θέλει να

---

⁵⁹ Πηγή: <http://www.filmsite.org/musicalfilms6.html> (πρόσβαση 09/02/2017)

γίνει πραγματικότητα.» Στην συνέχεια, σύμφωνα με τους σκηνοθέτες Ron Clements και John Musker, «σειρά έχει ένα κομμάτι με ζωηρό και χαρούμενο ρυθμό, το οποίο ερμηνεύεται από κάποιο κοντινό πρόσωπό, που προσέχει τον πρωταγωνιστή και δεν τον αφήνει να μπλέξει.» (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009).

Υψίστης σημασίας για κάθε μουσική κωμωδία όμως, η οποία περιλαμβάνει και την αναμενόμενη ιστορία αγάπης, θεωρείται το τραγούδι, το οποίο επενδύει μουσικά την καθοριστική στιγμή που οι δύο πρωταγωνιστές ερωτεύονται. Ακολουθώντας κάποιες σταθερές χολιγουντιανές συμβάσεις, οι οποίες υποβοηθούν στην διαμόρφωση του απαραίτητου ρομαντικού κλίματος, τα «τραγούδια της αγάπης» είναι, συνήθως, ερωτικές μπαλάντες σε κάποια μείζονα τονικότητα, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σταθερές αρμονικές δομές και ανοδική πορεία της μελωδίας, δίνοντας έμφαση στο ρομαντικό νόημα των στίχων. Σε αυτά τα τραγούδια κυρίαρχη είναι επίσης και η χρήση του βιολιού, το οποίο ως το πιο ακριβό όργανο της συμφωνικής ορχήστρας, με τον ιδιαίτερα εκφραστικό του ήχο, έχει συνδεθεί έντονα με το στοιχείο του πάθους, του έρωτα και της αγάπης (Kalinak 2010, 14 - 15, 19 - 20).

Συμπληρωματικά, τις περισσότερες φορές, στην αρχή της ταινίας, τοποθετείται κάποιο εισαγωγικό κομμάτι, το οποίο λειτουργεί σαν ουβερτούρα και εισάγει τον θεατή στην υπόθεση του έργου, ενώ πάντα, ένα από τα κύρια μουσικά θέματα ακούγεται πανηγυρικά στο ευτυχισμένο τέλος, ακολουθώντας τα κατασκευαστικά πρότυπα των παραστάσεων του Broadway και των κλασικών μιούζικαλ της MGM, όπως προαναφέρθηκε (Zipes 2011, 88, 257· Zipes 2006, 208 - 209).

Άλλο ένα κοινό σημείο των ταινιών της Disney και των μιούζικαλ της MGM είναι η ανάθεση των ρόλων / φωνών σε διάσημους κινηματογραφικούς αστέρες και καλλιτέχνες του Hollywood. Η σπουδαιότητα και η σημασία του ήχου και της φωνής στα κινούμενα σχέδια δεν μπορεί να υποτιμηθεί και τα τελευταία χρόνια αποτελεί στοιχείο υψίστης σημασίας στη ιδεολογική μελέτη των ταινιών της Disney (Wells 2002, 116 - 117).

Αυτή η τακτική για το είδος της μουσικής κωμωδίας, μέσα στο οποίο ανήκουν και οι ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney (Pinel 2004, 133· Chion 2008, 49), έχει τις ρίζες της στις δεκαετίες του '50 και του '60. Αξίζει να σημειωθεί, ότι εκείνα τα χρόνια, απαραίτητη προϋπόθεση για τους ηθοποιούς που θα συμμετείχαν σε μία μουσική

κωμωδία ήταν να μπορούν να τραγουδούν σωστά. Αυτό βέβαια, αργότερα, άρχισε να διορθώνεται με το ντουμπλάρισμα του εκάστοτε ηθοποιού, από κάποιον άλλο ηθοποιό ή τραγουδιστή, ο οποίος πληρούσε τις προϋποθέσεις για τα μουσικά μέρη της ταινίας, όπως γίνεται και στις μέρες μας (Chion 2008, 24 - 26). Το φαινόμενο αυτό, το συναντάμε αρκετές φορές στις ταινίες της Disney σε διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής μεταγλώττισης,⁶⁰ για την οποία μιλήσαμε εκτενέστερα με τον κ. Μιχάλη Αχλαδιώτη, υπεύθυνο του τμήματος μεταγλωττίσεων του στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E., και συνεργάτη της Disney στην Ελλάδα από το 1995 και μετά.⁶¹

Οι καλλιτέχνες που δανείζουν τη φωνή τους, σε συνδυασμό με τους σχεδιαστές (lead animation directors), διαμορφώνουν την προσωπικότητα της κάθε φιγούρας και μαζί, αποτελούν την έννοια του «ηθοποιού» που ενσαρκώνει τον κάθε χαρακτήρα (Wells 2002, 114 - 117). Παρ' ότι λειτουργούν, όμως, σαν ολότητα ήχου και εικόνας, σύμφωνα με τον Brand Bird, το γεγονός, ότι ο κόσμος ταυτίζει τους χαρακτήρες των ταινιών με την φωνή του εκάστοτε καλλιτέχνη, επισκιάζει το ρόλο των σχεδιαστών (animators) (Hooks 2000, vi), δημιουργώντας την ανάγκη ύπαρξης κοινής χροιάς μεταξύ των διαφορετικών μεταγλωττίσεων, ώστε να δίνεται η εντύπωση στους θεατές ότι τραγουδάει ο ίδιος άνθρωπος, σε διαφορετική γλώσσα.⁶²

---

⁶⁰ Από τη στιγμή, που οι ταινίες κινουμένων σχεδίων στοχεύουν στην οικογενειακή διασκέδαση και απευθύνονται και στο «μεγάλο κοινό», κρίνεται αναγκαία η μεταγλώττιση των ταινιών και των τραγουδιών τους στις γλώσσες των διαφορετικών χωρών όπου και διανέμονται οι ταινίες (Chion 2008, 26). Αυτή η ανάγκη έγινε ακόμα πιο επιτακτική, τη δεκαετία του '90, με τη νέα διάσταση της παγκοσμιοποίησης και το άνοιγμα των αγορών.

Πηγή: *Globalization in the 1990s*: <https://www.khanacademy.org/humanities/ap-us-history/period-9/apush-1990s-america/a/globalization> (πρόσβαση 16/08/2017)

⁶¹ Πριν τα στούντιο Sierra, την μεταγλώττιση των ταινιών της Disney τη δεκαετία που μελετάμε, είχαν αναλάβει αρχικά η Audio Visual Enterprises A.E. [*«The Little Mermaid»* (1989), *«Beauty and the Beast»* (1991), *«Aladdin»* (1992)] και στην συνέχεια η Sound Studio Athens A.E. [*«The Lion King»* (1994), *«Pocahontas»* (1995)]. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά, υπάρχουν στο Παράρτημα III: vii - ix, και στο Παράρτημα II, τα οποία βρίσκονται στο τέλος της παρούσας έρευνας.

⁶² Πολλές φορές η Disney, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, δημοσιεύει βίντεο, στα οποία παρουσιάζεται ένα ολόκληρο τραγούδι από κάποια ταινία κινουμένων σχεδίων, όπου, αλλάζει τη γλώσσα μεταγλώττισης ανά στίχο, δίνοντας την εντύπωση ότι τραγουδάει ο ίδιος καλλιτέχνης σε όλες (παρόμοιο ηχώχρωμα). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το βίντεο, στο οποίο αναφέρθηκε και ο κ. Αχλαδιώτης στην συνέντευξη που μας παραχώρησε (βλ. Παράρτημα III: ii), το οποίο παρουσιάζει το τραγούδι «The Whole New World» από την ταινία *«Aladdin»* (1992), σε 35 γλώσσες:

<https://www.youtube.com/watch?v=t5TEuq0EYok> (πρόσβαση 16/08/2017)

Η απαίτηση, με όσο το δυνατόν μικρότερες αποκλίσεις, παρόμοιου ηχοχρώματος στις φωνές των χαρακτήρων σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί πολιτική της εταιρίας Disney και επιτυγχάνεται μέσω σχολαστικού ελέγχου κατά τη διαδικασία της μεταγλώττισης και των λεγόμενων «*voice test kits*» (βλ. Συνέντευξη Μ. Αχλαδιώτη, Παράρτημα III: ii). Η συγκεκριμένη διαδικασία καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την επιλογή των ηθοποιών / καλλιτεχνών που θα ενσαρκώσουν τους βασικούς χαρακτήρες κάθε ταινίας (casting), μιας και πρέπει να πληρούν κάποια βασικά κριτήρια, που αποτελούν προϋπόθεση για την κάθε παραγωγή ξεχωριστά και βασίζονται στις πρωτότυπες εκδοχές των τραγουδιών.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο κ. Αχλαδιώτης, «η επιλογή των συντελεστών, γίνεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο, σε σχέση με το εύρος (range) των φωνών, (...) μιας και, σε επίπεδο 99,9% των περιπτώσεων, δεν επιτρέπεται να αλλάξεις την τονικότητα ή να κάνεις οτιδήποτε σε σχέση με τη μουσική των ταινιών.

Πρέπει να προσαρμόσεις τους Έλληνες συντελεστές στις αγγλικές - αμερικανικές ανάγκες, (...) γεγονός που το κάνει πάρα πολύ δύσκολο σε επίπεδο επιλογής ανθρώπων, γιατί η Disney, όπως και όλες οι εταιρίες του είδους πλέον, χρησιμοποιούν καλλιτέχνες με ιδιαίτερες δυνατότητες και απίστευτα ψηλά ή χαμηλά range(s), σε αντιδιαστολή με τα ελληνικά δεδομένα, όπου οι δυνατότητες επιλογής είναι, πολλές φορές, περιορισμένες.» (βλ. Παράρτημα III: iii - iv).

Τη δεκαετία του '90, το φαινόμενο της χρήσης επώνυμων συντελεστών αυξήθηκε αισθητά, τόσο στις ελληνικές μεταγλωττίσεις όσο και στις πρωτότυπες ταινίες. Σύμφωνα με τον κ. Αχλαδιώτη, όσον αφορά την περίπτωση της ελληνικής μεταγλώττισης, το στούντιο Sierra ήταν το πρώτο, το οποίο συνεργάστηκε με επώνυμους καλλιτέχνες της εποχής, οι οποίοι δάνεισαν την φωνή τους στις επιτυχημένες ταινίες της Disney, με πρωτοπόρους το Τζίμη Πανούση και τον Αλκίνοο Ιωαννίδη στην ταινία «*Toy Story*», το 1995. Από εκεί και έπειτα, ακολούθησε πλήθος διάσημων ηθοποιών (Χρυσούλα Διαβάτη, Λάκης Λαζόπουλος, Πέτρος Φιλιππίδης, Πέμη Ζούνη, Τζούς Ευείδη, Ματθίλδη Μαγγίρα, Εβελίνα Παπούλια, Χριστόφορος Παπακαλιάτης), αλλά και τραγουδιστών, σε συνεργασία με διάφορες δισκογραφικές εταιρίες - όπως οι: *Polygram Records* (Σάκης Ρουβάς, Άλκηστις Πρωτοψάλτη), *Minos EMI* (Ευρυδίκη, Δέσποινα

Βανδή), και *Sony Music* (Διονύσης Σχοινιάς, Λάμπης Λιβιεράτος),⁶³ οι οποίοι μέσα από το ταλέντο τους έδωσαν πραγματικά έναν ιδιαίτερο ελληνικό χαρακτήρα, προωθώντας τις ταινίες ακόμα περισσότερο στην αγορά και τα διαφημιστικά μέσα της τότε εποχής.

Παρουσίαση και ανάλυση των ταινιών

Αυτή την εποχή, η εταιρία ξεκίνησε με την προοπτική να παράγει τουλάχιστον ένα μουζικαλ κινουμένων σχεδίων κάθε χρόνο, από το 1989 μέχρι και το 1999.⁶⁴ Όπως αναφέρεται και στην εισαγωγή, τεκμήρια για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων αποτέλεσαν οι ταινίες σε ψηφιοποιημένη μορφή,⁶⁵ οι οποίες αναφέρονται και στην Φιλμογραφία στο τέλος της παρούσας έρευνας.⁶⁶ Στις ταινίες αυτές, η Disney, συνδυάζει σκηνοθετικές τεχνικές ταινιών ζωντανής δράσης με κινούμενα σχέδια, επινοώντας ιστορίες που αντανακλούν συμπεριφορές ενηλίκων, φέρνοντας τρυφερές μνήμες των παραδοσιακών μουσικών συνθέσεων και παραγωγών του Broadway (Balio 2002, 171· Maslin 1991, B2).

Όσον αφορά την ανάλυση, στο πρώτο μέρος, θα παρουσιαστούν κάποια εισαγωγικά στοιχεία σχετικά με την προέλευση της ιστορίας, τους συντελεστές και τα βραβεία κάθε

---

⁶³ Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E.

⁶⁴ Εξαιρούνται από την ανάλυση οι ταινίες «*The Rescuers Down under*» / «*Μπερνάρ και Μπιάνκα: Περιπέτειες στην Ακρη της Γης*» (1990) και «*Toy Story*» (1995), αφού δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των ταινιών μουζικαλ της εποχής, καθώς και τα διάφορα sequels των βασικών ταινιών, λόγω διαφοράς αισθητικής και ποιότητας.

⁶⁵ Οι βιντεοκασέτες αυτών των ταινιών, οι οποίες μετά την κυκλοφορία και την επικράτηση των DVD, έχουν πλέον αντικατασταθεί και αποσυρθεί από την αγορά, θεωρούνται συλλεκτικά κομμάτια πολύτιμης αξίας, για τους λάτρεις του είδους. Σε πρόσφατο άρθρο της Rebecca Lewis για το διαδικτυακό περιοδικό Metro.co.uk που δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου 2017 με τίτλο «*Are those Disney VHS tapes you've hoarded really worth a small fortune?*», αναφέρεται πώς οι τιμές μεταπώλησής τους, σε γνωστές διαδικτυακές σελίδες πωλήσεων, αγγίζουν πολλές φορές ακόμα και τις μερικές χιλιάδες ευρώ / βιντεοκασέτα.

Πηγή: <http://metro.co.uk/2017/01/07/are-those-disney-vhs-tapes-youve-hoarded-really-worth-a-small-fortune-6366520/> (πρόσβαση 05/02/2017)

⁶⁶ Να σημειωθεί εδώ, ότι όλες οι ταινίες, πλέον, έχουν μετατραπεί σε ψηφιακούς δίσκους βίντεο (DVD), με ψηφιακή επεξεργασία ήχου και εικόνας τελευταίας τεχνολογίας (εικόνα υψηλής ευκρίνειας, με πιο έντονα και ζωντανά χρώματα, και βελτιωμένο ήχο υψηλής ποιότητας) και σε κάποιες περιπτώσεις με μεταγενέστερες προσθήκες νέων σκηνών και τραγουδιών, όπως παραδείγματος χάριν «*η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991) και «*ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» (1994).

ταινίας, τα οποία βασίζονται στους πίνακες α., β. και δ. του Παραρτήματος II. Επιπλέον, θα αναφερθούν κάποια σημαντικά στοιχεία σχετικά με την κυκλοφορία τους στους κινηματογράφους και την ελληνική μεταγλώττιση, ενώ στην συνέχεια, θα ακολουθήσουν λίγα λόγια για την πλοκή και τα sequels των ταινιών, με τα οποία και ολοκληρώνεται το πρώτο μέρος της ανάλυσης.

Το δεύτερο μέρος, ασχολείται αποκλειστικά με τη μουσική δομή, η οποία βασίζεται στους πίνακες γ. και ε. του Παραρτήματος II. Συγκεκριμένα, θα παρουσιαστούν αναλυτικά τα τραγούδια με τη σειρά που εμφανίζονται στην κάθε ταινία, οι Έλληνες ερμηνευτές, η σχέση αρμονίας - πλοκής καθώς και η λειτουργία των κομματιών στην εξέλιξη του έργου.

Κάπου εδώ, πρέπει να τονιστεί, ότι η ανάλυση των τραγουδιών έχει γίνει σύμφωνα με τις τονικότητες της ελληνικής μεταγλώττισης. Σε περίπτωση διαφοροποίησης με την πρωτότυπη ταινία, ο πρωτότυπος τόνος θα σημειώνεται με υποσημείωση στο κάτω μέρος της σελίδας, όπως και ξεχωριστά στους σχετικούς πίνακες (ε.) στο Παράρτημα II. Σε αρκετά σημεία επίσης, παρουσιάζονται βοηθητικά, αποσπάσματα κομματιών από παρτιτούρες, τα οποία μπορεί να διαφέρουν από την τονικότητα των τραγουδιών της ελληνικής αλλά και της πρωτότυπης εκδοχής (original scores), μιας και τις περισσότερες φορές αποτελούν μέρος μεταγραφών για πιάνο και φωνή, οι οποίες ήταν πιο εύκολα προσβάσιμες.

Οι εννέα ταινίες μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων που θα αναλυθούν στη συνέχεια, είναι οι ακόλουθες,⁶⁷ τοποθετημένες σε χρονολογική σειρά:

1. «*Η Μικρή Γοργόνα*» / «*The Little Mermaid*» (1989)
2. «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» / «*Beauty and the Beast*» (1991)
3. «*Αλαντίν*» / «*Aladdin*» (1992)
4. «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» / «*The Lion King*» (1994)
5. «*Ποκαχόντας*» / «*Pocahontas*» (1995)
6. «*Η Παναγία των Παρισίων*» / «*The Hunchback of Notre Dame*» (1996)

---

⁶⁷ Χάριν ευκολίας, στο εξής η αναφορά στις ταινίες αυτές θα γίνεται με τους ελληνικούς τίτλους. Στους υπότιτλους του κεφαλαίου θα αναφέρεται και η πρωτότυπη ονομασία τους στην αγγλική γλώσσα, συνοδευόμενη από το έτος κυκλοφορίας, εντός της παρένθεσης.

7. «Ηρακλής: Πέρα από το μύθο» / «Hercules» (1997)
8. «Μουλάν» / «Mulan» (1998)
9. «Ταρζάν» / «Tarzan» (1999)

Εικόνα 4: Στιγμιότυπα από την έναρξη και των εννέα ταινιών της Αναγέννησης στην πρωτότυπη εκδοχή τους

Πηγή: Βλ. Φιλμογραφία / Σύνθεση εικόνας: Ανδριάννα Κόρακα

2.1.1 Η Μικρή Γοργόνα / The Little Mermaid (1989)

Η «Μικρή Γοργόνα» (1989) είναι η πρώτη ταινία της περιόδου που μελετάμε και σύμφωνα με τον Jeffrey Katzenberg,⁶⁸ αποτελεί την απαρχή μιας αναγεννησιακής περιόδου, τόσο για την εταιρία, όσο και για τους ίδιους τους σχεδιαστές - δημιουργούς (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009). Το σενάριο είναι βασισμένο σε ένα από τα δημοφιλέστερα παραμύθια του Δανού συγγραφέα Hans Christian Andersen, με τον ομώνυμο τίτλο, το οποίο δημοσιεύτηκε πρώτη φορά το 1837 και σηματοδοτεί την επιστροφή της εταιρίας στη φόρμουλα των παραμυθιών έπειτα από περίπου τριάντα χρόνια (Zipes 2011, 254).

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι John Musker και Ron Clements, ενώ όλα τα τραγούδια της υπογράφει το δίδυμο Alan Menken και Howard Ashman, σε μουσική και στίχους αντίστοιχα, αποσπώντας αρκετά βραβεία και ακόμα περισσότερες υποψηφιότητες, τόσο για την γενικότερη μουσική επένδυση, όσο και για κάποια από τα τραγούδια της μεμονωμένα (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.1.β., iii).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 17 Νοεμβρίου 1989, σε αντίθεση με την ελληνική πρεμιέρα η οποία έγινε ένα χρόνο αργότερα, με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση (ΕΛ.Κ.Ε.). Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από την Audio Visual Enterprises A.E., με υπεύθυνο τον Δημήτρη Κουζούπη, ενώ την προσαρμογή των διαλόγων και των στίχων στα ελληνικά επιμελήθηκε ο Τάκης Καρνατσός. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η συγκεκριμένη ταινία επανακυκλοφόρησε με δεύτερη μεταγλώττιση από τα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E. το 1998, με άλλους συντελεστές και μικρές διαφορές στην απόδοση των διαλόγων και των στίχων (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα II: ii - v).⁶⁹

---

⁶⁸ Jeffrey Katzenberg: Πρόεδρος του τμήματος *Walt Disney Studios*, το οποίο ήταν υπεύθυνο για τον τομέα των ταινιών, από το 1984 μέχρι και το 1994. Αμέσως μετά την απομάκρυνσή του από την Disney, δημιούργησε την δική του εταιρία παραγωγής κινουμένων σχεδίων, γνωστή μέχρι και σήμερα ως DreamWorks Animation SKG (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009).

⁶⁹ Το γεγονός της δεύτερης μεταγλώττισης σχολιάστηκε και στη συζήτηση με τον κ. Μιχάλη Αχλαδιώτη. Ο κ. Αχλαδιώτης, πέρα από τα ονόματα των συντελεστών, δεν μπήκε σε λεπτομέρειες για την συγκεκριμένη ταινία. Αντίθετα, προσπάθησε να γενικεύσει το ζήτημα, τονίζοντας ότι κατά καιρούς τους έχει ζητηθεί από

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία τοποθετείται γεωγραφικά στην ευρύτερη περιοχή της Βόρειας Θάλασσας (κοντά στον τόπο καταγωγής του συγγραφέα), όπου η Άριελ, μία όμορφη μικρή γοργόνα, αποφασίζει, για χάρη του πρίγκιπα Έρικ, να εγκαταλείψει το βυθό και να γίνει άνθρωπος, αψηφώντας τις εντολές του πατέρα της, βασιλιά Τρίωνα. Συνεργός στο σχέδιό της θα γίνει η κακιά μάγισσα της θάλασσας, Ούρσουλα, η οποία θα πραγματοποιήσει την επιθυμία της, ζητώντας σαν αντάλλαγμα τη φωνή της, με σκοπό να τη χρησιμοποιήσει για προσωπικό της όφελος. Ωστόσο, μετά από μία μεγάλη περιπέτεια και με την βοήθεια πολύ καλών της φίλων, η πρωταγωνίστρια καταφέρνει να νικήσει την Ούρσουλα, να πάρει πίσω τη φωνή της και να έχει το ευτυχισμένο τέλος που επιθυμεί, σε αντίθεση με την πρωτότυπη ιστορία (Zipes 2011, 255 - 256).

Λίγα χρόνια μετά τη μεγάλη επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στη θεατρική σκηνή του Broadway το 2008, ακολούθησαν ακόμα δύο ταινίες: «*Η Μικρή Γοργόνα II: Επιστροφή στη Θάλασσα*» (2000) και «*Η Μικρή Γοργόνα III: Τα πρώτα χρόνια της Άριελ*» (2008) (Zipes 2011, 257).

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 7 διαφορετικά τραγούδια (εκτός των ορχηστικών), σε στίχους του Howard Ashman και μουσική του Alan Menken, με επιρροές από τη μουσική του Μπαρόκ και τη μουσική παράδοση της Τζαμάικα (Ethnic).

Η ταινία ξεκινάει με το τραγούδι «Στον ωκεανό» (Fathoms below)⁷⁰ ή αλλιώς το τραγούδι των ναυτών, το οποίο έχει σαν στόχο να εισάγει τον θεατή στην υπόθεση του

τα κεντρικά της εταιρίας Disney κάτι τέτοιο, άλλα είναι κάτι το οποίο δεν συνηθίζεται χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος, μιας και το κόστος παραγωγής μιας μεταγλώττισης είναι αρκετά υψηλό.

Ένας από τους λόγους που αναφέρθηκαν από τον ίδιο, είναι για παράδειγμα, να έχουν χαθεί τα αντίγραφα της πρώτης μεταγλώττισης από τα αρχεία της εταιρίας στο εξωτερικό και να μην υπάρχει δυνατότητα ανάκτησής τους από την ελληνική εταιρία μεταγλώττισης. Δεύτερος - και κατά τη γνώμη μου σημαντικότερος - λόγος για να ζητηθεί μία δεύτερη μεταγλώττιση είναι το αποτέλεσμα της πρώτης να θεωρήθηκε υποδεέστερο των απαιτήσεων της εταιρίας στο εξωτερικό, μετά από επανεξέταση της αρχικής εκδοχής σε δεύτερο χρόνο. Παρ' όλα αυτά θεωρείται άξιο προσοχής, ότι μεσολάβησε σχεδόν μία δεκαετία για να γίνει αντιληπτό, ότι η πρώτη εκδοχή της «*Μικρής Γοργόνας*» (1989) δεν πληρούσε για κάποιο λόγο τις απαιτούμενες προδιαγραφές.

⁷⁰ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=jsrZzPG6888> (πρόσβαση 29/05/2017)

έργου. Πρόκειται για ένα σύντομο χορωδιακό κομμάτι σε Ρε^b μείζονα⁷¹ και ρυθμό 6/8, με ιδιαίτερα δυναμικό χαρακτήρα, αφού τονίζονται σημαντικά τα ισχυρά μέρη του μέτρου, κάνοντας ένα παραλληλισμό με τις κινήσεις των κυμάτων της θάλασσας. Η αρμονία του είναι κατά κανόνα σταθερή και χωρίς ξένους φθόγγους. Χαρακτηριστική, όμως, είναι η βάρυνση της έβδομης βαθμίδας (Ντο^b) στο τέλος του κομματιού, η οποία δίνει το άκουσμα του μισολύδιου τρόπου.

Στην επόμενη σκηνή βλέπουμε το θαλάσσιο βασίλειο να προετοιμάζεται να ακούσει το καινούριο κονσέρτο του έμπιστου σύμβουλου και διακεκριμένου συνθέτη της βασιλικής αυλής Σεμπάστιαν (κάβουρας), με τίτλο «Οι κόρες του Τρίτωνα» (Daughters of Triton),⁷² σε Ρε^b μείζονα⁷³ και ρυθμό 4/4. Το συγκεκριμένο τραγούδι έχει χορωδιακό χαρακτήρα και ερμηνεύεται από τις κόρες του βασιλιά Τρίτωνα, όπως αποκαλύπτει και ο τίτλος του, αλλά δυστυχώς δεν ήταν εφικτό να βρεθούν τα ονόματα των Ελλήνων καλλιτεχνών που το τραγουδούν, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.2.1.ε. (Παράρτημα II: ν). Χαρακτηριστικός είναι ο γρήγορος αρμονικός ρυθμός και η αντιστικτική υφή στις εναλλαγές των φωνών, που παραπέμπουν στο ύφος της εποχής του Μπαρόκ, τονίζοντας ακόμα περισσότερο τον επίσημο χαρακτήρα της περίπτωσης και την πειθαρχία για την οποία θα πρέπει να διακρίνεται η βασιλική οικογένεια.

Σε αυτή τη σύντομη σκηνή, οι πριγκίπισσες συστήνονται μία προς μία με τα ονόματά τους: Aquata (V⁷), Andrina (I⁶₄), Arista (ii⁷), Atina (iii⁶), Adela (IV), Alana (V). Όπως φαίνεται και από την εναρμόνιση, έχουμε βαθμιαία αύξηση της αρμονικής έντασης, ενώ ήδη από τη μέση και μετά, η πύκνωση υφής αυξάνεται και αυτή αισθητά, με τις εναλλαγές των συγχορδιών να γίνονται όλο και πιο συχνές. Προς το τέλος του κομματιού, η αρμονία παραμένει σκόπιμα κολλημένη στη Λα^b μεθ' εβδόμης (V⁷) για έξι ολόκληρα μέτρα, προετοιμάζοντας, ακόμα περισσότερο, την τέλεια πτώση και την είσοδο της Άριελ, που είναι και ο τελικός σκοπός του τραγουδιού. Η Άριελ, όμως, δεν εμφανίζεται ποτέ κι έτσι το κομμάτι τελειώνει απότομα με μία ατελή / μισή πτώση στην

---

⁷¹ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

⁷² Ακρόαση τραγουδιού:

<https://www.youtube.com/watch?v=Slad0WC8Smw> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=Y7ZEowYUi9w> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

⁷³ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

πέμπτη βαθμίδα της κλίμακας, ακολουθώντας την αντίστοιχη πορεία των γεγονότων και της πλοκής.

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά τη πρωταγωνίστρια της ταινίας και συγκεκριμένα την επιθυμία της να εξερευνήσει τον ανθρώπινο κόσμο έξω από το νερό. Ο τίτλος του τραγουδιού είναι «Θέλω να ζω» (Part of your world),⁷⁴ και ερμηνεύεται από την Κρίστι Στασινοπούλου στην πρώτη ελληνική μεταγλώττιση και την Άννα Ρόσση στη μεταγλώττιση του 1998.⁷⁵ Πρόκειται για μία τριμερή μπαλάντα σε Σολ^b μείζονα⁷⁶ και ρυθμό 4/4, στην οποία επαναλαμβάνονται τα δύο τελευταία μέρη με μικρές παραλλαγές κατά την εξής μορφή: AA, BB, ΓΓ, Β, Γ.

Στο Α μέρος, η Άριελ περιγράφει την φαινομενικά τέλεια ζωή της, που υστερεί όμως στην ουσία της, αφού υπάρχει κάτι που αφήνει ανολοκλήρωτη την ευτυχία της. Αυτή η αναζήτηση και η αίσθηση της ανεκπλήρωτης επιθυμίας εκφράζεται αρμονικά μέσω του φαύλου κύκλου IV - V², όπου διατηρείται ένα ισοκράτημα στη Ντο^b, και της μισής πτώσης στην Λα^b μεθ' εβδόμης (DD⁷), όπου η φράση ολοκληρώνεται, εν μέρει, αλλά όχι εκεί που θα ήταν αναμενόμενο. Η αρχική μελωδία αποτελεί το κυρίαρχο μουσικό μοτίβο του χαρακτήρα της Άριελ, το οποίο φαίνεται στην εικόνα που ακολουθεί:

Εικόνα 5: Το μοτίβο της Άριελ

Πηγή: <http://xa.vimg.com/kq/groups/20774692/579233604/name/Part+Of+Your+World.pdf>
(πρόσβαση 29/05/2017)

---

⁷⁴ Ακρόαση τραγουδιού:

<https://www.youtube.com/watch?v=69x73IfknAk> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=tqUhezCPICI> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

⁷⁵ Να τονιστεί, ότι στην πρώτη μεταγλώττιση η Κρίστι Στασινοπούλου είχε αναλάβει εξολοκλήρου τον χαρακτήρα της Άριελ, σε αντίθεση με τη μεταγενέστερη μεταγλώττιση στην οποία γίνεται ένας διαχωρισμός, με τη Χριστίνα Κουλουμπή να ακούγεται στους διαλόγους και την Άννα Ρόσση στην ερμηνεία των τραγουδιών.

⁷⁶ Πρωτότυπος τόνος: Φα+

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο Β' μέρος, όπου εμφανίζεται και εγκαθιδρύεται για πρώτη φορά η τονική, στο σημείο ακριβώς που η ερμηνεύτρια εκφράζει ευθέως τι ακριβώς θέλει από τη ζωή.⁷⁷ Στην συνέχεια, ακολουθεί το Γ' μέρος όπου χαρακτηριστική είναι η ανοδική κίνηση της μελωδικής γραμμής με τρίηχα τετάρτων, σε αντίθεση με την καθοδική πορεία που ακολουθείται στο μπάσο με βάρυνση της έκτης βαθμίδας (Μι^b), η οποία οδηγεί τελικά σε μία τέλεια πτώση (I - IV⁶ - iv⁶ - I⁶₄ - IV - V - I).

Συνοπτικά, θα λέγαμε ότι στο κομμάτι υπάρχει έντονα το ονειρικό στοιχείο, αφού δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην τέταρτη βαθμίδα της κλίμακας (Ντο^b) στο μεγαλύτερο μέρος του καθώς και στις μισές πτώσεις, αφήνοντας μία αίσθηση νοσταλγίας και λαχτάρας για την πραγματοποίηση της ανεκπλήρωτης επιθυμίας, που εκφράζεται μέσα από αυτό.⁷⁸

Σε ύστερο χρόνο, τη σκυτάλη παίρνει ένας άλλος βασικός χαρακτήρας, ο οποίος αντιτίθεται στα λεγόμενα της πρωταγωνίστριας με σκοπό να τη βοηθήσει. Στο τραγούδι «Μεσ' το βυθό» (Under the sea),⁷⁹ όλος ο θαλάσσιος κόσμος μετατρέπεται σε μία μεγάλη ορχήστρα υπό τη διεύθυνση του Σεμπάστιαν (Γιάννης Παλαμίδας / Γιώργος Πετρόχειλος), ο οποίος εκθειάζει τη ζωή κάτω από το νερό, προσπαθώντας να παροτρύνει την Άριελ να αλλάξει γνώμη. Έτσι, η σταθερή αρμονική δομή με συνεχείς τέλειες πτώσεις στη Σι μείζονα⁸⁰ (I - V⁷ - I και I - IV - V⁷ - I), σε συνδυασμό με το ζωηρό, εύθυμο ρυθμό (4/4) και τα εξωτικά ηχοχρώματα, παραπέμπουν σε ένα ασφαλές, ζέγνοιαστο και χωρίς κινδύνους περιβάλλον.

Ενδιαφέρουσα είναι η χρήση της νι, η οποία χρησιμοποιείται ελάχιστα αλλά πολύ στοχευμένα, σε λέξεις με δυσάρεστο νόημα, όπως για παράδειγμα: σκλαβιά, αγκίστρι κτλ., κάνοντας μίμηση προς τα νοούμενα, όπως φαίνεται και στην εικόνα που ακολουθεί:

---

⁷⁷ «Θέλω να ζω έξω απ' το νερό...» / «I wanna be where the people are...»

⁷⁸ Να σημειωθεί, ότι υπάρχει μία επανάληψη (Reprise) αποσπάσματος του τραγουδιού, ακριβώς μετά την συνάντηση της Άριελ με τον πρίγκιπα Έρικ στην παραλία, όπου μόλις του είχε σώσει τη ζωή.

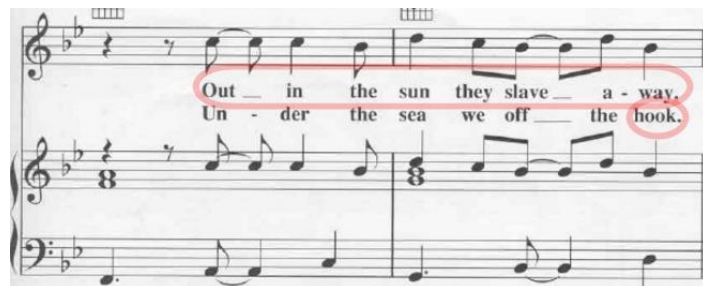
⁷⁹ Το συγκεκριμένο τραγούδι κέρδισε όσκαρ, χρυσή σφαίρα και grammy καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού.

Ακρόαση:

https://www.youtube.com/watch?v=sVK_Hxjp7CU (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=uyB36wMgn6E> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

⁸⁰ Πρωτότυπος τόνος: Σι^b+

Εικόνα 6: Απόσπασμα από το τραγούδι «Μεσ' το βυθό». (Μίμηση προς τα νοούμενα)

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/153251199/The-Little-Mermaid-Under-the-Sea-Piano-Sheet-Music-PDF> (πρόσβαση 29/05/2017)

Προς το τέλος, η τονικότητα ανεβαίνει κατά ένα τόνο (Pe^b+) μετά από ένα μεταβατικό ορχηστρικό μέρος, για να δώσει ακόμα περισσότερη έμφαση και ζωντάνια στην επανάληψη του τελευταίου ρεφρέν «Μεσ' το βυθό (...)».

Και αφού με τα δύο προηγούμενα τραγούδια έχει τεθεί το δίλημμα μεταξύ υποθαλάσσιου και ανθρώπινου κόσμου, έρχεται η στιγμή που η πρωταγωνίστρια πρέπει να επιλέξει, δεχόμενη το ανάλογο τίμημα. Καθοριστικό ρόλο, σε αυτήν την επιλογή, θα παίζει η κακιά της υπόθεσης και το τραγούδι «Πονεμένες ψυχές» (Poor unfortunate souls),⁸¹ μέσω του οποίου η Ούρσουλα θα καταφέρει να παγιδεύσει την Άριελ, κάνοντας πραγματικότητα αυτό που πάντα επιθυμούσε. Αξίζει να σημειωθεί, ότι είναι το μοναδικό τραγούδι της ταινίας σε ελάσσονα τονικότητα ($Nto^\#-$),⁸² αντιπροσωπεύοντας το στοιχείο του κακού, αλλά και το δυσάρεστο νόημα του τραγουδιού, όπως φαίνεται και από τον τίτλο.

Χαρακτηριστικό του κομματιού είναι τα μικρά κατεβάσματα (ηχόχρωμα τσέμπαλου) σε αντιδιαστολή με την κύρια μελωδία, τονίζοντας την μυστικοπάθεια που χαρακτηρίζει το γεγονός και τις κακόβουλες προθέσεις της Ούρσουλα (Δέσποινα Κοντούδη / Μανουέλα Μουστακοπούλου). Στην Εικόνα 7 φαίνεται και το ρυθμικό μοτίβο, με την υποδιαίρεση

⁸¹ Ακρόαση τραγουδιού:

<https://www.youtube.com/watch?v=Kz3O7I6RMsl> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=oL2AviPEjFw> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

⁸² Πρωτότυπος τόνος: $Nto-$

ογδών στον δεύτερο χρόνο, το οποίο και ακούγεται σε κάθε εμφάνισή της στην ταινία από τα χάλκινα πνευστά.

Εικόνα 7: Το ρυθμικό μοτίβο της Ούρσουλας, με τη χαρακτηριστική υποδιαίρεση όγδοων στο δεύτερο χρόνο.

Πηγή: <https://www.chromatik.com/poor-unfortunate-souls-by-the-little-mermaid-for-piano> (πρόσβαση 29/05/2017)

Η αρμονία του δεν είναι ιδιαίτερα σύνθετη, αφού η διαδοχή ii - V - i κυριαρχεί στο μεγαλύτερο μέρος του. Σε αρκετά σημεία, όμως, χρησιμοποιούνται τετράφωνες συγχορδίες, εμπλουτισμένες με ξένους φθόγγους, όπως η πρώτη μεθ' ενάτης (C[#]m⁹), αντικατοπτρίζοντας την τραχύτητα του στοιχείου του κακού. Συχνή είναι, επίσης, η χρήση της (IV)_{vi} αλλά και της DD⁷.

Πλησιάζοντας προς το τέλος, γίνεται μια κατάληξη στην ομώνυμη μείζονα (Nτο[#]+) και όχι στην τονική, εκφράζοντας έμμεσα την ικανοποίηση της μάγισσας για όσους έπεσαν στην παγίδα της και υπέστησαν τις συνέπειες, αναφορικά με τους στίχους.⁸³ Στη συνέχεια, έπειτα από ένα διάλογο που παρεμβάλλεται σχετικά με τους όρους του συμβολαίου, η τονικότητα ανεβαίνει κατά ένα τόνο και η ένταση αυξάνεται, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στο επερχόμενο κλείσιμο της συμφωνίας με συνεχείς πτώσεις (ii^{7b5} - V⁷ - i), η οποία και υπογράφεται με την τελική πτώση στη Mi^b ελάσσονα.

Έπειτα από το κύριο μέρος της πλοκής, το επόμενο μουσικό διάλειμμα στην ταινία διαδραματίζεται στο κόσμο των ανθρώπων και συγκεκριμένα στην κουζίνα ενός πλοίου. Το τραγούδι «Ψαρικά» (Les poissons)⁸⁴ είναι ένα χιουμοριστικό κομμάτι σε Λα^b

⁸³ «Τώρα αν καμιά φορά μας προκύψει διάφορα, τότε θα πρέπει δυστυχώς να αμυνθώ» / «Now it's happened once or twice, someone couldn't pay the price and I'm afraid I had to rake 'em 'cross the coals»

⁸⁴ Ακρόαση τραγουδιού:

<https://www.youtube.com/watch?v=ThVNq1ljyUc> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

μείζονα⁸⁵ με έντονες γαλλικές επιρροές (ακορντεόν, έγχορδα) και ρυθμό ζωηρού βαλς (3/4), το οποίο φαίνεται να υποβοηθά την εξέλιξη της πλοκής, ώστε να μπορέσει ο Σεμπάστιαν να βρεθεί κοντά στην Άριελ και να την βοηθήσει να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του ανθρώπινου κόσμου. Πρωταγωνιστής της σκηνής και ερμηνευτής του τραγουδιού είναι ο Σεφ Λουί (Τάκης Καρνατσός / Άλεξ Παναγή), ένας μάγικρας - καρικατούρα από τη Γαλλία, με αδυναμία στα πιάτα των θαλασσινών.

Αρμονικά, το κομμάτι χρησιμοποιεί διάφορες εκδοχές των βασικών συγχορδιών, ώστε να επιτευχθεί η βηματική καθοδική κίνηση στις ενδιάμεσες φωνές, η οποία δίνει και αυτή την ανάλαφρη αίσθηση. Για τον ίδιο λόγο, ευρεία είναι επίσης και η χρήση παρενθετικών ελαττωμένων συγχορδιών με έβδομη ελαττωμένη (Diminuita), οι οποίες δίνουν ένα ιδιαίτερο διάφωνο άκουσμα. Ενδιάμεσα γίνεται ένα σύντομο πέρασμα στη Μι μείζονα, όπου και χρησιμοποιείται στιγμιαία μία αυξημένη συγχορδία για να δώσει έμφαση στο μακάβριο και τρομερό νόημα των στίχων.⁸⁶ Η συγκεκριμένη σκηνή τελειώνει με επιτάχυνση και το κλασσικό «*Can Can*» από την οπερέτα «*Orphée aux enfers*» (1858) του Jacques Offenbach,⁸⁷ το οποίο χρησιμοποιείται συχνά σε σκηνές καταδίωξης κινούμενων σχεδίων και χιουμοριστικών ταινιών.

Καθοριστικό σημείο της πλοκής αποτελεί το αμέσως επόμενο και τελευταίο τραγούδι της ταινίας, το οποίο ερμηνεύει και διευθύνει για μία ακόμα φορά ο Σεμπάστιαν (Γιάννης Παλαμίδας / Γιώργος Πετρόχειλος). Σε μία μαγευτική ατμόσφαιρα, όπου η Άριελ και ο πρίγκιπας Έρικ κάνουν βαρκάδα στο φεγγαρόφωτο, όλα τα πλάσματα της φύσης συμμετέχουν και συνεργάζονται για να επιτευχθεί ο τελικός σκοπός: να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους και να δώσουν το φιλί της αληθινής αγάπης: αυτό που θα ακυρώσει την συμφωνία, και θα οδηγήσει στο πολυπόθητο ευτυχισμένο τέλος.

«Το μαγικό φιλί» (Kiss the girl),⁸⁸ όπως ονομάζεται, είναι ένα ήρεμο ρομαντικό κομμάτι σε Ρε^b μείζονα⁸⁹ και ρυθμό 4/4 το οποίο χαρακτηρίζεται από σταθερή αρμονία με τέλειες

---

⁸⁵ Πρωτότυπος τόνος: Σολ+

⁸⁶ «Πετσοκόβω βαθιά μέσα από την κοιλιά» / «Then you slash through the skin, give the belly a slice»

⁸⁷ Ακρόαση: <https://www.youtube.com/watch?v=LqcD2c5WFlc> (πρόσβαση 29/05/2017)

⁸⁸ Ακρόαση τραγουδιού:

<https://www.youtube.com/watch?v=PAcCn6KO2jc> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=E3R19koLSHc> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

πτώσεις (I - V⁷ - I & I - IV - V⁷ - I), ειδικότερα στα σημεία που αναφέρεται ο τίτλος / σκοπός του τραγουδιού. Η χρήση της IV και της (ii)_{IV} σε μερικά σημεία εκφράζουν συναισθήματα συστολής, φόβου και ντροπής για τον έρωτα που δημιουργείται, ακολουθώντας το ανάλογο νόημα των στίχων.

Το επερχόμενο ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά με τη χορωδιακή εκδοχή του τραγουδιού «Θέλω να ζω» (Part of your world), που αποτελεί και το κύριο θέμα της ταινίας.

---

⁸⁹ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

2.1.2 Η Πεντάμορφη και το Τέρας / *Beauty and the Beast* (1991)

«*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991) αποτελεί τη δεύτερη ταινία της περιόδου που μελετάμε και θεωρείται από τις μεγαλύτερες κινηματογραφικές επιτυχίες της εταιρίας, αναβιώνοντας των τομέα των μουσικών ταινιών (Hall 2002, 24), αν και η αρχική εκδοχή της ήταν να μην γίνει μιούζικαλ (βλ. Φιλμογραφία: Hahn 2009). Σύμφωνα με το ίδιο ντοκιμαντέρ (Hahn 2009), πρόκειται για μια ιδέα η οποία προήλθε από τον ίδιο τον Walt Disney στα μέσα της δεκαετίας του '40 και είναι εμπνευσμένη από τον κλασικό γαλλικό ρομαντικό μύθο του 18^{ου} αιώνα, «*La Belle et la Bête*». Ο συγκεκριμένος μύθος δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στη συλλογή «*La Jeune Américaine et les contes marins*» (1740) της Gabrielle - Suzanne Barbot de Villeneuve και δεκαέξι χρόνια αργότερα στο βιβλίο «*Magasin des enfants*» (1756) της Jeanne - Marie Leprince de Beaumont, μέσω του οποίου έγινε ευρύτερα γνωστός. Μεταγενέστερα, εντάχθηκε και στο βιβλίο του Andrew Lang, «*Blue Fairy Book*» (1889) και το 1946 μεταφέρθηκε για πρώτη φορά και στη μεγάλη οθόνη από τον Jean Cocteau, με τον ομώνυμο τίτλο (Zipes 2011, 226 - 233· Zipes 2006, 47, 53 - 55).

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι Gary Trousdale και Kirk Wise, με το δίδυμο Menken - Ashman να υπογράφει και πάλι όλα τα τραγούδια της, αποσπώντας αρκετά βραβεία και υποψηφιότητες, τόσο για την συνολική μουσική επένδυση, όσο και για κάποια τραγούδια της μεμονωμένα, όπως το βραβευμένο με όσκαρ «*Beauty and the Beast*» και τα υποψήφια τραγούδια «*Be our guest*» και «*Belle*». Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, το γεγονός, ότι η συγκεκριμένη ταινία ήταν η πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους στην ιστορία του κινηματογράφου, η οποία προτάθηκε για το όσκαρ καλύτερης ταινίας (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.2.β., vii).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 13 Νοεμβρίου 1991, σε αντίθεση με την ελληνική πρεμιέρα, η οποία έγινε περίπου ένα χρόνο αργότερα, (η ακριβής ημερομηνία δυστυχώς δεν είναι γνωστή), με υπεύθυνη εταιρία διανομής και πάλι την Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση (ΕΛ.Κ.Ε.). Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από την Audio Visual Enterprises A.E., με υπεύθυνο τον Δημήτρη Κουζούπη, ενώ την προσαρμογή των διαλόγων και των στίχων στα ελληνικά επιμελήθηκε ο Τάκης

Καρνατσός (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: vi - ix).

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία τοποθετείται γεωγραφικά σε ένα μικρό χωριό της Γαλλίας, όπου η Μπελ, μία νεαρή και όμορφη κοπέλα, μαθαίνοντας ότι ο ηλικιωμένος πατέρας της έχει φυλακιστεί από ένα Τέρας στο κάστρο του, προσφέρεται να πάρει τη θέση του, ως αντάλλαγμα για την απελευθέρωση του. Παρά το φόβο της, η πρωταγωνίστρια κερδίζει γρήγορα την εκτίμηση και τη φιλία του μαγεμένου προσωπικού του κάστρου και μαθαίνει να προσπερνά την αποκρουστική εξωτερική εμφάνιση του Τέρατος, διακρίνοντας την αληθινή καρδιά του πρίγκιπα που κρύβεται πίσω από τη μαγεμένη όψη του. Ο Γκαστόν όμως, ένας φημισμένος και αλαζόνας κυνηγός, θολωμένος από την απόρριψη της Μπελ, έχει βαλθεί να κατατροπώσει το Τέρας με κάθε κόστος, προκαλώντας τελικά τον δικό του θάνατο. Έτσι, η δύναμη της αληθινής αγάπης καταφέρνει να θριαμβεύσει για μία ακόμα φορά, λύνοντας τα μάγια την τελευταία στιγμή, χαρίζοντας στην πρωταγωνίστρια μια παραμυθένια ζωή με τον πρίγκιπα που τόσο επιθυμούσε.

Έπειτα από την μεγάλη επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στη θεατρική σκηνή του Broadway τρία χρόνια αργότερα (1994), κυκλοφόρησαν άλλες δύο ταινίες: «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας 2: Τα μαγεμένα Χριστούγεννα*» (1997) και «*Ο Μαγικός Κόσμος της Μπελ*» (1998) (Zipes 2011, 232). Το Μάρτιο του 2017, μάλιστα, επανακυκλοφόρησε και σαν ταινία ζωντανής δράσης, έχοντας τον ομώνυμο τίτλο, με πρωταγωνιστές τους Emma Watson, Dan Stevens και Luke Evans.

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 8 διαφορετικά τραγούδια, σε στίχους του Howard Ashman και μουσική του Alan Menken, με έντονες επιρροές από διάφορα μουσικά είδη, συμπεριλαμβανομένης της κλασικής και της γαλλικής μουσικής παράδοσης του 18^{ου} αιώνα, καθώς και των μουσικοθεατρικών παραστάσεων του Broadway, δίνοντας την αίσθηση ότι τα τραγούδια της ταινίας γράφτηκαν με αυτοσκοπό να γίνει εξ' αρχής μιούζικαλ επί σκηνής και όχι στον κινηματογράφο.

Η ταινία ξεκινάει με ένα εισαγωγικό ορχηστρικό κομμάτι, το οποίο ακούγεται παράλληλα με την αφήγηση (Αφηγητής: Κώστας Σκόκος), μέσω της οποίας γίνεται μία αναδρομή στο πώς ο πρίγκιπας κατέληξε να μεταμορφωθεί στο Τέρασ της ιστορίας. Ο «Πρόλογος» (Prologue)⁹⁰ είναι ένα κομμάτι για πιάνο και ορχήστρα σε ρυθμό 4/4, εμπνευσμένο από τη σουίτα του Γάλλου συνθέτη Camille Saint-Saëns, «*Le Carnaval des Animaux*» (1886) και πιο συγκεκριμένα την έβδομη κίνηση με τον τίτλο «*Aquarium*».⁹¹ Στο μεγαλύτερο μέρος του, το κομμάτι κινείται στα όρια του φρυγικού τρόπου από Σολ[#],⁹² προκαλώντας έντονη συναισθηματική φόρτιση σε παραλληλισμό με την αφήγηση, με μικρές εναλλαγές στη φυσική ελάσσονα. Χαρακτηριστική σε όλο το κομμάτι είναι η χρήση των δεκάτων έκτων στο μέρος του πιάνου, όπου η μελωδική γραμμή εμφανίζεται στο πρώτο δέκατο έκτο κάθε ομάδας, όπως φαίνεται και στην εικόνα που ακολουθεί, πλέκοντας ένα συνεχόμενο «γαϊτανάκι»:

Εικόνα 8: Η μελωδική γραμμή από τον «Πρόλογο» (Σολ-) με το μοτίβο των δεκάτων έκτων. Τα ίδιο μελωδικό μοτίβο ακούγεται πανηγυρικά και στη σκηνή της μεταμόρφωσης από ολόκληρη τη συμφωνική ορχήστρα.

Πηγή: <http://www.pianoplateau.com/content/beauty-beast-prologue-alan-menken> (πρόσβαση 08/07/2017)

⁹⁰ Ακρόαση τραγουδιού: https://www.youtube.com/watch?v=hPcnV68_8n8&t=51s (πρόσβαση 08/07/2017)

⁹¹ Ακρόαση: <https://www.youtube.com/watch?v=I33R3woDeFs> (πρόσβαση 05/06/2017)

⁹² Πρωτότυπος τόνος: Φρύγιος από Σολ / Σολ-

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στο κομμάτι η χρήση της δεσπόζουσας είναι σπάνια. Αντ' αυτής χρησιμοποιούνται ευρέως οι VII (δανεισμένη από φυσική ελάσσονα), III και II βαθμίδα, δίνοντας μία αίσθηση εν δυνάμει πτώσεων. Εντύπωση προκαλεί, επίσης, το γεγονός, ότι όταν στην αφήγηση αναφέρεται η προϋπόθεση σύμφωνα με τη οποία μπορεί να λυθεί η κατάρα,⁹³ στο βάθος ακούγεται το βασικό μελωδικό μοτίβο από το τραγούδι «Beauty and the Beast» που θα δούμε στη συνέχεια, ως ένα είδος μουσικής προοικονομίας για το ευτυχισμένο τέλος (βλ. Εικόνα 11). Παρ' όλα αυτά, το κομμάτι, επιστρέφοντας στο αρχικό μελωδικό μοτίβο, καταλήγει στην τονική, με μία απροσδιόριστη συγχορδία πέμπτης, αφού παραλείπεται σκόπιμα η τρίτη της, ακριβώς στο σημείο που ο αφηγητής αναρωτιέται, «(...) ποιος άραγε θα μπορούσε ποτέ να αγαπήσει ένα Τέρας;»,⁹⁴ διατηρώντας το ενδιαφέρον των θεατών για την έκβαση της ιστορίας.

Το αμέσως επόμενο κομμάτι είναι αυτό με το οποίο εισάγεται ο χαρακτήρας της πρωταγωνίστριας και το γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο του έργου. Το τραγούδι «Μπελ» (Belle)⁹⁵ είναι έντονα επηρεασμένο από το μουσικό θέατρο, γραμμένο στο αφηγηματικό ύφος της παραδοσιακής γαλλικής οπερέτας. Χαρακτηρίζεται από συχνές εναλλαγές ρυθμών, πολυμορφία και μικρά περάσματα σε άλλες τονικότητες με την βοήθεια αρμονικών αλυσίδων, έχοντας σαν αφετηρία τη Re^b μείζονα.

Αρχικά, με ένα αργό σόλο σε ρυθμό 3/4 σαν εισαγωγή (Α), η Μπελ (Κτίστι Στασινοπούλου), με ατάκα στις άρσεις, περιγράφει την ρουτίνα της καθημερινότητας στο χωριό. Στη συνέχεια, με έναυσμα την «Καλημέρα» των χωρικών («Bonjour»), ο ρυθμικός παλμός του κομματιού γίνεται πιο γρήγορος και φαίνεται να καθοδηγεί τη μελωδία, η οποία διακόπτεται από ενδιάμεσες στιχομυθίες, με πολλούς χωρικούς να συμμετέχουν τραγουδώντας, παράλληλα με τις καθημερινές τους ασχολίες (Β). Ενδιάμεσα, παρεμβάλλεται μία πιο μετρημένη και ήρεμη μελωδία, η οποία και αντιπροσωπεύει το χαρακτήρα της Μπελ στο έργο (Γ) (βλ. Εικόνα 9). Η

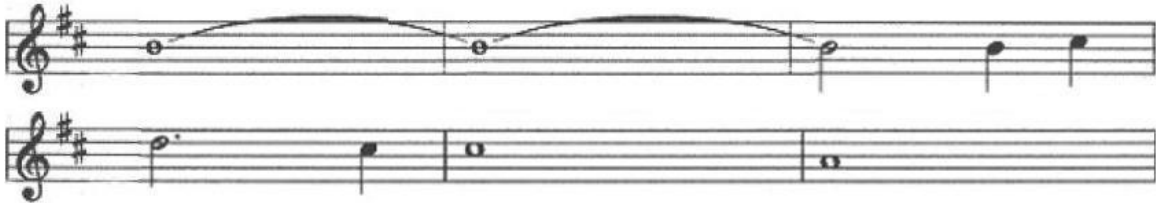
---

⁹³ «Όσο για το μαγικό τριαντάφυλλο, θα παρέμενε ανθισμένο μέχρι τα 21^α του γενέθλια. Αν κάποια στιγμή το Τέρας, ένιωθε και κέρδιζε την αγάπη, πριν το τριαντάφυλλο χάσει και το τελευταίο του πέταλο, τότε θα έσπαζαν και τα μάγια» / «The rose she had offered was truly an enchanted rose, which would bloom until his 21st year. If he could learn to love another, and earn her love in return, by the time the last petal fell, then the spell would be broken.»

⁹⁴ «Who could ever love a Beast?»

⁹⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=0CMDIzs5Ci0> (πρόσβαση 08/07/2017)

πρωταγωνίστρια, σε αυτό το σημείο, αναπολώντας κάποια παραμυθένια ιστορία αγάπης από τα βιβλία της, εκφράζει το όνειρό και την επιθυμία της να ζήσει μια περιπετειώδη ζωή, μακριά από την συνηθισμένη καθημερινότητα του χωριού, βρίσκοντας και η ίδια τον πρίγκιπά της.

Εικόνα 9: Μελωδικό απόσπασμα από το δεύτερο σόλο της Μπελ (Γ), το οποίο ακούγεται και στη σκηνή της μεταμόρφωσης στο τέλος της ταινίας.

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/136879862/Beauty-and-the-Beast-Piano-Sheet-Music> (πρόσβαση 08/07/2017)

Στη συνέχεια, γίνεται και η πρώτη εμφάνιση του κακού της ιστορίας: του φημισμένου κυνηγού Γκαστόν (Γιάννης Βασιλάκης), ο οποίος επιστρέφοντας στην κύρια ρυθμική μελωδία του κομματιού (Β), σε αντιδιαστολή με τη ηρεμία του προηγούμενου μέρους (Γ), εκφράζει την επιθυμία του να παντρευτεί την πιο ωραία κοπέλα του χωριού [*Belle* (γαλλ.) = όμορφη].

Τα κομμάτι ολοκληρώνεται με σταδιακή κλιμάκωση, κατά τα πρότυπα του Broadway, διατηρώντας το ίδιο ζωνρό ύφος, με τους χωρικούς να τραγουδούν όλοι μαζί, για τη διαφορετικότητα της Μπελ, που την κάνει να ξεχωρίζει ανάμεσά τους.⁹⁶ Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.2.2.ε. (Παράρτημα II: ix), στο τραγούδι συμμετέχουν, επίσης, ο Γιάννης Καλατζόπουλος, και το «Μουσικό Εργαστήρι» για τις ανάγκες των χορωδιακών μερών, ενώ αξίζει να σημειωθεί, ότι συνδυάζοντας τις μουσικές δυνατότητες μίας σοπράνο (Κρίστι Στασινοπούλου) και ενός βαρύτονου (Γιάννης Βασιλάκης), η έκταση του κομματιού αγγίζει σχεδόν τις δύο οκτάβες.

Ο δεύτερος κεντρικός χαρακτήρας, όμως, παρουσιάζεται ολοκληρωμένα στο τρίτο τραγούδι της ταινίας, το οποίο παίρνει τον τίτλο του από το όνομά του. Το τραγούδι

---

⁹⁶ Να σημειωθεί, ότι υπάρχει μία επανάληψη (Reprise) αποσπάματος του τραγουδιού, ακριβώς μετά την απόρριψη της πρότασης γάμου του Γκαστόν από την Μπελ σε επόμενη σκηνή της ταινίας.

«Γκαστόν» (Gaston)⁹⁷ είναι ένα γρήγορο βαλς (3/4) σε Ρε^b μείζονα,⁹⁸ με έντονο το χιουμοριστικό στοιχείο. Η σκηνή διαδραματίζεται σε ένα μπαρ, όπου ο ακόλουθος του Γκαστόν, Λεφού (Γιάννης Καλατζόπουλος), αρχίζει αργά και δραματικά, με τη συνοδεία εγχόρδων, να εκφράζει την δυσαρέσκειά του, για την κακή διάθεση του κύριού του, έπειτα από την απόρριψη της Μπελ. Έτσι, προσπαθώντας να του τονώσει το ηθικό, αλλάζει ύφος και σε έναν πιο δυναμικό ρυθμικό παλμό, απαριθμεί τις περισσιες αρετές και τα προσόντα του αφεντικού του, με όλους τους μεθυσμένους θαμώνες και τις θαυμάστριές του, να τον επευφημούν, τραγουδώντας, σε συνδυασμό με διάφορα νούμερα και μία πολύ προσεγμένη χορογραφία.

Από ρυθμικής άποψης, φαίνεται να τονίζονται περισσότερο, όπως είναι λογικό, οι λέξεις που βρίσκονται στο ισχυρό μέρος του μέτρου, με τη διαφορά ότι αυτό γίνεται ανά δύο μέτρα και όχι σε όλα. Πριν το τέλος, στην Coda του κομματιού, έντονη είναι η παρεμβολή παρενθετικών βαθμίδων μεταξύ της σύνδεσης $\Gamma_4 - (...) - IV$, η οποία και επαναλαμβάνεται για να προετοιμάσει την τελική πτώση. Χαρακτηριστικές σε όλο το μήκος του τραγουδιού είναι οι συνεχείς διαδοχές $V^7 - I$ και προς το τέλος, $ii^7 - V^7 - I$, τονίζοντας την «τελειότητα» του Γκαστόν, και την περίσσια αυτοπεποίθησή του.⁹⁹

Η επόμενη μουσική σκηνή διαδραματίζεται στο κάστρο, αμέσως μετά την άφιξη της Μπελ και την απόφασή της να κρατηθεί αιχμάλωτη, στη θέση του πατέρα της. Εκεί, παρά τις εντολές του Τέρατος, το προσωπικό προσπαθεί να περιποιηθεί την καινούρια φιλοξενούμενη, ετοιμάζοντάς της ένα πλουσιοπάροχο δείπνο. Το τραγούδι «Λιχουδιές» (Be our guest)¹⁰⁰ είναι ένα κομμάτι σε ρυθμό 4/4, βασισμένο στα μιούζικαλ του Broadway και τα μουσικοχορευτικά νούμερα των καμπαρέ. Πρόκειται για μία φαντασμαγορική παράσταση υψηλών προδιαγραφών, όπου όλα τα κουζινικά σκεύη και έπιπλα, τραγουδούν και χορεύουν, με σκοπό να εντυπωσιάσουν την Μπελ και να της φτιάξουν τη διάθεση. Κύριοι ερμηνευτές του τραγουδιού είναι ο Μεσιέ Φουφού (Γιάννης

---

⁹⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=DpgLZXOlae4&t=188s> (πρόσβαση 08/07/2017)

⁹⁸ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

⁹⁹ Μία σύντομη επανάληψη του τραγουδιού (Reprise) ακούγεται όταν σε μία επόμενη σκηνή ο Γκαστόν, με τη βοήθεια του Λεφού, σχεδιάζει να κλείσουν τον πατέρα της Μπελ σε ψυχιατρική κλινική, με σκοπό να την εξαναγκάσουν να τον παντρευτεί.

¹⁰⁰ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=FDaFp03GJgY> (πρόσβαση 08/07/2017)

Μάζης) και η Μαντάμ Τσαγερώ (Χρυσούλα Διαβάτη), με το «Μουσικό Εργαστήρι» να συμμετέχει στα ιδιαίτερα απαιτητικά χορωδιακά μέρη.¹⁰¹

Η αρχική τονικότητα του κομματιού είναι η Λα^b μείζονα και η μελωδία του απλοϊκή και εμπνευσμένη από την 3^η Συμφωνία του Gustav Mahler (1896) και πιο συγκεκριμένα, την πρώτη και την τρίτη κίνηση.¹⁰² Μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί και σαν μία πιο αργή παραλλαγή του τραγουδιού «Ψαρικά» (Les poissons) από την «Μικρή Γοργόνα» (1989), όπως φαίνεται και στην συγκριτική εικόνα (Εικόνα 10) που ακολουθεί:

"Be Our Guest"(Beauty and the Beast, 1991) (Απόσπασμα)

Be our guest! Be our guest! Get your wor - ries off your

"Symphony No. 3" in Dm, mov. I, Oboe (Gustav Mahler, 1896) (Απόσπασμα)

"Les Poissons"(The Little Mermaid, 1989) (Απόσπασμα)

Les pois - sons, les pois - sons, hee hee hee, — hah hah hah...

Εικόνα 10: Μοτιβική συγγένεια, μεταξύ των τραγουδιών «Αιχουδιές» (Be our guest), «Ψαρικά» (Les poissons) και της 3^{ης} Συμφωνίας του Mahler.

Πηγές:

[http://imslp.org/wiki/Symphony_No.3_\(Mahler,_Gustav\)](http://imslp.org/wiki/Symphony_No.3_(Mahler,_Gustav)) (πρόσβαση 08/06/2017)
<https://www.scribd.com/document/89739284/Be-Our-Guest> (πρόσβαση 08/07/2017)
<https://www.scribd.com/document/340570113/Les-Poissons> (πρόσβαση 08/07/2017)

Το τραγούδι ξεκινάει αργά και σταδιακά επιταχύνει, κάνοντας ενδιάμεσα περάσματα από πέντε διαφορετικές τονικότητες. Πλησιάζοντας προς το τέλος, και καθώς το κομμάτι πορεύεται στην Λα μείζονα, ξαφνικά, ο ρυθμός γίνεται πιο ελεύθερος και η μελωδία μελαγχολική, περνώντας για λίγο στην σχετική ελάσσονα (Φα[#]-), με τα βιολιά να

¹⁰¹ Η έκταση του συγκεκριμένου κομματιού είναι αρκετά απαιτητική και αγγίζει σχεδόν τις τρεις οκτάβες.

¹⁰² Ακρόαση: <https://www.youtube.com/watch?v=pRhQhUtOpPI&t=433s> (πρόσβαση 08/07/2017)

συνοδεύουν, παρασκηνιακά, τη στιγμή που ο Μεσσιέ Φουφού αναφέρεται νοσταλγικά στα όμορφα χρόνια που ο ίδιος και το υπόλοιπο προσωπικό ήταν άνθρωποι.¹⁰³ Τελικά, επιστρέφοντας στον αρχικό χαρούμενο κλίμα, το τραγούδι κορυφώνεται πανηγυρικά στη Ρε^b μείζονα, ενάμιση τόνο ψηλότερα από την αρχική του τονικότητα.

Καθώς η πλοκή προχωράει, μία σειρά γεγονότων ευνοεί την εξέλιξη της σχέσης των δύο πρωταγωνιστών, οι οποίοι αρχίζουν να κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις, για να μπορέσουν, τελικά, να συνυπάρξουν αρμονικά, παρά τις αντιθέσεις και τις διαφορές τους. Έτσι, το επόμενο τραγούδι που ακούγεται στην ταινία είναι ένα σύντομο ντουέτο μεταξύ της Μπελ (Κρίστι Στασινοπούλου) και του Τέρατος (Γιάννης Παλαμίδας), σε Ρε μείζονα¹⁰⁴ και ρυθμό 4/4, με έκταση περίπου δύο οκτάβων (G₃ - E₅). Το τραγούδι με τίτλο «Ούτε για αστείο δεν το είχα φανταστεί» (Something there)¹⁰⁵ πρόκειται στην ουσία για ένα εσωτερικό μονόλογο των πρωταγωνιστών, με θέμα την πρωτόγνωρη, αλλά ευχάριστη αλλαγή στα αισθήματά τους, τα οποία και συνειδητοποιούν, καθώς γνωρίζουν ο ένας τον άλλον καλύτερα. Αφού ακουστεί η κύρια μελωδία και από τους δύο ερμηνευτές με τη σειρά που προαναφέρθηκε παραπάνω, σαν γέφυρα του κομματιού επανεμφανίζεται το δεύτερο σόλο της Μπελ (Γ), από το ομώνυμο τραγούδι (βλ. Εικόνα 9), όπου και γίνεται ένας αντιφατικός νοηματικός παραλληλισμός σχετικά με το όνειρο της πρωταγωνίστριας και πώς αυτό φαίνεται, εν τέλει, να πραγματοποιείται.¹⁰⁶

Στη συνέχεια, πλησιάζοντας στο τέλος του κομματιού, την αρχική μελωδία παίρνουν οι Μεσιέ Φουφού (Γιώργος Μάζης), Μαντάμ Τσαγερώ (Χρυσούλα Διαβάτη) και ο Τικιτάκας (Κώστας Τριανταφυλλόπουλος), την οποία και τραγουδούν αντιστικτικά κάνοντας ενδιάμεσες εισόδους, ο ένας στη φωνή του άλλου, μην μπορώντας να κρύψουν την έκπληξη και τον ενθουσιασμό τους. Το γρήγορο τέμπο και οι συχνές αναστροφές

---

¹⁰³ «Το άχρηστο γκαρσόνι, είναι σαν σπασμένο πόνι. Πρέπει πάντα να σερβίρει μια ψυχή.» / «Life is so unnerving for a servant who's not serving. He's not whole without a soul to wait up-on.»

¹⁰⁴ Πρωτότυπος τόνος: Ρε^{b+}

¹⁰⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=yIZTuthX-yQ> (πρόσβαση 08/07/2017)

¹⁰⁶ «Ω, ζω με τα όνειρά της, ότι εγώ λατρεύω, τ' αγαπάει κι αυτή. Α, να κι ο πρίγκιπας της, όμως δεν το ξέρει, παρά κάτω θα το βρει.» / «Oh, isn't this amazing? It's my favorite part because you'll see. Here's where she meets Prince Charming, but she won't discover that it's him 'til chapter three» (Belle) «Ποιος να το φανταζόταν, πως μπορούσε κάτι να συμβεί; Τι κι αν δεν είναι ωραίος, έχει όμως κάτι, κάτι ωραίο στην ψυχή.» / «New and a bit alarming. Who'd have ever thought that this could be? True that he's not Prince Charming, but there's something in him that I simply didn't see» (Something there)

των συγχορδιών, με τη σύνδεση V⁶ - I να κυριαρχεί στο μεγαλύτερο μέρος του τραγουδιού, τονίζουν, ακόμα περισσότερο, την αβεβαιότητα και την αμηχανία της κατάστασης, με αυτά τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται.

Το συγκεκριμένο τραγούδι δημιουργήθηκε για να αντικαταστήσει ένα αρκετά μεγαλύτερο σε διάρκεια και απαιτητικό κομμάτι των ίδιων δημιουργών, το οποίο απορρίφθηκε από την αρχική εκδοχή της ταινίας, ως αρκετά φιλόδοξο για τα δεδομένα της τότε εποχής. Το τραγούδι είχε τίτλο «Θα είμαστε άνθρωποι πια» (Human again)¹⁰⁷ και προστέθηκε μεταγενέστερα, στην ειδική έκδοση της ταινίας σε DVD το 2002.¹⁰⁸ Πρόκειται για ένα χορωδιακό κομμάτι σε ρυθμό γρήγορου παριζιάνικου βαλς (3/4), όπου όλο το μαγεμένο προσωπικό, μέσω μιας χορογραφίας - υπερπαραγωγή, η οποία φαίνεται να πηγάζει από τη μουσική και αντιστρόφως, καθαρίζει και προετοιμάζει το κάστρο για τη βραδιά του ρομαντικού δείπνου, η οποία ενδεχομένως να οδηγήσει στην αντιστροφή της κατάρας. Το τραγούδι ξεκινάει στη Λα^b μείζονα¹⁰⁹ και με σταδιακή κλιμάκωση, περνώντας από πέντε διαφορετικές κλίμακες, καταλήγει στη Σι μείζονα, με παρόμοια διαδοχή συγχορδιών, όπως τα τραγούδια «Ψαρικά» (Les poissons) και «Λιχουδιές» (Be our guest), τα οποία έχουν και αυτά αντίστοιχες, γαλλικές επιρροές.

Στην επόμενη σκηνή, βλέπουμε την Μπελ και το Τέρας να χορεύουν τον πρώτο τους χορό ως ζευγάρι, συνοδευόμενοι από το κύριο μουσικό θέμα της ταινίας και τους ρομαντικούς ήχους του βιολιού. Το τραγούδι «Ηρθε πια η στιγμή» (Beauty and the Beast)^{110,111} είναι μία ερωτική μπαλάντα σε Ρε μείζονα και ρυθμό 4/4, στην οποία περιγράφεται η σχέση μεταξύ των δύο πρωταγωνιστών με όλες τις αντιθέσεις, που τελικά τους έφεραν κοντά και τους έκαναν να ερωτευτούν. Ερμηνεύτρια του τραγουδιού είναι η

---

¹⁰⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=1HaUshukTMM> (πρόσβαση 08/07/2017)

¹⁰⁸ Η ελληνική εκδοχή του τραγουδιού ηχογραφήθηκε στα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E., όπου τη φωνή της στη Μπελ, χαρίζει η Άριελ Κωνσταντινίδη.

¹⁰⁹ Πρωτότυπος τόνος: Σολ+

¹¹⁰ Ακρόαση: <https://www.youtube.com/watch?v=WU2I9wZDaSs> (πρόσβαση 08/07/2017)

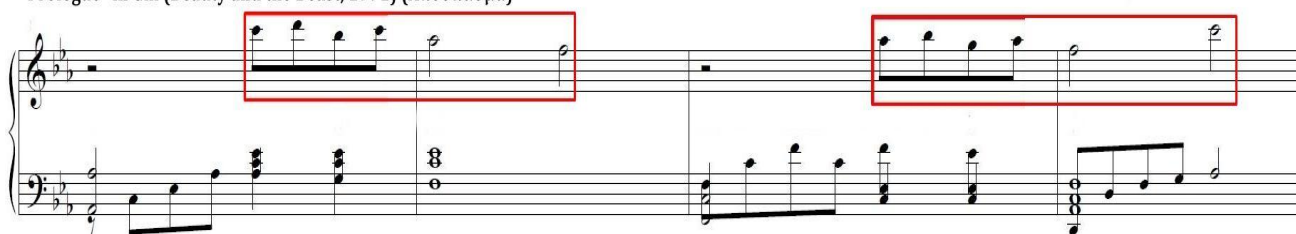
¹¹¹ Αξίζει να αναφερθεί, πως για διαφημιστικούς λόγους, η πρωτότυπη εκδοχή του τραγουδιού κυκλοφόρησε και σαν ντουέτο σε μία Pop διασκευή, από τους Celine Dion και Peabo Bryson, κερδίζοντας τις εντυπώσεις και πέντε βραβεία της Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (grammy) όπως φαίνεται αναλυτικά και στον Πίνακα 3.2.2.β. (Παράρτημα II: vii). Το συγκεκριμένο τραγούδι κέρδισε επίσης όσκαρ και χρυσή σφαίρα καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού.

Ακρόαση διασκευής: <https://www.youtube.com/watch?v=pgYEJHJXFB4> (πρόσβαση 08/07/2017)

Μαντάμ Τσαγερώ (Χρυσούλα Διαβάτη), η οποία, ως ένας εξωτερικός παρατηρητής των γεγονότων, τονίζει και εξυμνεί την διαχρονικότητα της αγάπης και του έρωτα.¹¹²

Σε αυτή τη σκηνή η σταθερή αρμονία, (με συνεχείς συνδέσεις I - IV⁶₄ - V⁷ - I στην αρχή και στη συνέχεια χωρίς αναστροφές¹¹³), και η κυρίαρχη χρήση των εγχόρδων¹¹⁴ ενισχύουν ακόμα περισσότερο το ρομαντικό στοιχείο, σε συνδυασμό με την ανοδική πορεία της μελωδίας και το νόημα των στίχων. Το κύριο μελωδικό μοτίβο του κομματιού (βλ. Εικόνα 11), το οποίο έχει εμφανιστεί δειλά και στον «Πρόλογο», όπως προαναφέρθηκε, είναι αυτό που συμβολίζει την αγάπη των δύο πρωταγωνιστών και την ύπαρξη τους ως ζευγάρι στην ταινία. Μετά το πρώτο ρεφρέν, το τραγούδι ανεβαίνει τονικότητα και ολοκληρώνεται με επέκταση τέλειας πτώσης στη Μι μείζονα, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία της συγκεκριμένης σκηνής.

"Prologue" in Gm (Beauty and the Beast, 1991) (Απόσπασμα)

"Beauty and the Beast" in Eb (Beauty and the Beast, 1991) (Απόσπασμα)

Εικόνα 11: Μοτιβική συγγένεια μεταξύ του εισαγωγικού κομματιού της ταινίας και του τραγουδιού «Ήρθε πια η στιγμή» (Beauty and the Beast). Το ίδιο μουσικό μοτίβο εμφανίζεται και στη σκηνή της μεταμόρφωσης, όπου και λύνεται η κατάρα.

Πηγές:

<https://www.sheetmusicdirect.us/sheetmusic/song/1000003830/beauty-and-the-beast?redirect=1> (πρόσβαση 19/06/2017)
<https://id.scribd.com/doc/159956352/Beauty-and-the-Beast-Prologue-piano-music-sheets> (πρόσβαση 28/05/2017)

¹¹² «Ήρθε πια η στιγμή, ώρα μαγική.» / «Tale as old as Time, song as old as rhyme.»

¹¹³ Με τις αναστροφές της IV βαθμίδας και την αλλαγή της σε ευθεία κατάσταση, καθώς προχωράει το κομμάτι, εκφράζεται η αρχική συστολή που υπάρχει μεταξύ του ζευγαριού, η οποία σταδιακά υποχωρεί.

¹¹⁴ Το βιολί, όπως προαναφέρθηκε, ως το πιο ακριβό όργανο της συμφωνικής ορχήστρας, με τον ιδιαίτερα εκφραστικό του ήχο, έχει συνδεθεί έντονα με το στοιχείο του πάθους, του έρωτα και της αγάπης (Kalínak 2010, 14, 20).

Μετά το τέλος του χορού, όμως, και αφού οι δύο πρωταγωνιστές φαίνεται να έχουν δεθεί λίγο παραπάνω, μία σειρά γεγονότων αναγκάζουν την Μπελ να εγκαταλείψει το κάστρο και να επιστρέψει κοντά στον πατέρα της. Εκεί, θέλοντας να αποτρέψει τον εγκλεισμό του σε ψυχιατρικό ίδρυμα, αποκαλύπτει την ύπαρξη του Τέρατος στον όγκλο που έχει μαζευτεί έξω από το σπίτι της, προκαλώντας παράλληλα και την ζήλια του εγωπαθή Γκαστόν, ο οποίος θέλει να κατατροπώσει τον ανταγωνιστή του με κάθε κόστος.

Το τελευταίο κομμάτι, λοιπόν, ξεκινάει με έμμετρη απαγγελία του Γκαστόν (Γιάννης Βασιλάκης), ο οποίος, σπέρνοντας το φόβο, στρέφει τους χωρικούς εναντίον του απειλητικού Τέρατος που κατοικεί στη περιοχή. Το τραγούδι «Ζήτω εμείς» (The Mob song)¹¹⁵ είναι ένα, κατά βάσει, χορωδιακό εμβατήριο σε Σι^b ελάσσονα,¹¹⁶ το οποίο δίνει το ρυθμό στο βηματισμό του οργισμένου όγκλου, καθώς οδεύει προς το κάστρο, με σκοπό να σκοτώσει το Τέρας.

Το τραγούδι αποτελείται από μία επαναλαμβανόμενη μελωδία, στην οποία παρεμβάλλονται διάφορες στιχομυθίες και ενδιάμεσοι διάλογοι.¹¹⁷ Χαρακτηριστικές είναι οι συνεχείς αρμονικές διαδοχές V - i, (με τη δεσπόζουσα σε διάφορες αναστροφές), που υποδηλώνουν αποφασιστικότητα, άλλα και οι ενδιάμεσες παρενθετικές vii, με αρκετούς ξένους φθόγγους, οι οποίες υπερτονίζουν την τραχύτητα και ωμότητα του όγκλου, και το πρωτόγονο στοιχείο που χαρακτηρίζει το φανατισμό και την αντίδρασή του ενάντια στο διαφορετικό. Στην ερμηνεία του τραγουδιού, τον Γκαστόν συνοδεύουν, επίσης, ο Λεφού (Γιάννης Καλατζόπουλος), καθώς και το «Μουσικό Εργαστήριο», όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.2.2.ε. (Παράρτημα II: ix).

Το επερχόμενο ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά με τη χορωδιακή εκδοχή του τραγουδιού «Ηρθε πια η στιγμή» (Beauty and the Beast), το οποίο αντιπροσωπεύει τη σχέση του ζευγαριού και τους συνοδεύει για μία ακόμα φορά στο χορό τους.

---

¹¹⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=n7v8T9E6yls&t=118s> (πρόσβαση 08/07/2017)

¹¹⁶ Πρωτότυπος τόνος: Λα-

¹¹⁷ Στους διαλόγους ακούγονται οι: Μπελ (Κρίστι Στασινοπούλου), Μορίς (Σπύρος Κωνσταντόπουλος), Μαντάμ Τσαγερώ (Χρυσούλα Διαβάτη), Τικιτάκας (Κώστας Τριανταφυλλόπουλος), Μεσιέ Φουφού (Γιώργος Μάζης) και το Τέρας (Γιάννης Παλαμίδας).

2.1.3 Αλαντίν / Aladdin (1992)

Ο «Αλαντίν» (1992) είναι η τρίτη ταινία της περιόδου που μελετάμε και η πρώτη, η οποία ξεφεύγει από τα ευρωπαϊκά στεγανά και μας ταξιδεύει στα βάθη της Ασίας. Πρόκειται για μία ιστορία εμπνευσμένη από το διάσημο λαϊκό παραμύθι της Μ. Ανατολής με τίτλο «*Histoire d'Aladdin, ou la Lampe merveilleuse*» (Ο Αλαντίν και το μαγικό λυχνάρι), το οποίο εμπεριέχεται στην συλλογή παραμυθιών «*Les mille et une nuits*» (Χίλιες και μία Νύχτες), όπως αυτή μεταφράστηκε από τον Γάλλο αρχαιολόγο και ερευνητή Antoine Galland το 1704 (Zipes 2006, 31· Galland 1949, 53 - 165).^{118,119}

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβε το δίδυμο Clements - Musker, από τη «*Μικρή Γοργόνα*» (1989), ενώ την μουσική των τραγουδιών υπογράφει και πάλι ο Alan Menken. Όσον αφορά τους στίχους, μετά το θάνατο του Howard Ashman στις αρχές του 1991, ο οποίος άφησε ημιτελές το έργο του, την συγγραφή - ολοκλήρωση των στίχων ανέλαβε ο Tim Rice. Η ταινία απέσπασε πλήθος βραβείων άλλα και πολλές υποψηφιότητες, τόσο για την συνολική μουσική επένδυση, όσο και για κάποια τραγούδια της μεμονωμένα, όπως το βραβευμένο με όσκαρ, χρυσή σφαίρα και grammy «A whole new world», και τα υποψήφια τραγούδια «Friend like me» και «Prince Ali» (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.3.β., xi).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 25 Νοεμβρίου 1992, σε αντίθεση με την ελληνική πρεμιέρα, η οποία έγινε ακριβώς ένα χρόνο αργότερα στις 25 Νοεμβρίου 1993, με υπεύθυνη εταιρία διανομής από εδώ και πέρα την Προοπτική Α.Ε..¹²⁰ Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από την Audio Visual Enterprises Α.Ε., με

---

¹¹⁸Πηγή:http://classiques.uqac.ca/collection_documents/galland_antoine/mille_et_une_nuits_t3/mille_et_un_e_nuits_t3.pdf (πρόσβαση 19/07/2017)

¹¹⁹ Η συγκεκριμένη ιστορία αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη και δεν ήταν μέρος του πρωτότυπου αραβικού κειμένου.

¹²⁰ Σύμφωνα με πληροφορίες από το παράρτημα της Disney στην Ελλάδα (επικοινωνία μέσω της επίσημης σελίδας της στο facebook στις 11/04/2017, Υπεύθυνη: Στέλλα Στρατουδάκη), η εταιρία Disney δεν είχε δικό της δίκτυο διανομής πριν το 1991. Οι ταινίες της διανέμονταν στο εξωτερικό από την Warner Bros. και στην Ελλάδα από την Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση (ΕΛ.Κ.Ε.), όπως προαναφέρθηκε και για τις δύο πρώτες ταινίες αυτής της εποχής. Από το 1992 («*Aladdin*») μέχρι και το 2005 την διανομή στους ελληνικούς κινηματογράφους ανέλαβε η Προοπτική Α.Ε., ενώ στη συνέχεια τα δικαιώματα πέρασαν στην Audio Visual Enterprises Α.Ε. και έπειτα στη Feelgood Entertainment Α.Ε., μέχρι και σήμερα.

υπεύθυνο τον Δημήτρη Κουζούπη, ενώ η προσαρμογή των διαλόγων και των στίχων στα ελληνικά πραγματοποιήθηκε για μία ακόμα φορά από τον Τάκη Καρνατσό. Αξίζει να αναφερθεί, πως τη γενικότερη μουσική επιμέλεια, καθώς και τη διεύθυνση της χορωδίας του Εργαστηρίου Παλιάς Μουσικής, ανέλαβε ο Δημήτρης Λέκκας (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: x - xiii).

Όσον αφορά την πλοκή, αν και η αυθεντική ιστορία διαδραματίζεται στην Κίνα, στη διασκευή της Disney, μεταφερόμαστε στην αρχαία αραβική πόλη Agra bah, όπου ο Αλαντίν, ένας καλόκαρδος άστεγος νέος, συναντάει τυχαία την κόρη του Σουλτάνου, πριγκίπισσα Γιασμίν, η οποία το είχε σκάσει από το παλάτι, αρνούμενη να παντρευτεί κάποιον από τους πολλούς, φαντασμένους, γαλαζοαίματους μνηστήρες που της υποδεικνύουν.

Η ζωή του Αλαντίν αλλάζει ριζικά, όταν κατά τύχη έρχεται στην κατοχή του ένα μαγικό λυχνάρι, ικανό να εκπληρώσει κάθε του επιθυμία. Με συνεργούς το Τζίνι του λυχναριού, ένα μαγικό χαλί και τον έμπιστο φίλο του Αμπού, ο Αλαντίν θα αποκτήσει, εν μία νυκτί, την «απαιτούμενη» βασιλική καταγωγή, ώστε να μπορέσει να κερδίσει την καρδιά και το χέρι της πριγκίπισσας Γιασμίν, όπως όριζε ο νόμος.

Εμπόδιο στα σχέδια του πρωταγωνιστή, ωστόσο, θα σταθεί ο κακός βεζίρης Τζαφάρ, ο οποίος θα αρπάξει το λυχνάρι και θα χρησιμοποιήσει τις μαγικές του ιδιότητες, για να σφετεριστεί τη θέση του Σουλτάνου. Μετά από μία μεγάλη μάχη, όπου ο κακός της υπόθεσης γίνεται τελικά δέσμιος της αλαζονείας του, ο Αλαντίν καταφέρνει να έχει το ευτυχισμένο τέλος που επιθυμεί στο πλάι της αγαπημένης του.

Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στη θεατρική σκηνή του Broadway το 2014, ακολούθησαν ακόμα δύο ταινίες: «*Η Επιστροφή του Τζαφάρ*» (1994) και «*Ο Αλαντίν και ο Βασιλιάς των Κλεφτών*» (1996). Να σημειωθεί, ότι τον Οκτώβριο του 2017 ανακοινώθηκε από την Disney η κυκλοφορία του «*Αλαντίν*» και σε ταινία ζωντανής δράσης, μέσα στα επόμενα χρόνια.¹²¹

---

¹²¹Πηγή :<http://deadline.com/2016/10/aladdin-guy-ritchie-disney-live-action-film-sherlock-holmes-1201834102/> (πρόσβαση 19/07/2017)

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 5 διαφορετικά κομμάτια σε μουσική του Alan Menken και στίχους των Howard Ashman και Tim Rice, όπως προαναφέρθηκε (για τον στιχουργό κάθε τραγουδιού ξεχωριστά, βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.3.ε., xiii). Τα τραγούδια της ταινίας είναι ως επί το πλείστον γραμμένα σε ελάσσονες τονικότητες, με έντονες επιρροές από τη Jazz μουσική του Harlem και πιο συγκεκριμένα το είδος Swing, που άνθισε τις δεκαετίες '30 - '40 στις Ηνωμένες Πολιτείες, αντλώντας έμπνευση από την μουσική επένδυση της ταινίας κινουμένων σχεδίων του Max Fleischer «*Aladdin and His Wonderful Lamp*» (1939) (βλ. Φιλμογραφία).¹²²

Εξάιρεση σε αυτόν τον κανόνα αποτελεί το πρώτο εισαγωγικό κομμάτι, το οποίο σκιαγραφεί και το γενικότερο πλαίσιο της ταινίας, έχοντας εμφανείς επιρροές από τη μουσική παράδοση των λαών της Μέσης Ανατολής. Ερμηνευτής του τραγουδιού είναι ένας πλανόδιος έμπορος (Τάκης Καρνατσός), ο οποίος προσπαθώντας να μας πουλήσει το μαγικό λυχνάρι, μας εισάγει στη υπόθεση του έργου. Το τραγούδι με τίτλο «Βραδιές μαγικές» (*Arabian nights*)¹²³ είναι ένα κομμάτι σε μακάμ Νιαβέντ από Σι^b, ένα ανατολίτικο μουσικό δρόμο (τρόπο), που προκύπτει αν αυξήσουμε κατά ένα ημιτόνιο την τέταρτη βαθμίδα μιας αρμονικής ελάσσονος κλίμακας. Στην προκειμένη περίπτωση δηλαδή: Σι^b - Ντο - Ρε^b - Μι[♯] (αντί για Μι^b) - Φα - Σολ^b - Λα[♯].

Αναφορικά με το ρυθμό, αν και είναι αρκετά συνηθισμένος (4/4), η χαρακτηριστική υποδιαίρεση ογδών στο δεύτερο χρόνο, όπως και στο τραγούδι «Πονεμένες ψυχές» από την ταινία «*Η Μικρή Γοργόνα*» (βλ. Εικόνα 7), ενισχύει το μυστήριο που δημιουργείται σχετικά με τις άγνωστες πτυχές και ομορφιές του κόσμου της Ανατολής. Το ανατολίτικο στοιχείο εκφράζεται, επίσης, και με την ανοδική πορεία της μελωδίας στο ρεφρέν, η οποία κορυφώνεται σε ένα ποίκιλμα ημιτονίου πάνω στη χαρακτηριστική νότα Μι^(♯), που σε συνδυασμό με τα τρίηχα τετάρτων, δίνουν ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στους

---

¹²²Πηγή: <http://www.chicagotribune.com/entertainment/theater/ct-aladdin-alan-menken-ae-0416-20170406-column.html> (πρόσβαση 20/07/2017)

¹²³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=EkIRQmPF2s4> (πρόσβαση 28/07/2017)

στίχους που αποτελούν και τον τίτλο του τραγουδιού.¹²⁴ Η ενορχήστρωση χρησιμοποιεί κρουστά (τουμπερλέκι, ή darabukka) και έγχορδα, τα οποία δημιουργούν και αυτά το κατάλληλο ανατολίτικο ηχόχρωμα.

Χαρακτηριστική είναι η παρουσία της (V)_{II} στη θέση της δεσπόζουσας, η οποία χρησιμοποιείται σπάνια, αλλά και της iii, ειδικά στο ρεφρέν, με τις συνεχόμενες διαδοχές i - iii. Σε κάποια σημεία παρατηρείται επίσης και η λεγόμενη μίμηση προς τα νοούμενα, αναλογικά με το νόημα των στίχων:

«(...) με ήθη βαρβαρικά, όμως έτσι έχω μάθει να ζω.» / «It's barbaric but hey, it's home.» (V^{7b9} - i).

Το κομμάτι ολοκληρώνεται με την επανάληψη του ρεφρέν, δημιουργώντας μία λανθάνουσα πτώση, με δανική δεσπόζουσα από τη φυσική ελάσσονα (Fm⁷) και την δεσπόζουσα της II, σε εναλλαγές με την τονική [i - v⁷ - i - (V⁷)_{II} - i], ενώ αξίζει να σημειωθεί πως μέρος της μελωδίας του εμφανίζεται και σαν το θέμα του κακού βεζίρη Τζαφάρ σε αρκετά σημεία της ταινίας.

Η επόμενη μουσική σκηνή λαμβάνει χώρα με την πρώτη εμφάνιση του πρωταγωνιστή, ο οποίος φαίνεται να καταδιώκεται συχνά από τις τοπικές αρχές της Agra bah για μικροκλοπές που διαπράττει, με μοναδικό αυτοσκοπό την επιβίωση. Το τραγούδι «Το σκάω» (One jump ahead)¹²⁵ είναι ένα γρήγορο Swing σε Φα ελάσσονα,¹²⁶ το οποίο ερμηνεύεται από τον ίδιο τον Αλαντίν (Χρήστος Στασινόπουλος), σκιαγραφώντας το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, αλλά και τον χαρακτήρα του.

Από μορφολογικής άποψης, το κομμάτι αποτελείται από μία κύρια μελωδία, όπου ο Αλαντίν περιγράφει, εν τάχει, την καθημερινότητά του, τη σύντομη μελωδία των φρουρών, που αποτελείται κυρίως από σκόρπιους χαρακτηρισμούς, και μία μελωδική γέφυρα, όπου οι κοπέλες του χαρεμιού περιγράφουν την ζωή του Αλαντίν και την κατάστασή του.¹²⁷ Σε κάθε επανάληψη της βασικής μελωδίας, το κομμάτι ανεβαίνει

---

¹²⁴ «Βραδιές μαγικές, Νύχτες αραβικές...» / «Arabian Nights, like Arabian days...»

¹²⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=3yXZoyvvT40> (πρόσβαση 29/07/2017)

¹²⁶ Πρωτότυπος τόνος: Mi-

¹²⁷ Στα χορωδιακά μέρη συμμετέχει το «Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής», όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.2.3.ε. (βλ. Παράρτημα II: xiii).

τονικότητα, περνώντας συνολικά από τρεις διαφορετικές κλίμακες (Φα⁻, Φα[#] και Λα⁻), ενώ στα ενδιάμεσα γίνεται ένα σύντομο «γύρισμα» (*turn around*) με τη χρήση του κύκλου των πεμπτών [(V⁷)_{ii} - DD⁷ - V⁷ - i], χαρακτηριστικό που συναντάται ευρέως στη μουσική της Jazz. Για τον ίδιο λόγο, χαρακτηριστική είναι, επίσης, η διαδοχή i - (V⁷)_{ii} - V⁷ - i και η χρήση τετράφωνων διάφωνων συγχορδιών, καθ' όλη τη διάρκεια του κομματιού.

Όσον αφορά τον ρυθμό, ο κομμένος χρόνος δίνει στο κομμάτι έναν πιο γρήγορο ρυθμικό παλμό (*groove*), αντάξιο του σκηνικού της καταδίωξης, ενώ χαρακτηριστικός είναι και ο τονισμός στο ασθενές μέρος του μέτρου (άρση), από τον οποίο προέρχεται και ο ορισμός της Swing μουσικής. Αξίζει να σημειωθεί πως τα χάλκινα πνευστά, σε συνδυασμό με τα τύμπανα και το κοντραμπάσο, δίνουν ακόμα περισσότερη ζωντάνια στον ήδη ζωηρό ρυθμό του μουσικού αυτού είδους.

Το κομμάτι ολοκληρώνεται έπειτα από μία ορχηστρική γέφυρα, με επανάληψη της βασικής μελωδίας στη Λα ελάσσονα και αντιστικτικές ενδιάμεσες εισόδους της μελωδίας των φρουρών. Προς το τέλος της καταδίωξης, κρατώντας ισοκράτη στη δεσπόζουσα, επιτυγχάνεται η σταδιακή αύξηση της αρμονικής έντασης, προετοιμάζοντας κατάλληλα την επερχόμενη κατάληξη, με το σάλτο του Αλαντίν, στη σχετική Ντο μείζονα.

Στην αμέσως επόμενη σκηνή, ακολουθεί μία επανάληψη (*Reprise*) αποσπάσματος του κομματιού, σε μία πιο ήρεμη εκδοχή,¹²⁸ όπου ο πρωταγωνιστής, κάνοντας μία ανασκόπηση της ζωής του, αναρωτιέται αν υπάρχει ένα καλύτερο μέλλον για τον ίδιο, φανερώνοντας έτσι ξεκάθαρα την επιθυμία του, αλλά και τη λειτουργία του συγκεκριμένου τραγουδιού στην ταινία.¹²⁹

Σε ύστερο χρόνο, και αφού το μαγικό λυχνάρι έχει βρεθεί στα χέρια του Αλαντίν, τη σκυτάλη παίρνει ένας άλλος βασικός χαρακτήρας, ο οποίος σαν από μηχανής θεός, έρχεται να βοηθήσει τον κεντρικό ήρωα να αλλάξει τη ζωή του, δίνοντάς του ό,τι επιθυμεί. Το κομμάτι με τίτλο «Σαν κι εμένα φίλο δεν θα βρεις» (*Friend like me*)¹³⁰ είναι

---

¹²⁸ Παραλλαγή της μελωδίας: «Φέρτε κι άλλο πιάτο...» / «Just a little snack, guys...», που ακολουθεί το μέρος των φρουρών, με τον ελληνικό τίτλο «Άδεια λόγια».

¹²⁹ Ακρόαση: <https://www.youtube.com/watch?v=tQlimm7sKio> (πρόσβαση 29/07/2017)

¹³⁰ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=ZDfPZ6MLJRO> (πρόσβαση 08/08/2017)

μία φαντασμαγορική μουσικοχορευτική παράσταση (*one - man show*), σε Μι^b ελάσσονα, με έντονες επιρροές από τον συνθέτη και ερμηνευτή Thomas Fats Waller (1904 - 1943) και την τάση *Harlem Stride - piano*¹³¹ της δεκαετίας του '40.

Σε αυτή τη σκηνή, το Τζίνι του λυχαριού (Ζανό Ντάνιας) προσπαθεί να εντυπωσιάσει τον καινούριο του αφέντη και να τον πείσει ότι είναι ο καλύτερός του φίλος, όπως λέει και ο τίτλος. Έτσι, παρά την ευρεία χρήση τετράφωνων συγχορδίων και ξένων φθόγγων, εξαιτίας των Jazz επιρροών, η σταθερή αρμονική δομή με συνεχόμενες τέλειες πτώσεις στην τονική ($V^7 - i$ και $DD^7 - V^7 - i$), σε συνδυασμό με τον ζωηρό ρυθμό, παραπέμπουν σε ένα ασφαλές, φιλικό και σίγουρο περιβάλλον, που εμπνέει εμπιστοσύνη. Χαρακτηριστικές, από αρμονικής πλευράς, είναι, επίσης, οι συνεχείς διαδοχές $i - (V^7)_{ii} - V^7 - i$, που παρατηρήθηκαν και στο προηγούμενο κομμάτι.

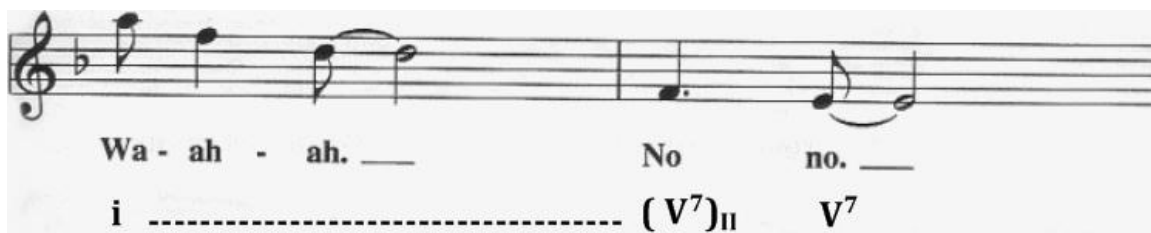
Καθ' όλη τη διάρκεια του μουσικού αυτού νούμερου, κυριαρχεί μία ενθουσιώδης μελωδική φράση πέντε φθόγγων, η οποία, στο μεγαλύτερο μέρος του, ακούγεται από τα χάλκινα πνευστά. Την ίδια μελωδική γραμμή δανείστηκε, στην συνέχεια, ο Robin Williams, σε έναν αυτοσχεδιασμό κατά την ηχογράφιση του τραγουδιού, μιμούμενος το ηχόχρωμα της τρομπέτας (βλ. Εικόνα 12). Έτσι, η πρωτότυπη εκδοχή του τραγουδιού, έγινε ιδιαίτερα γνωστή, από την εξαιρετική, μανιώδη ερμηνεία του σπουδαίου αυτού ηθοποιού στο ρόλο του Τζίνι, για την οποία κέρδισε ειδική διάκριση και βραβείο στις χρυσές σφαίρες το 1993 (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.3.β., xi).

Πριν την επανάληψη του τελευταίου ρεφρέν και καθώς πλησιάζουμε προς το τέλος, η ένταση κορυφώνεται με μία γέφυρα, η οποία οδηγεί αρμονικά στην *iv* βαθμίδα (Λ^b -), όπου γίνεται και η τελική πτώση του κομματιού.

---

¹³¹ *Harlem Stride - piano*: Ιδιαίτερα απαιτητικό πιανιστικό στυλ της Jazz μουσικής με έμφαση στον αυτοσχεδιασμό, που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια των δεκαετιών 1920 και 1930 στην Νέα Υόρκη και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα των Ηνωμένων Πολιτειών της Ανατολικής Ακτής. Χαρακτηριστικό του είναι οι μεγάλες αποστάσεις που καλύπτει το αριστερό χέρι παίζοντας μπασογραμμή και συγχορδίες [*stride* (αγγ.) = διασκελισμός] και το μεγάλο εύρος *tempo* στα διάφορα κομμάτια.

Πηγή: <http://www.npr.org/2010/04/12/125689840/stride-piano-bottom-end-jazz> (πρόσβαση 08/08/2017)

Εικόνα 12: Το χαρακτηριστικό μελωδικό μοτίβο των χάλκινων πνευστών, έτσι όπως ερμηνεύτηκε από τον Robin Williams στο ρόλο του Τζίνι, χωρίς να είναι στο αρχικό πλάνο του τραγουδιού. (Απόσπασμα)

Πηγή: https://www.scribd.com/read/269612968/Aladdin-Broadway-Musical-Vocal-Selections?chapter_doc=276264788#block=76 (πρόσβαση 08/08/2017)

Στην συνέχεια, και αφού καταφέρνουν μαζί να δραπετεύσουν από το Σπήλαιο των Θαυμάτων, στο οποίο είχαν εγκλωβιστεί, ο Αλαντίν αποκαλύπτει στο Τζίνι την επιθυμία του κάνοντας την πρώτη του ευχή. Η επομένη μουσική σκηνή, λοιπόν, είναι αυτή που θα αποτελέσει το εισιτήριο για το παλάτι και την καρδιά της πριγκίπισσας Γιασμίν, μετατρέποντας τον φτωχό πρωταγωνιστή σε γόνο βασιλικής οικογενείας.

Το τραγούδι «Πρίγκιπας Αλί» (Prince Ali)¹³² είναι ένα ιδιαίτερα ζωντανό κομμάτι σε Σι ελάσσονα, επηρεασμένο από τα Jazz Swing(s) της δεκαετίας του '30.¹³³ Ξεκινάει σαν μεγαλοπρεπές εμβατήριο και δίνει το σύνθημα για την έναρξη μίας τεράστιας, φαντασμαγορικής παρέλασης στα πλαίσια των προδιαγραφών του Broadway, που έχει σαν κεντρικό θέμα τον Πρίγκιπα Αλί (Αλαντίν), εκθειάζοντας τις πολλές αρετές και την αμύθητη περιουσία του. Ερμηνευτής και δημιουργός όλων είναι και πάλι το Τζίνι (Ζανό Ντάνιας),¹³⁴ το οποίο, ξεπερνώντας κατά πολύ τα όρια της υπερβολής, χρησιμοποιεί την πληθωρική προσωπικότητα και την φαντασία του, για να εντυπωσιάσει το Σουλτάνο, κάνοντας θεαματική είσοδο στο παλάτι.

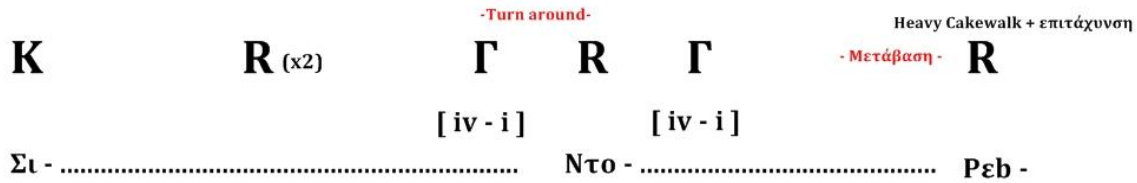
Από μορφολογικής άποψης, το κομμάτι αποτελείται από τρία μέρη: ένα κουπλέ (K), το ρεφρέν (R), του οποίου η μελωδία επαναλαμβάνεται συνολικά τέσσερις φορές, περνώντας σταδιακά από τρεις διαφορετικές κλίμακες και μία δευτερεύουσα μελωδία,

¹³² Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=xcUD3fi2r7c> (πρόσβαση 08/08/2017)

¹³³ 1930's Jazz Swing: (♩ = ♪♪)

¹³⁴ Το «Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής» συμμετέχει στα χορωδιακά μέρη.

που λειτουργεί σαν γέφυρα (Γ) μεταξύ των επαναλήψεων της κύρια μελωδίας, η οποία και χαρακτηρίζεται από συνεχόμενες διαδοχές iv - i, όπως φαίνεται και στη εικόνα που ακολουθεί:

Εικόνα 13: Σύνοψη μορφολογική ανάλυση, για την καλύτερη κατανόηση της μουσικής δομής του τραγουδιού «Πρίγκιπας Αλί»

Σύνθεση εικόνας: Ανδριάννα Κόρακα

Μεταξύ της γέφυρας και του ρεφρέν, υπάρχουν τα λεγόμενα «γυρίσματα» (*turn arrounds*), που αναφέρθηκαν και σε προηγούμενο κομμάτι με αντίστοιχες Jazz καταβολές, τα οποία βοηθούν στην ομαλότερη μετάβαση από το ένα μέρος στο άλλο, με την χρήση του κύκλου των πέμπτων. Συχνή είναι, επίσης, και η χρήση παρενθετικών δεσποζουσών, κυρίως της V, iv, VI και ii, ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Πλησιάζοντας προς το τέλος, έπειτα από ένα έντονο μεταβατικό μέρος, ο ρυθμός γίνεται πιο ελεύθερος (Heavy Cakewalk), για να δώσει έμφαση στην τελευταία επανάληψη της κύριας μελωδίας (R), με το άνοιγμα των πυλών του παλατιού. Στην συνέχεια, επιταχύνει και πάλι, ξεπερνώντας το αρχικό *tempo*, για να ολοκληρωθεί πανηγυρικά, ενάμιση τόνο ψηλότερα από την αρχική τονικότητα, στη Ρε^b ελάσσονα.

Η φαινομενική τελειότητα του νεοφερμένου Πρίγκιπα Αλί, όμως, δεν φαίνεται να συγκίνησε ιδιαίτερα την Γιασμίν, η οποία μετά την άφιξή του, τον απέρριψε δίχως δεύτερη κουβέντα, εξαιτίας της αλαζονείας και της επιδεικτικότητάς του. Ο Αλαντίν, όμως, αποφασίζει να κερδίσει την αγάπη της, προτείνοντας μια ρομαντική βόλτα με το μαγικό του χαλί, κάτω από τον έναστρο ουρανό.¹³⁵

¹³⁵ Να σημειωθεί, ότι την ώρα που η Γιασμίν δέχεται να ακολουθήσει το Αλαντίν και να ανέβει στο μαγικό χαλί, ακούγεται από τα έγχορδα φευγαλέα, το δεύτερο σόλο της Μπελ (Γ), από το ομώνυμο τραγούδι της ταινίας «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991) (βλ. Εικόνα 9).

Έτσι, το επόμενο τραγούδι που ακούγεται στην ταινία είναι ένα ντουέτο μεταξύ του Αλαντίν (Χρήστος Στασινόπουλος) και της πριγκίπισσας Γιασμίν (Κατερίνα Γιαμαλή), σε Μι^b μείζονα¹³⁶ και ρυθμό 4/4. Το τραγούδι με τίτλο «Γλυκιά ζωή» (A whole new world)^{137,138} πρόκειται στην ουσία για μία ερωτική μπαλάντα, κατά την οποία οι δύο πρωταγωνιστές περνάνε το πρώτο τους ραντεβού ως ζευγάρι, συνοδευόμενοι από το κύριο μουσικό θέμα της ταινίας και τους ρομαντικούς ήχους του βιολιού.

"A Whole New World" in D (Aladdin, 1992) (Απόσπασμα)

Εικόνα 14: Εμφάνιση του βασικού θέματος σε αναστροφή, από το κομμάτι «Ήρθε πια η στιγμή» (Η Πεντάμορφη και το Τέρας), στο κουπλέ του τραγουδιού «Γλυκιά Ζωή» από την ταινία Αλαντίν.

Πηγές:

https://www.scribd.com/read/269612968/Aladdin-Broadway-Musical-Vocal-Selections?chapter_doc=276264790#block=109 (πρόσβαση 08/08/2017)

<https://www.sheetmusicdirect.us/sheetmusic/song/1000003830/beauty-and-the-beast?redirect=1> (πρόσβαση 19/06/2017)

¹³⁶ Πρωτότυπος τόνος: Ρε+

¹³⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=bjGKCqiAYmc> (πρόσβαση 08/08/2017)

¹³⁸ Αξίζει να αναφερθεί, πώς για διαφημιστικούς λόγους, η πρωτότυπη εκδοχή του τραγουδιού, κυκλοφόρησε και σαν ντουέτο σε μία Pop διασκευή, από τους Peabo Bryson και Regina Belle.

Στο κουπλέ, το οποίο αρχικά ερμηνεύεται από τον Αλαντίν, εμπεριέχεται οργανικό θέμα από το «Ηρθε πια η στιγμή», το τραγούδι που λειτούργησε ως το κομμάτι της αγάπης των δύο πρωταγωνιστών, στην ταινία «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991), που αναλύσαμε προηγουμένως (βλ. Εικόνα 14). Όσον αφορά το ρεφρέν, την μελωδία παίρνει για μία ακόμα φορά ο Αλαντίν, με τη Γιασμίν να ακολουθεί στην επανάληψή του. Χαρακτηριστικές, εδώ, είναι οι συνδέσεις I - V - I, που δηλώνουν συναισθηματική ολοκλήρωση και αυτοπεποίθηση, αν και στη συνέχεια, βέβαια, βλέπουμε συνεχείς εναλλαγές με τις ίδιες συγχορδίες σε αναστροφή, (I - V² - I⁶ - V² - I⁶), τονίζοντας κάποια ανάμεικτα συναισθήματα.¹³⁹

Μετά το πρώτο ρεφρέν, το τραγούδι ανεβαίνει τονικότητα, για να μπορέσει η Γιασμίν να τραγουδήσει πια μόνη της το δεύτερο κουπλέ, ξεπερνώντας την αρχική αμηχανία. Παρ' όλα αυτά, χαρακτηριστική είναι η παρουσία αναστροφών σε βαθμίδες, όπως η IV, ii και vi, τονίζοντας την συστολή και την έκπληξη για τα νέα συναισθήματα που δημιουργούνται.

Σε αυτή τη σκηνή, η σταθερή αρμονία και η κυρίαρχη χρήση των εγχόρδων, ενισχύουν ακόμα περισσότερο το ρομαντικό στοιχείο, σε συνδυασμό με την ανοδική πορεία της μελωδίας και το νόημα των στίχων, που υποδηλώνουν μια καινούρια αρχή.¹⁴⁰ Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, το γεγονός, ότι το συγκεκριμένο είναι το μοναδικό τραγούδι της ταινίας σε μείζονα τονικότητα, πληρώντας έτσι όλες τις προϋποθέσεις που δικαιολογούν την λειτουργία του στην πλοκή, ως το τραγούδι της Αγάπης (Kalinak 2010, 14, 20).

Το κομμάτι ολοκληρώνεται με επανάληψη της κύριας μελωδίας, την οποία τραγουδούν και οι δύο πρωταγωνιστές μαζί, κάνοντας ενδιάμεσες εισόδους ο ένας στη φωνή του άλλου αντιστικτικά, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στη στιγμή, η οποία κλείνει με επέκταση τέλειας πτώσης στη Σολ^b μείζονα (I⁶ - IV - V⁷ - I).

Μετά το τέλος της ρομαντικής τους βόλτας, όμως, και αφού οι δύο πρωταγωνιστές φαίνεται να έχουν δεθεί λίγο παραπάνω, μία σειρά γεγονότων δίνουν τη σκυτάλη στον

---

¹³⁹ «Φανταστική στιγμή, χωρίς γιατί...» / «No one to tell us no, or where to go...»

¹⁴⁰ «Γλυκιά ζωή, μπροστά μας μια καινούρια αρχή...» / A whole new world, a new fantastic point of view...»

Τζαφάρ, ο οποίος έχει σκοπό να τους χαλάσει τα σχέδια. Έτσι, το τελευταίο τραγούδι που ακούγεται στην ταινία, αποτελεί μια παρωδία του τραγουδιού «Πρίγκιπας Αλί» (Prince Ali), και λειτουργεί ως το τραγούδι του κακού της υπόθεσης. Στην ουσία, πρόκειται για την επανάληψη (Reprise)¹⁴¹ της μελωδίας του ρεφρέν στη Φα[#] ελάσσονα, ερμηνευμένο με μοναδικό τρόπο από τον Νίκο Πόγκα στον ρόλο του Τζαφάρ, ο οποίος μόλις γίνει ο αφέντης του λυχναριού, εξευτελίζει τον Αλαντίν, αποκαλύπτοντας την πραγματική του ταυτότητα, με τον ήχο των εγχόρδων να συνοδεύει παρασκηνιακά.

Στην δεύτερη επανάληψη του ρεφρέν, η τονικότητα ανεβαίνει κατά ένα τόνο, στοχεύοντας στην αύξηση της αρμονικής έντασης, με πληθώρα παρενθετικών τετράφωνων δεσποζουσών και άλλων βαθμίδων, καθώς και της δανεικής δεσπόζουσας από την φυσική ελάσσονα (D[#]m⁷). Με αυτό τον τρόπο και με την συνοδεία των χάλκινων, αυτή τη φορά, δίνεται ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην κατάρα / ευχή του Τζαφάρ,¹⁴² με την οποία και κορυφώνεται το κομμάτι δραματικά, στη Σολ[#] ελάσσονα.

Τέλος, και αφού ο κακός βεζίρης ηττάται από την ίδια την αλαζονεία του, μία χορωδιακή εκδοχή του ρεφρέν από το τραγούδι «Γλυκιά ζωή», το οποίο αντιπροσωπεύει την κοινή ζωή και αγάπη των δύο πρωταγωνιστών, επενδύει μουσικά, το ευτυχισμένο τέλος της ταινίας.

---

¹⁴¹ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=zCiqq1QAxtE> (πρόσβαση 09/08/2017)

¹⁴² «Να πάρει δρόμο, να εξαφανιστεί. Ποτέ να μη σώσει να βρει προκοπή.» / «To send him packing on a one-way trip, so his prospects take a terminal dip.»

2.1.4 Ο Βασιλιάς των Λιονταριών / The Lion King (1994)

«Ο Βασιλιάς των Λιονταριών» (1994) είναι η τέταρτη ταινία της περιόδου που μελετάμε, και η πιο εμπορική στην μακροχρόνια πορεία του ομίλου Disney (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 104). Αν και θεωρητικά, η ταινία βασίζεται στο δικό της πρωτότυπο σενάριο, η ιστορία είναι εμφανώς επηρεασμένη από ένα συνονθύλευμα έργων, μύθων και παραμυθιών, όπως το επικό ποίημα του Djibril Tamsir Niane «*Soundjata ou l'épopée mandingue*» (1960) (Niane 1960),¹⁴³ τις τραγωδίες «*Hamlet*» (~1599 - 1602) και «*Macbeth*» (~1603 - 1606) του William Shakespeare, τις ιστορίες του *Ιωσήφ* και του *Μωσή* από τη Βίβλο, καθώς και την ιστορία του *Οσίριδος* (ονομ. Όσιρις), θεού του κάτω κόσμου, από την αρχαία αιγυπτιακή μυθολογία (Πλούταρχος 1999). Επιπλέον, θεωρείται και ως μία παραλλαγή της ταινίας «*Bambi*» (1941) της Disney, ενώ μεταγενέστερα πιθανή πηγή έμπνευσης μπορεί να αποτέλεσε και το βιβλίο «*Kimba, the White Lion*» (1965), του Osamu Tezuka (Wells 2002, 123).

Τη σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι Roger Allers και Rob Minkoff, ενώ για τη μουσική επένδυση συνεργάστηκαν ο Hans Zimmer¹⁴⁴ και ο γνωστός συνθέτης της Pop Elton John, με τον Tim Rice, να υπογράφει για μία ακόμα φορά τους στίχους. Η ταινία κέρδισε πολλά βραβεία και ακόμα περισσότερες υποψηφιότητες, τόσο για την συνολική μουσική επένδυση του Zimmer, όσο και για κάποια τραγούδια της μεμονωμένα, όπως το βραβευμένο με όσκαρ και χρυσή σφαίρα «*Can you feel the love tonight*» και τα υποψήφια τραγούδια «*Circle of life*» και «*Hakuna Matata*» (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα II: Πινάκας 3.2.4.β., xv).¹⁴⁵

---

¹⁴³ Sundiata Keita (~1217-1255): Ιδρυτής της αυτοκρατορίας των Mali. Η ιστορία του καταγράφηκε από την προφορική αφρικανική παράδοση και μεταφράστηκε στα γαλλικά το 1960, από τον ιστορικό και συγγραφέα Djibril Tamsir Niane στο επικό ποίημα «*Soundjata ou l'épopée mandingue*» (1960).

Πηγή: <http://www.ancient-origins.net/history-famous-people/sundiata-keita-lion-king-mali-005733>

(πρόσβαση 21/08/2017)

¹⁴⁴ Ο Hans Zimmer συνέθεσε τα ορχηστρικά κομμάτια που επενδύουν μουσικά την ταινία: «*This land*», «*...To die for*», «*Under the stars*» και «*King of pride rock*».

¹⁴⁵ Αξίζει να αναφερθεί, πως για διαφημιστικούς κυρίως λόγους, τα τραγούδια «*I just can't wait to be King*», «*Circle of life*» και «*Can you feel the love tonight*» κυκλοφόρησαν και σε Pop διασκευές, ερμηνευμένα από τον ίδιο τον Elton John. Το τελευταίο, μάλιστα, επενδύει μουσικά και τους τίτλους τέλους της ταινίας.

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 15 Ιουνίου 1994, ενώ στην Ελλάδα κυκλοφόρησε με καθυστέρηση έξι περίπου μηνών, την 1^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους (1994), με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από την Sound Studio Athens Α.Ε., με υπεύθυνο τον Νίκο Δεσποτίδη, ενώ η μετάφραση των διαλόγων και των στίχων στα ελληνικά πραγματοποιήθηκε από τη Βάσω Χαραλάμπους (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: xiv - xvii).

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται στην αφρικανική σαβάννα, όπου ο Σίμπα, ένα θαρραλέο, μικρό λιοντάρι, ανυπομονεί να γίνει βασιλιάς, ακολουθώντας τα χνάρια του πατέρα του, βασιλιά Μουφάσα. Ο δολοπλόκος θεός του, Σκαρ, όμως, έχει τα δικά του σατανικά σχέδια, προκειμένου να σφετεριστεί το θρόνο. Προκαλώντας τον θάνατο του αδερφού του Μουφάσα, οδηγεί στην εξορία τον Σίμπα, ο οποίος θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για το χαμό του πατέρα του. Ολομόναχος και γεμάτος ενοχές, ο Σίμπα σύντομα βρίσκει δύο καλούς φίλους, οι οποίοι θα τον παρασύρουν σε μια ανέμελη καθημερινότητα, δίχως έγνοιες και σκοτούρες, ως τη στιγμή που η Νάλα, η παιδική του φίλη, επανεμφανίζεται στη ζωή του, υπενθυμίζοντάς του την πραγματική του αποστολή και το πεπρωμένο του: να νικήσει τον Σκαρ και να πάρει πίσω ό,τι δικαιωματικά του ανήκει.

Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στη θεατρική σκηνή του Broadway το 1997, ακολούθησαν ακόμα δύο ταινίες: «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών II: Το Βασίλειο του Σίμπα*» (1998) και «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών 3: Χακούνα Ματάτα*» (2004). Το 2015 κυκλοφόρησε και μία μίνι σειρά με τίτλο «*Η Φρουρά των Λιονταριών*», ενώ πρόσφατα ανακοινώθηκε από την Disney η κυκλοφορία της πρώτης ταινίας (1994) και σε ταινία ζωντανής δράσης μέσα στο 2019.

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 6 διαφορετικά τραγούδια σε μουσική του Elton John και στίχους του Tim Rice, όπως προαναφέρθηκε. Τα τραγούδια αυτά είναι, ως επί το

πλείστον, γραμμένα σε μείζονες τονικότητες και ρυθμό 4/4, με επιρροές από την Pop και Ethnic μουσική, στην οποία κυριαρχεί το αφρικανικό στοιχείο.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρώτο εισαγωγικό κομμάτι, το οποίο σκιαγραφεί και το γενικότερο πλαίσιο της ταινίας, έχοντας εμφανείς επιρροές από την αφρικανική μουσική παράδοση. Το τραγούδι με τίτλο «Κύκλος της ζωής» (Cycle of life)¹⁴⁶ είναι ένα κατά βάσει χορωδιακό κομμάτι, γραμμένο σε Σι μείζονα¹⁴⁷ και ρυθμό 4/4, τα σολιστικά μέρη του οποίου ερμηνεύονται από την Βιβή Κίτσου, με συνοδεία φωνητικών.

Το τραγούδι, ξεκινάει με την ανατολή του ήλιου στην πρώτη σκηνή, που επενδύεται μουσικά από κάποιες «άναρθρες» κραυγές σε ελεύθερο ρυθμό, οι οποίες ακούγονται αντιφωνικά (ερώτηση - απάντηση), δημιουργώντας συνεχόμενες τέλειες πτώσεις (IV - V - I και ii - vi - V - D). Οι κραυγές αυτές, οι οποίες δίνουν την εντύπωση κάποιου ιερού καλέσματος, είναι στην ουσία στίχοι, γραμμένοι στη γλώσσα των Zulu¹⁴⁸ και ερμηνεύονται από τον συνθέτη νοτιοαφρικανικής καταγωγής, Lebohang Morake (Lebo M.),¹⁴⁹ ο οποίος επιμελήθηκε την ενορχήστρωση κι άλλων κομματιών της ταινίας, δίνοντάς τους το κατάλληλο ηχόχρωμα.¹⁵⁰ Στην συνέχεια, ο τελευταίος στίχος («Ingonyama nengw' enamabala») ερμηνεύεται λίγο πιο ρυθμικά, δίνοντας τον βασικό παλμό, παράλληλα με την είσοδο των κρουστών, η οποία συμπίπτει χρονικά με την εκκίνηση των ζώων του βασιλείου προς την τελετή, δίνοντας τη σκυτάλη στη βασική μελωδία.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η ανοδική πορεία της μελωδίας στο ρεφρέν, η είσοδος του οποίου γίνεται με μία τέλεια πώση, τονίζοντας την έννοια της ολοκλήρωσης και της

---

¹⁴⁶ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=j9pLk9t8yek> (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁴⁷ Πρωτότυπος τόνος: Σι^b+

¹⁴⁸ «Nants ingonyama bagithi Baba (Έρχεται το λιοντάρι, Πατέρα) / Sithi uhm ingonyama (Ω ναι, είναι λιοντάρι) / Nants ingonyama bagithi baba (Έρχεται το λιοντάρι, Πατέρα) / Sithi uhhmm ingonyama (Ω ναι, είναι λιοντάρι) / Ingonyama (Λιοντάρι) / Siyo Nqoba (Θα νικήσουμε) / Ingonyama (Λιοντάρι) / Ingonyama nengw' enamabala» (Ένα λιοντάρι και μια λεοπάρδαλη έρχονται σ' αυτή την πεδιάδα)

¹⁴⁹ Η συγκεκριμένη εκδοχή του τραγουδιού κέρδισε βραβείο grammy καλύτερης ενορχήστρωσης με συνοδεία φωνητικών το 1995 (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.4.β., xv).

¹⁵⁰ Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/na-zi-kanis-i-na-mi-zi-i-tenia-o-vasilias-ton-liontarion-vasistike-ston-amlet-ke-to-tragoudi-ton-titlon-ine-sti-glossa-ton-zoulou-diaavaste-tis-omiotites-me-ton-ergo-tou-saixpir/> (πρόσβαση 04/04/2017)

τελειότητας του «Κύκλου της ζωής», αναφορικά με τους στίχους.¹⁵¹ Χαρακτηριστικές σε αυτό το σημείο, είναι οι παρενθετικές δεσπόζουσες της IV και της ii, ενώ αξίζει να σημειωθεί, ότι γίνονται αρκετές τέλειες πτώσεις με τη χρήση των βασικών βαθμίδων σε αναστροφή.

Ενδιάμεσα, γίνεται μία παύση, όπου και βλέπουμε την τελετή μύησης του Σίμπα, πρωτότοκου γιου του βασιλιά των λιονταριών, με τη μουσική υπόκρουση να συνεχίζει παρασκηνιακά. Το κομμάτι, κορυφώνεται με την επανάληψη της βασικής μελωδίας, την στιγμή της ανύψωσης του νέου διαδόχου στον βράχο, με την τονικότητα να ανεβαίνει κι αυτή ενάμιση τόνο στο δεύτερο μέρος, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην καθοριστική αυτή στιγμή. Έτσι, το κομμάτι ολοκληρώνεται, πανηγυρικά, με τέλεια πτώση στη Ρε μείζονα: I⁶₄ - V - vi² - IV⁶₄ - I.

Το επόμενο τραγούδι παίζει το ρόλο ενός ανάλαφρου μουσικού διαλλείματος από την κυρίως πλοκή και αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη στην ειδική έκδοση της ταινίας σε DVD το 2003.¹⁵² Το κομμάτι με τίτλο «Νέα πρωινά» (The morning report)¹⁵³ είναι ένα χαρούμενο, παιδικό τραγούδι εκπαιδευτικού χαρακτήρα, σε Λα μείζονα¹⁵⁴ και ρυθμό 4/4, στο οποίο παρουσιάζονται οι καθημερινές ασχολίες των ζώων του βασιλείου από τον σύμβουλο της βασιλικής αυλής, Ζάζου (Σπύρος Μπιμπίλας).

Το συγκεκριμένο τραγούδι χαρακτηρίζεται από υφολογικές εναλλαγές ταχύτητας (*tempo*), αραιά αρμονική υφή, και πληθώρα τέλειων πτώσεων, ενώ έντονη είναι και η χρήση τετράφωνων παρενθετικών δεσποζουσών σε κάποια σημεία, όπως η DD⁷ και η (V)_{vi}. Στην συνέχεια, την σκυτάλη παίρνει ο Σίμπα (Λάζαρος Χρυσομαλλίδης) ερμηνεύοντας το τελευταίο ρεφρέν, με το οποίο και ολοκληρώνεται το κομμάτι, μισό τόνο οξύτερα από την αρχική τονικότητα, στη Σι^b μείζονα.

Στην επόμενη μουσική σκηνή, αντιλαμβανόμαστε την ανυπομονησία και το όνειρό του πρωταγωνιστή, ο οποίος μεγαλώνοντας, επιθυμεί να γίνει ένας δυνατός βασιλιάς, με κύρος και εξουσία, για να έχει την ελευθερία λόγου και άποψης που του αρμόζει. Το

---

¹⁵¹ «Ένας κύκλος ζωής...» / «It's the circle of life...»

¹⁵² Η ελληνική έκδοσή του τραγουδιού ηχογραφήθηκε στα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E..

¹⁵³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=KBAY6-AMWhw> (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁵⁴ Πρωτότυπος τόνος: Λα^{b+}

τραγούδι με τίτλο «Θε να γίνω εγώ Βασιλιάς» (I just can't wait to be King)¹⁵⁵ είναι ένα ζωνρό παιδικό τραγούδι σε Σολ μείζονα¹⁵⁶ και ρυθμό 4/4, εμφανώς επηρεασμένο από το μουσικό είδος της Rock 'n' Roll.

Βασικοί ερμηνευτές του τραγουδιού είναι ο μικρός Σίμπα (Γιάννης Γιαννόπουλος) και ο Ζάζου (Σπύρος Μπιμπίλας), με τη Νάλα (Κατερίνα Κακριδώνη) και όλο το ζωικό βασίλειο να συμμετέχουν ενεργά, σε μία χιουμοριστική αντιπαράθεση, που μετατρέπεται τελικά σε ένα μουσικοχορευτικό παιχνίδι - υπερπαραγωγή. Το κομμάτι, στο σύνολό του, χαρακτηρίζεται από απλοϊκή μελωδία και αργή εναλλαγή συγχορδιών, στην οποία χρησιμοποιούνται ευρέως οι τρεις βασικές βαθμίδες και περιστασιακά η ii.

Συγκεκριμένα, στην αρχή του κομματιού, δίνεται έμφαση στις σχέσεις τέταρτης, με συνεχείς διαδοχές I - IV - I, οι οποίες εκφράζουν από τη μία, την επιπολαιότητα του κεντρικού ήρωα και από την άλλη, την αμφισβήτηση των λόγων του από τον Ζάζου. Αντιθέτως στο ρεφρέν, η σταθερή αρμονική δομή με συνεχείς τέλειες πτώσεις, (IV - V - I) τονίζει την περίσσια παιδική αυτοπεποίθηση και την ψυχική ικανοποίηση στο ενδεχόμενο πραγματοποίησης της επιθυμίας του.

Λίγο πριν το τέλος, το κομμάτι ανεβαίνει τονικότητα μέσω μιας γέφυρας, η οποία οδηγεί τελικά στην επανάληψη του ρεφρέν, όπου και έχουμε την κορύφωση του τραγουδιού με επαναλαμβανόμενες τέλειες πτώσεις, στη Λα^b μείζονα. Να σημειωθεί, ότι το συγκριμένο κομμάτι βοηθάει παράλληλα και στην εξέλιξη της πλοκής, προκαλώντας μία αλυσιδωτή αντίδραση με επίκεντρο τον μικρό Σίμπα, η οποία θα θέσει σε εφαρμογή τα άτιμα σχέδια του θείου του.

Στην συνέχεια, τη σκυτάλη παίρνει ο κακός της υπόθεσης, ο οποίος, σε ένα από τα πιο σκοτεινά τραγούδια στην ιστορία της Disney, ανακοινώνει στους οπαδούς του, ότι σκοπεύει να δολοφονήσει τον αδερφό του και να σφετεριστεί τη θέση του βασιλιά, χαρίζοντάς τους ένα καλύτερο μέλλον.¹⁵⁷ Το κομμάτι «Υπ' ατμόν» (Be prepared)¹⁵⁸ είναι

---

¹⁵⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=jGX53oeL6u8> (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁵⁶ Πρωτότυπος τόνος: Σολ^{b+}

¹⁵⁷ Στην αρχή του δεύτερου κουπλέ, ένας στρατός από ύαινες φαίνεται να παρελαύνει μπροστά από τον Σκαρ, ο οποίος στέκεται επιβλητικά πάνω στο πιο υπερυψωμένο σημείο, ως απόλυτος μονάρχης. Έμπνευση για τη συγκεκριμένη σκηνή, αποτέλεσε η προπαγανδιστική ταινία των Ναζί «*Triumph of the*

ένα τραγούδι σε Σι^b ελάσσονα¹⁵⁹ και ρυθμό 4/4, το οποίο χρησιμοποιεί ένα συνδυασμό της φυσικής και της αρμονικής κλίμακας. Το συγκεκριμένο τραγούδι είναι το μοναδικό σε ελάσσονα τονικότητα και ερμηνεύεται από τον Αλέξανδρο Σταυράκη στο ρόλο του Σκαρ και δύο από τις ύαινες ακόλουθούς του, (Σοφία Χάνου και Νίκος Νίκας), οι οποίες συμμετέχουν στους ενδιάμεσους διαλόγους και στα φωνητικά των χορωδιακών μερών, όπως φαίνεται και στους Πίνακες 3.2.4.γ. και 3.2.4.ε. (Παράρτημα II: xvi, xvii).

Χαρακτηριστικές, σε αυτό το κομμάτι, είναι οι σχέσεις τρίτης και το διάστημα 4^{ης} αυξημένο (Σι^b - Φα^b) που δημιουργείται λίγο πριν την είσοδο του ρεφρέν, με την βάρυνση της πέμπτης βαθμίδας (Φα^b) στη διαδοχή i - iii, δίνοντας το κατάλληλο μυστήριο άκουσμα, το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως και στις ταινίες τρόμου. Η τρίτη βαθμίδα, χρησιμοποιείται επίσης και στη μείζονα εκδοχή της, για να δώσει έμφαση σε φράσεις με ανάλογο «χαρούμενο» νόημα, κατά τον Σκαρ,¹⁶⁰ δημιουργώντας την αίσθηση πτώσης στην σχετική μείζονα, με την χρήση της παρενθετικής δεσπόζουσας: i - (V)_{III} - III (βλ. Εικόνα 15).

Όσον αφορά την ενορχήστρωση, αρκετά έντονη είναι η παρουσία των τυμπάνων καθ' όλη τη διάρκεια του κομματιού, τα οποία, σε συνδυασμό με τα τρίηχα τετάρτων στην μελωδική γραμμή του ρεφρέν, χαρίζουν στο κομμάτι έναν πιο δυναμικό ρυθμικό παλμό. Σε αρκετά σημεία, συχνή είναι επίσης και η χρήση της διαδοχής ii^{7b5} - V - i, τονίζοντας την περίσσεια αυτοπεποίθηση και αλαζονεία του ερμηνευτή, η οποία κορυφώνεται στην τελευταία σκηνή, με την επανάληψη του ρεφρέν από τον ίδιο και τους οπαδούς του, οπού και ολοκληρώνεται το κομμάτι με επέκταση τέλειας πτώσης στην τονική: i - (V)_{ii} - V⁷ - i.

Will» (1935), μέσω της οποίας γίνεται ένας έμμεσος παραλληλισμός του «δικτάτορα» Σκαρ και του Αδόλφου Χίτλερ.

Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0110357/trivia> (πρόσβαση 21/08/2017)

¹⁵⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=5eHFbP7kTnU> (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁵⁹ Πρωτότυπος τόνος: Λα-

¹⁶⁰ «Μα εδώ η κατάσταση βράζει...» / «But we're talking kings and successions.», «Η χρυσή ευκαιρία είναι εδώ.» / «Be prepared for sensational news.» (βλ. Εικόνα 15).

Εικόνα 15: Αποσπάσματα από το τραγούδι «Υπ' ατμόν» στη Λα -, όπου δίνεται το άκουσμα της σχετικής μείζονος (Ντο+), με την χρήση της ανάλογης παρενθετικής δεσπόζουσας, ακολουθώντας το νόημα των στίχων. (Μίμηση προς τα νοούμενα)

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/67372368/The-Lion-King-Be-Prepared-DailyMusicSheets> (πρόσβαση 25/08/2017)

Σε ύστερο χρόνο, και αφού ο Σίμπα έχει εγκαταλείψει την αγέλη, μετά το θάνατο του πατέρα του, κάνουν την εμφάνισή τους δύο νέοι βασικοί χαρακτήρες, οι οποίοι θα βοηθήσουν τον κεντρικό ήρωα να αποδεχθεί την απώλεια και να προχωρήσει, ερμηνεύοντας ένα από πιο γνωστά και χαρούμενα τραγούδια της ταινίας.

Στην αρχή, σαν πρόλογος του κομματιού, γίνεται μία αργή εισαγωγή σε ελεύθερο ρυθμό από τον Τιμόν (Ζανό Ντάνιας) και στην συνέχεια από τον Πούμπα (Γάσος Κωστής), κάνοντας περάσματα από την τέταρτη βαθμίδα, μέσω της οποίας τονίζεται η αμηχανία του πρωταγωνιστή για τον άγνωστο κόσμο που ανοίγεται μπροστά του. Το τραγούδι με τίτλο «Χακούνα Ματάτα» (Hakuna Matata)^{161,162} είναι ένα ιδιαίτερα ρυθμικό κομμάτι σε

¹⁶¹ Ακρόαση τραγουδιού: https://www.youtube.com/watch?v=iAlrv0b_aqA (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁶² *Hakuna Matata* (Swahili): Κανένα πρόβλημα / Μην ανησυχείτε / Όχι έγνοιες (αναφορικά με τους στίχους).

Πηγή: <https://www.slang.gr/lemma/11234-xakouna-matata> (πρόσβαση 25/08/2017)

Ρε^b μείζονα, με επιρροές από τα μουσικά είδη της Pop και Reggae κουλτούρας. Αποτελείται από μία κύρια μελωδία, η οποία ακολουθεί της εισαγωγής και επαναλαμβάνεται συνολικά τρεις φορές με μία ενδιάμεση διακοπή. Σε αυτή, κυριαρχούν κυρίως οι σχέσεις πέμπτης με την χρήση παρενθετικών βαθμίδων, όπως η (V)νί και η DD, οι οποίες δημιουργούν την αίσθηση πτώσεων σε κοντινές τονικότητες, για να καταλήξουν με μία ολοκληρωμένη τέλεια πτώση, στην τονική.¹⁶³ Χαρακτηριστικό του τραγουδιού είναι ο γρήγορος ρυθμικός παλμός, που δημιουργείται μέσω του κομμένου χρόνου, ο οποίος, σε συνδυασμό με την σταθερή αρμονική δομή και την επαναλαμβανόμενη μελωδία, παραπέμπει σε ένα ασφαλές, φιλικό και φιλόξενο περιβάλλον, στο οποίο ο πρωταγωνιστής θα βρει την νέα του «οικογένεια».

Ενδιάμεσα, παρεμβάλλεται ένα ξεχωριστό κομμάτι («Warthog Rhapsody»), περνώντας για λίγο στην τονικό χώρο της τέταρτης (Σολ^{b+}), το οποίο έχει ενσωματωθεί με το κυρίως και αφορά την (προ)ιστορία του Πούμπα. Στην συνέχεια, επιστρέφοντας στη βασική μελωδία, ο μικρός Σίμπα (Γιάννης Γιαννόπουλος) αρχίζει να συμμετέχει και αυτός στο τραγούδι, παράλληλα με τους βασικούς ερμηνευτές, μέσω του οποίου φαίνεται και η εξέλιξη στη σχέση τους.

Λίγο πριν το τέλος, μεσολαβεί μια οργανική γέφυρα, κατά τη διάρκεια της οποίας, βλέπουμε τον κεντρικό ήρωα να μεγαλώνει, να ωριμάζει και να διαμορφώνει το χαρακτήρα του, πάνω σε αυτή την νέα φιλοσοφία που υποδεικνύεται στο τραγούδι. Την τρίτη φορά, ο Σίμπα (Ζαχαρίας Ρόχας), ενήλικος πλέον και γεμάτος αυτοπεποίθηση, θα ξεκινήσει μόνος του την κύρια μελωδία, η οποία θα συνεχιστεί με τους τρεις ερμηνευτές χορωδιακά, μέχρι και την ολοκλήρωση της μουσικής φράσης. Το κομμάτι έρχεται στο τέλος του, με συνεχείς επαναλήψεις της φράσης «Χακούνα Ματάτα» και σταδιακή μείωση της έντασης (*fade out*), καθώς βλέπουμε τους τρεις φίλους να περνούν ανέμελα τις μέρες τους και να χαίρονται τη ζωή.

Στην επόμενη σκηνή, βλέπουμε τον Τιμόν και τον Πούμπα να τραγουδάνε ένα απόσπασμα από το κομμάτι «The lion sleeps tonight», κάνοντας μία βόλτα μέσα στη ζούγκλα. Το συγκεκριμένο τραγούδι δεν συμπεριλαμβάνεται στην επίσημη μουσική

---

¹⁶³ «Γίνετε μικροί, φιλόσοφοι. Χακούνα Ματάτα» / «It's our problem free, philosophy. Hakuna Matata»

επένδυση της ταινίας, γι' αυτό και δεν θα αναλυθεί περαιτέρω. Η αναφορά σε αυτό έγινε για να τονίσει το γεγονός, ότι χρησιμοποιήθηκε παράνομα από την εταιρία Disney, δίχως την απαιτούμενη άδεια από την οικογένεια του αυθεντικού δημιουργού,¹⁶⁴ οδηγώντας σε δικαστική διαμάχη για καταπάτηση πνευματικών δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά, η συγκεκριμένη σκηνή αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική για την εξέλιξη της πλοκής και την επερχόμενη λύση της ιστορίας, αφού μέσω αυτής, γίνεται η επανασύνδεση του πρωταγωνιστή με την παιδική του φίλη, Νάλα, φέρνοντας στην επιφάνεια το «ξεχασμένο» παρελθόν του.

Η φιλική σχέση των δύο χαρακτήρων όμως, μετά την πρώτη τους συνάντηση, φαίνεται να εξελίσσεται σε κάτι παραπάνω, το οποίο και επιβεβαιώνεται με το τελευταίο κομμάτι της ταινίας. Το τραγούδι «Αγάπη νιώσε στη νυχτιά» (Can you feel the love tonight)¹⁶⁵ είναι μία ερωτική Rock μπαλάντα σε Σολ^b μείζονα¹⁶⁶ και ρυθμό 4/4 (με μικρές εναλλαγές στα 2/4), η οποία επενδύει μουσικά το ρομάντζο των δύο νέων, καθώς συνειδητοποιούν τα συναισθήματα που τρέφουν ο ένας για τον άλλον.

Κύρια ερμηνεύτρια του τραγουδιού είναι μία γυναικεία φωνή, το όνομα της οποίας, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3.2.4.ε. (Παράρτημα II: xvii), δεν ήταν εφικτό να βρεθεί για την ελληνική εκδοχή του τραγουδιού. Αξίζει να αναφερθεί όμως, ότι ερμηνεύει το ρεφρέν ως κάποιος εξωτερικός παρατηρητής, με την συνοδεία φωνητικών στην γλώσσα των Zulu, εκφράζοντας όσα οι πρωταγωνιστές δεν μπορούν να πουν με λόγια.

Όσον αφορά το κουπλέ, την πρώτη φορά, ερμηνεύεται από τον Τιμόν (Ζανό Ντάνιας), ο οποίος και ξεκινάει σε ελεύθερο ρυθμό να προλογίζει, γεμάτος ανησυχία, την εξέλιξη της σχέσης μεταξύ των δύο πρωταγωνιστών. Στην συνέχεια, μετά την κύρια μελωδία, το δεύτερο κουπλέ ερμηνεύεται από τους Ζαχαρία Ρόχα και Αλεξάνδρα Παυλίδου, στους ρόλους των Σίμπα και Νάλα αντίστοιχα. Χαρακτηριστικές σε αυτό, είναι οι συνεχόμενες διαδοχές IV - I⁶ και την δεύτερη φορά χωρίς αναστροφές, οι οποίες, όπως και στις

---

¹⁶⁴ Το συγκεκριμένο κομμάτι γράφτηκε το 1939 από τον νοτιοαφρικανικής καταγωγής Solomon Linda, με τον αυθεντικό τίτλο «Mbube».

Ακρόαση αυθεντικής εκδοχής: <https://www.youtube.com/watch?v=mrrQT4WkbNE> (πρόσβαση 25/08/2017)

Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/tag/solomon-linta/> (πρόσβαση 20/08/2017)

¹⁶⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=nIMKfr84W9g> (πρόσβαση 13/08/2017)

¹⁶⁶ Πρωτότυπος τόνος: Φα+

προηγούμενες ταινίες, εκφράζουν την συστολή για τον νέο έρωτα που δημιουργείται. Στην συνέχεια, έχουμε την επανάληψη του ρεφρέν με την συνοδεία χορωδίας, το οποίο κορυφώνεται την δεύτερη φορά, ανεβαίνοντας τονικότητα, με σκοπό να δώσει έμφαση στο πρώτο φιλί του ζευγαριού.

Το κομμάτι ολοκληρώνεται με επανάληψη της κύριας μελωδίας από τους Τιμόν (Ζανό Ντάνιας) και Πούμπα (Τάσος Κωστής) σε ελεύθερο, αφηγηματικό στυλ, καταλήγοντας ένα τόνο πάνω από την αρχική τονικότητα, στην Λα^b μείζονα. Να τονιστεί εδώ, ότι σε αυτό το σημείο, γίνεται και η μοναδική πτώση του κομματιού στην τονική, αφού στο σύνολό του χαρακτηρίζεται από μισές / ατελείς πτώσεις στη δεσπόζουσα.

Το επερχόμενο ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά με τη χορωδιακή εκδοχή του τραγουδιού «Κύκλος της ζωής» (Circle of life) και συγκεκριμένα το δεύτερο μέρος του ρεφρέν, συμβολίζοντας έτσι την πρέπουσα έκβαση των πραγμάτων μετά την τραγική κατάληξη του Σκαρ και την ευημερία του ζωικού βασιλείου, υπό την αρχηγία του Σίμπα.

2.1.5 Ποκαχόντας / Pocahontas (1995)

Η «Ποκαχόντας» (1995) είναι η πέμπτη κατά σειρά ταινία της περιόδου που μελετάμε, και η μοναδική, της οποίας η ιστορία δεν αποτελεί προϊόν μυθοπλασίας, αλλά έναν ωραιοποιημένο και πολιτικά ορθό επαναπροσδιορισμό πραγματικών γεγονότων από την Disney, με κέντρο την πρωταγωνίστρια και την σχέση της με τον Άγγλο λοχαγό, Τζον Σμιθ. Το σενάριο είναι βασισμένο στη ζωή της Ινδιάνας πριγκίπισσας Matoaka (~1595 - 1617),¹⁶⁷ κόρης του αρχηγού Powhatan, η οποία έζησε στα μέρη που οι Άγγλοι αργότερα ονόμασαν Βιρτζίνια των Ηνωμένων Πολιτειών.¹⁶⁸

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι Mike Gabriel και Eric Goldberg, ενώ τη μουσική υπογράφει και πάλι ο Alan Menken, με τη συνεργασία του Stephen Schwartz στη συγγραφή των στίχων. Η ταινία κέρδισε δύο όσκαρ, ένα για τη συνολική μουσική επένδυση και ένα για το κύριο μουσικό της θέμα, με τίτλο «Colors of the wind», το οποίο απέσπασε επίσης χρυσή σφαίρα και grammy καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.5.β., xix).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 24 Ιουνίου 1995, σε αντίθεση με την ελληνική πρεμιέρα, η οποία έγινε με καθυστέρηση έξι περίπου μηνών, την 1^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους (1995), με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από την Sound Studio Athens Α.Ε., με υπεύθυνο τον Νίκο Δεσποτίδη, ενώ η μετάφραση των διαλόγων και των στίχων στα ελληνικά πραγματοποιήθηκε από τη Βάσω Χαραλάμπους (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: xviii - xxi).

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται το 1607, στην περιοχή της σημερινής Βιρτζίνια των Η.Π.Α. (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 137), όπου και εγκαθίστανται Άγγλοι άποικοι, με σκοπό να βρουν κοιτάσματα χρυσού, βάζοντας τα πρώτα θεμέλια της

---

¹⁶⁷ «Pocahontas» ήταν το παιδικό προσωνύμιο / ψευδώνυμο της πριγκίπισσας Matoaka, η οποία είναι γνωστή και ως Amonute. Μετά τον εκχριστιανισμό και το γάμο της με τον Άγγλο John Rolfe, μετονομάστηκε σε Rebecca Rolfe.

¹⁶⁸ Πηγή: <http://pocahontas.morenus.org/index.html> (πρόσβαση 25/08/2017)

Jamesville. Η συγκεκριμένη περιοχή όμως, κατοικείται από μια αυτόχθονη φυλή Ινδιάνων, μέσα στους οποίους ανήκει και η πρωταγωνίστρια της ιστορίας.

Η Ποκαχόντας είναι η κόρη του αρχηγού της φυλής Powhatan, η οποία, σε αντίθεση με τα σχέδια του πατέρα της, επιθυμεί να ζήσει μία ανέμελη, αντισυμβατική ζωή, γεμάτη περιπέτεια και νέες εμπειρίες. Έχοντας σαν υποστηρικτές την Γιαγιά Ιτιά και τους μικρούς της φίλους, η ηρωίδα θα βρει την διέξοδο που αναζητά στο πρόσωπο του Τζον Σμιθ, λοχαγού της αγγλικής αποικίας, με τον οποίο δεν θα αργήσει να αναπτυχθεί ένα ρομαντικό ειδύλλιο.

Μέσω αυτής της μοιραίας συνάντησης, η Ποκαχόντας θα διδάξει την ομορφιά της διαφορετικότητας στον «πολιτισμένο» νέο, δείχνοντάς του τις ταιριαστές αντιθέσεις του δικού της κόσμου. Η ειρηνική συνύπαρξη των δύο λαών όμως, θα αποδειχθεί ιδιαίτερα δύσκολη, αφού έρχεται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του αδίστακτου και άπληστου κυβερνήτη της αγγλικής αποικίας, Τζον Ράτκλιφ.

Τρία χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης ταινίας, ακολούθησε ακόμα μία ως συνέχεια της κύριας ιστορίας, με τίτλο *«Ποκαχόντας II: Ταξίδι σε έναν Νέο Κόσμο»* (1998).

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 7 διαφορετικά τραγούδια σε στίχους του Stephen Schwartz και μουσική του Alan Menken, όπως προαναφέρθηκε. Τα τραγούδια της ταινίας είναι γραμμένα, ως επί το πλείστον, σε μείζονες τονικότητες, με στοιχεία από τη μουσική της Αναγέννησης και την ινδιάνικη μουσική παράδοση, πιθανόν λόγω γεωγραφικής και χρονολογικής τοποθέτησης της πλοκής. Χαρακτηριστικές είναι, σε αρκετά σημεία, οι εναλλαγές ρυθμών και η έντονη παρουσία των κρουστών όσον αφορά την ενορχήστρωση, ενώ αξίζει να αναφερθεί, ότι παρατηρήθηκαν αρκετές ομοιότητες στην μουσική δομή και σειρά των κομματιών με την ταινία *«Η Μικρή Γοργόνα»* (1989), που αναλύσαμε προηγουμένως.

Η ταινία ξεκινάει με τρέμολο τυμπάνων και το τραγούδι «Ο νεκρός κόσμος» (The Virginia company),¹⁶⁹ το οποίο έχει σαν στόχο να εισάγει τον θεατή στη υπόθεση του έργου, θυμίζοντας υφολογικά, το αντίστοιχο τραγούδι που ακούγεται στους τίτλους αρχής της ταινίας «*Η Μικρή Γοργόνα*» (1989).¹⁷⁰ Πρόκειται για ένα σχετικά σύντομο χορωδιακό κομμάτι σε Λα^b μείζονα¹⁷¹ και ρυθμό 4/4, με ιδιαίτερα δυναμικό χαρακτήρα και στοιχεία αναγεννησιακής μουσικής, το οποίο ερμηνεύεται από το φωνητικό σύνολο «Athens Coral Workshop», λίγο πριν σαλπάρουν οι Άγγλοι για το Νέο Κόσμο. Το κομμάτι αποτελείται από μία επαναλαμβανόμενη μελωδία, στην οποία εντύπωση προκαλούν οι συνεχείς διαδοχές iii - vi. Η αρμονία του είναι κατά κανόνα σταθερή, με πλήθος τέλειων πτώσεων, αντικατοπτρίζοντας με αυτό τον τρόπο την σιγουριά και την αυτοπεποίθηση του πληρώματος για αυτό το μεγάλο υπερατλαντικό ταξίδι και τα γερά θεμέλια της διοργανώτριας εταιρίας (*Virginia Company*), στην οποία δίνεται ακόμα μεγαλύτερη έμφαση, με την τελική πτώση στην τονική (ii - V² - I), όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι.

Αμέσως μετά την επανάληψη (*Reprise*) του προηγούμενου τραγουδιού από του Άγγλους κατά την διάρκεια του ταξιδιού τους,¹⁷² μεταφερόμαστε στην άλλη όχθη του ωκεανού, όπου βρίσκεται το χωριό της φυλής των Ινδιάνων Powhatan. Το κοινωνικό πλαίσιο και οι καθημερινές συνήθειες αυτού του λαού εισάγονται με το τραγούδι «Στου τυμπάνου το ρυθμό» (*Steady as the beating drum*),¹⁷³ ένα χορωδιακό κομμάτι σε Λα^b μείζονα,¹⁷⁴ ερμηνευμένο από το φωνητικό σύνολο «Athens Coral Workshop», το οποίο χαρακτηρίζεται από συνεχείς εναλλαγές ρυθμών (4/4 και 3/4), που του χαρίζουν μία ιδιαίτερη ρυθμική ασυμμετρία (βλ. Εικόνα 16).

Το τραγούδι εισάγεται με έντονα ρυθμικά σχήματα από κρουστά και τύμπανα, όπως λέει και ο τίτλος, και στην συνέχεια εμπλουτίζεται με διάφορα ινδιάνικα φωνητικά στον

---

¹⁶⁹ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=4DXFispyABk> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁷⁰ «Στον ωκεανό» (*Fathoms below*)

¹⁷¹ Πρωτότυπος τόνος: Σολ+

¹⁷² Η επανάληψη του τραγουδιού (*Reprise*) ερμηνεύεται από τους Γιάννη Βασιλάκη στον ρόλο του Τζον Σμιθ, Μανώλη Γιούργο και Νίκο Νίκα, με την συνοδεία του «Athens Coral Workshop» στα φωνητικά (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.5.ε., xxi).

¹⁷³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=hezHTG4P13w> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁷⁴ Πρωτότυπος τόνος: Σολ+

τονικό χώρο της τέταρτης (Re^b+), όπου κυριαρχούν οι συνεχείς διαδοχές $I - IV^6_4 - I^6$, διανθισμένες με διάφωνα διαστήματα. Έπειτα, ακολουθεί η βασική μελωδία στη La^b μείζονα, όπως προαναφέρθηκε, η οποία αποτελείται από ένα βασικό μοτίβο σε πεντατονική κλίμακα ($La^b - Si^b - Nto - Mi^b - Fa$) (βλ. Εικόνα 16), του οποίου η μουσική φράση ολοκληρώνεται, με απροσδόκητη πτώση στην νι βαθμίδα και στην συνέχεια, με ατελή κατάληξη στη δεσπόζουσα.

Εικόνα 16: Απόσπασμα από την εισαγωγή της μελωδίας του τραγουδιού «Στου τυμπάνου το ρυθμό» στη Σολ+, με την χρήση της μείζονος πεντατονικής ($T - T - 3\eta\mu. - T - 3\eta\mu.$).

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/ 08/2017)

Μέσω αυτού το κομματιού, τονίζεται η αντίθεση μεταξύ των δύο διαφορετικών πολιτισμών, δίνοντας έμφαση στις σταθερές αξίες και το μετρημένο τρόπο ζωής των Ινδιάνων, με γνώμονα τις παραδόσεις, ο οποίος παραλληλίζεται με το σίγουρο και σταθερό χτύπο των τυμπάνων, που δίνουν το βασικό παλμό και δεν παρεκκλίνουν της πορείας τους.^{175,176} Έτσι, βασισμένο σε αυτή την σταθερή πορεία, το κομμάτι κλείνει κυκλικά, επιστρέφοντας στα ινδιάνικα φωνητικά της αρχής, με συγχορδίες πέμπτης (χωρίς την 3^{η}) και πλάγια πτώση στην τονική: $I - IV^6_4 - I$.

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά την πρωταγωνίστρια της ταινίας, και συγκεκριμένα την επιθυμία της να ζήσει μία περιπετειώδη ζωή, σύμφωνα με τα δικά της θέλω, μακριά

¹⁷⁵ «Η ζωή μας σταθερή, στου τυμπάνου το ρυθμό» / «Steady as the beating drum, singing to the cedar flute»

¹⁷⁶ Να σημειωθεί, ότι υπάρχει μία επανάληψη (Reprise) αποσπάσματος του τραγουδιού σε μία πιο ήρεμη, ακουστική εκδοχή, ακριβώς μετά την ανακοίνωση της πρότασης γάμου του Κόκοουμ στην Ποκαχόντας, από τον πατέρα της (Ντάνος Λυγίζος).

από την πλήξη και την μιζέρια μιας συνηθισμένης και ήρεμης καθημερινότητας. Ο τίτλος του τραγουδιού είναι «Τι θα φέρει ο ποταμός» (Just around the riverbend)¹⁷⁷ και ερμηνεύεται από την Φιόνα Τζαβάρρα στο ρόλο της Ποκαχόντας.¹⁷⁸ Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα δυναμικό κομμάτι σε Ρε^b μείζονα,¹⁷⁹ το οποίο χαρακτηρίζεται από συνεχείς εναλλαγές ρυθμών (4/4, 2/4), θέλοντας να τονίσει το διαρκώς ανήσυχο και αεικίνητο πνεύμα της κεντρικής ηρωίδας, αντικατοπτρίζοντας με αυτόν τον τρόπο, τον επαναστατικό χαρακτήρα της και την έννοια της «μη - σταθερότητας», που αντιτίθεται στη συμβατική καθημερινότητα του κοινωνικού της περίγυρου.

Σε γενικές γραμμές, στο κομμάτι δίνεται έμφαση κυρίως στην τέταρτη βαθμίδα (Σολ^b), η οποία, σε συνδυασμό με την έντονη χρήση αναστροφών στις βασικές συγχορδίες, δημιουργεί αυτή την αίσθηση της ανικανοποίητης ανάγκης που αφήνει μετέωρη την ευτυχία της πρωταγωνίστριας. Το ρεφρέν χαρακτηρίζεται από έντονες δυναμικές και απότομα ανεβάσματα της φωνής στη διαδοχή V² - Ι⁶ - IV, η οποία συμπληρώνεται με έντονα ξεσπάσματα της μουσικής από τα έγχορδα και τα πνευστά. Σε αυτό το σημείο, χαρακτηριστικές είναι επίσης και κάποιες παρενθετικές δεσπόζουσες, όπως η (V)_{ii} και η DD, καθώς και μερικές ελάσσονες συγχορδίες, όπως η iii στην θέση της τονικής και η vi, τοποθετημένες πολύ στοχευμένα ανάλογα με το νόημα των στίχων.¹⁸⁰

Λίγο πριν το τέλος, εμπεριέχεται ένα μικρό θέμα, σε ήρεμο ύφος και ρυθμό 3/4, από το τραγούδι «Στου τυμπάνου το ρυθμό», μέσω του οποίου εκφράζεται το δίλλημα της πρωταγωνίστριας, σχετικά με το μονοπάτι που πρέπει να ακολουθήσει στη ζωή της. Το κομμάτι ολοκληρώνεται με την Ποκαχόντας να έχει ανέβει οκτάβα μελωδικά, μιμούμενη τις ονειρικές ερμηνείες της «Χιονάτης» του 1937, και να επιβραδύνει στο ρυθμό, ο οποίος επανέρχεται, με την μοναδική ολοκληρωμένη τέλεια πτώση στην τονική: ii⁷ - V⁷ - I - IV - I.

---

¹⁷⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=jmhInmgUGWU> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁷⁸ Στην μεταγλώττιση, ακολουθώντας και την πρωτότυπη εκδοχή, γίνεται ένας διαχωρισμός, με την Αλεξάνδρα Παυλίδου να ακούγεται στους διαλόγους και την Φιόνα Τζαβάρρα στην ερμηνεία των τραγουδιών (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.5.γ., xx).

¹⁷⁹ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

¹⁸⁰ «Τι θα φέρει ο Ποταμός;» / «What's around the river bend» & «Πετάει η ψυχή...» / «Don't know what for...»

Στην συνέχεια, και αφού η Ποκαχόντας έχει εξομολογηθεί τον προβληματισμό της στην Γιαγιά Ιτιά, ακολουθεί το τραγούδι το οποίο θα βοηθήσει την κεντρική ηρωίδα να πάρει την απόφασή της και να βγει από το αδιέξοδο. Το τραγούδι «Άκου την καρδιά» (Listen with your heart)¹⁸¹ είναι ένα σύντομο κομμάτι σε Σολ[#] ελάσσονα και ρυθμό 4/4, μέσω του οποίου η Γιαγιά Ιτιά (Σοφία Χάνου), με την βοήθεια του ανέμου (Μαργαρίτα Πικιώνη), θα καθοδηγήσει την πρωταγωνίστρια να ακολουθήσει το ένστικτό της και να ορίσει η ίδια τη ζωή της.

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες ταινίες που αναλύθηκαν, το συγκεκριμένο πρόκειται για ένα αργό τραγούδι, με έντονο το ονειρικό στοιχείο, το οποίο χαρακτηρίζεται από μία απλοϊκή μελωδία τεσσάρων φθόγγων, αναδεικνύοντας, έτσι, την ήρεμη δύναμη και τη σοφία του πνεύματος του δάσους. Παρ' όλα αυτά, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι εξαιτίας κάποιων παρενθετικών βαθμίδων που χρησιμοποιούνται, δημιουργείται η εντύπωση ότι το κομμάτι αμφιταλαντεύεται μεταξύ της τονικής και της σχετικής μείζονος (Σι+), με τη διαδοχή i - (IV)_{III} - III - IV να κυριαρχεί καθ' όλη τη διάρκεια, μέχρι και την τελική πτώση στην τέταρτη βαθμίδα, η οποία δημιουργεί την ανάλογη αμφιβολία στο θεατή για την απόφαση της Ποκαχόντας και την περαιτέρω έκβαση των πραγμάτων.

Σε ύστερο χρόνο, τη σκυτάλη παίρνει ο κακός της υπόθεσης, ο οποίος, αμέσως μετά την άφιξη της αγγλικής αποστολής στο Νέο Κόσμο, διατάζει την έναρξη ανασκαφών προς εύρεση χρυσού, λεηλατώντας συθέμελα την ξένη γη. Το τραγούδι «Χρυσάφι για μας» (Mine, mine, mine)¹⁸² είναι ένα χορωδιακό κομμάτι σε ρυθμό ζωηρού βαλς (3/4), με εμφανείς επιρροές από το αναγεννησιακό μανδριγάλι του 16^{ου} αιώνα και αρχική τονικότητα τη Σολ^b μείζονα.¹⁸³ Κύριος ερμηνευτής του τραγουδιού είναι ο Αλέξανδρος Σταυράκης στο ρόλο του άπληστου κυβερνήτη Ράτκλιφ, τον οποίο συνοδεύουν ο Νίκος Αϊβαλής στο ρόλο του ακόλουθου Γουίγκινς, και το φωνητικό σύνολο «Athens Choral Workshop», στα διάσπαρτα χορωδιακά μέρη (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.5.ε., xxi).

---

¹⁸¹ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=QoitDPzH5a4> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁸² Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=ouYPMziqA6U> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁸³ Πρωτότυπος τόνος: Φα+

Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ρυθμικό κομμάτι, μέσω του οποίου εκφράζεται το όνειρο του κυβερνήτη της αγγλικής αποστολής και η ασέβεια με την οποία αντιμετώπισαν οι άποικοι τα παρθένα μέρη της νέας ηπείρου, στο βωμό της δόξας και του χρήματος. Χαρακτηρίζεται από πλήθος τέλειων πτώσεων, με πιο σύνηθες το κυκλικό αρμονικό μοτίβο I - IV - ii⁷ - V - I στη βασική μελωδία του Ράτκλιφ, ενώ σε κάποια σημεία παρατηρήθηκαν και μερικές απροσδόκητες καταλήξεις στην επιδεσπόζουσα (Mi^b-). Ανά διαστήματα, πραγματοποιούνται εναλλαγές στο μιξολύδιο τρόπο με την βάρυνση της έβδομης βαθμίδας (Φα^b), που υποδηλώνει πιθανόν την απληστία, εξαιτίας του διαστήματος του τόνου που δημιουργείται μεταξύ της υποτονικής και της τονικής, μετατρέποντας την δεσπόζουσα σε ελάσσονα συγχορδία (Ρε^b-). Έτσι, η βασική μελωδία των εργατών, η οποία αποτελείται από τέσσερις φθόγγους και δίνει παλμό στις κινήσεις τους καθώς σκάβουν, χαρακτηρίζεται από την συνεχή διαδοχή I - v - I, όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα:

Εικόνα 17: Η βασική μελωδία των εργατών από το τραγούδι «Χρυσάφι για μας» σε Φα⁺, που σε πολλά σημεία παίζει το ρόλο της μασογραμμής. Αποτελείται από τέσσερις φθόγγους και χαρακτηρίζεται από την αρμονική σύνδεση I - v - I. (Απόσπασμα)

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/ 08/2017)

Στο κομμάτι παρατηρούνται επίσης και αντιστικτικές εισοδοι των φωνών, παράλληλα με την μελωδία των εργατών, η οποία σε κάποια σημεία παίζει το ρόλο της μασογραμμής στην κύρια μελωδία των Ράτκλιφ και Γουίγκινς, περνώντας, συνολικά, από τέσσερις διαφορετικές τονικότητες (Σολ^b+, Σολ+, Μι+ και Λα^b+). Στην συνέχεια, καθώς το κομμάτι εισέρχεται στην Μι μείζονα, την κύρια μελωδία ερμηνεύει ο Τζον Σμιθ (Γιάννης

Βασιλάκης),¹⁸⁴ τραγουδώντας για το δικό του διαφορετικό όραμα σχετικά με τον Νέο Κόσμο, μέσω του οποίου τονίζεται το χάσμα μεταξύ των δύο χαρακτήρων.

Πλησιάζοντας προς το τέλος, οι δύο βασικοί ερμηνευτές (Γ. Βασιλάκης, Αλ. Σταυράκης) μπλέκουν τις μελωδίες τους, δημιουργώντας μία ενδιαφέρουσα μουσική στιχομυθία, η οποία θα οδηγήσει στην αύξηση της αρμονικής έντασης και την κορύφωση του κομματιού με τέλεια πτώση, στην Λα^b μείζονα.

Καθοριστικό σημείο της πλοκής αποτελεί το αμέσως επόμενο τραγούδι της ταινίας, το οποίο λαμβάνει χώρα λίγο μετά την πρώτη συνάντηση της πρωταγωνίστριας με τον λοχαγό της αγγλικής αποικίας και διαφέρει κατά πολύ από άλλα κομμάτια του είδους, με παρόμοια λειτουργία. «Τα χρώματα του ανέμου» (Colors of the wind),¹⁸⁵ όπως ονομάζεται, είναι μία ρομαντική μπαλάντα, ωδή στον ανιμισμό,¹⁸⁶ όπου η Ποκαχόντας (Φιόνα Τζαβάρρα) δείχνει στον «εκπολιτισμένο» Τζον Σμιθ τον κόσμο της, μαθαίνοντάς του να σέβεται τη φύση και τα πλάσματά της και να εκτιμάει τη διαφορετικότητα μεταξύ των ανθρώπων, ως έμμεση αναφορά στην δική τους «αταίριαστη» αγάπη.

Το τραγούδι ξεκινάει με μία ελεύθερη εισαγωγή στη Ρε ελάσσονα, η οποία μετατρέπεται σε μείζονα,¹⁸⁷ με την είσοδο της κύριας μελωδίας. Σε γενικές γραμμές, χαρακτηρίζεται από εναλλαγές ρυθμών (4/4 και 2/4) και ιδιαίτερη αρμονία, αφού δίνεται βάση κυρίως στις δευτερεύουσες βαθμίδες όπως η νι, η οποία κυριαρχεί στο μεγαλύτερο μέρος του σε εναλλαγές με την τονική, δημιουργώντας χαρακτηριστικές απροσδόκητες πτώσεις. Χαρακτηριστική είναι επίσης η χρήση της iii βαθμίδας και η διαδοχή νι - iii - IV στο ρεφρέν, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στη φιλοσοφική διάσταση των στίχων, σε συνδυασμό με την ανοδική πορεία της μελωδίας και την έντονη παρουσία των εγχόρδων και των ξύλινων πνευστών. Το κομμάτι ολοκληρώνεται μετά το τελευταίο ρεφρέν, με

---

¹⁸⁴Να σημειωθεί, ότι στην ελληνική μεταγλώττιση γίνεται ένας διαχωρισμός, με τον Κώστα Αποστολίδη να ακούγεται στους διαλόγους και τον Γιάννη Βασιλάκη στην ερμηνεία των τραγουδιών, σε αντίθεση με την πρωτότυπη εκδοχή, όπου ο Mel Gibson είχε αναλάβει εξ' ολοκλήρου τον χαρακτήρα του Τζον Σμιθ (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.5.γ., xx).

¹⁸⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5LjldLkZi4> (πρόσβαση 25/08/2017)

¹⁸⁶ *Ανιμισμός* [animus (λατ.) = ψυχή]: Ονομάζεται η αρχέγονη ανθρώπινη θρησκεία, σύμφωνα με την οποία υπάρχει η πεποίθηση της ύπαρξης πνευματικών υπάρξεων, που εμψυχώνουν κάθε μορφή και εκδήλωση του φυσικού κόσμου.

Πηγή: <http://mindhack.gr/ανιμισμός/> (πρόσβαση 05/09/2017)

¹⁸⁷ Πρωτότυπος τόνος: Ρε^b+

επιβράδυνση και πτώση στην τονική, αντικαθιστώντας την δεσπόζουσα με την IV και την ii βαθμίδα, κρατώντας όμως ισοκράτη στη νότα Λα.

Πλησιάζοντας προς το τέλος της ταινίας, ο θάνατος του Κόκοουμ και η επερχόμενη αιχμαλωσία του Σμιθ από τους Ινδιάνους, αποτελούν τις τέλειες αφορμές για να ξεκινήσει ο πόλεμος μεταξύ των δύο φυλών, ο οποίος επενδύεται μουσικά από το τελευταίο κομμάτι με τίτλο «Βάρβαροι» (Savages).¹⁸⁸ Πρόκειται για ένα, κατά βάσει, χορωδιακό, πολεμικό εμβατήριο με έντονο και γρήγορο ρυθμό (4/4), το οποίο θυμίζει το αντίστοιχο τραγούδι «Ζήτω εμείς» από την ταινία «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991), και χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη:

Το πρώτο μέρος ξεκινάει με έμμετρη απαγγελία του κυβερνήτη Ράτκλιφ (Αλέξανδρος Σταυράκης) στη Σολ[#] ελάσσονα,¹⁸⁹ ο οποίος, για την εξυπηρέτηση προσωπικών του συμφερόντων, υποκινεί την έναρξη μάχης, στρέφοντας το αγγλικό πλήρωμα εναντίον των ιθαγενών Ινδιάνων της περιοχής. Στο δεύτερο μέρος, μεταφερόμαστε στο αντίπαλο στρατόπεδο, όπου και βλέπουμε τον αρχηγό Powhatan (Ντάνος Λυγίζος) και τον μάντη Κεκάτα (Γιώργος Χριστόπουλος) να προετοιμάζουν αντίστοιχα, τους δικούς τους πολεμιστές, για την επερχόμενη μάχη. Αξίζει να αναφερθεί, ότι θέλοντας να τονίσει την αλλαγή στρατοπέδου, το μέρος αυτό περνάει στην Φα ελάσσονα, ξεκινώντας στα δύο πρώτα μέτρα με μελωδικό θέμα από το κομμάτι «Asturias» του Isaac Albeniz (βλ. Εικόνα 18), το οποίο στην συνέχεια ακολουθείται από συνεχείς διαδοχές i - VI - i, πάνω στη βασική μελωδία.

Και τα δύο μέρη αποτελούνται από μία σολιστική μελωδία για τους κύριους ερμηνευτές, ήρεμη και με καχύποπτο ύφος, η οποία προηγείται της βασικής δυναμικής μελωδίας των πολεμιστών («Athens Coral Workshop»). Το κομμάτι στο σύνολό του χαρακτηρίζεται από συχνές αρμονικές διαδοχές ii^{7b5} - V⁷ - i και V^{7b9} - i, που υποδηλώνουν αποφασιστικότητα και σιγουριά, αλλά και διάφωνες - ελαττωμένες συγχορδίες εμπλουτισμένες με πολλούς ξένους φθόγγους, οι οποίες υπερτονίζουν την αγριότητα και ωμότητα του πολέμου, και το πρωτόγονο στοιχείο που χαρακτηρίζει το φανατισμό και

---

¹⁸⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=POYOFbzg3n4> (πρόσβαση 25/08/2017)

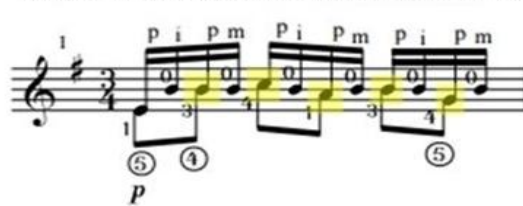
¹⁸⁹ Πρωτότυπος τόνος: Σολ- / Mi- (Ινδιάνοι)

την αντίδρασή ενάντια στο διαφορετικό, όπως υποδεικνύεται και από τον τίτλο. Σε αρκετά σημεία υπάρχει εναλλαγή μεταξύ του κύριου ερμηνευτή και των πολεμιστών / χορωδών, ενώ προς το τέλος, η ένταση κορυφώνεται με αντιφωνικές εισόδους και των δύο στρατοπέδων, όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι με τέλεια πτώση στη Μι ελάσσονα.

"Savages" in Em (Pocahontas, 1995) (Απόσπασμα)

"Asturias" in Em (Isaac Albeniz, 1892 / 1911) (Απόσπασμα)

Εικόνα 18: Μελωδική συγγένεια μεταξύ του κομματιού «Asturias» του Isaac Albeniz και του πολεμικού τραγουδιού «Βάρβαροι» από την ταινία Ποκαχόντας.

Πηγές:

<https://www.classical-guitar-school.com/music/1095.pdf> (πρόσβαση 04/09/2017)

<https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/08/2017)

Στην συνέχεια, έχουμε κάτι σαν επανάληψη του τελευταίου τραγουδιού στη Σολ[#] ελάσσονα, με την συμμετοχή της Ποκαχόντας (Φίονα Τζαβάρρα), εκτός των άλλων, καθώς τρέχει να σταματήσει την εκτέλεση του Τζον Σμιθ. Σε αυτό το σημείο, βλέπουμε τις διάφορες μελωδίες να εναλλάσσονται περίτεχνα και να μπλέκονται μεταξύ τους αντιφωνικά, παράλληλα με την μελωδία της πρωταγωνίστριας, η οποία κυριαρχεί, δημιουργώντας συναισθήματα άγχους, φόβου και αγωνίας στους θεατές, αυξάνοντας την ένταση.

Το τέλος της ταινίας είναι αμφιλεγόμενο και επενδύεται μουσικά από την οργανική εκδοχή του τραγουδιού «Χρώματα του ανέμου», αφήνοντας αρκετά ανοιχτά ενδεχόμενα για την μετέπειτα πορεία της σχέσης των δύο νέων και την γεφύρωση της απόστασης που τους χωρίζει.

2.1.6 Η Παναγία των Παρισίων / *The Hunchback of Notre Dame* (1996)

«*Η Παναγία των Παρισίων*» (1996) είναι η έκτη ταινία της περιόδου που μελετάμε και μία από τις πιο σκοτεινές του είδους, αφού μέσω αυτής, θίγονται, με ιδιαίτερα καυστικό τρόπο, σοβαρά κοινωνικά ζητήματα¹⁹⁰ στα πλαίσια ενός άκρως θρησκευτικού περιβάλλοντος, το οποίο τελικά, αναγκάζεται να έρθει αντιμέτωπο με το πρόβλημα στη βάση του. Η πλοκή βασίζεται στο ομώνυμο κλασσικό μυθιστόρημα του Victor Hugo, με τον πρωτότυπο τίτλο «*Notre Dame de Paris*» (1831), το οποίο και σηματοδοτεί την επιστροφή της εταιρίας στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία.

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβε το δίδυμο Trousdale - Wise από την «*Πεντάμορφη και το Τέρας*», ενώ την μουσική επιμέλεια υπογράφουν για μία ακόμα φορά οι Alan Menken και Stephen Schwartz, σε μουσική και στίχους αντίστοιχα. Η ταινία υπήρξε υποψήφια για την μουσική της επένδυση τόσο στα βραβεία της ακαδημίας κινηματογράφου, όσο και στις χρυσές σφαίρες, χωρίς ωστόσο να πάρει κάποια διάκριση. Αντ' αυτής, το όσκαρ καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης κέρδισε η Rachel Portman για την ταινία «*Emma*» και τη χρυσή σφαίρα ο Gabriel Yared, για τη μουσική της ταινίας «*The English Patient*» (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 217, 219).¹⁹¹

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 19 Ιουνίου 1996, σε αντίθεση με την ελληνική πρεμιέρα, η οποία έγινε με καθυστέρηση μερικών μηνών, στις 5 Οκτωβρίου του ίδιου έτους (1996), με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από τη Sierra Post / Sierra Recordings Α.Ε., με υπεύθυνο σκηνοθεσίας τον Ηλία Πλακίδη και μουσικής επιμέλειας τον Ηλία Αχλαδιώτη (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.6.δ., xxiv). Την προσαρμογή των διαλόγων ανέλαβε η Μαρία Πλακίδη, σε αντίθεση με τους στίχους, τους οποίους επιμελήθηκαν ο Άρης Δαβαράκης και η Άννα Ιωαννίδου, πετυχαίνοντας, σύμφωνα με τον κ. Μιχάλη Αχλαδιώτη, μία

---

¹⁹⁰ Όπως η αμαρτία, η καταδίκη / τιμωρία, η δικαιοσύνη, ο φόνος, η γενοκτονία, ο ρατσισμός.

¹⁹¹ Στην κατηγορία καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κέρδισε το τραγούδι «*You Must Love Me*» από την ταινία «*Evita*» σε μουσική Andrew Lloyd Webber και στίχους του Tim Rice (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 217, 219). Παρά το γεγονός, ότι η συγκεκριμένη κατηγορία δεν σχετίζεται άμεσα με την ταινία που αναλύουμε, κρίθηκε σκόπιμη η αναφορά σε αυτή, μιας και ένας από τους δύο συντελεστές του τραγουδιού που κέρδισε υπήρξε παλιός συνεργάτης της Disney.

εξαιρετική ελληνική απόδοση, η οποία ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο, με μία φοβερή ομάδα συντελεστών¹⁹² και την συμμετοχή δύο εξαιρετικών τενόρων του ελληνικού - και όχι μόνο - πενταγράμμου: του Κωνσταντίνου Παλιατσάρα και του Τζον Μοδινού (βλ. Παράρτημα III: v, ix).¹⁹³

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται στη Γαλλία του 15^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα στην εκκλησία της Παναγίας των Παρισίων, όπου ζει, απομονωμένος από τον έξω κόσμο, ο δύσμορφος κωδωνοκρούστης Κουασιμόδος, με μοναδική συντροφιά του τρία πέτρινα αγάλματα [*gargoyle(s)*].¹⁹⁴ Στο «Πανηγύρι των Τρελών», την μεγαλύτερη γιορτή της πόλης, αποφασίζει να παρακούσει τις εντολές του αφέντη του, δικαστή Φρόλο, και να γνωρίσει τον κόσμο από κοντά, μακριά από το καμπαναριό στο οποίο μεγάλωσε. Εκεί, θα έρθει αντιμέτωπος με την σκληρότητα του κόσμου έναντι σε οτιδήποτε διαφορετικό, αλλά και με την καλοσύνη μιας όμορφης τσιγγάνας, η οποία θα δώσει τέλος στην κοροϊδία και το βασανισμό του, από τον όχλο. Η τσιγγάνα Εσμεράλδα όμως, θα κεντρίσει επίσης και την προσοχή του Φρόλο, ξυπνώντας βδελυρά πάθη στην ψυχή του, τα οποία ο ίδιος αντιμάχεται, βάζοντας σκοπό να οδηγήσει αυτή και τους όμοιούς της στο εκτελεστικό απόσπασμα, με οποιοδήποτε τίμημα. Αντίθετοι στα παράλογα σχέδια του σατανικού δικαστή θα βρεθούν ο Κουασιμόδος και ο πρώην διοικητής της φρουράς Φοίβος, οι οποίοι σε αντίθεση με την πρωτότυπη ιστορία, θα καταφέρουν με κίνδυνο της ζωής τους, να σώσουν την Εσμεράλδα από την πυρά, οδηγώντας τον Φρόλο στην αιώνια καταδίκη του.

Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης ταινίας, ακολούθησε ακόμα μία ως συνέχεια της προηγούμενης, με τίτλο «*Η Παναγία των Παρισίων II*» (2002), ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το 1999, το συγκεκριμένο έργο μεταφέρθηκε και στην θεατρική σκηνή του Βερολίνου από την Walt Disney Theatrical, σε μία πιο σκοτεινή (*gothic*) διασκευή με τίτλο «*Der Glöckner von Notre Dame*».

---

¹⁹² Άλκηστις Πρωτοψάλτη, Πέμη Ζούνη, Σάκης Ρουβάς, Δημήτρης Κοντογιάννης κ.α. (βλ. Πίνακας 3.2.6.γ., Παράρτημα II: xxiii).

¹⁹³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: xxii - xxiv.

¹⁹⁴ *Gargoyle(s)*: Ζωόμορφη αρχιτεκτονική κατασκευή σε στυλ γκροτέσκο, η οποία τοποθετούνταν στα πλευρά ενός κτιρίου σαν κρυμμένη υδροροή, για να το προστατεύει από την υγρασία.

Πηγή: <https://www.authenticireland.com/gargoyles/> (πρόσβαση 14/09/2017)

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 7 διαφορετικά τραγούδια σε στίχους του Stephen Schwartz και μουσική του Alan Menken, τα οποία είναι έντονα επηρεασμένα από την εκκλησιαστική μουσική και συγκεκριμένα το Γρηγοριανό μέλος,¹⁹⁵ πιθανόν λόγω θεματολογίας και τοποθέτησης της πλοκής. Χαρακτηριστικό των τραγουδιών είναι οι συχνές εναλλαγές ρυθμών και η τάση συγχώνευσης περισσότερων κομματιών, μοτίβων και εκκλησιαστικών ύμνων σε μία μουσική σκηνή. Οι εναλλαγές αυτές πραγματοποιούνται με περίτεχνο τρόπο, ακολουθώντας υφολογικά την ανάλογη πορεία της δράσης, με σκοπό να αναδειχθεί στο μέγιστο, η αντίθεση μεταξύ των βασικών χαρακτήρων που τα ερμηνεύουν.

Η ταινία ξεκινάει με αργές κωδωνοκρουσίες από τον καθεδρικό ναό της Παναγίας των Παρισίων, οι οποίες ακούγονται ατμοσφαιρικά στο βάθος και αναμιγνύονται ηχητικά με ψαλμωδίες στα λατινικά,¹⁹⁶ ερμηνευμένες από τον εκκλησιαστικό χορό (μεικτή χορωδία). Στην συνέχεια, τις ήρεμες ψαλμωδίες διακόπτει μία εξαιρετικά επιβλητική τετράμετρη μουσική φράση σε ρυθμό 4/4,¹⁹⁷ η οποία αποτελεί και το κύριο μουσικό θέμα της ταινίας (ε) (βλ. Εικόνα 21) και λειτουργεί σαν εισαγωγή για το πρώτο της τραγούδι που θα ακολουθήσει.

Το τραγούδι με τίτλο «Στα σκαλιά της Παναγίας» (The bells of Notre Dame)¹⁹⁸ είναι ένα ιδιαίτερα σύνθετο κομμάτι σε Mi^b ελάσσονα, το οποίο έχει σαν στόχο να εισάγει τους θεατές στην υπόθεση του έργου. Χαρακτηρίζεται από έντονες εναλλαγές διάθεσης και δυναμικών και αποτελείται από τρεις ξεχωριστές μελωδίες, οι οποίες εναλλάσσονται

---

¹⁹⁵ Στην ταινία ακούγονται διάφορα ορχηστρικά κομμάτια εμπλουτισμένα με μέρη Γρηγοριανού μέλους στα λατινικά: «Humiliation», «Paris burning», «Sanctuary», «And He shall smite the wicked».

Πηγή: <http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html> (πρόσβαση 31/03/2017)

¹⁹⁶ «Olim, olim, Deus accelere. Hoc sæculum splendium, Accelere fiat venire olim»

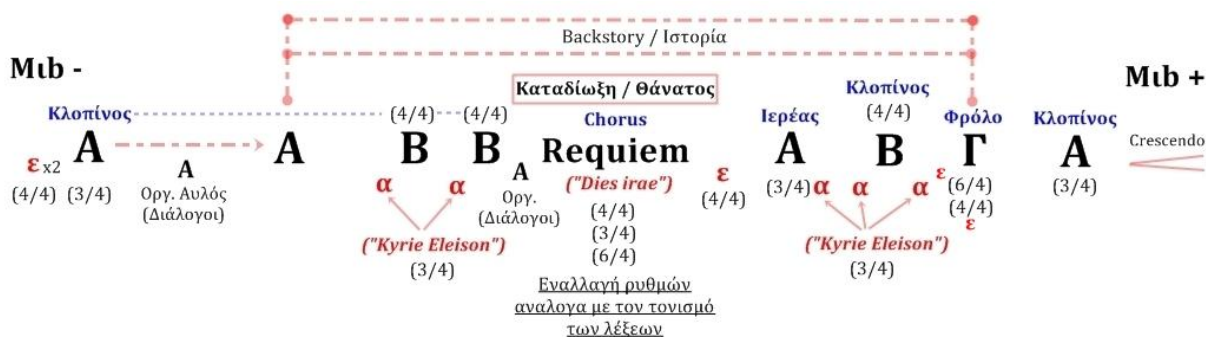
Μτφ.: Κάποτε, πριν καιρό, ο Θεός κατέφθασε. Σε αυτή την φωτεινή εποχή, (Αυτός) θα έρθει ξανά.

Πηγή: <https://www.theodysseyonline.com/accelere-fiat-venire-olim> (πρόσβαση 10/09/2017)

¹⁹⁷ Ακρόαση εισαγωγής (0:00 - 0:52): <https://www.youtube.com/watch?v=LK7S32JlaFU> (πρόσβαση 13/09/2017)

¹⁹⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=PeeeyeKK3Zvo> (πρόσβαση 13/09/2017)

ανάλογα με την σκηνική δράση, όπως φαίνεται και στο ανάλογο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί (βλ. Εικόνα 19):

Εικόνα 19: Σύνοψη μορφολογική ανάλυση, για την καλύτερη κατανόηση της μουσικής δομής και των μερών του εισαγωγικού τραγουδιού «Στα σκαλιά της Παναγίας».

Σύνθεση εικόνας: Ανδριάνα Κόρακα

Η βασική μελωδία (A) με την οποία και ξεκινάει το κομμάτι σε ρυθμό βαλς (3/4), ερμηνεύεται από τον Κωνσταντίνο Παλιατσάρα στο ρόλο του Κλοπίνου, ο οποίος, παίζοντας κουκλοθέατρο μπροστά από την Παναγία τον Παρισίων, διηγείται την ιστορία του μυστηριώδη κωδωνοκρούστη στο παιδικό κοινό του. Το συγκεκριμένο μέρος χαρακτηρίζεται από μία βατή και ανάλαφρη μελωδία τετάρτων, η οποία χρησιμοποιεί εξίσου την φυσική και την αρμονική ελάσσονα. Χαρακτηριστική σε αυτό, είναι η χρήση της δανεικής ελάσσονας έκτης (Cm), χαρίζοντας ένα ιδιαίτερο μελαγχολικό ηχόχρωμα στο βασικό μελωδικό μοτίβο, το οποίο, ενώ δίνει την εντύπωση ότι κινείται στον τονικό χώρο της τρίτης βαθμίδας, κλείνει τη μουσική φράση με τέλεια πτώση στην τονική: $i - (V^6_3)_{III} - III - vi^6 - III^6_4 - V^7 - i$.

Στη συνέχεια, έχοντας μεταφερθεί είκοσι χρόνια πίσω, στην αρχή της ιστορίας, ακολουθεί μία δευτερεύουσα μελωδία (B), συντομότερη σε διάρκεια και πιο αργή ρυθμικά, με την οποία εισάγεται και σκιαγραφείται ο χαρακτήρας του δικαστή Φρόλο. Το συγκεκριμένο μέρος χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενες διαδοχές VI - v - VI, χρησιμοποιώντας την φυσική ελάσσονα, καθοδική πορεία της μελωδίας και συνεχείς εναλλαγές ρυθμών (3/4 στα 4/4), στα σημεία όπου παρεμβάλλεται, συμπληρώνοντας την μελωδική γραμμή, η λατινική φράση «Kyprie Eleison», ερμηνευμένη από το χορό. Η συγκεκριμένη φράση είναι επίκληση που απαγγέλλεται ή ψάλλεται ως επωδός στις ακολουθίες της Ορθόδοξης και της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας, όπου και ζητείται από

τον Κύριο να δείξει έλεος για τις αμαρτίες του ποιμνίου του, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την συμπεριφορά του αμείλικτου δικαστή και Προέδρου της Δικαιοσύνης.

Έπειτα, και καθώς ο δικαστής καταδιώκει μετά μανίας μία τσιγγάνα που ξέφυγε από τους στρατιώτες του, παρεμβάλλεται απόσπασμα της λατινικής μεσαιωνικής *Sequentia*, «*Dies irae*» σε ποίηση του Tommaso da Celano (13^{ος} αι.), από το δεύτερο μέρος της νεκρώσιμης ακολουθίας της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας (*Requiem*).¹⁹⁹ Το συγκεκριμένο σημείο αναφέρεται στην ημέρα της τελικής κρίσης, όπου ο Θεός Δικαστής θα επανέλθει στη γη, για να κρίνει ζώντες και νεκρούς, επιφέροντας και την συντέλεια του κόσμου (Κικίλια 1991, 211 - 212).

Από μουσικής άποψης, το μέρος αυτό χαρακτηρίζεται από κοφτή μελωδία, γρήγορο ρυθμικό παλμό και έντονες εναλλαγές ρυθμών (3/4, 4/4, και 6/4), ανάλογα με τον τονισμό των λέξεων του πρωτότυπου κειμένου στα λατινικά. Οι είσοδοι των φωνών γίνονται αντιφωνικά, σε διαφορετική οκτάβα, με στίχους να επαναλαμβάνονται αντιστικτικά, δίνοντας έμφαση στο νόημα του κειμένου παράλληλα με την σκηνική δράση, η οποία έπειτα από τον άδικο θάνατο της τσιγγάνας ολοκληρώνεται με την επανεμφάνιση του κύριου μουσικού θέματος της ταινίας (ε), επιστρέφοντας στην αρχική τονικότητα, έπειτα από τις προηγούμενες απαραίτητες τονικές αποκλίσεις.

Στην συνέχεια, επιστρέφοντας στο αρχικό μοτίβο, επανεμφανίζεται η πρώτη μελωδία (Α) ερμηνευμένη, αυτή τη φορά, από τον ιερέα του ναού (Τζον Μοδινός) και η δευτερεύουσα (Β) και πάλι από τον Κλοπίνο, με την συνοδεία εκκλησιαστικού οργάνου (βλ. Εικόνα 19). Τα δύο αυτά μέρη πραγματεύονται την μεγάλη αμαρτία που διέπραξε ο Φρόλο, με το να αφαιρέσει μία ανθρώπινη ζωή μπροστά στον οίκο του Θεού και την επερχόμενη τιμωρία του από τον ένα και μοναδικό Κριτή. Γι' αυτό το λόγο, παρεμβάλλεται ξανά η φράση «*Kyrie Eleison*» στα ενδιάμεσα σημεία.

---

¹⁹⁹ «*Dies iræ, dies illa / solvet sæclum in favilla, / teste David cum Sibylla. / Quantus tremor est futurus, / quando Judex est venturus.*»

Ελεύθερη απόδοση στα ελληνικά (Κικίλια 1991, 213): Ημέρα οργής, εκείνη η μέρα, / ο κόσμος θ' αφανιστεί μέσα σε στάχτες, / όπως προφήτευσαν ο Δαβίδ και η Σίβυλλα. / Πόσος τρόμος θα υπάρξει, / όταν έρθει ο Κριτής.

Πηγή: <http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html#The Bells of Notre Dame> (πρόσβαση 13/09/2017)

Η τρίτη μελωδία (Γ), η οποία ερμηνεύεται από τον Δημήτρη Κοντογιάννη στο ρόλο του Φρόλο, αφορά την εξιλέωση του σκληρού δικαστή, με το να αναλάβει την ανατροφή του παιδιού της άτυχης τσιγγάνας που δολοφόνησε, με την προϋπόθεση όμως, να παραμείνει για πάντα έγκλειστο εντός του ναού. Αυτό το μέρος είναι ιδιαίτερα σύντομο σε διάρκεια και χαρακτηρίζεται από τη διαδοχή $i - VI - i$, δημιουργώντας το κατάλληλο μελαγχολικό κλίμα. Ολοκληρώνεται με τέλεια πτώση στην τονική, με την οποία επανέρχεται για τελευταία φορά η κύρια μελωδία (Α), ερμηνευμένη από τον Κλοπίνο. Χαρακτηριστικό αυτής της τελευταίας επανάληψης είναι η φαντασμαγορική κορύφωση στη Mi^b μείζονα, με πανδαισία από κωδωνοκρουσίες, η οποία απογειώνεται με την εκπληκτική κορόνα του Κωνσταντίνου Παλιατσάρα για τέσσερα ολόκληρα μέτρα στη νότα Mi^b της πέμπτης οκτάβας (E^b_5), όπου και ολοκληρώνεται ένα από τα ομορφότερα κομμάτια που γράφτηκαν ποτέ για εισαγωγή ταινίας από τον Alan Menken, αναφορικά με τη γνώμη του ίδιου του δημιουργού (Dipasupil 1996, 26).

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά τον πρωταγωνιστή της ταινίας και συγκεκριμένα, την επιθυμία του να γνωρίσει τον έξω κόσμο μακριά από τους ψυχρούς, πέτρινους τοίχους του ναού, όπου βρίσκεται κλεισμένος ολόκληρη τη ζωή του. Το επόμενο κομμάτι λοιπόν, έχει τον τίτλο «Φεύγω» (Out there)²⁰⁰ και χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη, θέλοντας να τονίσει την αντίθεση μεταξύ των δύο βασικών ερμηνευτών.

Το πρώτο μέρος είναι γραμμένο σε Ρε ελάσσονα και ρυθμό 4/4 και ερμηνεύεται από τον Φρόλο (Δημήτρης Κοντογιάννης), με μικρή συμμετοχή στου Κουασιμόδου (Σάκης Ρουβάς) σε μερικά σημεία συγκατάβασης, τα οποία παρεμβάλλονται με αντιστικτικές εισόδους στην κύρια μελωδία, σαν μία μικρή μουσική στιχομυθία με την οποία σκιαγραφείται η μεταξύ τους τοξική σχέση. Το συγκεκριμένο μέρος χαρακτηρίζεται από ατελείς πτώσεις στην δεσπόζουσα, χρησιμοποιώντας παράλληλα και το μελωδικό μοτίβο του Φρόλο (Γ), από το προηγούμενο κομμάτι (βλ. Εικόνα 20), με την αρμονική διαδοχή $i - VI - i$. Ο βασικός σκοπός του είναι να λειτουργήσει σαν μία σύντομη εισαγωγή για το δεύτερο μέρος που θα ακολουθήσει, δείχνοντας την ψυχολογική καταπίεση και χειραγώγηση που υφίσταται ο Κουασιμόδος από τον άνθρωπο που τον μεγάλωσε,

---

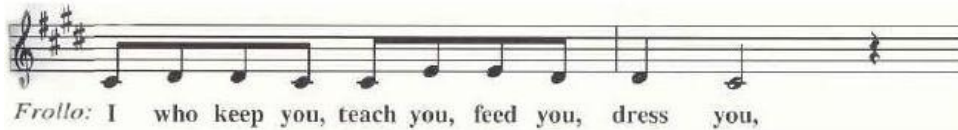
²⁰⁰ Ακρόαση τραγουδιού (Α μέρος: 0:00 - 1:10, Β μέρος: 1:18 - 3:46): <https://www.youtube.com/watch?v=UXwGABOO26w> (πρόσβαση 13/09/2017)

τονίζοντας, με τέλειες πτώσεις [$iv(4) - i4 - V^7 - i$], την λανθάνουσα εντύπωση που έχει προκληθεί στον κεντρικό ήρωα για την εξωτερική του εμφάνιση²⁰¹ και την ρητή εντολή που του δόθηκε, να παραμείνει έγκλειστος στο χώρο του ναού, για το καλό του.²⁰²

"The Bells of Notre Dame" in Dm (The Hunchback of Notre Dame, 1996) (Απόσπασμα)

"Out There" (part 1) in C#m (The Hunchback of Notre Dame, 1996) (Απόσπασμα)

"Out There" (part 2) in C (The Hunchback of Notre Dame, 1996) (Απόσπασμα)

Εικόνα 20: Επανεμφάνιση του ίδιου μελωδικού μοτίβου από το τραγούδι «Στα σκαλιά της Παναγιάς» στα δύο μέρη του τραγουδιού «Φεύγω», ερμηνευμένα τόσο από τον χαρακτήρα του Φρόλο, όσο και από τον πρωταγωνιστή. (Σύγκριση)

Πηγή: <https://zh.scribd.com/document/166350351/Hunchback-of-Notre-Dame> (πρόσβαση 13/09/2017)

Το δεύτερο και κύριο μέρος του τραγουδιού περνάει στη Re^b μείζονα, αλλάζοντας ύφος, και ερμηνεύεται εξολοκλήρου από τον Κουασιμόδο (Σάκης Ρουβάς), ο οποίος αποφασίζει τελικά να παρακούσει τις εντολές του αφέντη Φρόλο και να κάνει το όνειρό του πραγματικότητα. Το μέρος αυτό ξεκινάει δειλά επαναλαμβάνοντας, αυτή τη φορά σε μείζονα τονικότητα, την μελωδία (Γ) από το κομμάτι «Στα σκαλιά της Παναγιάς», (βλ. Εικόνα 20), με την οποία ο Κουασιμόδος περιγράφει την καθημερινότητά του, καθώς παρατηρεί από ψηλά τους άλλους να ζουν, χωρίς να μπορεί ο ίδιος να χαρεί ελεύθερα και να απολαύσει τις μικρές χαρές της ζωής.

Αυτή η αίσθηση της ανεκπλήρωτης επιθυμίας εκφράζεται αρμονικά μέσω του φαύλου κύκλου $i - iv(4) - i$, ο οποίος στη συνέχεια μεταφέρεται τονικά, έχοντας σαν αφετηρία την

²⁰¹ «Είσαι ένα τέρας.» / «You are deformed.»

²⁰² «Υπακοή τυφλή. Εδώ κλειστός.» / «Do as I say, obey and stay in here.»

τρίτη βαθμίδα (iii - vi⁶₄ - iii), σε αντίθεση με το δεύτερο κουπλέ όπου και αντικαθίσταται από την διαδοχή IV - V², που παρατηρήθηκε και στο τραγούδι «Θέλω να ζω», από την ταινία «*Η Μικρή Γοργόνα*» (1989). Χαρακτηριστικός είναι ο γρήγορος αρμονικός ρυθμός, μέσω του οποίου εκφράζεται η λαχάρα του πρωταγωνιστή να ελευθερωθεί από τα νοητά δεσμά του και η συχνή χρήση αναστροφών στις βασικές και - όχι μόνο - βαθμίδες, οι οποίες σταδιακά φαίνεται να έρχονται σε ευθεία θέση, καθώς ο πρωταγωνιστής αποκτά περισσότερη αυτοπεποίθηση.

Όσον αφορά το ρεφρέν, χαρακτηριστική είναι η απότομη ανοδική κίνηση της μελωδικής γραμμής, ακριβώς στο σημείο όπου ο Κουασιμόδος εκφράζει ξεκάθαρα την επιθυμία του, δίνοντας έμφαση στους στίχους που αποτελούν και τον τίτλο του τραγουδιού,²⁰³ σε συνδυασμό με μία λυτρωτική ορχηστρική συνοδεία. Στη δεύτερη επανάληψη του ρεφρέν το κομμάτι ανεβαίνει τονικότητα, αυξάνοντας σταδιακά την αρμονική ένταση με συνεχείς τέλειες πτώσεις (IV⁷ - V⁷ - I). Πλησιάζοντας στο τέλος, κορυφώνεται με πύκνωση υφής και αντιχρονισμό των κρουστών (τύμπανα, καμπάνες) στην βασική μελωδία, η οποία ολοκληρώνεται με μικρή επιβράδυνση και πτώση στη Mi μείζονα.

Το επόμενο τραγούδι της ταινίας είναι αυτό με το οποίο εισάγεται το γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο, σημαίνοντας την έναρξη της διάσημης γιορτής του Παρισιού, «Πανηγύρι των Τρελών», γύρω από την οποία εξελίσσεται η πλοκή. Το τραγούδι «Τζουμ τριάλα» (Topsy turvy)²⁰⁴ είναι ένα εύθυμο και ζωηρό κομμάτι σε Mi^b μείζονα και ρυθμό 4/4, το οποίο ακολουθεί τα πρότυπα άλλων παρόμοιων φαντασμαγορικών υπερπαραγωγών της Disney,²⁰⁵ με την ειδοποιό διαφορά ότι το συγκεκριμένο, εκτός από το θέαμα, προάγει και την εξέλιξη της πλοκής.

Το κομμάτι ξεκινάει σαν ένα αργό, μεγαλοπρεπές κάλεσμα, με την συνοδεία τυμπάνων και χάλκινων πνευστών (σάλπιγγα) και δίνει το σύνθημα για την έναρξη μιας τεράστιας καρναβαλικής παρέλασης, στην οποία θα είναι για πρώτη φορά παρόν και ο κεντρικός ήρωας της ταινίας. Ερμηνευτής κι αυτού του τραγουδιού είναι ο Κωνσταντίνος

---

²⁰³ «Φεύγω...» / «Out there...»

²⁰⁴ Ακρόαση τραγουδιού: https://www.youtube.com/watch?v=MNhISg7ki_w (πρόσβαση 13/09/2017)

²⁰⁵ Όπως τα τραγούδια «Μεσ το βυθό» («*Η Μικρή Γοργόνα*»), «Λιχουδιές» («*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*»), «Σαν κι εμένα φίλο δεν θα βρεις» («*Αλαντίν*») και «Πρίγκιπας Αλί» («*Αλαντίν*»), που αναλύσαμε προηγουμένως.

Παλιατσάρας στο ρόλο του Κλοπίνου, ο οποίος, με τη συνοδεία χορωδίας, ανοίγει πανηγυρικά τη γιορτή, εκτελώντας διάφορα μουσικοχορευτικά νούμερα.

Από μορφολογικής άποψης, το κομμάτι αποτελείται από δύο βασικές μελωδίες για σολίστ και χορωδία, (εκτός του καλέσματος που προαναφέρθηκε), οι οποίες εναλλάσσονται ισορροπημένα ανάλογα με την πορεία του σεναρίου. Χαρακτηρίζεται από συνεχείς εναλλαγές τονικότητας, περνώντας από την Μι^b μείζονα στην Ντο μείζονα και αντιστρόφως, ενώ με την επανεμφάνιση του καλέσματος της αρχής, η κανονική ροή του τραγουδιού διακόπτεται, από τον αισθησιακό χορό της Εσμεράλδας, υπό τη συνοδεία τσιγγάνικων βιολιών και ακορντεόν, στην Σολ[#] ελάσσονα κι έπειτα στη Σι ελάσσονα, εναλλάσσοντας παράλληλα και το μέτρο (4/4, 2/4). Στην συνέχεια, επιστρέφουμε στη κύρια μελωδία, η οποία χρησιμοποιεί κυρίως τις βασικές βαθμίδες αρμονικά, κάνοντας τέλειες πτώσεις στην τονική.

Έπειτα από μία σειρά γεγονότων, η οποία θα οδηγήσει σε ατελή πτώση στη δεσπόζουσα λόγω έκπληξης του κοινού, επανεμφανίζεται για τελευταία φορά η κύρια μελωδία σε πιο ελεύθερο και αργό ρυθμό (Heavy Cakewalk), που σταδιακά επιταχύνει οδηγώντας στην κορύφωση του κομματιού, το οποίο ολοκληρώνεται πανηγυρικά με χρωματικό ανέβασμα της μελωδίας και τέλεια πτώση στη τονική, αμέσως μετά την στέψη του Κουασιμόδου ως Βασιλιά των Τρελών.

Στην συνέχεια, σειρά έχει ένα από τα πιο ευλαβικά τραγούδια που έχουν γραφτεί ποτέ για ταινία κινουμένων σχεδίων, το οποίο έχει σαν στόχο να εμβαθύνει στον ήδη γνωστό χαρακτήρα της Εσμεράλδας και τους δικούς της προβληματισμούς. Το τραγούδι «Προσευχή της Εσμεράλδας» (God help the Outcasts)²⁰⁶ είναι μία ήρεμη μπαλάντα σε Σι μείζονα και ρυθμό 3/4, όπου η ηρωίδα, έχοντας ζητήσει άσυλο εντός του ναού, παρακαλάει την Παναγία, να βοηθήσει αυτή και τον κυνηγημένο λαό της να ανταπεξέλθουν στις κακουχίες. Την ελληνική εκδοχή του τραγουδιού ερμηνεύει εκπληκτικά η Άλκηστις Πρωτοψάλτη²⁰⁷ με το μοναδικό μέταλλο της φωνής της,

---

²⁰⁶ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=05jG5NfLamw> (πρόσβαση 13/09/2017)

²⁰⁷ Στην μεταγλώττιση, ακολουθώντας την πρωτότυπη εκδοχή, γίνεται ένας διαχωρισμός, με την Πέμη Ζούνη να ακούγεται στους διαλόγους και την Άλκηστι Πρωτοψάλτη στην ερμηνεία του τραγουδιού (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.6.γ., xxiii).

συνοδευμένη από το πιάνο και τους ατμοσφαιρικούς ήχους του βιολιού, φτάνοντας σε έκταση τις δύο οκτάβες.

Το κομμάτι ξεκινάει δειλά με μία εισαγωγική μελωδία, στην οποία χαρακτηριστική είναι η χρήση της δανεικής ελάσσονος υποδεσπόζουσας, με συνεχείς διαδοχές $iv^6_4 - I - iv^6_4$, δίνοντας έμφαση στον δισταγμό και την αβεβαιότητα που πηγάζει από τους στίχους.²⁰⁸ Στην συνέχεια, ακολουθεί η κύρια μελωδία με ατάκα σε διάστημα οκτάβας, τονίζοντας την παράκληση που πηγάζει από την προσευχή, η οποία ενισχύεται με τέλειες πτώσεις στην τονική. Αξίζει να σημειωθεί, ότι σε αρκετά σημεία παρατηρείται η λεγόμενη μίμηση προς τα νοούμενα, χρησιμοποιώντας ελάσσονες συγχορδίες (iv, vi, ii) ή συγχορδίες με ελαττωμένα διαστήματα (V^{7b9} , vii^{7b5}), σε λέξεις με δυσάρεστο νόημα.

Λίγο πριν το τέλος, παρεμβάλλεται μια μελωδική γέφυρα, όπου και ακούμε τους υπόλοιπους πιστούς να προσεύχονται χορωδιακά, οδηγώντας στην εκρηκτική κορύφωση του κομματιού με την επανάληψη της κύριας μελωδίας, ένα τόνο ψηλότερα από την αρχική τονικότητα. Το κομμάτι ολοκληρώνεται με απροσδόκητη πτώση στην έκτη βαθμίδα, δημιουργώντας το κατάλληλο μελαγχολικό κλίμα, και ακολούθως με επιβράδυνση και τέλεια πτώση στη Re^b μείζονα.

Σε ύστερο χρόνο, και αφού ο Κουασιμόδος βοήθησε την Εσμεράλδα να ξεφύγει από τους στρατιώτες που την καταδίωκαν, κάνει την εμφάνιση του ένα ακόμα σύνθετο κομμάτι, το οποίο χωρίζεται σε δύο μέρη,²⁰⁹ παρουσιάζοντας τις δύο αντίθετες όψεις του έρωτα: της αγνής αγάπης και του φλογερού, λάγνου πάθους, μέσα από τις αντιφατικές ερμηνείες των δύο πρωταγωνιστών.

Το πρώτο μέρος έχει τίτλο «Λάμψη του ουρανού» (Heaven's light) και πρόκειται για μία ήρεμη, μπαλάντα σε Sol^b μείζονα και ρυθμό 4/4, μέσω της οποίας περιγράφεται η παραδεισένια και ελπιδοφόρα όψη του έρωτα. Ερμηνευτής του συγκεκριμένου μέρους είναι ο Σάκης Ρουβάς στο ρόλο του Κουασιμόδου, ο οποίος διηγείται την απροσδόκητη τροπή που πήρε η ζωή του, από τη στιγμή που γνώρισε την αγαπημένη του Εσμεράλδα,

---

²⁰⁸ «Αν μ' ακούς και με πιστεύεις, όσο πιστεύω εγώ...» / «I don't know if you can hear me, or if You're even there.»

²⁰⁹ Ακρόαση τραγουδιού («Λάμψη του ουρανού»: 0:00 - 1:28, «Σκοτάδι του Άδη»: 1:29 - 5:00): <https://www.youtube.com/watch?v=6qd42oI8po> (πρόσβαση 14/09/2017)

τον άγγελο, που γέμισε με φως την ψυχή του. Στο κομμάτι είναι ιδιαίτερα έντονη η παρουσία της τέταρτης βαθμίδας και των παρενθετικών της, καθώς και η παρενθετική δεσπόζουσα της έκτης σε συνδυασμό με τη DD, τονίζοντας σε κάποια σημεία τη έκκληξη και το δισταγμό του πρωταγωνιστή για τα πρωτόγνωρα συναισθήματα που του δημιουργούνται. Αυτό το μέρος ολοκληρώνεται πανηγυρικά με χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες και τέλεια πτώση στην τονική, αντικατοπτρίζοντας την αβάσταχτη χαρά του ερμηνευτή.²¹⁰

Αμέσως μετά, περνώντας στον τονικό χώρο της τέταρτης βαθμίδας (Σι+ = Ντο^{b+}), εμπεριέχεται απόσπασμα από την προσευχή «Confiteor»²¹¹ στα λατινικά, που ακούγεται κατά την ιεροτελεστία του μυστηρίου της Μετανοίας στη Ρωμαιοκαθολική εκκλησία, λειτουργώντας σαν εισαγωγή για το δεύτερο μέρος του τραγουδιού, με τίτλο «Σκοτάδι του Άδη» (Hellfire), στο οποίο παρεμβάλλονται ανά διαστήματα στίχοι από την συνέχεια της παραπάνω προσευχής,²¹² συμπληρώνοντας αντιστικτικά, τα κενά της μελωδικής γραμμής, σε παραλληλισμό με το νόημα των στίχων. Ερμηνευτής του συγκεκριμένου μέρους είναι ο δικαστής Φρόλο (Δημήτρης Κοντογιάννης), ο οποίος σε μία έντονη, εσωτερική πάλη που έχει με τον εαυτό του, προσπαθεί να τιθασεύσει το μεγάλο πόθο που νιώθει για την πλανεύτρα τσιγγάνα, τον δαίμονα, που ήρθε να τον βγάλει από το ενάρετο δρόμο του Θεού.

Το κομμάτι χαρακτηρίζεται από συνεχείς εναλλαγές τονικότητας, ξεκινώντας από τη Σι μείζονα ως συνέχεια της λατινικής προσευχής που προαναφέρθηκε, κι έπειτα αυξάνοντας την αρμονική ένταση, περνάει στην σχετική Σολ[#] ελάσσονα, όπου και εμφανίζεται η

---

²¹⁰ Απόσπασμα από το συγκεκριμένο τραγούδι επαναλαμβάνεται λίγο αργότερα νοητά, καθώς ο Κουασιμόδος αντιλαμβάνεται τον έρωτα της Εσμεράλδας και του Φοίβου, χάνοντας και την τελευταία ελπίδα, να είναι αυτός ο εκλεκτός της καρδιάς της.

²¹¹ «Confiteor Deo omnipotenti, / beatæ Mariæ semper Virgini, / beato Michaeli Archangelo, / Sanctis apostolic, omnibus Sanctis.»

Ελεύθερη απόδοση στα ελληνικά: Ομολογώ στον παντοδύναμο Θεό, / στην ευλογημένη αειπάρθενο Μαρία, / στον ευλογημένο Αρχάγγελο Μιχαήλ, / στους αγίους Αποστόλους, σε όλους του Αγίους.

Πηγή: <http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html#Hellfire> (πρόσβαση 13/09/2017)

²¹² «(...) et tibi, Pater, / quia peccavi nimis / cogitatione, verbo et opere: / mea culpa, mea culpa, / mea maxima culpa.»

Ελεύθερη απόδοση στα ελληνικά: (...) και σε σένα, Πατέρα, / ότι έχω πολύ αμαρτήσει / στις σκέψεις μου, στα λόγια μου και σε αυτά που έχω κάνει: / μέσα από το λάθος μου, μέσα από το λάθος μου, / μέσα από το πιο τραγικό μου λάθος.

Πηγή: <http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html#Hellfire> (πρόσβαση 13/09/2017)

κύρια μελωδία του τραγουδιού, η οποία αποτελεί και το βασικό θέμα του κακού της υπόθεσης. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η συγκεκριμένη μελωδία αποτελεί παραλλαγή της μελωδίας (ε) από την εισαγωγή του τραγουδιού «Στα σκαλιά της Παναγιάς» (βλ. Εικόνα 21), η οποία κυριαρχεί ορχηστρικά και σε άλλα σημεία της ταινίας.

"The Bells of Notre Dame" in Dm (The Hunchback of Notre Dame, 1996) (Εισαγωγή)

"Hellfire" in Gm (The Hunchback of Notre Dame, 1996) (Απόσπασμα)

Παραλλαγή θέματος με καθοδική πορεία ("κολαση")

Frollo: Like fi - re, hell - fi - re, this fi - re in my skin.

Εικόνα 21: Εμφάνιση του ίδιου θέματος με παραλλαγή, στα κομμάτια «Στα σκαλιά της Παναγιάς» και «Σκοτάδι του Αδη».

Πηγή: <https://zh.scribd.com/document/166350351/Hunchback-of-Notre-Dame> (πρόσβαση 13/09/2017)

Στην συνέχεια, περνάει για λίγο στη Mi^b ελάσσονα, σχετική της τονικής του πρώτου μέρους «Λάμψη του ουρανού», τονίζοντας την αντίθεση μεταξύ των δύο κομματιών, και έπειτα στην $Σολ^b$ μείζονα, στο σημείο όπου ο Φρόλο ζητάει την προστασία της Παναγιάς από την «σειρήνα» Εσμεράλδα, που τον οδηγεί στην αμαρτία. Σε γενικές γραμμές, στο κομμάτι γίνονται αρκετές τέλειες πτώσεις στην εκάστοτε τονική, και άλλοτε στην δεσπόζουσα με τη χρήση της DD, ενώ χαρακτηριστική είναι επίσης σε αρκετά σημεία και η παρουσία της τέταρτης και της έκτης βαθμίδας.

Πριν την κορύφωση του τραγουδιού με την επανάληψη του τελευταίου ρεφρέν, παρεμβάλλεται ένας διαδραστικός διάλογος, με την μουσική υπόκρουση να κρατάει ισοκράτη στη δεσπόζουσα της Mi^b ελάσσονα, στην οποία και ολοκληρώνεται το κομμάτι με επέκταση τέλειας πτώσης και ενδιάμεσες παρεμβολές της φράσης «Kyrie Eleison» από τον εκκλησιαστικό χορό.

Η επόμενη μουσική σκηνή έρχεται να αντισταθμίσει λίγο το σκοτεινό στοιχείο του προηγούμενου τραγουδιού, με ένα ιδιαίτερα ζωνρό και χιουμοριστικό κομμάτι, το οποίο ακολουθεί τα πρότυπα των σκηνικών υπερπαραγωγών του Broadway. Το τραγούδι «Είσαι τυπός» (A guy like you)²¹³ είναι γραμμένο σε ρυθμό 4/4 και εμφανώς επηρεασμένο από το μουσικό είδος της Gypsy ή «*Manouche*» Jazz, το οποίο πρωτοεμφανίστηκε και άνθισε στο Παρίσι τη δεκαετία του '30, με πρωτοπόρο τον τσιγγάνο κιθαρίστα Jean «Django» Reinhardt (1910 - 1953) (Dregni 2008, 10 - 13). Βασικά όργανα σε αυτό το μουσικό είδος είναι η κιθάρα (*Selmer guitar*), η οποία δίνει το ρυθμό αντικαθιστώντας τα ντραμς,²¹⁴ το βιολί και το ακορντεόν, τα οποία κυριαρχούν και στην ενορχήστρωση του κομματιού που αναλύουμε. Ερμηνευτές του τραγουδιού είναι ο Ούγος (Χρήστος Βαλαβανίδης), ο Βίκτωρ (Γιάννης Κούτρας) και η Λαβέρνα (Χρυσούλα Διαβάτη), τα τρία πέτρινα αγαλματίδια, τα οποία, όντας οι καλύτεροι φίλοι του Κουασιμόδου, προσπαθούν να τον ενθαρρύνουν σχετικά με την ανταπόκριση της Εσμεράλδας στον έρωτά του.

Το κομμάτι αρχίζει με μία αργή και ατμοσφαιρική μελωδία από τρίηχα τετάρτων στη Λα^b μείζονα, η οποία επαναλαμβάνεται και ως γέφυρα με τη συνοδεία πιάνου, λίγο πριν το τέλος του τραγουδιού. Στην συνέχεια, ακολουθεί η βασική μελωδία, η οποία ακούγεται συνολικά τέσσερις φορές, περνώντας από τρεις διαφορετικές κλίμακες και προσθέτοντας σταδιακά τους ερμηνευτές. Από αρμονικής πλευράς, το κομμάτι χαρακτηρίζεται από τέλειες πτώσεις στην τονική, εμπνέοντας σιγουριά, στήριξη και αυτοπεποίθηση στον πρωταγωνιστή, ενώ ευρεία είναι επίσης και η χρήση παρενθετικών και άλλων τετράφωνων συγχορδιών. Η τέταρτη και τελευταία επανάληψη της βασικής μελωδίας ερμηνεύεται χρωδιακά, με τις τρεις φωνές να μπλέκονται η μία μέσα στην άλλη, αντιστικτικά, οδηγώντας στη θεαματική κορύφωση του τραγουδιού, το οποίο ολοκληρώνεται με τέλεια πτώση στη Σι^b μείζονα.

Πλησιάζοντας προς το τέλος της ταινίας, ο Κουασιμόδος με τον πρώην διοικητή της φρουράς Φοίβο καταφθάνουν στο μυστικό καταφύγιο των τσιγγάνων, με σκοπό να τους

---

²¹³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=oK8YJZ7geA8> (πρόσβαση 13/09/2017)

²¹⁴ Χρησιμοποιώντας την χαρακτηριστική τεχνική «*la pompe*», η οποία τονίζει ιδιαίτερα τα ασθενή μέρη του μέτρου, χαρίζοντας στα κομμάτια μια Swing αίσθηση (Natter 2006, 126).

προειδοποιήσουν για την επερχόμενη ενέδρα που σχεδιάζει να τους στήσει ο Φρόλο. Για κακή τους τύχη όμως, συλλαμβάνονται λόγω άγνοιας, για κατασκοπία και καταδικάζονται με συνοπτικές διαδικασίες σε θάνατο από τον Βασιλιά των τσιγγάνων, Κλοπίνο (Κωνσταντίνο Παλιατσάρα), ο οποίος ερμηνεύει και το τελευταίο κομμάτι της ταινίας.

«Η αυλή των θαυμάτων» (The Court Of Miracles)²¹⁵ είναι ένα ζωηρό τραγούδι σε Φα[#] ελάσσονα και ρυθμό 6/8, μέσω του οποίου περιγράφεται, με ιδιαίτερα καυστικό τρόπο, η σκοτεινή πλευρά της τσιγγάνικης κοινωνίας, οι άγραφοι νόμοι και η αναμενόμενη τιμωρία των δύο πρωταγωνιστών. Αποτελείται από μία βασική μελωδία με διάσπαρτα χορωδιακά μέρη, η οποία θυμίζει πολεμικό εμβατήριο και χαρακτηρίζεται από πλήθος τέλειων πτώσεων τόσο στην τονική, όσο και στην δεσπόζουσα με την χρήση της DD, χρησιμοποιώντας παράλληλα και μερικές άλλες παρενθετικές, στα ενδιάμεσα σημεία. Λίγο πριν το τέλος, το κομμάτι ανεβαίνει τονικότητα και ολοκληρώνεται στην συνέχεια, με επαναλαμβανόμενες τέλειες πτώσεις στην Σολ[#] ελάσσονα, λίγο πριν τον άδικο απαγχονισμό των κατηγορουμένων.

Το επερχόμενο ευτυχισμένο τέλος της ταινίας λαμβάνει χώρα μετά τον τραγικό θάνατο του Φρόλο και επενδύεται μουσικά με τη επανάληψη (Reprise)²¹⁶ του αρχικού τραγουδιού «Στα σκαλιά της Παναγιάς» (The bells of Notre Dame), το οποίο ερμηνεύεται για μία ακόμα φορά από τον Κλοπίνο (Κωνσταντίνος Παλιατσάρας) στη θέση του αφηγητή, με την συνοδεία χορωδίας.

---

²¹⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=a4MrNJAi3X8> (πρόσβαση 13/09/2017)

²¹⁶ Ακρόαση τραγουδιού (1:05 - 1:51): <https://www.youtube.com/watch?v=76w-FY6EiEo> (πρόσβαση 13/09/2017)

2.1.7 Ηρακλής: Πέρα από το μύθο / Hercules (1997)

Ο «*Ηρακλής: Πέρα από τον μύθο*» (1997) είναι η έβδομη ταινία της περιόδου που μελετάμε και αποτελεί μία ελεύθερη απόδοση του αρχαιοελληνικού μύθου του Ηρακλή από την Disney, η οποία μάλιστα, απέσπασε ιδιαίτερα άσχημες κριτικές από την τότε ελληνική κυβέρνηση, για τις πολλές ιστορικές ανακρίβειες της πλοκής σε σχέση με την αυθεντική ιστορία, γεγονός που δημιούργησε έντονες αντιδράσεις και στην ακαδημαϊκή κοινότητα.²¹⁷ Εντύπωση στην ταινία προκαλούν οι ιδιαίτερες φιγούρες των χαρακτήρων, οι οποίες αποτελούν ένα συνονθύλευμα της χαριτωμένης αισθητικής της Disney και της κτηνωδίας των σατιρικών σχεδίων του δημιουργού και Βρετανού γελοιογράφου Gerald Scarfe, γεννώντας ένα αποτέλεσμα αλλόκοτης κομψότητας με σατιρικές εκφάνσεις (Wells 2002, 114).²¹⁸

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβε το δίδυμο Clements - Musker, γνωστό από τις ταινίες «*Η Μικρή Γοργόνα*» (1989) και «*Αλαντίν*» (1992), ενώ τη μουσική επιμέλεια ανέλαβε για μία ακόμα φορά ο Alan Menken, με τη συνεργασία του David Zippel στη συγγραφή των στίχων. Η ταινία υπήρξε υποψήφια για όσκαρ και χρυσή σφαίρα με το τραγούδι «Go the distance», χωρίς ωστόσο να πάρει κάποια διάκριση. Αντ' αυτής, το όσκαρ και τη χρυσή σφαίρα καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κέρδισε το δίδυμο James Honer και Will Jennings, με το τραγούδι «My heart will go on» από την ταινία «*Titanic*», η οποία και σάρωσε όλα τα βραβεία εκείνη τη χρονιά (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 217, 221).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 27 Ιουνίου 1997, με την ελληνική πρεμιέρα να ακολουθεί σχεδόν έναν μήνα αργότερα, στις 12 Ιουλίου, με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από τη Sierra Post / Sierra Recordings Α.Ε., με υπεύθυνο σκηνοθεσίας τον Ηλία Πλακίδη και

---

²¹⁷ Πηγή: <https://www.deseretnews.com/article/603779/Greek-viewers-hiss-at-distortion-of-myths-in-Disneys-Hercules.html> (πρόσβαση 14/09/2017)

²¹⁸ Αξίζει να σημειωθεί, ότι για πρακτικούς λόγους τα σχέδια του Scarfe απλοποιήθηκαν και προσαρμόστηκαν με τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν και να διευκολύνουν τις σύνθετες χορογραφίες των χαρακτήρων, οι οποίες αποτελούσαν συστατικό στοιχείο όλων των ταινιών της εποχής (Wells 2002, 114).

μουσικής επιμέλειας τον Ηλία Αχλαδιώτη. Τη συγγραφή των στίχων στα ελληνικά ανέλαβαν η Άννα Ιωαννίδου και ο Γιάννης Καραλής (για τον στιχουργό κάθε τραγουδιού ξεχωριστά, βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.7.ε., xxvii), σε αντίθεση με την προσαρμογή των διαλόγων, τους οποίους επιμελήθηκαν ο Λάκης Λαζόπουλος σε συνεργασία με τη Μαρία Πλακίδη, πετυχαίνοντας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο κ. Αχλαδιώτης, «μία εξαιρετική ελληνική απόδοση άνευ προηγουμένου, ξεπερνώντας σε συγγραφική επιτυχία ακόμα και την πρωτότυπη εκδοχή της ταινίας» (βλ. Παράρτημα III: v, vi).^{219, 220}

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται στην αρχαία Ελλάδα και συγκεκριμένα στον Όλυμπο, απ' όπου και απαγάγεται ο νεογέννητος γιος του Δία, Ηρακλής. Μεγαλώνοντας εν αγνοία του ως θνητός, υιοθετημένος από άλλους γονείς, ο έφηβος πρωταγωνιστής δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στα καλούπια του ανθρώπινου κόσμου, γεγονός που τελικά θα τον οδηγήσει στην αναζήτηση της αληθινής του καταγωγής. Ανακαλύπτοντας την αλήθεια, θα ξεκινήσει ένα ταξίδι περιπετειών για να αποδείξει την πραγματική του αξία στον πατέρα του, η οποία θα του χαρίσει τη θέση που του αρμόζει ανάμεσα στους Ολύμπιους. Με την υποστήριξη πολύ καλών του φίλων, θα καταφέρει να ανακαλύψει τον αληθινό ήρωα που κρύβει μέσα του, κατατροπώνοντας τον διαβολικό Άδη και σώζοντας την εκλεκτή της καρδιάς του από το θάνατο.

Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης, κυκλοφόρησε και μία δεύτερη ταινία με τίτλο «*Hercules: Zero to Hero*» (1998), η οποία έχει σαν θέμα τα εφηβικά χρόνια του πρωταγωνιστή και αποτελεί το πρώτο επεισόδιο της μεταγενέστερης σειράς «*Hercules: The Animated Series*». Αξίζει να σημειωθεί, ότι η δεύτερη αυτή ταινία, μέχρι στιγμής, δεν έχει κυκλοφορήσει στην Ελλάδα.

---

²¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα II: xxv - xxvii.

²²⁰ Εντύπωση προκαλούν οι αναφορές σε γνωστά ελληνικά τραγούδια και λαϊκά άσματα, με μικρές παραλλαγές των στίχων για χιουμοριστικούς λόγους, όπως: «Όταν κοιτάς από ψηλά» (Κώστας Χατζής, 1973), «Σώμα μου φτιαγμένο από πηλό» (Νότης Σφακιανάκης, 1996), «Είμαι ανεβασμένος, στα σύννεφα πετάω» (Αντύπας, 1991) και «Αδέρφια μου, Τιτάνες, πουλιά...» αντί για «Αδέρφια μου, αλήτες, πουλιά» (Τόλης Βοσκόπουλος, 1970).

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 6 διαφορετικά τραγούδια σε στίχους του David Zippel και μουσική του Alan Menken, όπως προαναφέρθηκε. Τα τραγούδια αυτά είναι, ως επί το πλείστον, γραμμένα σε μείζονες τονικότητες και χαρακτηρίζονται από γρήγορο ρυθμικό παλμό και έντονη παρουσία της χορωδίας. Είναι εμφανώς επηρεασμένα από την Gospel, Soul και R 'n' B μουσική, αφού σύμφωνα με τον σκηνοθέτη John Musker, τα συγκεκριμένα μουσικά είδη, παρ' όλο που δεν συνάδουν καθόλου με την χρονολογική και γεωγραφική τοποθέτηση της πλοκής, έχουν άμεση σχέση με τη θρησκευτική λατρεία²²¹ και προάγουν καλύτερα την αφήγηση, κρατώντας σε εγρήγορση τους θεατές.²²²

Η ταινία αρχίζει με πλάνο την αίθουσα ενός μουσείου, όπου βρίσκονται διάφορα αρχαιοελληνικά κειμήλια και τη φωνή του Νικήτα Τσακίρογλου, ο οποίος κάνει έναν εισαγωγικό πρόλογο, μέχρι την εμφάνιση των Μουσών, σε ένα από τα πήλινα αγγεία του χώρου. Οι Μούσες (Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη)^{223,224} παίρνουν τότε το λόγο και ξεκινούν την αφήγηση της ιστορίας, πηγαίνοντάς μας πίσω, στην απαρχή του κόσμου, με το πρώτο μέρος του τραγουδιού «Η αλήθεια είναι αυτή» (The gospel truth) (I).²²⁵

Πρόκειται για ένα χορωδιακό τραγούδι σε Σι μείζονα και ρυθμό 4/4, το οποίο είναι εμπλουτισμένο με ιδιαίτερα απαιτητικές χορογραφίες²²⁶ και εμφανώς επηρεασμένο από

---

²²¹ Η ταινία, σύμφωνα με το σενάριο, πραγματεύεται τη ζωή ενός έκπτωτου Ολύμπιου θεού, οπότε η μουσική Gospel θεωρήθηκε ότι σχετίζεται, κατά κάποιον τρόπο, με τη θεματολογία της.

²²² Πηγή: <http://ew.com/article/2015/01/22/alan-menken-disney-songs/> (πρόσβαση 15/09/2017)

²²³ Μούσες: «Αρχαίες θεότητες της μουσικής, της ποίησης, της ορχηστρικής, του δράματος και γενικά προστάτιδες των τεχνών και των γραμμάτων» (Μιχαηλίδης 1989, 215). Στην ταινία συμμετέχουν πέντε από τις εννέα μούσες, πιθανόν ως πιο σχετικές με το θέμα, λόγω ιδιότητας. Αυτοαποκαλούνται «Θεές των τεχνών και προστάτιδες των ηρώων» και είναι οι εξής:

Καλλιόπη: Μούσα της επικής και ηρωικής ποίησης, *Μελπομένη*: Μούσα της Τραγωδίας, *Θάλεια*: Μούσα της Κωμωδίας, *Τερψιχόρη*: Μούσα του χορού και της λυρικής ποίησης, *Κλειώ*: Μούσα της Ιστορίας.

²²⁴ Στην ελληνική μεταγλώττιση γίνεται ένας διαχωρισμός σε τρεις από τις πέντε Μούσες, με την συμμετοχή των Καλλιόπη Ευαγγελίδου, Βίνα Παπαδοπούλου και Ματίνα Καρρά αποκλειστικά στα μέρη των διαλόγων (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.7.γ., xxvi).

²²⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=KhHhffbXqiI> (πρόσβαση 14/09/2017)

²²⁶ Θα μπορούσε να γίνει ένας μακρινός, έμμεσος συσχετισμός με το μιούζικαλ της MGM «An American in Paris» (1951), όπου οι χορογραφίες θύμιζαν πίνακα ζωγραφικής σε αντιστοιχία με τις χορογραφίες των Μουσών και άλλων φιγούρων πάνω στα αρχαιοελληνικά αγγεία, στην εισαγωγή και τα μουσικά διαλείμματα της ταινίας, από την κυρίως πλοκή (Chion 2008, 55).

τα πολυφωνικά είδη της Gospel και Soul μουσικής, όπως προδίδει και ο πρωτότυπος τίτλος του τραγουδιού, χρησιμοποιώντας την πεντατονική κλίμακα (Σι - Ρε - Μι - Φα[#] - Λα), σε συνδυασμό με την ανάλογη ερμηνευτική τεχνική και την απαραίτητη σκηνική παρουσία.²²⁷ Πρωταγωνιστικό ρόλο στο κομμάτι αυτό έχει η αρμονία, η οποία βασίζεται στη χρήση τετράφωνων μειζόνων συγχορδιών, με τη διαδοχή I - V⁷ (IV⁷)_{III} - V⁷ να κυριαρχεί. Στη συνέχεια, καθώς γίνεται αναφορά στην νίκη των Τιτάνων από το Δία, το τραγούδι φαίνεται να κινείται στον τονικό χώρο της τρίτης βαθμίδας, μέσω των συνεχόμενων διαδοχών III - (V⁷)_{III}, δημιουργώντας την εντύπωση τέλειων πτώσεων στη Ρε μείζονα. Όσον αφορά την ενορχήστρωση, βασικό ρόλο φαίνεται να κατέχει το πιάνο, το μπάσο και η ηλεκτρική κιθάρα, ενώ στην συνέχεια προστίθενται τα τύμπανα (drums) και τα χάλκινα πνευστά, δίνοντας ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στο τέλος του συγκεκριμένου μέρους, το οποίο ολοκληρώνεται πανηγυρικά με τέλεια πτώση στην τονική: (IV⁷)_{III} - V^{7#5} - I.

Εικόνα 22: Οι πέντε από τις εννέα Μούσες, έτσι όπως παρουσιάζονται σε ένα από τα αρχικά πλάνα της ταινίας.

Πηγή: «*Ηρακλής: Πέρα από το μύθο*» (1997) (βλ. Φιλμογραφία) / Επεξεργασία: Ανδριάνα Κόρακα

²²⁷ Να τονιστεί, ότι για να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη έμφαση σε αυτό το μουσικό είδος και την προέλευσή του, οι Μούσες τείνουν να μοιάζουν περισσότερο με Αφροαμερικανές, παρά με αρχαίες Ελληνίδες, τόσο στην ερμηνεία των τραγουδιών, όσο και στην εξωτερική τους εμφάνιση, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 22.

Το δεύτερο μέρος του τραγουδιού (II)²²⁸ είναι ιδιαίτερα σύντομο και σκοπός του είναι να εισάγει τον χαρακτήρα του κακού της υπόθεσης και θεού του Κάτω Κόσμου, Άδη. Το μέρος αυτό, αν και βασίζεται στο μελωδικό θέμα του προηγούμενου κομματιού, έχει ένα πιο καταθλιπτικό ύφος και είναι γραμμένο σε Λα ελάσσονα και ρυθμό 4/4.²²⁹ Η μελωδία του αφήνει περιθώρια αυτοσχεδιασμού και ερμηνεύεται από την Τζούλι Μασίνο στο ρόλο της Μούσας Θάλειας, ως εξωτερικού παρατηρητή των γεγονότων. Εντύπωση, όσον αφορά την ενορχήστρωση, προκαλούν τα χρωματικά Blues κατεβάσματα του πιάνου στο μπάσο, έπειτα από κάθε εμφάνιση της τονικής, τονίζοντας το νόημα των στίχων αναφορικά με τον Κάτω Κόσμο. Αποτελείται από δύο μουσικές φράσεις, οι οποίες καταλήγουν σε τέλεια πτώση (i^{7b5} - V⁷ - ⁶₃ - i και iv - V - i⁷), επικυρώνοντας την εγκυρότητα των γεγονότων που γίνονται γνωστά μέσω της αφήγησης.²³⁰

Το τρίτο και τελευταίο μέρος (III)²³¹ λαμβάνει χώρα αμέσως μετά την απαγωγή του μικρού Ηρακλή από τον Όλυμπο και ερμηνεύεται από την Σάντυ Πολίτη στο ρόλο της Μούσας Μελπομένης, με τη συνοδεία φωνητικών. Είναι γραμμένο σε Ντο μείζονα και ρυθμό 4/4 και βασίζεται κι αυτό στο μελωδικό μοτίβο της αρχής, χρησιμοποιώντας αρκετούς ξένους φθόγγους και τετράφωνες συγχορδίες. Αυτή τη φορά, ο τονικός χώρος της τρίτης βαθμίδας δίνει έμφαση στην επιτυχία του σχεδίου του Άδη, ενώ από θέμα ενορχήστρωσης, χαρακτηριστικά είναι τα αργά και μακρόσυρτα *glissandi* της κιθάρας, τα οποία τονίζουν την άδοξη εξέλιξη των πραγμάτων και χαρίζουν στο κομμάτι ένα ύφος Gospel με στοιχεία Country μουσικής.

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά τον πρωταγωνιστή της ταινίας και συγκεκριμένα την επιθυμία του να ανακαλύψει την αιτία, που τον εμποδίζει να προσαρμοστεί στα ανθρώπινα πρότυπα, η οποία θα τον οδηγήσει τελικά στην αναζήτηση της αληθινής του καταγωγής. Το τραγούδι «Θα τη βρω τη λύση» (Go the distance)^{232,233} είναι μία γρήγορη

---

²²⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=s0DGncsxxLY> (πρόσβαση 14/09/2017)

²²⁹ Πρωτότυπος τόνος: Σολ[#]

²³⁰ «(...) κι η αλήθεια είναι αυτή.» / «(...) and that's the gospel truth.»

²³¹ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=yWKDmQZWY7c> (πρόσβαση 14/09/2017)

²³² Ακρόαση τραγουδιού (συμπεριλαμβάνεται και το Reprise):

<https://www.youtube.com/watch?v=NjLF9zSBQc8> (πρόσβαση 14/09/2017)

²³³ Το μοναδικό σε στίχους Γιάννη Καραλή (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.7.ε., xxvii).

μπαλάντα σε Σι^b μείζονα²³⁴ και ρυθμό 4/4, η οποία ερμηνεύεται από τον Διονύση Σχοινά στο ρόλο του έφηβου Ηρακλή,²³⁵ με τους ήχους του πιάνου να συνοδεύουν, διακριτικά, το μονόλογό του. Αποτελείται από δύο απλοϊκές μελωδίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σταθερή αρμονία και πλήθος τέλειων πτώσεων (IV - V - I), εκφράζοντας την αυτοπεποίθηση και τη ακλόνητη θέληση του ήρωα, να βρει τις απαντήσεις που ψάχνει. Όσον αφορά το ρεφρέν, χαρακτηριστική είναι η ανοδική κίνηση της μελωδικής γραμμής, η οποία όμως αρμονικά χρησιμοποιεί κυρίως τις βασικές βαθμίδες σε αναστροφή και λιγότερο, κάποιες ελάσσονες δευτερεύουσες (ii, vi), φανερώνοντας έτσι κάποια συναισθήματα φόβου για το μακρύ και δύσκολο δρόμο της αναζήτησης. Έπειτα από μια μικρή διακοπή, όπου ο Ηρακλής μαθαίνει από τους γονείς του ότι είναι υιοθετημένος, επανεμφανίζεται η μελωδία του ρεφρέν, αυτή τη φορά στην Ντο μείζονα, όπου και κορυφώνεται το κομμάτι με επέκταση τέλειας πτώσης, καθώς ο ήρωας ξεκινάει το πολυπόθητο ταξίδι του με αρχικό προορισμό το ναό του Δία.²³⁶

Σε ύστερο χρόνο, τη σκυτάλη παίρνει ένας άλλος βασικός χαρακτήρας, ο οποίος θα βοηθήσει τον πρωταγωνιστή να αποκτήσει όλα τα απαραίτητα εφόδια που χρειάζονται, για να γίνει ένας αληθινός ήρωας. Το τραγούδι με τίτλο «Η μόνη μου ελπίδα» (One last hope)²³⁷ είναι ένα ιδιαίτερα ρυθμικό κομμάτι σε Ρε^b μείζονα²³⁸ και ρυθμό 4/4, μέσα από το οποίο παρουσιάζεται, με χιουμοριστικό τρόπο, όλη η σκληρή εκπαίδευση του Ηρακλή από τον σάτυρο Φιλοκτήτη (Λάκης Λαζόπουλος), ο οποίος είναι και ο ερμηνευτής του τραγουδιού.

Το κομμάτι αρχίζει με μία ελεύθερη εισαγωγή, στην οποία εντύπωση προκαλούν τα απότομα ορχηστρικά ξεσπάσματα στις παύσεις της μελωδικής γραμμής, καθώς ο Φιλ εκφράζει τις αμφιβολίες του, σχετικά με τις ικανότητες του πρωταγωνιστή. Στην

---

²³⁴ Πρωτότυπος τόνος: Λα+

²³⁵ Να σημειωθεί, ότι στην ελληνική μεταγλώττιση, όπως και στην πρωτότυπη εκδοχή της ταινίας, γίνεται ένας διαχωρισμός για τον έφηβο χαρακτήρα του πρωταγωνιστή, με τον Σαράντο Γεωργέλη να ακούγεται στους διαλόγους και τον Διονύση Σχοινά στα μουσικά μέρη της ταινίας (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.7.γ., xxvi).

²³⁶ Να σημειωθεί, ότι υπάρχει μία επανάληψη (Reprise) αποσπάσματος του τραγουδιού, ακριβώς μετά την αποκάλυψη της αλήθειας και την αποχώρηση του Ηρακλή από το ναό του Δία, με προορισμό τη σχολή ηρώων του διάσημου εκπαιδευτή Φιλοκτήτη.

²³⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=LYttTUJuOO4> (πρόσβαση 14/09/2017)

²³⁸ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

συνέχεια, ακολουθούν δύο πιο ρυθμικές μελωδίες (κουπλέ, ρεφρέν), περνώντας από την Re^b μείζονα στη Mi^b μείζονα και αντιστρόφως, ενώ αξίζει να αναφερθεί κι η ύπαρξη μιας σύντομης μελωδικής γέφυρας, η οποία ακολουθεί το ρεφρέν και οδηγεί στην μελωδία του δεύτερου κουπλέ. Στο μεγαλύτερο μέρος του τραγουδιού κυριαρχεί η διαδοχή $I - (dim^7)_{ii} - DD^7 - V^7 - I$, δημιουργώντας ένα χαρακτηριστικό επαναλαμβανόμενο μοτίβο, το οποίο σε συνδυασμό με τις φαινομενικές τονικές αποκλίσεις, εξαιτίας της χρήσης πολλών παρενθετικών, ενισχύει ακόμα περισσότερο το Jazz στοιχείο, παράλληλα με την ενορχήστρωση και την διάφωνη αρμονία.

Το κομμάτι κορυφώνεται με την επανάληψη της βασικής μελωδίας, η οποία συμπίπτει με την ολοκλήρωση της εκπαίδευση του ενήλικου πλέον πρωταγωνιστή.²³⁹ Προς το τέλος, η αρμονική ένταση αυξάνεται με πύκνωση υψής και επαναλαμβανόμενες διαδοχές $ii^7 - V^7$, οι οποίες θα οδηγήσουν στην κορύφωση του κομματιού με τέλεια πτώση στη Mi^b μείζονα.

Το επόμενο μουσικό διάλειμμα της ταινίας λαμβάνει χώρα αμέσως μετά την επίτευξη του πρώτου άθλου του Ηρακλή, ο οποίος, σκοτώνοντας την Λερναία Ύδρα, κατάφερε να γίνει ευρύτερα γνωστός για την ηρωική του ιδιότητα. Το τραγούδι «Μύθος και θρύλος» (Zero to Hero)²⁴⁰ είναι ένα ιδιαίτερα πληθωρικό, χορωδιακό κομμάτι σε Sol^b μείζονα²⁴¹ και ρυθμό 4/4, το οποίο ακολουθεί τα πρότυπα των υπερπαραγωγών του Broadway. Με πλήθος σκηνικών εναλλαγών, άκρως επαγγελματική προσέγγιση και χρήση διαφορετικής ενδυμασίας για κάθε μουσικοχορευτικό νούμερο, οι Μούσες (Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη) εξιστορούν τα κατορθώματα του πρωταγωνιστή και την εξέλιξή του σε έναν από τους διασημότερους ήρωες στην αρχαία Ελλάδα, παραλληλίζοντας την πορεία και την καθημερινότητά του με αυτή ενός αστέρα του Hollywood.

Το κομμάτι αποτελείται από μία μελωδική ακολουθία, η οποία επαναλαμβάνεται με την ίδια σειρά τρεις φορές, συνολικά, μέχρι και το τέλος του κομματιού. Χαρακτηρίζεται από

---

²³⁹ Παράλληλη πορεία με το τραγούδι «Χακούνα Ματάτα» από την ταινία «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» (1994), μέσω του οποίου εκφράζεται η στήριξη των ερμηνευτών στον πρωταγωνιστή φτάνοντας μέχρι και την ενηλικίωσή του, γεγονός που εξυπηρετεί παράλληλα και την εξέλιξη της πλοκής.

²⁴⁰ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=s56oonZ6KRc> (πρόσβαση 14/09/2017)

²⁴¹ Πρωτότυπος τόνος: Φα+

γρήγορο αρμονικό ρυθμό, όπου κυριαρχούν οι τέλειες πτώσεις με αρκετές αναστροφές, ενώ έντονη είναι και η χρήση διάφορων παρενθετικών δεσποζουσών, με κυριότερες την (V)_{IV} και έπειτα την (V)_{iv}, περνώντας για λίγο στον τονικό χώρο της έκτης, με φαινομενικές διαδοχές V - i, πριν την επανάληψη της κύριας μελωδίας, στη Λα^b μείζονα.

Στη συνέχεια, το μέτρο του κομματιού αλλάζει, από 4/4 σε κομμένο χρόνο, κάνοντας το ρυθμικό παλμό ακόμα πιο γρήγορο, όπου και παρεμβάλλεται μία εκτενής μελωδική γέφυρα, στην οποία κυριαρχεί κατά κύριο λόγο η τέταρτη βαθμίδα, με διαδοχές I - IV - I και έπειτα (V)_{IV} - IV - V⁷ - I. Το μέρος αυτό χαρακτηρίζεται από το ερμηνευτικό στυλ «ερώτηση - απάντηση», που συναντάται ευρέως στη Gospel μουσική και συνδυάζεται με σταδιακή επιτάχυνση, η οποία θα οδηγήσει στην τρίτη και τελευταία επανάληψη της κύριας μελωδίας και την κορύφωση του κομματιού, πολυφωνικά, στην παρενθετική δεσπόζουσα της τέταρτης (Λα^{b7}).

Καθοριστικό σημείο της πλοκής αποτελεί το αμέσως επόμενο τραγούδι της ταινίας, το οποίο ερμηνεύεται από την Μεγάρα (Ευρυδίκη),²⁴² με την συνοδεία του θεωρητικά αόρατου φωνητικού συνόλου των Μουσών, αμέσως μετά το τέλος του ρομαντικού ραντεβού της με τον Ηρακλή. Το τραγούδι «Δε θα το πω» (I won't say I'm in Love)²⁴³ είναι μία Pop - Rock μπαλάντα σε Ρε^b μείζονα²⁴⁴ και ρυθμό 4/4, εμφανώς επηρεασμένη από το μουσικό είδος της R 'n' B και συγκεκριμένα το στυλ φωνητικής εναρμόνισης «Doo - wop», που άνθισε τη δεκαετία του '50 στις αφροαμερικανικές κοινότητες των Η.Π.Α..²⁴⁵

Το κομμάτι ξεκινάει με μία αργή εισαγωγή σε ελεύθερο ρυθμό, στην οποία κυριαρχεί η IV βαθμίδα σε εναλλαγές με την τονική, εκφράζοντας την γενικότερη απογοήτευση της ερμηνεύτριας από τον έρωτα και τους ενδοιασμούς της για τα νέα συναισθήματα που της δημιουργούνται, χωρίς να το θέλει. Στην συνέχεια, τη σκυτάλη παίρνουν οι Μούσες (Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη), η μελωδία

---

²⁴² Στην ελληνική μεταγλώττιση γίνεται ένας διαχωρισμός, με την Ματθίλδη Μαγγίρα να ακούγεται στους διαλόγους και την Ευρυδίκη Θεοκλέους στην ερμηνεία του τραγουδιού (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.7.γ., xxvi).

²⁴³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=FBpBGZAAjW4> (πρόσβαση 15/09/2017)

²⁴⁴ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

²⁴⁵ Πηγή: <https://www.britannica.com/art/doo-wop-music> (πρόσβαση 15/09/2017)

των οποίων χαρακτηρίζεται από ένα βασικό μοτίβο ογδών και σταθερή αρμονική δομή (I - IV - V - I), καθώς αποκαλύπτουν όσα προσπαθεί να αρνηθεί η πρωταγωνίστρια, παίζοντας το ρόλο του υποσυνείδητού της. Έπειτα, ακολουθεί ένας διαδραστικός μουσικός διάλογος μεταξύ της κύριας ερμηνεύτριας και του φωνητικού συνόλου, με την άρνηση της πρωταγωνίστριας να εναρμονίζεται αρχικά με την επαναλαμβανόμενη διαδοχή V - vi - V - vi, εκφράζοντας την έντονη εσωτερική διαμάχη στην οποία βρίσκεται, η οποία ακολουθείται από τέλεια πτώση στην τονική, σφραγίζοντας, με αυτόν τον τρόπο, την ακλόνητη στάση της.

Καθ' όλη τη διάρκεια αυτού του μέρους, εντύπωση προκαλούν τα ιδιαίτερα φωνητικά με τα οποία πλαισιώνουν οι Μούσες τα λόγια τη Μεγάρας, τα οποία αποτελούνται από μακρόσυρτες συλλαβές χωρίς νόημα («shooby-doo», «sha-la-la») και ακολουθούν την αρμονική πορεία, προσπαθώντας να μιμηθούν κάπως των γεμάτο ήχο των εγχόρδων της ορχήστρας. Το κομμάτι φτάνει στο τέλος του, έπειτα από την ολοκλήρωση ενός ακόμη μελωδικού κύκλου, με την επανάληψη της κύριας μελωδίας και τέλεια πτώση στην τονική,²⁴⁶ δίνοντας έμφαση στο νόημα των στίχων, σύμφωνα με τους οποίους η πρωταγωνίστρια (αρνείται να παραδεχθεί ότι) είναι ερωτευμένη.²⁴⁷

Το επερχόμενο ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά για πρώτη φορά από ένα ξεχωριστό τραγούδι, του οποίου ο τίτλος είναι «Το αστέρι ζει» (A Star is born).²⁴⁸ Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ρυθμικό και χαρούμενο κομμάτι σε Ρε^b μείζονα²⁴⁹ και ρυθμό 4/4, το οποίο ερμηνεύεται από τις Μούσες (Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη), αντλώντας στοιχεία από τους χαρμόσυνους ύμνους της εκκλησιαστικής Gospel μουσικής, σε συνδυασμό με μία ενθουσιώδη ενορχήστρωση. Αποτελείται από σταθερή αρμονία και μία κύρια μελωδία, στην οποία επαναλαμβάνεται τακτικά ο τίτλος του τραγουδιού από το χορό, ως απάντηση στα διάφορα σολιστικά μέρη (ερώτηση - απάντηση). Στην συνέχεια, επανεμφανίζεται η ίδια

---

²⁴⁶ Να τονιστεί, ότι στο μεγαλύτερο μέρος του τραγουδιού, οι τέλειες πτώσεις γίνονται πάνω στη φράση «you're in Love», με την οποία και ολοκληρώνεται η βασική μελωδία

²⁴⁷ «Είναι γλυκός, της καρδιάς ο θεός» / «At least out loud, I won't say I'm in Love»

²⁴⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=fNEMHV0XO2I> (πρόσβαση 15/09/2017)

²⁴⁹ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

μελωδία στη Mi^b μείζονα, όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι, πανηγυρικά, με επαναλαμβανόμενες διαδοχές $ii - I^6 - IV - V$ και τέλεια πτώση στην τονική.

2.1.8 Μουλάν / Mulan (1998)

Η «Μουλάν» (1998) είναι η όγδοη ταινία της περιόδου που μελετάμε και βασίζεται στην ιστορία της θρυλικής πολεμίστριας *Huā Mùlán*,²⁵⁰ η οποία θεωρείται ότι έπαιξε καθοριστικό ρόλο στα ιστορικά γεγονότα της Κίνας μεταξύ του 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα μ. Χ., αν και δεν υπάρχει κάποιο αποδεικτικό στοιχείο που να επιβεβαιώνει την ύπαρξη της. Η ζωή και τα κατορθώματά της περιγράφονται εκτενώς στο επικό ποίημα «*Ballad of Mulan*», το οποίο, αν και υπήρχε στην προφορική παράδοση από τα χρόνια της Βόρειας δυναστείας των Wei (386 - 534 μ.Χ.), καταγράφηκε για πρώτη φορά στη συλλογή «*Musical Records of Old and New*» (6^{ος} αι. μ.Χ.) και μεταγενέστερα στο ανθολόγιο τραγουδιών και ποιημάτων του Guo Maoqian, «*Music Bureau Collection*» (11^{ος} - 12^{ος} αι.), μέσω του οποίου έγινε ευρύτερα γνωστό.²⁵¹

Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι Tony Bancroft και Barry Cook, ενώ για τη μουσική επένδυση συνεργάστηκαν οι Jerry Goldsmith²⁵² και Matthew Wilder, με τον David Zippel να υπογράφει για μία ακόμα φορά τους στίχους. Η ταινία απέσπασε αρκετές υποψηφιότητες, τόσο για την γενικότερη μουσική της επένδυση, όσο και για δύο από τα τραγούδια της μεμονωμένα («*Reflection*» και «*True to your heart*»), χωρίς ωστόσο να πάρει κάποια διάκριση. Αντ' αυτής, τα ανάλογα βραβεία κέρδισαν οι ταινίες «*Shakespeare in Love*», «*Truman Show*» και «*Quest for Camelot: The Magic Sword*» (βλ. Παράρτημα II: Υποσημειώσεις, xxix). Παράλληλα με αυτά, αν και η ταινία δεν υπήρξε υποψήφια σε αυτή την κατηγορία, αξίζει να αναφερθεί, ότι το όσκαρ καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κέρδισε το κομμάτι «*When you believe*» από την ταινία κινουμένων σχεδίων «*The Prince of Egypt*», σε στίχους και μουσική του Stephen Schwartz, ο οποίος είχε αρχικά αναλάβει την συγγραφή των τραγουδιών της «*Μουλάν*»,

---

²⁵⁰ *Huā Mùlán*: Μεταφράζεται ως το «Λουλούδι Μανόλια», το οποία θεωρείται ένα από τα αρχαιότερα σύμβολα του κινέζικου κράτους, κάνοντας την εμφάνιση του και σε πολλά πλάνα της ομώνυμης ταινίας που αναλύουμε.

²⁵¹ Πηγή: <http://www.ancient-origins.net/history-famous-people/ballad-hua-mulan-legendary-warrior-woman-who-brought-hope-china-005084> (πρόσβαση 11/04/2017)

²⁵² Ο Jerry Goldsmith συνέθεσε τα ορχηστρικά κομμάτια που επενδύουν μουσικά την ταινία: «*Suite from Mulan*», «*Attack at the wall*», «*Mulan's decision*», «*Blossoms*», «*The Huns attack*» και «*The burned-out village*».

αποχωρώντας, στην συνέχεια, για να συνεργαστεί με την DreamWorks (de Giere 2008, 250 - 252· Πετρίδης και Ζούργης 2006, 119, 217, 219, 221).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 5 Ιουνίου 1998, με την ελληνική πρεμιέρα να ακολουθεί με καθυστέρηση μερικών μηνών, στις 20 Νοεμβρίου του ίδιου έτους, με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από τη Sierra Post / Sierra Recordings Α.Ε., με υπεύθυνο σκηνοθεσίας τον Ηλία Πλακίδη και μουσικής επιμέλειας τους Ηλία Αχλαδιώτη και Χριστίνα Αργύρη. Η προσαρμογή των διαλόγων στα ελληνικά έγινε από τη Μαρία Πλακίδη, σε αντίθεση με τους στίχους, τους οποίους επιμελήθηκε ο Σωτήρης Κακίσης (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους συντελεστές βλ. Παράρτημα ΙΙ: xxviii - xxxii).

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται στην Κίνα, κατά τη διάρκεια της δυναστείας των Χαν, όπου η Μουλάν, κόρη του ηλικιωμένου βετεράνου πολεμιστή Φα Ζου, πασχίζει να φανεί αντάξια των προσδοκιών της οικογένειάς της, μη μπορώντας να ανταποκριθεί στα όσα επιβάλλει η κοινωνία για ένα κορίτσι της ηλικίας της. Όταν με αυτοκρατορικό διάταγμα κηρυχθεί γενική επιστράτευση, μετά την εισβολή των Ούννων στην Κίνα, η πρωταγωνίστρια αποφασίζει να υποδυθεί τον άντρα, παίρνοντας την θέση του άρρωστου πατέρα της στο πόλεμο. Με την υποστήριξη παλιών και νέων φίλων, θα καταφέρει να περάσει την απαραίτητη εκπαίδευση των νεοσύλλεκτων. Υπό την καθοδήγηση και επίβλεψη του λοχαγού Σανγκ, θα υπερασπιστεί επάξια την πατρίδα της, επιστρέφοντας στην οικογένειά της με αυτοκρατορικές τιμές και τον εκλεκτό της καρδιάς της.

Λίγα χρόνια μετά την επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στην παιδική σκηνή του Broadway από την Music Theatre International, κυκλοφόρησε και μία δεύτερη ταινία με τίτλο «Μουλάν 2» (2004), ενώ πρόσφατα ανακοινώθηκε η κυκλοφορία της πρώτης και σε ταινία ζωντανής δράσης, μέσα στο 2019.

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 5 διαφορετικά τραγούδια σε στίχους του David Zippel και μουσική του Matthew Wilder, όπως προαναφέρθηκε, τα οποία δεν ακολουθούν ακριβώς τη δομή των προηγούμενων ταινιών. Τα τραγούδια αυτά είναι όλα γραμμένα σε μείζονες τονικότητες και ρυθμό 4/4, αντλώντας στοιχεία από το μουσικό ρεύμα της Pop, σε συνδυασμό με την κινέζικη μουσική παράδοση.

Η ταινία ξεκινάει με το τραγούδι «Καμάρι όλων μας, Εσύ» (Honor to us all),²⁵³ το οποίο έχει σαν στόχο να εισάγει το θεατή στην υπόθεση του έργου, παρουσιάζοντας το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και τη θέση της πρωταγωνίστριας μέσα σε αυτό. Πρόκειται για ένα γρήγορο, χορωδιακό κομμάτι σε Ρε^b μείζονα²⁵⁴ και ρυθμό 4/4, το οποίο είναι εμφανώς επηρεασμένο από την ασιατική μουσική παράδοση, ενσωματώνοντας χαρακτηριστικά στοιχεία της κινέζικης κουλτούρας, όπως η πεντατονική κλίμακα (Ρε^b - Μι^b - Φα - Λα^b - Σι^b) (βλ. Εικόνα 23) και το κινέζικο φλάουτο (*dizi*). Λαμβάνει χώρα κατά την προετοιμασία της Μουλάν για την παρουσίαση της στην προξενήτρα και ερμηνεύεται, κατά κύριο λόγο, από τις γυναίκες του κοινωνικού της περίγυρου, συμπεριλαμβανομένων της μαμάς Φα - Λι (Λίνα Τριανταφύλλου) και της γιαγιάς Φα (Χριστίνα Κουτσοδάκη).

Εικόνα 23: Απόσπασμα από την τελευταία φράση της κύριας μελωδίας του τραγουδιού «Καμάρι όλων μας, Εσύ» στη Ντο+, όπου παρουσιάζεται αυτούσια η μείζων πεντατονική κλίμακα, δίνοντας έμφαση στον τίτλο του τραγουδιού.

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/299871018/Mulan-Honor-to-Us-All> (πρόσβαση 15/09/2017)

Το κομμάτι χαρακτηρίζεται από σταθερή αρμονία και πλήθος τέλειων πτώσεων, συμβολίζοντας τα γερά θεμέλια των παραδόσεων και την αφοσίωση της κοινωνίας σε αυτές. Αποτελείται από μία κύρια μελωδία, η οποία επαναλαμβάνεται συνολικά έξι

²⁵³ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=OndsQGCj2eY> (πρόσβαση 15/09/2017)

²⁵⁴ Πρωτότυπος τόνος: Ντο+

φορές μέχρι το τέλος του τραγουδιού, σε εναλλαγές με μία δευτερεύουσα, αυξάνοντας σταδιακά τον αριθμό των φωνών. Για να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην τήρηση των κοινωνικών συμβάσεων, η τέταρτη επανάληψη της μελωδίας ερμηνεύεται σε στυλ τρίφωνου «κανόνα», με την κάθε φωνή να εισέρχεται με διαφορά φάσης, μιμούμενη τη βασική μελωδική γραμμή, συνθέτοντας, έτσι, μία ηχητική πανδαισία. Στην συνέχεια, έπειτα από μία γέφυρα, το κομμάτι περνάει στη Ρε μείζονα, με την κύρια μελωδία να ερμηνεύεται αποκλειστικά από την Μουλάν (Δέσποινα Βανδή).²⁵⁵ Χαρακτηριστικό αυτού του μέρους είναι η απροσδόκητη κατάληξη στην έκτη βαθμίδα αντί της τονικής, γεγονός που υπερτονίζει την ανασφάλεια της πρωταγωνίστριας, η οποία, για χάρη της οικογένειάς της, προσπαθεί μάταια να ταιριάξει στο μοντέλο της ιδανικής γυναίκας που προστάζει η κοινωνία.

Πλησιάζοντας προς το τέλος, το κομμάτι ανεβαίνει ξανά τονικότητα μέσω ενός μικρού μεταβατικού μέρους και κορυφώνεται με την επανάληψη της κύριας μελωδίας χορωδιακά, από όλες τις υποψήφιες νύφες, καταλήγοντας με επέκταση τέλειας πτώσης στη Μι^b μείζονα.

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά την πρωταγωνίστρια της ταινίας και συγκεκριμένα την ανάγκη της να είναι ο αληθινός της εαυτός, δίχως το φόβο ότι έτσι θα απογοητεύσει και θα ατιμάσει την οικογένειά της. Το τραγούδι «Ποια είμαι;» (Reflection)^{256,257} είναι μία αργή, Ρορ μπαλάντα σε Σολ μείζονα²⁵⁸ και ρυθμό 4/4, η οποία ερμηνεύεται από την Δέσποινα Βανδή στο ρόλο της Μουλάν και λαμβάνει χώρα αμέσως μετά την αποτυχία της πρωταγωνίστριας να εντυπωσιάσει την προξενήτρα.

Το κομμάτι ακολουθεί την βασική δομή ενός σύγχρονου Ρορ τραγουδιού και αποτελείται από δύο κύριες μελωδίες (κουπλέ, ρεφρέν). Η αρχική μελωδία κινείται ιδιαίτερα χαμηλά στο πεντάγραμμο, με συνδέσεις που δίνουν έμφαση σε δευτερεύουσες, ελάσσονες

---

²⁵⁵ Στην μεταγλώττιση, ακολουθώντας την πρωτότυπη εκδοχή, γίνεται ένας διαχωρισμός, με την Σοφία Καψαμπέλη να ακούγεται στους διαλόγους και την Δέσποινα Βανδή στην ερμηνεία των τραγουδιών (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.8.γ., xxx).

²⁵⁶ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=7PkAAfTA1Yo> (πρόσβαση 16/09/2017)

²⁵⁷ Αξίζει να αναφερθεί, πως για διαφημιστικούς λόγους, η πρωτότυπη εκδοχή του τραγουδιού κυκλοφόρησε και σαν μεμονωμένο κομμάτι (*single*), με ελαφρώς παραλλαγμένους στίχους, από την τότε πρωτοεμφανιζόμενη Christina Aguilera, αποτελώντας το εισιτήριο για το πρώτο της ολοκληρωμένο άλμπουμ, το οποίο ακολούθησε ένα χρόνο αργότερα (Dominguez 2003, 38, 44).

²⁵⁸ Πρωτότυπος τόνος: Σολ^b+ / Λα+

βαθμίδες (vi⁷, ii⁷), χαρίζοντας στο κομμάτι ένα μελαγχολικό άκουσμα. Ενδιάμεσα από τις δύο φράσεις του κουπλέ, η τονικότητα αλλάζει, μεταφέροντας το μελωδικό μοτίβο ενάμιση τόνο πάνω, το οποίο ολοκληρώνεται με πτώση στην νέα τονική, αντικαθιστώντας την δεσπόζουσα με τη δεύτερη βαθμίδα. Όσον αφορά το ρεφρέν, χαρακτηριστική είναι η απότομη ανοδική κίνηση της μελωδικής γραμμής με διάστημα ενάτης στην ατάκα, δίνοντας έμφαση στην εσωτερική διαμάχη της κεντρικής ηρωίδας, η οποία, προσπαθώντας να ταιριάξει στα κοινωνικά καλούπια, φαίνεται να μην αναγνωρίζει πλέον τον εαυτό της. Έντονη είναι, επίσης, η χρήση της υποδεσπόζουσας σε συνδυασμό με την ομώνυμη ελάσσονα (E^bm), μέσω της οποίας τονίζεται ακόμα περισσότερο η αβεβαιότητα που πηγάζει από τους στίχους. Πλησιάζοντας προς το τέλος, γίνεται μία απότομη αύξηση της δυναμικής στην τελευταία φράση του ρεφρέν, η οποία στην συνέχεια επαναλαμβάνεται χαμηλόφωνα, καταλήγοντας με πλάγια πτώση (IV⁹ - iv - I) στην Σι^b μείζονα, όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι.

Σε ύστερο χρόνο, και αφού η Μουλάν έχει παρουσιαστεί στο στρατόπεδο συγκέντρωσης με το όνομα Πινγκ, τη σκυτάλη παίρνει ένας άλλος βασικός χαρακτήρας, ο οποίος θα βοηθήσει την πρωταγωνίστρια και το υπόλοιπο τάγμα, να αποκτήσουν όλα τα απαραίτητα εφόδια για τη μάχη. Το τραγούδι «Λεβεντιά!» (I'll make a Man out of you)^{259,260} είναι ένα δυναμικό κομμάτι σε Λα^b μείζονα²⁶¹ και ρυθμό 4/4, το οποίο ερμηνεύεται από το λοχαγό Λι Σανγκ (Άλεξ Παναγή)²⁶² κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης των νεοσύλλεκτων, προάγοντας παράλληλα και την εξέλιξη της πλοκής.²⁶³

Το κομμάτι αντλεί στοιχεία από τα πολεμικά εμβατήρια του στρατού, ξεκινώντας με το χαρακτηριστικό ρυθμό των τυμπάνων. Αποτελείται από δύο κύριες μελωδίες, οι οποίες εναλλάσσονται ισομερώς και μία ενδιάμεση γέφυρα, την οποία ερμηνεύουν με δισταγμό

---

²⁵⁹ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=XLR11HzdeiM> (πρόσβαση 16/09/2017)

²⁶⁰ Μια επανάληψη αποσπάσματος του τραγουδιού ακούγεται πλησιάζοντας προς το τέλος της ταινίας, όπου η Μουλάν μαζί με τους Γιάο, Λινγκ και Τσιεν - Πο, έχουν μεταμφιεστεί σε παλλακίδες, με σκοπό να ξεγελάσουν τους φρουρούς των Ούννων και να σώσουν τον αυτοκράτορα.

²⁶¹ Πρωτότυπος τόνος: Σολ+

²⁶² Στην μεταγλώττιση, ακολουθώντας την πρωτότυπη εκδοχή, γίνεται ένας διαχωρισμός, με τον Γιώργο Λιάντο να ακούγεται στους διαλόγους και τον Άλεξ Παναγή στην ερμηνεία των τραγουδιών (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.8.γ., xxx).

²⁶³ Το συγκεκριμένο κομμάτι θυμίζει την λειτουργία των τραγουδιών «Η μόνη μου ελπίδα» και «Χακούνα Ματάτα» από τις ταινίες «*Ηρακλής: Πέρα από το μύθο*» (1997) και «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» (1994), που αναλύσαμε προηγουμένως.

οι εκπαιδευόμενοι Γιάο (Κώστας Μπακάλης), Λινγκ (Ποίμης Πέτρου), Τσιεν - Πο (Κώστας Βρετός) και Πινγκ / Μουλάν (Δέσποινα Βανδή), κατά την προσπάθεια τους να ανταποκριθούν στις υψηλές απαιτήσεις των δοκιμασιών. Όσον αφορά το κουπλέ, υπάρχουν δύο μελωδικά μοτίβα στα οποία κυριαρχεί η σύνδεση $vi - V^6 - I$. Τα μοτίβα αυτά καταλύγουν πρώτα με ατελή πτώση στη δεσπόζουσα και στη συνέχεια, απροσδόκητα, στην έκτη βαθμίδα, δίνοντας έμφαση στο νόημα των στίχων, οι οποίοι στη πρωτότυπη εκδοχή τους αποτελούν και τον τίτλο του τραγουδιού.²⁶⁴

Μετά τη μεσολάβηση της γέφυρας, όπου οι εκπαιδευόμενοι φαίνεται να αποτυγχάνουν παταγωδώς, κάνει την εμφάνισή του το ρεφρέν, το οποίο χαρακτηρίζεται από την διαδοχή $IV - V - (V^6)_{vi} - vi$, με ενδιάμεσες εισόδους της χορωδίας, η οποία συμπληρώνει τα κενά της μελωδικής γραμμής με τη φράση «Λεβεντιά!».²⁶⁵ Στην συνέχεια, το κομμάτι ανεβαίνει τονικότητα, στην οποία ερμηνεύεται το δεύτερο κουπλέ και το αμέσως επόμενο ρεφρέν, χωρίς ενδιάμεσες παρεμβολές άλλων μερών. Αξίζει όμως να αναφερθεί η τελευταία επανάληψη της κύριας μελωδίας, η οποία ερμηνεύεται από όλο το στρατεύμα, χορωδιακά και χωρίς την συνοδεία της ορχήστρας (*a cappella*), προβάλλοντας, με αυτό τον τρόπο, την εξέλιξη των πολεμικών τους δεξιοτήτων και μέσα στο τραγούδι, το οποίο φτάνει στο τέλος του με απροσδόκητη πτώση στη Λα μείζονα.

Το επόμενο και τελευταίο μουσικό διάλειμμα της ταινίας λαμβάνει χώρα σχεδόν αμέσως μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, καθώς το νεοσύστατο στρατεύμα καλείται εκτάκτως να ενισχύσει το πεδίο της μάχης. Το τραγούδι «Αυτή που σ' αγαπά...» (*A girl worth fighting for*)²⁶⁶ είναι ένα χορωδιακό κομμάτι σε Φα μείζονα και ρυθμό στρατιωτικού march (κομμένος χρόνος), το οποίο συνδυάζει την αυστηρότητα του πολεμικού εμβατηρίου με στοιχεία της κινέζικης μουσικής παράδοσης (φλάουτο *dizi*). Το κομμάτι έχει, κατά βάσει, εμπυχωτικό χαρακτήρα και αποτελείται από μία απλή μελωδική ακολουθία, η οποία επαναλαμβάνεται στο μεγαλύτερο μέρος της από όλους τους στρατιώτες, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους για την γραμμή του πολέμου, έχοντας σαν θέμα την γυναίκα των ονείρων τους. Πρωταγωνιστικό ρόλο στην ερμηνεία

---

²⁶⁴ «Θα σε κάνω, μικρέ, άντρα εγώ.» / «Mister, I'll make a man out of you.»

²⁶⁵ «Be a man!»

²⁶⁶ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=rGQqknedYcs> (πρόσβαση 16/09/2017)

του τραγουδιού παίζουν οι Λινγκ (Ποίμης Πέτρου), Γιάο (Κώστας Μπακάλης) και Τσιεν - Πο (Κώστας Βρετός), τραγουδώντας τα διάφορα σολιστικά μέρη, με τη μικρή συμμετοχή του αυτοκρατορικού σύμβουλου Τσι - Φου (Γιάννη Παπαϊωάννου) και της Δέσποινας Βανδή στο ρόλο του Πινγκ / Μουλάν.

Το κομμάτι, στο σύνολό του, χαρακτηρίζεται από αραιά αρμονική υφή, στην οποία χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο οι βασικές βαθμίδες, με την υποδεσπόζουσα να κυριαρχεί τις περισσότερες φορές, σε συνδυασμό με την ομώνυμη ελάσσονα (B^bm), στην οποία και καταλήγει άδοξα το κομμάτι, με την άφιξη των στρατιωτών στον - ρημαγμένο από τους Ούννους - προορισμό τους.

Το ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά με το κομμάτι «True to your heart»,²⁶⁷ ερμηνευμένο από το Pop συγκρότημα 90^ο σε συνεργασία με τον Stevie Wonder. Η ιδιαίτερα ρυθμική εισαγωγή του τραγουδιού ανοίγει το εναλλακτικό πάρτι των προγόνων της οικογένειας Φα, μετά την επιστροφή της Μουλάν από τον πόλεμο, συνεχίζοντας να ακούγεται και κατά τη διάρκεια των τίτλων τέλους στην πρωτότυπη εκδοχή του, αφού το συγκεκριμένο κομμάτι δεν μεταφράστηκε ποτέ στα ελληνικά.

---

²⁶⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=wyt6Emkv3iY> (πρόσβαση 16/09/2017)

2.1.9 Ταρζάν / Tarzan (1999)

Ο «Ταρζάν» (1999) είναι η ένατη και τελευταία ταινία της περιόδου που μελετάμε και αποτελεί την πρώτη ταινία κινούμενων σχεδίων που εστιάζεται στη ζωή του θρυλικού ήρωα, βασισμένη στη νουβέλα του Άγγλου συγγραφέα Edgar Rice Burroughs, «*Tarzan of the Apes*» (1912 / 1914). Την σκηνοθεσία της ταινίας ανέλαβαν οι Chris Buck και Kevin Lima, ενώ για τη μουσική επένδυση συνεργάστηκαν οι Mark Mancina²⁶⁸ και Phil Collins, οι οποίοι παράλληλα με άλλες υποψηφιότητες, κέρδισαν όσκαρ και χρυσή σφαίρα στην κατηγορία καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού, με το τραγούδι «You'll be in my heart» (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.9.β., xxxiv).

Η κυκλοφορία της ταινίας στις Η.Π.Α. τοποθετείται στις 18 Ιουνίου 1999, με την ελληνική πρεμιέρα να ακολουθεί με καθυστέρηση μερικών μηνών, στις 26 Νοεμβρίου του ίδιου έτους, με υπεύθυνη εταιρία διανομής την Προοπτική Α.Ε.. Η ελληνική μεταγλώττιση έγινε από τη Sierra Post / Sierra Recordings Α.Ε., με υπεύθυνο σκηνοθεσίας τον Ηλία Πλακίδη και μουσικής επιμέλειας τον Ηλία Αχλαδιώτη. Η προσαρμογή των διαλόγων στα ελληνικά έγινε από τη Μαρία Πλακίδη, σε αντίθεση με τους στίχους, τους οποίους επιμελήθηκε ο Ντίνος Πυτιχούτης (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παράρτημα II: xxxiii - xxxvi).

Όσον αφορά την πλοκή, η ιστορία διαδραματίζεται στην αφρικανική ζούγκλα όπου η Κάλα, μια θηλυκή γορίλας, βρίσκει και υιοθετεί ένα εγκαταλελειμμένο μωρό, παρά τις αντιδράσεις του άντρα της και αρχηγού της αγέλης, Κέρτσακ. Ο Ταρζάν μεγαλώνοντας, θα αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες εξαιτίας του διαφορετικού σωματότυπου που έχει, αλλά με την βοήθεια καλών του φίλων, θα βρει έξυπνους τρόπους να αντισταθμίσει τις διαφορές και να ενταχθεί στην αγέλη, υιοθετώντας πλήρως τις συνήθειες και τον δικό τους τρόπο ζωής.

Μετά από χρόνια ωστόσο, η ξαφνική εμφάνιση των ανθρώπων και ιδιαίτερα της όμορφης Τζέιν στη ζούγκλα θα περιπλέξει τα πράγματα και θα κινήσει την περιέργεια

---

²⁶⁸ Ο Mark Mancina συνέθεσε τα ορχηστρικά κομμάτια που επενδύουν μουσικά την ταινία: «A wondrous place», «Moves like an ape, looks like a man», «The gorillas» και «One family».

του ενηλίκου πλέον νέου, ο οποίος συναντώντας για πρώτη φορά όμοιούς του, θα πρέπει να διαλέξει σε ποιον από τους δύο κόσμους ανήκει πραγματικά. Έχοντας αναπτύξει αισθήματα για την Τζέιν, ο Ταρζάν αποφασίζει να εγκαταλείψει την πρωτόγονη ζωή και να την ακολουθήσει για πάντα στην Αγγλία. Τα σχέδια του όμως θα ματαιωθούν, όταν ο αδιάστακτος κυνηγός Κλείτον και η συμμορία του θα προσπαθήσουν να αιχμαλωτίσουν την οικογένεια του.

Έπειτα από την μεγάλη επιτυχία της πρώτης ταινίας, η οποία μεταφέρθηκε και στη θεατρική σκηνή του Broadway το 2006, κυκλοφόρησαν άλλες δύο ταινίες: «*Tarzan & Jane*» (2002)²⁶⁹ και «*Ταρζάν 2: Η Αρχή του Θρύλου*» (2005).

Μουσική δομή

Στην ταινία ακούγονται συνολικά 5 διαφορετικά τραγούδια σε μουσική και στίχους του Phil Collins, όπως προαναφέρθηκε, τα οποία δεν ακολουθούν ακριβώς την δομή των προηγούμενων ταινιών. Σε μία προσπάθεια να αναπαράγουν το μαγευτικό αποτέλεσμα της ταινίας «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» (1994), τα τραγούδια αυτά αποτελούν ένα κράμα Pop - Rock κουλτούρας με αφρικανικές επιρροές, έχοντας αρκετά κοινά στοιχεία με την μουσική των «*Σκαθαριών*» (*The Beatles*) και τα τραγούδια του διάσημου συνθέτη και ερμηνευτή Elton John (Booker 2010, 65). Τα περισσότερα από αυτά χαρακτηρίζονται από εσωτερικές εναλλαγές τονικότητας, έντονο ρυθμικό παλμό και πλούσια ενορχήστρωση, πλαισιώνοντας με έναν εναλλακτικό τρόπο την περιπετειώδη ζωή του πρωταγωνιστή στην ζούγκλα, χωρίς να σχετίζονται άμεσα με την εξέλιξη της πλοκής. Έτσι, αποκλίνοντας από την πεπατημένη των παραδοσιακών μιούζικαλ της Disney, όλα τα κομμάτια²⁷⁰ ερμηνεύονται στην πρωτότυπη εκδοχή τους από τον ίδιο τον δημιουργό,

---

²⁶⁹ Να τονιστεί, ότι η συγκεκριμένη ταινία δεν έχει κυκλοφορήσει προς το παρόν στην Ελλάδα.

²⁷⁰ Εξαίρεση αποτελεί η αρχή του τραγουδιού «Μην κλαις μικρό μου» (You'll be in my heart), που θα αναλύσουμε στην συνέχεια.

σε αντίθεση με την ελληνική μεταγλώττιση, όπου τον αντίστοιχο ρόλο του σολίστα, ως εξωτερικού παρατηρητή των γεγονότων, αναλαμβάνει ο Άλεξ Παναγή.²⁷¹

Η ταινία ξεκινάει με έντονο ρυθμικό μοτίβο αφρικανικών κρουστών και το τραγούδι «Μαζί, δυο Κόσμοι ζουν» (Two Worlds),²⁷² το οποίο έχει σαν στόχο να εισάγει τον θεατή στην υπόθεση του έργου, κάνοντας μία αναδρομή στο πώς ο Ταρζάν κατέληξε τελικά στα χέρια της θετής του οικογένειας. Πρόκειται για ένα γρήγορο κομμάτι σε ρυθμό 4/4, αποτελούμενο από δύο κύριες μελωδίες, οι οποίες εναλλάσσονται κυκλικά, αντιπαραβάλλοντας τους παράλληλους βίους της ανθρώπινης οικογένειας του πρωταγωνιστή και της οικογένειας των γοριλών, που τελικά θα τον υιοθετήσει.

Το κομμάτι ξεκινάει στην Φα μείζονα με την μελωδία των ανθρώπων, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονο ρυθμό και σταθερή αρμονία, χρησιμοποιώντας, κατά κύριο λόγο, τις βασικές βαθμίδες με λίγες αναστροφές. Στην συνέχεια, μέσω ατελούς πτώσης στην δεσπόζουσα, γίνεται η μετάβαση, διατονικά, στην ομώνυμη ελάσσονα, και την ήρεμη μελωδία των γοριλών. Το συγκεκριμένο μέρος, δίνοντας έμφαση στην απλή και πρωτόγονη ζωή τους, παραμένει σταθερό αρμονικά στην νέα τονική, προσθέτοντας ανά διαστήματα και την έβδομή της (Fm⁷).

Έπειτα από την ολοκλήρωση δύο κύκλων της παραπάνω ακολουθίας, μεσολαβεί μία γέφυρα στην Mi^b μείζονα, όπου και κυριαρχούν οι τέλειες πτώσεις. Οι ξεκάθαρες διαδοχές IV - V - I τονίζουν την αισιοδοξία που πηγάζει από τους στίχους, καθώς βλέπουμε τους πραγματικούς γονείς του Ταρζάν να κάνουν μια καινούρια αρχή, χτίζοντας το νέο τους σπίτι στο παρθένο αυτό μέρος. Μετά τη γέφυρα, εμφανίζεται σε αναστροφή το κυκλικό μοτίβο των δύο βασικών μελωδιών, παρουσιάζοντας πρώτα τη θλίψη της Κάλα για το χαμό του μικρού της στην ελάσσονα τονικότητα. Στην συνέχεια, ακολουθεί η αρχική ελπιδοφόρα μελωδία, καθώς η θηλυκή γορίλας ακούει από μακριά

---

²⁷¹ Αξίζει να αναφερθεί, ότι Λάμπης Λιβιεράτος, ο οποίος χαρίζει την φωνή του στον χαρακτήρα του ενήλικου Ταρζάν, δεν τραγουδάει καθόλου στην ταινία, παρά το γεγονός, ότι εκείνη την εποχή ήταν γνωστός στο νεανικό κοινό περισσότερο με την ιδιότητα του τραγουδιστή, παρά αυτή του ηθοποιού.

²⁷² Ακρόαση τραγουδιού (συμπεριλαμβάνεται και το Reprise):

<https://www.youtube.com/watch?v=WCqRbrJWFJk> (πρόσβαση 16/09/2017)

το κλάμα του Ταρζάν, με το οποίο και ολοκληρώνεται το τραγούδι με απροσδόκητη πτώση στην δεσπόζουσα της ii.²⁷³

Παρ' όλο που στην συγκεκριμένη ταινία οι σκηνοθέτες είχαν αποφασίσει ότι δεν αρμόζει στους χαρακτήρες να τραγουδάνε,²⁷⁴ η επόμενη μουσική σκηνή εμπεριέχει την σύντομη συμμετοχή της Κάλα, αντικατοπτρίζοντας μία εξαιρετικά καθοριστική στιγμή στην ζωή κάθε παιδιού, μέσω της οποίας χτίζεται η σχέση εμπιστοσύνης και αγάπης με την μητέρα του. Το τραγούδι «Μην κλαις μικρό μου» (You'll be in my heart)²⁷⁵ είναι μία ήρεμη μπαλάντα σε ρυθμό 4/4, η οποία αποτελείται από δύο μελωδίες, που επαναλαμβάνονται κατά τη μορφή AABB. Αρχίζει σαν ήρεμο νανούρισμα στη Σολ^b μείζονα, το οποίο ερμηνεύεται πρώτα από την Κάλα (Κατερίνα Κυριακού),²⁷⁶ χωρίς τη συνοδεία ορχήστρας (*a cappella*), καθώς η θηλυκή γορίλας προσπαθεί να κατευνάσει το κλάμα του μικρού Ταρζάν. Η ίδια μελωδία επαναλαμβάνεται, στην συνέχεια, ένα ημιτόνιο ψηλότερα (Σολ+) από τον Άλεξ Παναγή, με μία ατμοσφαιρική ενορχήστρωση να ακούγεται διακριτικά στο παρασκήνιο.

Το συγκεκριμένο τραγούδι χαρακτηρίζεται από αραιά εναλλαγή συγχορδιών και σταθερή αρμονία (I - V - I), εμπνέοντας την απαραίτητη ασφάλεια και σιγουριά σε συνδυασμό με το νόημα των στίχων. Στην δεύτερη μελωδία, η οποία εμπλουτίζεται με κάποια αφρικάνικα φωνητικά, η τονικότητα αλλάζει, για μία ακόμα φορά, περνώντας στη Μι μείζονα, όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι με τέλεια πτώση στην τονική, αντικαθιστώντας την ii με την (IV)_{IV}.

Η επόμενη μουσική σκηνή αφορά αποκλειστικά τον πρωταγωνιστή της ταινίας και συγκεκριμένα τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στο πέρασμα του χρόνων, μέχρι να καταφέρει να αφομοιωθεί στην αγέλη των γοριλών. Το τραγούδι «Γιος του Ανθρώπου»

---

²⁷³ Να σημειωθεί, ότι υπάρχει μία επανάληψη (Reprise) αποσπάσματος του τραγουδιού, ακριβώς μετά την διάσωση του βρέφους από τον Σαμπόρ, τη λεοπάρδαλη, η οποία ήταν υπεύθυνη για το χαμό των γονιών του, αλλά και του βιολογικού παιδιού της Κάλα.

²⁷⁴ Πηγή: http://articles.chicagotribune.com/1999-06-16/features/9906160335_1_bonnie-arnold-edgar-rice-burroughs-chris-buck (πρόσβαση 16/09/2017)

²⁷⁵ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=DeVovNkwi38> (πρόσβαση 17/09/2017)

²⁷⁶ Στην ελληνική μεταγλώττιση γίνεται ένας διαχωρισμός, με την Λίνα Τριανταφύλλου να ακούγεται στους διαλόγους και την Κατερίνα Κυριακού στην ερμηνεία, αποκλειστικά, του συγκεκριμένου τραγουδιού (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.9.γ., xxxv).

(Son of Man)²⁷⁷ είναι μία γρήγορη, Rock μπαλάντα σε Ρε μείζονα και ρυθμό 4/4, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονο ρυθμικό παλμό και πλούσια ενορχήστρωση, τονίζοντας, έτσι, το ακλόνητο πείσμα του κεντρικού ήρωα. Ερμηνευτής του τραγουδιού είναι, για μία ακόμα φορά, ο Άλεξ Παναγή, ο οποίος κάνει φωνητικά στον εαυτό του σε αρκετά σημεία του τραγουδιού, δίνοντας έμφαση στους ανάλογους στίχους, γεγονός που θυμίζει υφολογικά την φιλοσοφία των τραγουδιών των *Beatles*, όπως προαναφέρθηκε και στην εισαγωγή.

Το κομμάτι αποτελείται από δύο κύριες μελωδίες (κουπλέ, ρεφρέν), οι οποίες επαναλαμβάνονται εναλλάξ, συνολικά τρεις φορές μέχρι το τέλος του τραγουδιού και χαρακτηρίζονται, κατά κύριο λόγο, από την αρμονική σύνδεση IV - I - V, οδηγώντας τις περισσότερες φορές σε ατελείς και απροσδόκητες πτώσεις. Μέσω της αρμονίας και της συχνής χρήσης της έκτης βαθμίδας στο κουπλέ, αποτυπώνεται η διαδικασία της συνεχούς εξέλιξης, καθώς βλέπουμε τον κεντρικό ήρωα να αντισταθμίζει τις διαφορές μεγαλώνοντας, μιμούμενος συμπεριφορές διαφόρων ειδών του ζωικού βασιλείου.

Μετά το τέλος του δεύτερου ρεφρέν, η τονικότητα ανεβαίνει ένα τόνο, καθώς ο Ταρζάν μεταμορφώνεται από μικρό παιδί σε ενήλικο άντρα, έχοντας αποκτήσει όλα τα απαραίτητα εφόδια για να μπορέσει να επιβιώσει στην ζούγκλα, πλάι στην οικογένεια που τον μεγάλωσε. Το κομμάτι ολοκληρώνεται με την τελευταία επανάληψη του ρεφρέν, το οποίο εμπλουτίζεται με διάφορα αφρικάνικα φωνητικά προς το τέλος, φτάνοντας στην κορύφωσή του, με τέλεια πτώση στη Μι μείζονα.

Σε ύστερο χρόνο, και αφού ο Ταρζάν έχει μόλις συναντήσει την Τζέιν, σειρά έχει ένα άλλο μουσικό νούμερο, στο οποίο πρωταγωνιστούν οι φίλοι του κεντρικού ήρωα, προάγοντας κατά κάποιον τρόπο την πλοκή. Το τραγούδι «Trashin' the camp»²⁷⁸ είναι ένα ιδιαίτερα ρυθμικό κομμάτι σε Φα μείζονα και ρυθμό 4/4, το οποίο δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένους στίχους και βασίζεται στον (ελεγχόμενο) αυτοσχεδιασμό. Λαμβάνει χώρα στον καταυλισμό των ανθρώπων, όπου οι γορίλες και ο ελέφαντας Τάντορ εξερευνούν όλα τα αντικείμενα του χώρου, μετατρέποντάς τα σε μουσικά όργανα

---

²⁷⁷ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=JvowXqbFmCc> (πρόσβαση 19/09/2017)

²⁷⁸ Ακρόαση τραγουδιού: <https://www.youtube.com/watch?v=-rxOVpetZTY> (πρόσβαση 19/09/2017)

(κρουστά / ιδιόφωνα, μπάσο, τρομπέτα / χάλκινα) υπό την καθοδήγηση της Τερκ. Ο κάθε ήχος προστίθεται σταδιακά δημιουργώντας μία επαναλαμβανόμενη περιοδική ακολουθία, μέσω της οποίας χτίζεται σιγά σιγά το μουσικό υπόβαθρο, που θα αποτελέσει και τη βάση για τον φωνητικό αυτοσχεδιασμό.

Έχοντας διατηρήσει την αυθεντική εκδοχή του τραγουδιού και στη ελληνική μεταγλώττιση, ερμηνεύτρια των φωνητικών είναι η Rosie O' Donnell στο ρόλο της Τερκ,²⁷⁹ με τον Phil Collins να συμμετέχει ενεργά στην ενορχήστρωση, παράγοντας τους διάφορους θορύβους, καθ' όλη τη διάρκεια του μουσικού βανδαλισμού (βλ. Παράρτημα II: Πίνακας 3.2.9.ε., xxxvi). Η σύντομη μελωδία του κομματιού αποτελεί, στην ουσία, ένα ανεστραμμένο άρπισμα της τονικής με καθοδική πορεία και χαρακτηρίζεται από την αρμονική σύνδεση I - IV, η οποία σε δεύτερο χρόνο ακολουθείται από τέλεια πτώση. Μετά από μία σύντομη οργανική γέφυρα, η βασική μελωδία επαναλαμβάνεται ένα ημιτόνιο ψηλότερα, όπου και ολοκληρώνεται το κομμάτι με μικρή επιτάχυνση και τέλεια πτώση στη Σολ^b μείζονα.

Καθοριστικό σημείο της πλοκής αποτελεί το αμέσως επόμενο και τελευταίο τραγούδι της ταινίας, το οποίο ερμηνεύεται και πάλι από τον Άλεξ Παναγή, στο ρόλο του εξωτερικού παρατηρητή των γεγονότων. Το τραγούδι «Θέλω να δω» (Strangers like me)²⁸⁰ είναι ένα γρήγορο κομμάτι σε Μι^b μείζονα και ρυθμό 4/4, μέσω του οποίου παρουσιάζεται, εν τάχει, η χρονοβόρα διαδικασία της εκπαίδευσης του πρωταγωνιστή και η εξέλιξη της σχέσης του με την Τζέιν.

Το κομμάτι χαρακτηρίζεται από έντονο ρυθμικό παλμό και αποτελείται από δύο βασικές μελωδίες (κουπλέ, ρεφρέν), οι οποίες εναλλάσσονται ισομερώς, καθ' όλη τη διάρκεια του τραγουδιού. Στο κουπλέ κυριαρχεί η διαδοχή V - I⁶₄ - V - IV, τονίζοντας το ενδιαφέρον του πρωταγωνιστή για τον άγνωστο κόσμο που ανοίγεται μπροστά του, αλλά και τα πρωτόγνωρα συναισθήματα που του δημιουργούνται για την Τζέιν. Στην συνέχεια, η αρμονική ένταση αυξάνεται σταδιακά μέσω της χρήσης παρενθετικών δεσποζουσών,

---

²⁷⁹ Να σημειωθεί, ότι στα ενδιάμεσα σημεία των διαλόγων, την φωνή της στην Τερκ χαρίζει η ηθοποιός Τζόις Ευείδη.

²⁸⁰ Ακρόαση τραγουδιού: https://www.youtube.com/watch?v=i_q5dmFZRwk (προσβαση 20/09/2017)

προετοιμάζοντας την δυναμική είσοδο της κύριας μελωδίας, με μισή πτώση στην πέμπτη βαθμίδα.

Όσον αφορά το ρεφρέν, έντονη είναι η ανοδική πορεία της μελωδικής γραμμής, η οποία, σε συνδυασμό με τον αντιχρονισμό, δίνει έμφαση στη λαχτάρα του πρωταγωνιστή να διευρύνει τους ορίζοντές του. Η επιθυμία του εκφράζεται ξεκάθαρα και ενισχύεται με πτώση στην τονική (V - I), η οποία στην συνέχεια ακολουθείται από κάποιες δευτερεύουσες βαθμίδες (ii, vi), κλίνοντας τη μουσική φράση - ατελώς - στην υποδεσπόζουσα, αναφορικά με το παράδοξο νόημα των στίχων.²⁸¹

Μετά το δεύτερο ρεφρέν μεσολαβεί μία γέφυρα, η οποία έρχεται σε αντίθεση με τη συνολική δυναμική του τραγουδιού. Έτσι, η αλλαγή ύφους και ταχύτητας δημιουργούν το κατάλληλο ρομαντικό κλίμα, σε συνδυασμό με τη σκηνική δράση, τη στιγμή που οι πρωταγωνιστές συνειδητοποιούν τα αισθήματά που τρέφουν ο ένας για τον άλλον. Η χρήση της IV και της ii, σε εναλλαγές με την τονική, εκφράζουν συναισθήματα συστολής, ντροπής και δισταγμού για τον νέο έρωτα που δημιουργείται. Έπειτα από μία σύντομη διακοπή, η τονικότητα ανεβαίνει, όπου επαναλαμβάνεται - με περισσότερη έμφαση - το τελευταίο ρεφρέν, με το οποίο και ολοκληρώνεται το κομμάτι στην δεσπόζουσα της Mi μείζονα, αφήνοντας ανοιχτά ενδεχόμενα για την έκβαση της σχέσης των δύο νέων.

Το ευτυχισμένο τέλος της ταινίας επενδύεται μουσικά με την επανάληψη αποσπάσματος του τραγουδιού «Μαζί δυο Κόσμοι ζουν» (Two Worlds). Το κομμάτι ερμηνεύει ο Άλεξ Παναγή με την συνοδεία της παιδικής χορωδίας Σπύρου Λάμπρου, δίνοντας έμφαση στην κοινή ζωή του ζευγαριού και την ένωση των δύο διαφορετικών πολιτισμών.²⁸²

---

²⁸¹ «(...) με έμενα μοιάζουμε οι ξένοι αυτοί» / «I wanna know 'bout these strangers like me»

²⁸² Αξίζει να αναφερθεί, πως για διαφημιστικούς λόγους, τα περισσότερα τραγούδια της ταινίας κυκλοφόρησαν και σε Pop διασκευές, από τον ίδιο τον δημιουργό, δύο από τις οποίες ακούγονται και στους τίτλους τέλους.

Συμπεράσματα

Ξεκινώντας την παρούσα εργασία, πραγματοποιήθηκε μία σύντομη ιστορική αναδρομή από την ίδρυση την εταιρίας Walt Disney μέχρι και σήμερα, με σκοπό να εξεταστεί μακροδομικά η συνολική της πορεία στο πέρασμα των χρόνων (βλ. Παράρτημα Ι). Έτσι, μέσα από τις επτά κινηματογραφικές εποχές και τα σημεία σταθμούς που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξελικτική πορεία που ακολούθησε, κατανοήσαμε την αλυσιδωτή αντίδραση των γεγονότων, που οδήγησαν αναπόφευκτα στην Αναγέννησή της.

Στην συνέχεια, και αφού μελετήθηκε η γενικότερη ιστορική εικόνα, εστίασαμε αποκλειστικά στο κύριο θέμα της εργασίας και τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά, που κάνουν την Αναγέννηση να διαφέρει από τις υπόλοιπες κινηματογραφικές εποχές. Η διοικητική σταθερότητα, η οποία επήλθε στην εταιρία μετά την ανάβαση του Michael Eisner στην προεδρία (1984 - 2005), αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την επιστροφή της εταιρίας στα αγαπημένα μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων, τα οποία αποτελούν και το σήμα κατατεθέν της τόσα χρόνια. Ο Eisner, γνωρίζοντας ότι οι ταινίες κινουμένων σχεδίων είναι ζωτικής σημασίας για την Disney, στήριξε την παραγωγή τους ακολουθώντας μία συγκεκριμένη παράδοση χωρίς πολλούς μοντερνισμούς, επιστρέφοντας μετά από πολλά χρόνια στην επιτυχημένη συνταγή των παραμυθιών.²⁸³

Μετέπειτα, ακολούθησε μία πρώτη ανάλυση των ταινιών, οι οποίες σε ένα γενικότερο πλαίσιο, μιλώντας αποκλειστικά πλέον και μόνο για το χρονικό διάστημα 1989 - 1999, διαπιστώθηκε ότι έχουν κάποια κοινά, έξω - μουσικά χαρακτηριστικά, τα οποία και θεωρήθηκαν άξια αναφοράς:

Οι εννέα ταινίες που μελετήθηκαν, λοιπόν, βασίζονται σε γνώστες ιστορίες, μύθους και λογοτεχνικά έργα - κυριολεκτικά - από όλο τον κόσμο, γεγονός το οποίο πιθανολογείται ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο στην μεγάλη απήχηση που είχαν - και

---

²⁸³ Όπως διαπιστώθηκε, η Disney άκμασε τις κινηματογραφικές περιόδους που χρησιμοποίησε γνωστά παραμύθια και λογοτεχνικά έργα ως έμπνευση για τις ταινίες της, όπως η Χρυσή εποχή, η Ασημένια περίοδος, η Αναγέννηση, καθώς και η εποχή που τώρα διανύουμε, στην οποία συναντάμε γνωστά παραμύθια σε μία πιο μοντέρνα εκδοχή, με ελαφρώς παραλλαγμένο σενάριο (βλ. Παράρτημα Ι).

έχουν, οι συγκεκριμένες ταινίες σε παγκόσμιο επίπεδο, διευρύνοντας ακόμα περισσότερο το κοινό στο οποίο απευθύνονται (*target group*). Πιο συγκεκριμένα, οι ιστορίες που χρησιμοποιήθηκαν σαν έμπνευση για τα εννέα μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων που μελετήθηκαν, τοποθετούνται γεωγραφικά σε τέσσερις από τις πέντε συνολικά ηπείρους εστιάζοντας σε πολλές διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς.²⁸⁴ Έτσι, οι περισσότερες λαμβάνουν χώρα κυρίως σε περιοχές της Ευρώπης (Γαλλία, Δανία και αρχαία Ελλάδα) αλλά και της Ασίας (Μέση ανατολή - Αραβία, Κίνα), με την αφρικανική ήπειρο και την Αμερική (Η.Π.Α. - Β. Αμερική) να ακολουθούν.

Ωστόσο, έκτος από το μεγάλο γεωγραφικό πλάτος, οι ιστορίες των ταινιών αυτών καλύπτουν, επίσης, και ένα ευρύτατο χρονικό φάσμα, το οποίο εκτείνεται από τους προϊστορικούς χρόνους (αρχαία ελληνική και κινέζικη μυθολογία) μέχρι και το 19^ο αιώνα, με επικρατέστερη τη γαλλική λογοτεχνία του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα.²⁸⁵

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός, ότι και τα εννέα μιούζικαλ της συγκεκριμένης εποχής ακολουθούν το κλασσικό μοτίβο των περισσότερων παραμυθιών, σύμφωνα με το οποίο οι πρωταγωνιστές έχουν χάσει τουλάχιστον έναν από τους δύο γονείς τους.²⁸⁶ Το φαινόμενο αυτό συναντάται στην πλειοψηφία των ταινιών της εταιρίας και στοχεύει στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας και την επίτευξη της ενηλικίωσης - ωρίμανσης των κεντρικών χαρακτήρων (Wells 2002, 104 - 105),²⁸⁷ διατηρώντας παράλληλα την παιδικότητα των κινουμένων σχεδίων.

Ακόμα ένα ιδιαίτερο στοιχείο αυτών των ταινιών είναι ότι σηματοδοτούν το τέλος της δισδιάστατης εποχής για την Disney, αφού είναι οι τελευταίες της γενιάς τους, οι οποίες

---

²⁸⁴ Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η ήπειρος της Ωκεανίας (Αυστραλία), πιθανόν εξαιτίας του ότι άρχισε να γίνεται ευρύτερα γνωστή κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, διάστημα το οποίο ήταν μεταγενέστερο του χρονικού πλαισίου αναφοράς και συγγραφής των ιστοριών που χρησιμοποιήθηκαν.

Πηγή: http://www.asda.gr/lyk11per/Computer_Lab/australia/australia.htm (πρόσβαση 03/03/2018)

²⁸⁵ Για λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την γεωγραφική και χρονολογική τοποθέτηση κάθε ταινίας ξεχωριστά βλ. Παράρτημα II: Πίνακες α..

²⁸⁶ Στην προκειμένη περίπτωση εξαιρείται η ταινία «Μουλάν» (1998), όπου η πρωταγωνίστρια βρίσκει και η ίδια τελικά, ένα δικό της τρόπο ωρίμανσης, μακριά από την οικογένεια της.

²⁸⁷ Κυκλοφορούν βέβαια και κάποιες θεωρίες, οι οποίες συνδέουν το θάνατο της μητέρας του Walt Disney (Battier 2007, 135) με το φαινόμενο των μονογονεϊκών οικογενειών και την απουσία του μητρικού προτύπου που επικρατεί στις ταινίες του, οι οποίες υποστηρίζουν ότι με αυτόν τον τρόπο αντανάκλαται η προσωπική απώλεια του δημιουργού. Το πρότυπο αυτό φαίνεται να διατηρήθηκε και στις ταινίες που κυκλοφόρησαν μετά τον θάνατό του, ακολουθώντας την αρχική «παράδοση».

Πηγή: <https://www.glamour.com/story/disney-secrets-beauty-and-the-beast> (πρόσβαση 03/03/2018)

χρησιμοποίησαν την παραδοσιακή τεχνική σχεδιασμού σε συνδυασμό με την τεχνολογία CAPS, παραμένοντας στο επίπεδο των δύο διαστάσεων. Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό, το οποίο έχει εξαλειφτεί πλήρως στις μέρες μας από την νέα ψηφιακή τεχνολογία CGI, συναντάται ακόμα μία φορά, δέκα χρόνια αργότερα, στην ταινία «*Princess and the Frog*» (2009) και πιστεύεται ότι έδρασε καταλυτικά στην διατήρηση της μεγάλης δημοτικότητας των ταινιών, μέχρι και σήμερα. Η επιτυχία τους, ωστόσο, ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο από το πλήθος των διάσημων καλλιτεχνών, που χάρισαν τη φωνή τους στους κεντρικούς ήρωες, δίνοντας την ευκαιρία στην εταιρία να εκμεταλλευτεί, με αυτό τον τρόπο, στο έπακρο την εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Σε δεύτερο χρόνο, επικεντρώνοντας την έρευνα πλέον αποκλειστικά και μόνο στη μουσική επένδυση των ταινιών, τα ευρήματα παρουσίασαν ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Όπως αναφέρθηκε και στο κύριο μέρος της εργασίας, αδιαίρετο κομμάτι της εποχής που μελετήσαμε υπήρξε ο συνθέτης Alan Menken, το όνομα του οποίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένο τόσο με το μουσικό θέατρο, όσο και με τη Disney.

Γνωρίζοντας καλά τις βασικές κατασκευαστικές αρχές ενός επιτυχημένου μιούζικαλ, ο Menken υπογράφει τη μουσική έξι εκ των εννέα ταινιών της Αναγέννησης,²⁸⁸ κερδίζοντας πολλά βραβεία και ακόμα περισσότερες υποψηφιότητες. Στις συνθέσεις του συνδύασε τα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας με άλλα μουσικά ηχοχρώματα, ενσωματώνοντας υφολογικά στοιχεία της εκάστοτε μουσικής παράδοσης, ανάλογα με τη γεωγραφική και χρονολογική τοποθέτηση της πλοκής.²⁸⁹ Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλούν οι ομοιότητες που παρατηρήθηκαν με γνωστά έργα μεγάλων συνθετών (Offenbach, Mahler κ.α.), ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που δίνεται η εντύπωση, ότι ο συγκεκριμένος συνθέτης επαναλαμβάνεται, χρησιμοποιώντας παραπλήσια μελωδία σε τραγούδια διαφορετικών ταινιών.

Σε γενικότερο πλαίσιο, τα κομμάτια του Alan Menken χαρακτηρίζονται από μία πιο σύνθετη μορφολογική δομή και αρμονία, σε σύγκριση με των υπολοίπων συνθετών, τα

---

²⁸⁸ «*Η Μικρή Γοργόνα*» (1989), «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» (1991), «*Αλαντίν*» (1992), «*Ποκαχόντας*» (1995), «*Η Παναγία των Παρισίων*» (1996), «*Ηρακλής: Πέρα από το μύθο*» (1997).

²⁸⁹ Το χαρακτηριστικό της ενσωμάτωσης Ethnic στοιχείων στη μουσική, ανάλογα με την τοποθέτηση της πλοκής, συναντάται λίγο - πολύ σε όλες τις ταινίες της συγκεκριμένης εποχής.

οποία στην πλειοψηφία τους αποδείχθηκαν πιο απλοϊκά. Συγκεκριμένα, στα κομμάτια των Elton John και Phil Collins για παράδειγμα, φαίνεται να κυριαρχούν περισσότερο οι τρεις βασικές βαθμίδες (I, IV, V), ενώ ιδιαίτερα έντονο είναι το εναλλακτικό στοιχείο στις ενορχηστρώσεις, ακολουθώντας το μοντέρνο ρεύμα της εποχής.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στις ταινίες αυτής της περιόδου, προκαλεί επίσης η ευρεία ποικιλία και ο συνδυασμός διαφορετικών μουσικών ειδών, με τα τραγούδια τους να αντλούν στοιχεία από την Αναγεννησιακή και Μπαρόκ μουσική, το μουσικό θέατρο (Broadway, Cabaret), τη Jazz, το Γρηγοριανό μέλος, καθώς και από τα ρεύματα της Gospel και Soul μουσικής, παράλληλα με τις επιρροές της Pop και Rock κουλτούρας (βλ. Παράτημα II: Πίνακες α.). Τα τελευταία χρόνια ωστόσο, μετά την κυκλοφορία της ταινίας «*Ηρακλής*» (1997), φαίνεται να δίνεται λιγότερη σημασία στη μουσική επένδυση των ταινιών, με τα τραγούδια και τα φαντασμαγορικά νούμερα να μειώνονται αισθητά.

Εκτός των δύο τελευταίων ταινιών όμως, οι οποίες φαίνεται να παρεκκλίνουν κάπως από τον βασικό κανόνα, η μουσική δομή των μιούζικαλ της Disney, αυτή την εποχή, χαρακτηρίζεται κατά κύριο λόγο από ένα συγκεκριμένο μοτίβο κομματιών, με μικρές παραλλαγές.²⁹⁰ Ακολουθώντας τα πρότυπα του Broadway, το κάθε κομμάτι εξυπηρετεί τον δικό του λειτουργικό ρόλο μέσα στην ταινία, υποβοηθώντας παράλληλα και την εξέλιξη της πλοκής. Το πλήθος των κομματιών κάθε ταινίας κυμαίνεται από πέντε μέχρι εννέα σε αριθμό, σε αντίθεση με τους διαφορετικούς λειτουργικούς ρόλους που συναντάμε, οι οποίοι ανέρχονται συνολικά, στους οκτώ.²⁹¹ Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, η κάθε κατηγορία - ρόλος σημειώνεται με διαφορετικό χρώμα στους ανάλογους πίνακες (ε.) του Παραρτήματος II, με σχετικό υπόμνημα για την αντιστοίχιση χρώματος - κατηγορίας στην πρώτη του σελίδα.

---

²⁹⁰ Σε όλα κομμάτια των ταινιών παρατηρήθηκε μικρή τονική μετατόπιση της μελωδίας προς τα πάνω, συνήθως στην τελευταία επανάληψη του ρεφρέν, πιθανόν για να δοθεί μεγαλύτερη εμφαση, πλησιάζοντας προς την ολοκλήρωσή τους.

²⁹¹ Να σημειωθεί, ότι δεν συναντώνται και οι οκτώ τύποι κομματιών σε όλες τις ταινίες, μιας και ο λειτουργικός ρόλος κάποιων δεν θεωρείται ζωτικής σημασίας για την εξέλιξη της πλοκής. Γι' αυτό το λόγο, κάποιοι τύποι κομματιών φαίνεται να παραλείπονται, σε κάποιες από αυτές.

Οι οκτώ βασικοί τύποι τραγουδιών λοιπόν, οι οποίοι προέκυψαν μετά την ανάλυση της μουσικής δομής των ταινιών και πιστεύεται ότι συνθέτουν την επιτυχημένη μουσική φόρμουλα της Disney (Broadway Formula) είναι οι εξής:

1. **Εισαγωγή** (Ροζ): Πρόκειται συνήθως για το πρώτο κομμάτι της ταινίας, το οποίο εισάγει τους θεατές στην υπόθεση του έργου, παίζοντας το ρόλο της ουβερτούρας. Τις περισσότερες φορές, ερμηνεύεται από εξωτερικούς χαρακτήρες - κομπάρσους, οι οποίοι δεν παίζουν σημαντικό ή και καθόλου ρόλο στην πλοκή, ενώ υπάρχει πιθανότητα να περιλαμβάνει επίσης και μία μικρή αφήγηση. Έχει σύντομη χρονική διάρκεια και ως επί το πλείστον είναι γραμμένο σε μείζονα τονικότητα. Υπάρχουν βέβαια και φορές, όπου η μελωδία βασίζεται σε κάποιο (ελάσσονα) τρόπο ή μακάμ, προσπαθώντας να υιοθετήσει στοιχεία της εκάστοτε μουσικής παράδοσης, δίνοντας ένα ιδιαίτερο ηχόχρωμα (βλ. «Αλαντίν») ή να δημιουργήσει το ανάλογο συναίσθημα (βλ. «Η Πεντάμορφη και το Τέρας»), κάνοντας την λεγόμενη μίμηση προς τα νοούμενα.²⁹²
2. **Καθημερινότητα / Κοινωνικό πλαίσιο** (Πορτοκαλί): Χορωδιακό κομμάτι το οποίο ακολουθεί μετά το εισαγωγικό, παρουσιάζοντας το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και την καθημερινότητα μέσα στην οποία ζει ο πρωταγωνιστής, χωρίς όμως να εμβαθύνει στο χαρακτήρα του. Είναι γραμμένο σε μείζονα τονικότητα, αρκετά απαιτητικό για τους ερμηνευτές και μπορεί να περιλαμβάνει διάφορα φαντασμαγορικά νούμερα και χορογραφίες, κατά τα πρότυπα των παραστάσεων του Broadway.
3. **Το «Όνειρο» / Σκιαγράφηση χαρακτήρα** (Γκρι αποχρώσεις): Είναι ένα από τα πρώτα κομμάτια μετά την γενικότερη εικόνα που έχει δοθεί στους θεατές για την πλοκή (2^ο, 3^ο ή 4^ο κατά σειρά) και ίσως το πιο σημαντικό για την εξέλιξή της, εισάγοντας τον κεντρικό χαρακτήρα του έργου. Ερμηνευτής του συγκεκριμένου τραγουδιού είναι ο ίδιος ο πρωταγωνιστής, ο οποίος εκφράζει τις ανησυχίες, τα προβλήματα και τις βαθύτερες επιθυμίες του, τραγουδώντας μέσα στο περιβάλλον που θέλει να δει να αλλάζει. Τα κομμάτια αυτού του

---

²⁹² Φαινόμενο που συναντάται, παρεμπιπτόντως, αρκετά συχνά σε όλα τα είδη των κομματιών.

τύπου, τις περισσότερες φορές, μοιάζουν με εσωτερικούς μονολόγους, τους οποίους συνοδεύει παρασκηνακά, μία αθέατη ορχήστρα. Είναι γραμμένα σε μείζονα τονικότητα, η οποία συνήθως εγκαθιδρύεται (τέλεια πτώση) με την εξωτερίκευση της εκάστοτε επιθυμίας - ανάγκης, αναφορικά με τους στίχους. Τις περισσότερες φορές, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην IV βαθμίδα, τις αναστροφές και τις ατελείς πτώσεις, μέσω των οποίων προσπαθεί να εκφραστεί η αίσθηση του κενού και της ανεκπλήρωτης επιθυμίας που νιώθει ο ερμηνευτής.

4. **Ο Φίλος / Υποστηρικτής** (Μπλε): Στη συνέχεια, σειρά έχει ένα κομμάτι με ζωηρό και χαρούμενο ρυθμό, το οποίο ερμηνεύεται από κάποιον δευτερεύοντα χαρακτήρα, κάποιο κοντινό πρόσωπό, το οποίο επιστρατεύεται από την πλοκή να ενθαρρύνει και να στηρίζει τον πρωταγωνιστή, αποσυμφορίζοντας την κατάσταση με άκρως χιουμοριστικό - φαντασμαγορικό ύφος. Αυτά τα κομμάτια είναι γραμμένα σε μείζονα τονικότητα και συνήθως κατακλύζονται από τέλειες πτώσεις, οι οποίες σε συνδυασμό με το νόημα των στίχων, δημιουργούν ένα κλίμα ασφάλειας και σιγουριάς.
5. **Ο Κακός** (Μωβ): Σκοπός αυτού του τραγουδιού είναι να εισάγει τον χαρακτήρα και τις επιθυμίες του «κακού» (*villain*) της υπόθεσης, ο οποίος βάσει σεναρίου είναι και ο χειρότερος εχθρός του πρωταγωνιστή. Αποτελεί ίσως το μοναδικό κομμάτι, το οποίο ξεχωρίζει σε όλες τις ταινίες από την ελάσσονα τονικότητα και το χαρακτηριστικό υποχθόνιο ύφος, που του χαρίζουν τα διάφωνα διαστήματα, οι τετράφωνες συγχορδίες και η μπάσα χροιά του εκάστοτε ερμηνευτή.
6. **Τραγούδι Πλοκής** (Κίτρινο): Πρόκειται, συνήθως, για ένα χιουμοριστικό κομμάτι με ιδιαίτερα ζωηρό ρυθμό, το οποίο ερμηνεύεται από κάποιον δευτερεύοντα χαρακτήρα και έχει σαν στόχο να δώσει μία παραπάνω ώθηση στην εξέλιξη της πλοκής, καλύπτοντας κάποιο πιθανό κενό του σεναρίου. Τα κομμάτια αυτά είναι γραμμένα, συνήθως, σε κάποια μείζονα τονικότητα και θεωρούνται τραγούδια - μπαλαντέρ, τα οποία δεν υπάρχουν σε όλες τις ταινίες, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι σε κάποιες προστέθηκαν μεταγενέστερα.

7. **Το Τραγούδι της Αγάπης** (Κόκκινες αποχρώσεις): Κομμάτια αυτής της κατηγορίας αποτελούν συνήθως ερωτικές μπαλάντες σε κάποια μείζονα τονικότητα, οι οποίες ακολουθώντας κάποιες σταθερές χολιγουντιανές συμβάσεις (π.χ. κυρίαρχη χρήση εγχόρδων της οικογένειας του βιολιού), ντύνουν μουσικά την καθοριστική στιγμή που οι δύο βασικοί πρωταγωνιστές ερωτεύονται. Κάνουν την εμφάνισή τους καθώς πλησιάζουμε προς το τέλος της ταινίας και χαρακτηρίζονται από σταθερές αρμονικές δομές και ανοδική πορεία της μελωδίας, δίνοντας έμφαση στο ρομαντικό νόημα των στίχων. Στα κομμάτια αυτά, ευρεία είναι η χρήση της IV βαθμίδας και των τέλειων πτώσεων με αναστροφές, προσπαθώντας να αποδώσουν τη συστολή, την αβεβαιότητα και την ανασφάλεια του ζευγαριού, για όλα αυτά τα νέα συναισθήματα που δημιουργούνται. Στον επίλογο του ρομαντικού κομματιού δίνεται η εντύπωση ότι η ταινία θα ολοκληρωθεί στην αμέσως επόμενη σκηνή, πράγμα που αναιρείται σχεδόν αμέσως, εξαιτίας κάποιου αναπάντεχου γεγονότος, το οποίο εξυπηρετεί την εξέλιξη της πλοκής.
8. **Ευτυχισμένο Τέλος** (Πράσινο): Πρόκειται για ορχηστρική ή χορωδιακή διασκευή ενός εκ των βασικών μουσικών θεμάτων της ταινίας, η οποία ακούγεται πανηγυρικά στο αναμενόμενο ευτυχισμένο τέλος της, επιφέροντας την κάθαρση. Το τελευταίο αυτό κομμάτι είναι αρκετά σύντομο σε διάρκεια και, ως επί το πλείστον, περιορίζεται στην επανάληψη ενός ρεφρέν με εναλλακτικούς στίχους, σε κάποια μείζονα τονικότητα.

Πλησιάζοντας προς στο τέλος της παρούσας έρευνας, ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα, το οποίο θεωρήθηκε άξιο σχολιασμού, είναι οι απόλυτες τονικότητες των τραγουδιών. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του κ. Αχλαδιώτη (βλ. Παράρτημα III: iii - iv), ρήτρα στο συμβόλαιο συνεργασίας με την εταιρία Disney απαγορεύει κατηγορηματικά την δυνατότητα μετατόνισης κατά την μεταγλώττιση, στο 99,9 % των περιπτώσεων. Παρ' όλα αυτά, στο μεγαλύτερο ποσοστό των ταινιών παρατηρήθηκαν αποκλίσεις στην τονικότητα των κομματιών της ελληνικής μεταγλώττισης, οι οποίες περιορίζονται συνήθως σε διαφορά ημιτονίου προς τα πάνω, συγκριτικά με τις πρωτότυπες εκδοχές (βλ. Παράρτημα II: Πίνακες ε.).

Πιθανές αιτίες, οι οποίες μπορεί να δικαιολογούν, εν μέρει, την ύπαρξη αυτού του φαινομένου παρουσιάζονται στην συνέχεια:

Στις μεταγλωττίσεις που έγιναν πριν το 1995, εικάζεται ότι υπήρχε μία ελαστικότητα, η οποία έδινε τη δυνατότητα μιας ελάχιστης μετατόνισης αν ήταν αναγκαίο κατά την μεταγλώττιση, εις γνώσιν της εταιρίας. Παρ' όλα αυτά, δεν υπάρχει κάποια επιβεβαίωση πάνω σε αυτή την υπόθεση, μιας και δεν μας δόθηκε η δυνατότητα να μιλήσουμε με κάποιον από τους υπεύθυνους των εταιριών μεταγλώττισης, που συνεργάζονταν τότε με την Disney. Όσον αφορά τις μεταγλωττίσεις που έλαβαν χώρα μετά την συνεργασία της Disney με τα στούντιο Sierra, αυτές οι διαφοροποιήσεις στην τονικότητα, θεωρητικά, δεν θα έπρεπε να υπάρχουν.

Και στις δυο περιπτώσεις, οι ελάχιστες αλλαγές στην τονικότητα, μερικών ή ακόμα και όλων, των τραγουδιών μιας ταινίας, στοχεύουν στην καλύτερη δυνατή απόδοση των κομματιών από τους Έλληνες συντελεστές,²⁹³ μένοντας όσο το δυνατόν πιο κοντά στις αυθεντικές εκτελέσεις. Αν αυτό έχει γίνει χωρίς τη συγκατάθεση της Disney, τότε θα μπορούσε να αποτελέσει ένα αρκετά σοβαρό ζήτημα και θέμα για περαιτέρω έρευνα και συζήτηση, εστιάζοντας αποκλειστικά και μόνο σε αυτό το κομμάτι της διαδικασίας.

Τρίτη εκδοχή, η οποία αποενοχοποιεί τις εμπλεκόμενες εταιρίες και βάζει τέλος στα σενάρια παραβίασης του πρωτοκόλλου μεταγλώττισης της Disney, είναι να ευθύνεται κάποιος εξωτερικός παράγοντας όπως, για παράδειγμα, η διαδικασία ψηφιοποίησης των ταινιών. Η μετατροπή των ταινιών από βιντεοκασέτα σε DVD ή ακόμα και σε ενιαία ψηφιακά αρχεία βίντεο για προβολή στον υπολογιστή (όπως αυτά που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας), μπορεί να αλλοίωσε ελάχιστα την αρχική τονικότητα σε μερικά κομμάτια, εξαιτίας της παραμόρφωσης που υφίσταται ο ήχος κατά την διαδικασία της δειγματοληψίας, με αποτέλεσμα να διαφέρουν από αυτά των πρωτότυπων ταινιών (περί «πιστότητας του ψηφιοποιημένου ήχου» βλ. Δημητριάδης, Παμπόρτσης και Τριανταφύλλου 2004, 258).

---

²⁹³ Λόγω έλλειψης ερμηνευτών με ικανότητες ανάξιες των αυθεντικών εκτελεστών, μιας και στην Ελλάδα οι δυνατότητες επιλογής είναι αρκετά περιορισμένες (βλ. Παράρτημα III: iii - iv).

Κλείνοντας, ιδιαίτερο ενδιαφέρον, πέρα από την διερεύνηση του θέματος των τονικών αποκλίσεων, θα παρουσίαζε η επέκταση της συγκεκριμένης έρευνας και στις υπόλοιπες κινηματογραφικές εποχές της Disney. Κάτι τέτοιο, το οποίο ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια μίας μόνο διπλωματικής εργασίας, πιθανόν να οδηγούσε στην απόκτηση μιας πιο σφαιρικής άποψης για τη «μαγική» συνταγή των μιούζικαλ κινουμένων σχεδίων της εταιρίας, συμπληρώνοντας τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας.

Όσο για την Disney, η ιστορία της μετράει ήδη κάτι παραπάνω από εννέα δεκαετίες, έχοντας δημιουργήσει ένα δικό της, μοναδικό είδος κινουμένων σχεδίων, το οποίο εξελίσσεται διαρκώς. Η ιστορία αυτή συνεχίζει να γράφεται καθημερινά, βάζοντας τον πήχη συνεχώς όλο και ψηλότερα, θέτοντας τη γραμμή τερματισμού του ομίλου Walt Disney πέρα από τις χρονικές συμβάσεις, «(...) στο άπειρο, κι ακόμα παραπέρα» [Buzz Lightyear, «*Toy Story*» (1995)].

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Κριτική για την ταινία “*Steamboat Willie*”. (Απόσπασμα) 17

(Land, Film Reviews: Steamboat Willie 1928, 13)

Εικόνα 2: Προπαγανδιστικό φυλλάδιο με τον *Mickey Mouse*, το οποίο ενθαρρύνει τους πολίτες να ταχθούν υπέρ την εμπλοκή των Η.Π.Α. στον πόλεμο. 22

Πηγή: <http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html>

(πρόσβαση 12/01/2016)

Εικόνα 3: Ο πρωτότυπος ορισμός του «Μιούζικαλ» από τον *John Kenrick* (αγγ.) 32

(Kenrick 2008, 14)

Εικόνα 4: Στιγμιότυπα από την έναρξη και των εννέα ταινιών της Αναγέννησης στην πρωτότυπη εκδοχή τους 41

Πηγή: Βλ. Φιλμογραφία / Σύνθεση εικόνας: Ανδριάνα Κόρακα

Εικόνα 5: Το μοτίβο της *Άριελ*..... 45

Πηγή:

<http://xa.yimg.com/kq/groups/20774692/579233604/name/Part+Of+Your+World.pdf>

(πρόσβαση 29/05/2017)

Εικόνα 6: Απόσπασμα από το τραγούδι «*Μεσ’ το βυθό*». (Μίμηση προς τα νοούμενα).... 47

Πηγή: [https://www.scribd.com/doc/153251199/The-Little-Mermaid-Under-the-Sea-](https://www.scribd.com/doc/153251199/The-Little-Mermaid-Under-the-Sea-Piano-Sheet-Music-PDF)

[Piano-Sheet-Music-PDF](https://www.scribd.com/doc/153251199/The-Little-Mermaid-Under-the-Sea-Piano-Sheet-Music-PDF) (πρόσβαση 29/05/2017)

Εικόνα 7: Το ρυθμικό μοτίβο της *Ούρσουλας*, με τη χαρακτηριστική υποδιαίρεση όγδοων στο δεύτερο χρόνο. 48

Πηγή: [https://www.chromatik.com/poor-unfortunate-souls-by-the-little-mermaid-for-](https://www.chromatik.com/poor-unfortunate-souls-by-the-little-mermaid-for-piano)

[piano](https://www.chromatik.com/poor-unfortunate-souls-by-the-little-mermaid-for-piano) (πρόσβαση 29/05/2017)

Εικόνα 8: Η μελωδική γραμμή από τον «Πρόλογο» (Σολ-) με το μοτίβο των δεκάτων έκτων. Τα ίδιο μελωδικό μοτίβο ακούγεται πανηγυρικά και στη σκηνή της μεταμόρφωσης από ολόκληρη τη συμφωνική ορχήστρα. 53

Πηγή: <http://www.pianoplateau.com/content/beauty-beast-prologue-alan-menken>

(πρόσβαση 08/07/2017)

Εικόνα 9: Μελωδικό απόσπασμα από το δεύτερο σόλο της Μπελ (Γ), το οποίο ακούγεται και στη σκηνή της μεταμόρφωσης στο τέλος της ταινίας. 55

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/136879862/Beauty-and-the-Beast-Piano-Sheet-Music>

(πρόσβαση 08/07/2017)

Εικόνα 10: Μοτιβική συγγένεια, μεταξύ των τραγουδιών «Λιχουδιές» (*Be our guest*), «Ψαρικά» (*Les poissons*) και της 3^{ης} Συμφωνίας του Mahler. 57

Πηγές:

[http://imslp.org/wiki/Symphony_No.3_\(Mahler,_Gustav\)](http://imslp.org/wiki/Symphony_No.3_(Mahler,_Gustav)) (πρόσβαση 08/06/2017)

<https://www.scribd.com/document/89739284/Be-Our-Guest> (πρόσβαση 08/07/2017)

<https://www.scribd.com/document/340570113/Les-Poissons> (πρόσβαση 08/07/2017)

Εικόνα 11: Μοτιβική συγγένεια μεταξύ του εισαγωγικού κομματιού της ταινίας και του τραγουδιού «Ηρθε πια η στιγμή» (*Beauty and the Beast*). Το ίδιο μουσικό μοτίβο εμφανίζεται και στη σκηνή της μεταμόρφωσης, όπου και λύνεται η κατάρα. 60

Πηγές:

<https://www.sheetmusicdirect.us/sheetmusic/song/1000003830/beauty-and-the-beast?redirect=1> (πρόσβαση 19/06/2017)

<https://id.scribd.com/doc/159956352/Beauty-and-the-Beast-Prologue-piano-music-sheets> (πρόσβαση 28/05/2017)

Εικόνα 12: Το χαρακτηριστικό μελωδικό μοτίβο των χάλκινων πνευστών, έτσι όπως ερμηνεύτηκε από τον Robin Williams στο ρόλο του Τζίνι, χωρίς να είναι στο αρχικό πλάνο του τραγουδιού. (Απόσπασμα) 68

Πηγή: https://www.scribd.com/read/269612968/Aladdin-Broadway-Musical-Vocal-Selections?chapter_doc=276264788#block=76

(πρόσβαση 08/08/2017)

Εικόνα 13: Σύντομη μορφολογική ανάλυση, για την καλύτερη κατανόηση της μουσικής δομής του τραγουδιού «Πρίγκιπας Αλί»..... 69

Σύνθεση εικόνας: Ανδριάννα Κόρακα

Εικόνα 14: Εμφάνιση του βασικού θέματος σε αναστροφή, από το κομμάτι «Ηρθε πια η στιγμή» (Η Πεντάμορφη και το Τέρας), στο κουπλέ του τραγουδιού «Γλυκιά Ζωή» από την ταινία Αλαντίν..... 70

Πηγές:

https://www.scribd.com/read/269612968/Aladdin-Broadway-Musical-Vocal-Selections?chapter_doc=276264790#block=109 (πρόσβαση 08/08/2017)

<https://www.sheetmusicdirect.us/sheetmusic/song/1000003830/beauty-and-the-beast?redirect=1> (πρόσβαση 19/06/2017)

Εικόνα 15: Αποσπάσματα από το τραγούδι «Υπ' αμόν» στη Λα -, όπου δίνεται το άκουσμα της σχετικής μείζονος (Ντο+), με την χρήση της ανάλογης παρενθετικής δεσπόζουσας, ακολουθώντας το νόημα των στίχων. (Μίμηση προς τα νοούμενα) 79

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/67372368/The-Lion-King-Be-Prepared-DailyMusicSheets> (πρόσβαση 25/08/2017)

Εικόνα 16: Απόσπασμα από την εισαγωγή της μελωδίας του τραγουδιού «Στου τυμπάνου το ρυθμό» στη Σολ+, με την χρήση της μείζονος πεντατονικής (Τ - Τ - 3ημ. - Τ - 3ημ.)... 86

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/08/2017)

Εικόνα 17: Η βασική μελωδία των εργατών από το τραγούδι «Χρυσάφι για μας» σε Φα+, που σε πολλά σημεία παίζει το ρόλο της μασογραμμής. Αποτελείται από τέσσερις φθόγγους και χαρακτηρίζεται από την αρμονική σύνδεση I - ν - I. (Απόσπασμα) 89

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/08/2017)

Εικόνα 18: Μελωδική συγγένεια μεταξύ του κομματιού «Asturias» του Isaac Albeniz και του πολεμικού τραγουδιού «Βάρβαροι» από την ταινία Ποκαχόντας. 92

Πηγές:

<https://www.classical-guitar-school.com/music/1095.pdf> (πρόσβαση 04/09/2017)

<https://www.scribd.com/doc/263526416/Alan-Menken-Pocahontas> (πρόσβαση 18/08/2017)

Εικόνα 19: *Σύντομη μορφολογική ανάλυση, για την καλύτερη κατανόηση της μουσικής δομής και των μερών του εισαγωγικού τραγουδιού «Στα σκαλιά της Παναγιάς». 96*

Σύνθεση εικόνας: Ανδριάνα Κόρακα

Εικόνα 20: *Επανεμφάνιση του ίδιου μελωδικού μοτίβου από το τραγούδι «Στα σκαλιά της Παναγιάς» στα δύο μέρη του τραγουδιού «Φεύγω», ερμηνευμένα τόσο από τον χαρακτήρα του Φρόλο, όσο και από τον πρωταγωνιστή. (Σύγκριση) 99*

Πηγή: <https://zh.scribd.com/document/166350351/Hunchback-of-Notre-Dame> (πρόσβαση 13/09/2017)

Εικόνα 21: *Εμφάνιση του ίδιου θέματος με παραλλαγή, στα κομμάτια «Στα σκαλιά της Παναγιάς» και «Σκοτάδι του Άδη». 104*

Πηγή: <https://zh.scribd.com/document/166350351/Hunchback-of-Notre-Dame> (πρόσβαση 13/09/2017)

Εικόνα 22: *Οι πέντε από τις εννέα Μούσες, έτσι όπως παρουσιάζονται σε ένα από τα αρχικά πλάνα της ταινίας. 110*

Πηγή: «*Ηρακλής: Πέρα από το μύθο*» (1997) (βλ. Φιλμογραφία) / Επεξεργασία: Ανδριάνα Κόρακα

Εικόνα 23: *Απόσπασμα από την τελευταία φράση της κύριας μελωδίας του τραγουδιού «Καμάρι όλων μας, Εσυ» στη Ντο+, όπου παρουσιάζεται αυτούσια η μείζων πεντατονική κλίμακα, δίνοντας έμφαση στον τίτλο του τραγουδιού. 119*

Πηγή: <https://www.scribd.com/doc/299871018/Mulan-Honor-to-Us-All> (πρόσβαση 15/09/2017)

Αφίσες (Παράρτημα II)

1. «*Η Μικρή Γοργόνα*» / «*The Little Mermaid*» (1989).....ii
Πηγή: <http://img.moviepostershop.com/the-little-mermaid-movie-poster-1989-1020351925.jpg> (πρόσβαση 10/04/2017)
2. «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» / «*Beauty and the Beast*» (1991).....vi
Πηγή: <https://gr.pinterest.com/pin/394416879848260249/> (πρόσβαση 04/04/2017)
3. «*Αλαντίν*» / «*Aladdin*» (1992).....x
Πηγή: <https://www.amazon.com/Disneys-ALADDIN-Original-Poster-Williams/dp/B00IKKXBMG> (πρόσβαση 04/04/2017)
4. «*Ο Βασιλιάς των Λιονταριών*» / «*The Lion King*» (1994).....xiv
Πηγή: http://www.impawards.com/1994/lion_king_ver5.html (πρόσβαση 30/03/2017)
5. «*Ποκαχόντας*» / «*Pocahontas*» (1995).....xviii
Πηγή: <http://www.threecommentears.com/2016/02/pocahontas-theatrical/>
(πρόσβαση 27/03/2017)
6. «*Η Παναγία των Παρισίων*» / «*The Hunchback of Notre Dame*» (1996).....xxii
Πηγή: <https://www.moviehousememories.com/the-hunchback-of-notre-dame-comes-to-blu-ray-in-march/the-hunchback-of-notre-dame-theatrical-poster/>
(πρόσβαση 27/03/2017)
7. «*Ηρακλής*» / «*Hercules*» (1997).....xxv
Πηγή: <https://filmmusiccentral.com/2016/06/23/hercules-gospel-truth-1997/>
(πρόσβαση 27/03/2017)
8. «*Μουλάν*» / «*Mulan*» (1998).....xxviii
Πηγή: <http://image.tmbd.org/t/p/original/9ISOHNPS1yrfASzJVAVo8QiOjDR.jpg>
(πρόσβαση 10/04/2017)
9. «*Ταρζάν*» / «*Tarzan*» (1999).....xxxiii
Πηγή: <http://www.flicks.co.nz/movie/tarzan-1999/poster/> (πρόσβαση 11/04/2017)

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Chion, Michel. *Το Μιούζικαλ*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2008.

Creswell, John W. *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων, 2011.

Eco, Umberto. *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*. Μετάφραση: Μαρία Κονδύλη. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος, 1994.

Mason, Jennifer . *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003.

Pinel, Vincent. *Σχολές, κινήματα και είδη στον κινηματογράφο*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004.

Robson, Colin. *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg, 2010.

Δημητριάδης, Σταύρος, Ανδρέας Παμπόρτσης, και Ευάγγελος Τριανταφύλλου. *ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ, Θεωρία και Πράξη*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα, 2004.

Κικίλια, Μαρία Βουτσινού. «Μία ανέκδοτη μετάφραση της λατινικής μεσαιωνικής *Sequentia «Dies irae»* στην ελληνική.» *Επιστημονικό περιοδικό Παρουσία*, 1991: 211 - 219.

Κυριαζή, Νότα. *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2005.

Μιχαηλίδης, Σόλωνας. *Εγκυκλοπαίδεια της αρχαίας ελληνικής μουσικής*. 2η Έκδοση. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1989.

Νόβα - Καλτσούνη, Χριστίνα. *Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Gutenberg, 2006.

- Παπαναστασίου, Έλενα, και Κωνσταντίνος Παπαναστασίου. *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία, 1996.
- Πετρίδης, Γιάννης, και Κώστας Ζούγρης. *Soundtracks: Ο ήχος της Οθόνης*. Αθήνα: Εκδόσεις Ανατολικός, 2006.
- Πλούταρχος. *Περί Ίσιδος και Οσίριδος*. Μετάφραση: Πασχάλης Πασχίδης. Αθήνα: Εκδόσεις Κατάρτι, 1999.
- Τριάντου, Ιφιγένεια. *Από τη θεωρία στην ερμηνεία της λογοτεχνίας*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Ίων, 2012.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Altman, Rick. *La Comédie musicale hollywoodienne*. Paris: Armand Colin, 1992.
- Balio, Tino. «Hollywood Production Trends in the Era of Globalisation, 1990 - 99.» Στο *Genre and contemporary Hollywood*, μοντάζ: Steve Neale, 165 - 184. London: British Film Institute, 2002.
- Barrier, Michael J. *The Animated Man: A Life of Walt Disney*. California: University of California Press, 2007.
- Belton, John, και Elizabeth Weis. *Film Sound: Theory and Practice*. New York: Columbia University Press, 1985.
- Booker, Keith M. *Disney, Pixar, and the Hidden Messages of Children's Films*. California: Greenwood Publishing Group, 2010.
- Cavalier, Stephen. *The World History of Animation*. Berkeley, California: University of California Press, 2011.
- de Giere, Carol. *Defying Gravity: The Creative Career of Stephen Schwartz from Godspell to Wicked*. New York: Applause Theatre & Cinema Books, 2008.

- Dipasupil, Ester G. «Alan Menken creates magical music for 'Hunchback'.» *Manila Standard* (Manila Standard Publishing Inc.) X, αρ. 212 (September 1996): 26.
- Dominguez, Pier. *Christina Aguilera: A Star is Made: The Unauthorized Biography*. Phoenix: Amber Communications Group, Inc., 2003.
- Dregni, Michael. *Gypsy Jazz: In Search of Django Reinhardt and the Soul of Gypsy Swing*. New York: Oxford University Press, 2008.
- Dyer, Richard. *Only Entertainment*. London & New York: Routledge, 1992.
- Eisner, Michael, και Tony Schwartz. *Work in Progress: Risking Failure, Surviving Success*. London & New York: Penguin Books LTD, 1999.
- Foglesong, Richard E. *Married to the Mouse: Walt Disney World and Orlando*. New Haven & London: Yale University Press, 2001.
- Gabler, Neal. *Walt Disney: The Biography*. London: Aurum Press Ltd, 2008.
- . *Walt Disney: The Triumph of the American Imagination*. New York: Random House, 2007.
- Galland, Antoine. *Histoire d'Aladdin, ou la Lampe merveilleuse*. Τόμ. III, σε *Contes Arabes: Les Mille et Une Nuits*, μετάφραση: Antoine Galland, 53 – 165. Paris: Éditions Garnier frères, 1949.
- Hall, Sheldon. «The Revenue Features: The Genealogy of the Modern Blockbuster.» Στο *Genre and contemporary Hollywood*, μοντάζ: Steve Neale, 11 - 26. London: British Film Institute, 2002.
- Hochman, Stanley. *From Quasimodo to Scarlett O'Hara: A National Board of Review Anthology*. New York: Frederick Ungar Publishing Co., 1982.
- Hollis, Tim, και Greg Ehrbar. *Mouse Tracks: The Story of Walt Disney Records*. Canada: University Press of Mississippi, 2006.
- Hooks, Ed. *Acting for Animators*. Portsmouth, New Hampshire: Heinemann Publishing, 2000.

- Jackson, Kathy M. *Walt Disney: A Bio-Bibliography*. Greenport, Connecticut: Greenwood Press, 1993.
- Kalinak, Kathryn. *Film Music: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press, 2010.
- Kenrick, John. *Musical Theatre: A History*. New York & London: Continuum International Publishing Group Inc., 2008.
- Krämer, Peter. «The Best Disney Film, Disney Never Made: Children's Films and the Family Audience in America Cinema since the 1960s.» Στο *Genre and contemporary Hollywood*, μοντάζ: Steve Neale, 185 – 200. London: British Film Institute, 2002.
- Land. «Film House Reviews: Colony.» *Variety* (Variety Inc.) XCIII, αρ. 6 (November 1928): 42.
- Land. «Film Reviews: Steamboat Willie.» *Variety* (Variety Inc.) XCIII, αρ. 6 (November 1928): 13.
- Lenburg, Jeff. *Legends of Animation. Walt Disney: The Mouse that Roared*. New York: Chelsea House, 2011.
- Lesjak, David. *Service with Character: The Disney Studios and World War II*. Theme Park Press, 2014.
- Maslin, Janet. «Target: Boomers and their Babies.» *The New York Times*, Νοέμβριος 1991: B2.
- Murray, Michael R. *The Golden Age of Walt Disney Records 1933 – 1988: Murray's Collectors' Price Guide and Discography : LPs/45 Rpm/78rpm/EPs*. Dubuque, Iowa: Antique Trader Books, 1997.
- Natter, Frank. *The Total Acoustic Guitarist : A Fun and Comprehensive Overview of Acoustic Guitar Playing*. U.S.A.: Alfred Publishing, 2006.
- Neale, Steve, επιμ. *Genre and contemporary Hollywood*. London: British Film Institute, 2002.

- Neupert, Richard. «Walt Disney's Silly Symphonies: A Companion to the Classic Cartoon Series by Russell Merritt & J.B. Kaufman .» *Film Quarterly*, Spring 2009: 82.
- Niane, Tamsir Djibril. *Soundjata Ou L'Epopée Mandingue*. France: Presence Africaine, 1960.
- Pilling, Jayne. *Women and Animation: A Compendium*. London: BFI Publishing, 1992.
- Pinsky, Mark I. *The Gospel According to Disney: Faith, Trust and Pixie Dust*. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2004.
- Roberts , David. *British Hit Singles and Albums*. 19th Edition. London: Guinness World Records Limited, 2006.
- Sammond, Nicholas. *Babes in Tomorrowland. Walt Disney and the making of the American Child, 1930 – 1960*. Durham & London: Duke University Press, 2005.
- Schickel, Richard. *The Disney Version: The Life, Times, Art and Commerce of Walt Disney*. London: Pavilion Books, 1986.
- Wasko, Janet, Mark Phillips, και Eileen R. Meehan. *Dazzled by Disney?: the global Disney audiences project*. London: Leicester University Press, 2001.
- Watts, Steven. «Walt Disney: Art and Politics in the American Century.» *The Journal of American History*, Ιούνιος 1995: 84 - 110.
- . *The Magic Kingdom: Walt Disney and the American way of Life*. Boston: Houghton Mifflin, 1997.
- Wells, Paul. *Animation and America*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press, 2002.
- Zipes, Jack. *Fairy Tales and the Art of Subversion*. New York: Routledge, 2006.
- . *The Enchanted Screen. The Unknown History of Fairy-Tale Films*. New York: Routledge, 2011.

Διαδικτυογραφία

<http://animatedfilmreviews.filmspector.com/p/the-golden-age-snow-white-pinochio.html> (πρόσβαση 21/01/2017)

http://articles.chicagotribune.com/1999-06-16/features/9906160335_1_bonnie-arnold-edgar-rice-burroughs-chris-buck (πρόσβαση 16/09/2017)

<http://broadwaymusicalhome.com/shows/tarzan.htm> (πρόσβαση 11/04/2017)

http://classiques.uqac.ca/collection_documents/galland_antoine/mille_et_une_nuits_t3/mille_et_une_nuits_t3.pdf (πρόσβαση 19/07/2017)

<http://deadline.com/2016/10/aladdin-guy-ritchie-disney-live-action-film-sherlock-holmes-1201834102/> (πρόσβαση 19/07/2017)

http://disney.wikia.com/wiki/The_Walt_Disney_Company (πρόσβαση 16/08/2017)

<http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/aladdin--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)

<http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/beauty-and-the-beast--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)

<http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/pocahontas--greek-cast.html> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/the-lion-king--greek-cast.html> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/the-little-mermaid--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)

<http://eikonasoueimai.blogspot.gr/2013/09/walt-disney.html> (πρόσβαση 15/01/2017)

http://epub.lib.uoa.gr/index.php/parousia/article/view/238/pdf_193 (πρόσβαση 13/09/2017)

<http://ew.com/article/2015/01/22/alan-menken-disney-songs/> (πρόσβαση 15/09/2017)

<http://link.galegroup.com/apps/doc/K1607000078/BIC1?u=gotitans&xid=d97d06e2> (πρόσβαση 17/01/2017)

<http://metro.co.uk/2017/01/07/are-those-disney-vhs-tapes-youve-hoarded-really-worth-a-small-fortune-6366520/> (πρόσβαση 05/02/2017)

<http://mindhack.gr/ανιμισμός/> (πρόσβαση 05/09/2017)

<http://phsprecedent.com/entertainment/2015/07/08/the-disney-year-disneys-package-films-are-a-mixed-bag/> (πρόσβαση 09/01/2016)

<http://pocahontas.morenus.org/index.html> (πρόσβαση 25/08/2017)

http://usatoday30.usatoday.com/life/movies/reviews/2010-03-26-beauty26_ST_N.htm (πρόσβαση 27/01/2015)

<http://www.americainwwii.com/articles/the-first-24-hours> (πρόσβαση 09/01/2016)

<http://www.ancient-origins.net/history-famous-people/ballad-hua-mulan-legendary-warrior-woman-who-brought-hope-china-005084> (πρόσβαση 11/04/2017)

<http://www.ancient-origins.net/history-famous-people/sundiata-keita-lion-king-mali-005733> (πρόσβαση 21/08/2017)

http://www.asda.gr/lyk11per/Computer_Lab/australia/australia.htm (πρόσβαση 03/03/2018)

<http://www.chicagotribune.com/entertainment/theater/ct-aladdin-alan-menken-ae-0416-20170406-column.html> (πρόσβαση 20/07/2017)

<http://www.disneyavenue.com/2015/08/the-7-eras-of-disney-filmmaking.html> (πρόσβαση 13/08/2017)

<http://www.disneyholidays.co.uk/disneyland-paris/planning-holiday/history-euro-disney/> (πρόσβαση 13/08/2017)

<http://www.filmsite.org/musicalfilms6.html> (πρόσβαση 09/02/2017)

<http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html> (πρόσβαση 13/09/2017)

<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/list/ls004836753/> (πρόσβαση 17/01/2017)

<http://www.imdb.com/list/ls050478261/> (πρόσβαση 12/02/2017)

<http://www.imdb.com/list/ls059383351/> (πρόσβαση 13/08/2017)

<http://www.imdb.com/list/ls066531766/> (πρόσβαση 13/08/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0097757/awards> (πρόσβαση 10/04/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0097757/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0101414/awards> (πρόσβαση 08/04/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0101414/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0103639/awards> (πρόσβαση 04/04/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0103639/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0110357/awards> (πρόσβαση 30/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0110357/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0110357/trivia> (πρόσβαση 21/08/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0114148/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0116583/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0116583/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0116583/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

<http://www.imdb.com/title/tt0119282/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

http://www.imdb.com/title/tt0119282/fullcredits?ref =ttspec_q1_1 (πρόσβαση 22/03/2017)

http://www.imdb.com/title/tt0120762/awards?ref =ttfc_q1_op_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

http://www.imdb.com/title/tt0120762/fullcredits?ref =tt_q1_1 (πρόσβαση 10/04/2017)

http://www.imdb.com/title/tt0120855/awards?ref =ttfc_q1_op_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

http://www.imdb.com/title/tt0120855/fullcredits?ref =tt_q1_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

<http://www.mixanitouxronou.gr/na-zi-kanis-i-na-mi-zi-i-tenia-o-vasilias-ton-liontarion-vasistike-ston-amlet-ke-to-tragoudi-ton-titlon-ine-sti-glossa-ton-zoulou-diaavaste-tis-omiotites-me-ton-ergo-tou-saixpir/> (πρόσβαση 04/04/2017)

<http://www.mixanitouxronou.gr/tag/solomon-linta/> (πρόσβαση 20/08/2017)

<http://www.mtishows.com/broadway-junior> (πρόσβαση 11/04/2017)

<http://www.nfocusnashville.com/content/article/13000088/the-reel-deal-waking-sleeping-beauty> (πρόσβαση 12/02/2017)

<http://www.npr.org/2010/04/12/125689840/stride-piano-bottom-end-jazz> (πρόσβαση 08/08/2017)

<http://www.nytimes.com/2009/12/17/arts/television/17disney.html> (πρόσβαση 16/08/2017)

<http://www.wdwmagic.com/walt-disney-world-history.htm> (πρόσβαση 17/01/2017)

<https://archive.org/stream/variety93-1928-11#page/n169/mode/2up/search/Steamboat+Willie> (πρόσβαση 04/04/2016)

<https://d23.com/disney-history/> (πρόσβαση 20/01/2017)

<https://el.wikipedia.org/wiki/Animation> (πρόσβαση 02/01/2016)

https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Depression (πρόσβαση 15/01/2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Latin_America_during_World_War_II (πρόσβαση 12/01/2016)

https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_The_Walt_Disney_Company (πρόσβαση 12/02/2017)

<https://en.wikipedia.org/wiki/VHS> (πρόσβαση 17/01/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/aladdin-original-soundtrack/id156088077> (πρόσβαση 04/04/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/beauty-and-the-beast-soundtrack-from-the-motion-picture/id390433307> (πρόσβαση 08/04/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/lion-king-original-motion/id156089366> (πρόσβαση 04/04/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/little-mermaid-original-walt-disney-records-soundtrack/id193376473> (πρόσβαση 10/04/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/pocahontas-original-soundtrack/191902361> (πρόσβαση 05/04/2017)

<https://itunes.apple.com/us/album/tarzan-soundtrack-from-the-motion-picture/id156087401> (πρόσβαση 12/04/2017)

<https://www.amazon.com/Mulan-Original-Disney-Records-Soundtrack/dp/B0000061CN> (πρόσβαση 11/04/2017)

<https://www.authenticireland.com/gargoyles/> (πρόσβαση 14/09/2017)

<https://www.britannica.com/art/doo-wop-music> (πρόσβαση 15/09/2017)

<https://www.deseretnews.com/article/603779/Greek-viewers-hiss-at-distortion-of-myths-in-Disneys-Hercules.html> (πρόσβαση 14/09/2017)

<https://www.disneyanimation.com/studio/our-films> (πρόσβαση 11/12/2016)

<https://www.glamour.com/story/disney-secrets-beauty-and-the-beast> (πρόσβαση 03/03/2018)

<https://www.khanacademy.org/humanities/ap-us-history/period-9/apush-1990s-america/a/globalization> (πρόσβαση 16/08/2017)

<https://www.musicals101.com/1950film.htm> (πρόσβαση 07/02/2017)

<https://www.slang.gr/lemma/11234-xakouna-matata> (πρόσβαση 25/08/2017)

<https://www.theodysseyonline.com/accelere-fiat-venire-olim> (πρόσβαση 10/09/2017)

Φιλμογραφία

The Encyclopedia of Disney Animated Shorts²⁹⁴

Πηγή: <http://www.disneyshorts.org> (πρόσβαση 08/12/2015)

Steamboat Willie. Σκηνοθεσία: Ub Iwerks. Παραγωγή: Walt Disney Studio. Ερμηνεία: Mickey Mouse. 1928.

Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=BBgghnQF6E4> (πρόσβαση 09/12/2015)

Aladdin and His Wonderful Lamp. Σκηνοθεσία: Dave Fleischer. Παραγωγή: Max Fleischer. Ερμηνεία: Popeye the Sailor. Paramount Pictures, 1939.

Πηγή: https://www.youtube.com/watch?v=_Ufz7gFq56E (πρόσβαση 25/07/2017)

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ο... Walt Disney (Once Upon a Time Walt Disney). VCD. Σκηνοθεσία: Samuel Doux. Παραγωγή: Arte France, Les Films D'ici, La Reunion de Musees Nationaux, The Walt Disney Company. TFI INTERNATIONAL, 2006.

Waking Sleeping Beauty. DVD. Σκηνοθεσία: Don Hahn. Παραγωγή: Stone Circle Pictures & Walt Disney Studios Motion Pictures. 2009.

Alan Menken: Disney Musical Renaissance Man

- Part I: <https://www.youtube.com/watch?v=TTj6oR4kMC0&t=46s> (πρόσβαση 21/11/2016)
- Part II: <https://www.youtube.com/watch?v=oKoEP0HWenw> (πρόσβαση 21/11/2016)

Einig, J., Scott, *The Disney Renaissance: An Analysis*

- Part I: <https://www.youtube.com/watch?v=sjZXvvKVqrE> (πρόσβαση 25/11/2016)

---

²⁹⁴ Καλύπτει όλες τις ταινίες κινουμένων σχεδίων μικρού μήκους της Disney από το 1922 μέχρι και σήμερα. Περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες για τις ημερομηνίες κυκλοφορίας, την πλοκή, τη διάρκεια και άλλα σημαντικά στοιχεία.

- Part II: <https://www.youtube.com/watch?v=JY-r1oEsLEU&t=15s> (πρόσβαση 25/11/2016)
- Part III: <https://www.youtube.com/watch?v=adI2T-gesFc> (πρόσβαση 25/11/2016)

Οι ταινίες (τεκμήρια) με χρονολογική σειρά

Η Μικρή Γοργόνα / The Little Mermaid. Σκηνοθεσία: John Musker και Ron Clements.
Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1989.

Η Πεντάμορφη και το Τέρας / Beauty and the Beast. Σκηνοθεσία: Gary Trousdale και Kirk Wise. Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1991.

Αλαντίν / Aladdin. Σκηνοθεσία: Ron Clements και John Musker. Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1992.

Ο Βασιλιάς των Λιονταριών / The Lion King. Σκηνοθεσία: Roger Allers και Rob Minkoff.
Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1994.

Ποκαχόντας / Pocahontas. Σκηνοθεσία: Mike Gabriel και Eric Goldberg. Παραγωγή:
Walt Disney Feature Animation. 1995.

Η Παναγία των Παρισίων / The Hunchback of Notre Dame. Σκηνοθεσία: Gary Trousdale και Kirk Wise. Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1996.

Ηρακλής: Πέρα από το μύθο / Hercules. Σκηνοθεσία: Ron Clements και John Musker.
Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1997.

Μουλάν / Mulan. Σκηνοθεσία: Tony Bancroft και Barry Cook. Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1998.

Ταρζάν / Tarzan. Σκηνοθεσία: Chris Buck και Kevin Lima. Παραγωγή: Walt Disney Feature Animation. 1999.

Άλλες πηγές

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεις Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (Διεξαγωγή 25/07/2016, βλ. Παράρτημα III)

Ακροάσεις μεμονομένων τραγουδιών (Αποσπάσματα από τις ταινίες)

«Η Μικρή Γοργόνα» / «The Little Mermaid» (1989)

- «Στον ωκεανό» (Fathoms below)
<https://www.youtube.com/watch?v=jsrZzPG6888> (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Οι κόρες του Τρίτωνα» (Daughters of Triton)
<https://www.youtube.com/watch?v=Slad0WC8Smw> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=Y7ZEowYUi9w> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Θέλω να ζω» (Part of your world)
<https://www.youtube.com/watch?v=69x73IfknAk> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=tqUhezCPICI> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Μεσ' το βυθό» (Under the sea)
https://www.youtube.com/watch?v=sVK_Hxjp7CU (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=uyB36wMgn6E> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Πονεμένες ψυχές» (Poor unfortunate souls)
<https://www.youtube.com/watch?v=Kz3O7l6RMsl> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=oL2AviPEjFw> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Ψαρικά» (Les poissons)
<https://www.youtube.com/watch?v=ThVNq1IjyUc> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
- Jacques Offenbach, «Orphée aux enfers» (1858): «Can Can»
<https://www.youtube.com/watch?v=LqcD2c5WFIc> (πρόσβαση 29/05/2017)
- «Το μαγικό φιλί» (Kiss the girl)
<https://www.youtube.com/watch?v=PACn6KO2jc> (1989) (πρόσβαση 29/05/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=E3R19koLSHc> (1998) (πρόσβαση 29/05/2017)

«Η Πεντάμορφη και το Τέρας» / «Beauty and the Beast» (1991)

- «Πρόλογος» (Prologue)
https://www.youtube.com/watch?v=hPcnV68_8n8&t=51s (πρόσβαση 08/07/2017)
- Camille Saint-Saëns, «Le Carnaval des Animaux» (1886): «Aquarium»
<https://www.youtube.com/watch?v=I33R3woDeFs> (πρόσβαση 05/06/2017)
- «Μπελ» (Belle)
<https://www.youtube.com/watch?v=0CMDIzs5Ci0> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Γκαστόν» (Gaston)
<https://www.youtube.com/watch?v=DpqlZXOlae4&t=188s> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Λιχουδιές» (Be our guest)
<https://www.youtube.com/watch?v=FDaFp03GJgY> (πρόσβαση 08/07/2017)
- Gustav Mahler (1896), Symphony No3: Mov. I
<https://www.youtube.com/watch?v=pRhQhUtOpPI&t=433s> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Ούτε για αστείο δεν το είχα φανταστεί» (Something there)
<https://www.youtube.com/watch?v=ylZTuthX-yQ> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Θα είμαστε άνθρωποι πια» (Human again)
<https://www.youtube.com/watch?v=1HaUshukTMM> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Ηρθε πια η στιγμή» (Beauty and the Beast)
<https://www.youtube.com/watch?v=WU2I9wZDaSs> (πρόσβαση 08/07/2017)
Διασκευή: <https://www.youtube.com/watch?v=pgYEJHJXFB4> (πρόσβαση 08/07/2017)
- «Ζήτω εμείς» (The Mob song)
<https://www.youtube.com/watch?v=n7v8T9E6yIs&t=118s> (πρόσβαση 08/07/2017)

«Αλαντίν» / «Aladdin» (1992)

- «Βραδιές μαγικές» (Arabian nights)
<https://www.youtube.com/watch?v=EkIRQmPF2s4> (πρόσβαση 28/07/2017)
- «Το σκάω» (One jump ahead)
<https://www.youtube.com/watch?v=3yXZoyvvT40> (πρόσβαση 29/07/2017)
Reprise: <https://www.youtube.com/watch?v=tQlimm7sKio> (πρόσβαση 29/07/2017)
- «Σαν κι εμένα φίλο δεν θα βρεις» (Friend like me)
<https://www.youtube.com/watch?v=ZDfPZ6MLIRQ> (πρόσβαση 08/08/2017)

- «Πρίγκιπας Αλί» (Prince Ali)
<https://www.youtube.com/watch?v=xcUD3fi2r7c> (πρόσβαση 08/08/2017)
Reprise: <https://www.youtube.com/watch?v=zCiqq1QAxtE> (πρόσβαση 09/08/2017)
- «Γλυκιά ζωή» (A whole new world)
<https://www.youtube.com/watch?v=bjGKCqiAYmc> (πρόσβαση 08/08/2017)
One-Line Multilanguage - A Whole New World ~ Duet
<https://www.youtube.com/watch?v=t5TEuq0EYok> (πρόσβαση 16/08/2017)

«Ο Βασιλιάς των Λιονταριών» / «The Lion King» (1994)

- «Κύκλος της ζωής» (Cycle of life)
<https://www.youtube.com/watch?v=j9pLk9t8yek> (πρόσβαση 13/08/2017)
- «Νέα πρωινά» (The morning report)
<https://www.youtube.com/watch?v=KBAY6-AMWhw> (πρόσβαση 13/08/2017)
- «Θε να γίνω εγώ Βασιλιάς» (I just can't wait to be King)
<https://www.youtube.com/watch?v=jGX53oeL6u8> (πρόσβαση 13/08/2017)
- «Υπ' ατμόν» (Be prepared)
<https://www.youtube.com/watch?v=5eHFbP7kTnU> (πρόσβαση 13/08/2017)
- «Χακούνα Ματάτα» (Hakuna Matata)
https://www.youtube.com/watch?v=iAlrv0b_aqA (πρόσβαση 13/08/2017)
- Solomon Linda, «Mbube» (The lion sleeps tonight)
<https://www.youtube.com/watch?v=mrrQT4WkbNE> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Αγάπη νιώσε στη νυχτιά» (Can you feel the love tonight)
<https://www.youtube.com/watch?v=nlMKfr84W9g> (πρόσβαση 13/08/2017)

«Ποκαχόντας» / «Pocahontas» (1995)

- «Ο νεκρός κόσμος» (The Virginia company)
<https://www.youtube.com/watch?v=4DXFispyABk> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Στου τυμπάνου το ρυθμό» (Steady as the beating drum)
<https://www.youtube.com/watch?v=hezhtG4P13w> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Τι θα φέρει ο ποταμός» (Just around the riverbend)
<https://www.youtube.com/watch?v=jmhInmgUGWU> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Άκου την καρδιά» (Listen with your heart)
<https://www.youtube.com/watch?v=QoitDPzH5a4> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Χρυσάφι για μας» (Mine, mine, mine)
<https://www.youtube.com/watch?v=ouYPMziqA6U> (πρόσβαση 25/08/2017)

- «Τα χρώματα του ανέμου» (Colors of the wind)
<https://www.youtube.com/watch?v=Q5LjldLkZi4> (πρόσβαση 25/08/2017)
- «Βάρβαροι» (Savages)
<https://www.youtube.com/watch?v=PQYOFbzg3n4> (πρόσβαση 25/08/2017)

«Η Παναγία των Παρισίων» / «The Hunchback of Notre Dame» (1996)

- «Στα σκαλιά της Παναγιάς» (The bells of Notre Dame)
Εισαγωγή (0:00 - 0:52): <https://www.youtube.com/watch?v=LK7S32JIaFU>
(πρόσβαση 13/09/2017)
<https://www.youtube.com/watch?v=PeeyeKK3Zvo> (πρόσβαση 13/09/2017)
Reprise: <https://www.youtube.com/watch?v=76w-FY6EiEo> (πρόσβαση 13/09/2017)
- «Φεύγω» (Out there)
<https://www.youtube.com/watch?v=UXwGABOO26w> (πρόσβαση 13/09/2017)
- «Τζουμ τριάλα» (Topsy turvy)
https://www.youtube.com/watch?v=MNhlSg7ki_w (πρόσβαση 13/09/2017)
- «Προσευχή της Εσμεράλδας» (God help the Outcasts)
<https://www.youtube.com/watch?v=05jG5NfLamw> (πρόσβαση 13/09/2017)
- «Λάμψη του ουρανού» (Heaven's light) / «Σκοτάδι του Άδη» (Hellfire)
https://www.youtube.com/watch?v=_6qd42oI8po (πρόσβαση 14/09/2017)
- «Είσαι τυπάς» (A guy like you)
<https://www.youtube.com/watch?v=oK8YJZ7geA8> (πρόσβαση 13/09/2017)
- «Η αυλή των θαυμάτων» (The Court Of Miracles)
<https://www.youtube.com/watch?v=a4MrNJAi3X8> (πρόσβαση 13/09/2017)

«Ηρακλής» / «Hercules» (1997)

- «Η αλήθεια είναι αυτή» (The gospel truth)
(I): <https://www.youtube.com/watch?v=KhHhffbXqiI> (πρόσβαση 14/09/2017)
(II): <https://www.youtube.com/watch?v=s0DGncsxxLY> (πρόσβαση 14/09/2017)
(III): <https://www.youtube.com/watch?v=yWKDmQZWγ7c> (πρόσβαση 14/09/2017)
- «Θα τη βρω τη λύση» (Go the distance)
<https://www.youtube.com/watch?v=NjLF9zSBQc8> (πρόσβαση 14/09/2017)
- «Η μόνη μου ελπίδα» (One last hope)
<https://www.youtube.com/watch?v=LYttTUJuOO4> (πρόσβαση 14/09/2017)
- «Μύθος και θρύλος» (Zero to Hero)
<https://www.youtube.com/watch?v=s56oonZ6KRc> (πρόσβαση 14/09/2017)

- «Δε θα το πω» (I won't say I'm in Love)
<https://www.youtube.com/watch?v=FBpBGZAAjW4> (πρόσβαση 15/09/2017)
- «Το αστέρι ζει» (A Star is born)
<https://www.youtube.com/watch?v=fNEMHV0XO2I> (πρόσβαση 15/09/2017)

«Μουλάν» / «Mulan» (1998)

- «Καμάρι όλων μας, Εσύ» (Honor to us all)
<https://www.youtube.com/watch?v=OndsQGCj2eY> (πρόσβαση 15/09/2017)
- «Ποια είμαι;» (Reflection)
<https://www.youtube.com/watch?v=7PkAAfTA1Yo> (πρόσβαση 16/09/2017)
- «Λεβεντιά!» (I'll make a Man out of you)
<https://www.youtube.com/watch?v=XLRI1HzdeiM> (πρόσβαση 16/09/2017)
- «Αυτή που σ' αγαπά...» (A girl worth fighting for)
<https://www.youtube.com/watch?v=rGQqknedYcs> (πρόσβαση 16/09/2017)
- 90° ft. Stevie Wonder: «True to your heart»
<https://www.youtube.com/watch?v=wyt6Emkv3iY> (πρόσβαση 16/09/2017)

«Ταρζάν» / «Tarzan» (1999)

- «Μαζί, δυο Κόσμοι ζουν» (Two Worlds)
<https://www.youtube.com/watch?v=WCqRbrJWFJk> (πρόσβαση 16/09/2017)
- «Μην κλαις μικρό μου» (You'll be in my heart)
<https://www.youtube.com/watch?v=DeVovNkwi38> (πρόσβαση 17/09/2017)
- «Γιος του Ανθρώπου» (Son of Man)
<https://www.youtube.com/watch?v=JvowXqbFmCc> (πρόσβαση 19/09/2017)
- «Trashin' the camp»
<https://www.youtube.com/watch?v=-rxOVpetZTY> (πρόσβαση 19/09/2017)
- «Θέλω να δω» (Strangers like me)
https://www.youtube.com/watch?v=i_q5dmFZRwk (πρόσβαση 20/09/2017)

Παράρτημα

Παράρτημα II

Συγκεντρωτικοί Πίνακες Ταινιών

- α. Εισαγωγικά στοιχεία
- β. Βραβεία / Υποψηφιότητες
- γ. Οι Συντελεστές (Cast)
- δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης
- ε. Μουσική δομή

ΥΠΟΜΝΗΜΑ Πίνακα ε.	
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ (Α/Α) - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ	
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ
	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ / ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
 ή 	ΤΟ "ΟΝΕΙΡΟ" / ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
	Ο ΦΙΛΟΣ / ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
	Ο ΚΑΚΟΣ
	ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΛΟΚΗΣ
 ή 	ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
	ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ

1. Η Μικρή Γοργόνα / The Little Mermaid (1989)^{1,2}

3.2.1.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ³	Ελληνικός Τίτλος	Η Μικρή Γοργόνα
	Πρωτότυπος Τίτλος	The Little Mermaid
	Ημερ. Κυκλοφορίας	17 Νοεμβρίου 1989
	Ελληνική Πρεμιέρα	30 Νοεμβρίου του 1990
	Πρωτότυπη Ιστορία ⁴	Hans Christian Andersen « <i>The Little Mermaid</i> » (1837)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Βόρεια Θάλασσα (Δανία)/ Ευρώπη
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση (ΕΛ.Κ.Ε.) (1989) Προοπτική Α.Ε. (1998) (Ελλάδα) ⁵
	Σκηνοθεσία ⁶	John Musker, Ron Clements
	Μουσική	Alan Menken
	Στίχοι	Howard Ashman
	Μουσικά Είδη	Baroque / Ethnic: Jamaican Tradition
	Prequel ⁷	Η Μικρή Γοργόνα III: Τα πρώτα χρόνια της Άριελ/ The Little Mermaid III: Ariel's Beginning (2008)
Sequel ⁸	Η Μικρή Γοργόνα II: Επιστροφή στη Θάλασσα/ The Little Mermaid II: Return to the Sea (2000)	
Broadway Musical	2008	

¹ Πηγές: <http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/the-little-mermaid--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)

<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

² Ξένοι συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0097757/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

³ Πηγή: <http://img.moviepostershop.com/the-little-mermaid-movie-poster-1989-1020351925.jpg> (πρόσβαση 10/04/2017)

⁴ (Zipes 2011, 254)

⁵ Η ταινία επανακυκλοφόρησε το 1998 με τη δεύτερη μεταγλώττιση που έγινε στα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E..

Οι λόγοι εξηγούνται από τον υπεύθυνο κ. Μιχάλη Αχλαδιώτη στην συνέντευξή του.

⁶ (Zipes 2011, 256)

⁷ (Zipes 2011, 257)

⁸ (Zipes 2011, 257)

3.2.1.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες⁹

(12 Νίκες / 8 Υποψηφιότητες)¹⁰

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1990)

Όσκαρ

Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης

Όσκαρ

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού
«*Under the sea*»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι

(Υποψηφιότητα)

«*Kiss the girl*»

Χρυσές Σφαίρες (1990)

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυση κινούμενης εικόνας

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας
«*Under the sea*»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας

(Υποψηφιότητα)

«*Kiss the girl*»

Καλύτερη ταινία κινούμενης εικόνας στην κατηγορία μιούζικαλ ή κωμωδία

(Υποψηφιότητα)

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1991)

Grammy

Καλύτερου τραγουδιού γραμμένου ειδικά για κινούμενη εικόνα ή τηλεόραση
«*Under the sea*»

Grammy

Καλύτερου παιδικού άλμπουμ
«*The Little Mermaid (An Original Walt Disney Records Soundtrack)*»

Καλύτερη ορχηστρική σύνθεση γραμμένη για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο ειδικά για κινούμενη εικόνα ή τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

«*Kiss the girl*»

Alan Menken (Μουσική)
Howard Ashman (Στίχοι)

⁹ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 104, 215, 219, 222)

¹⁰ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0097757/awards> (πρόσβαση 10/04/2017)

3.2.1.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση (1990)	Ελληνική Μεταγλώττιση (1998)	Πρωτότυπη Εκδοχή
Ariel / Άριελ	Κρίστι Στασινοπούλου (φωνή + τραγούδι)	Χριστίνα Κουλουμπή (διάλογοι) Άννα Ρόσση (τραγούδι)	Jodi Benson
Vanessa / Βανέσσα	Κρίστι Στασινοπούλου (διάλογοι + τραγούδι)	Άννα Ρόσση (διάλογοι + τραγούδι)	
Φωνητικά της Ariel	Jodi Benson (πρωτότυπη εκδοχή)	Άννα Ρόσση	
Eric / Έρικ	Νίκος Παπαδόπουλος	Αργύρης Παυλίδης	Christopher Daniel Barnes
Ursula / Ούρσουλα	Δέσποινα Κοντούδη (διάλογοι + τραγούδι)	Βίλμα Τσακίρη (διάλογοι) Μανουέλα Μουστακοπούλου (τραγούδι)	Pat Carroll
Sebastian / Σεμπάστιαν	Γιάννης Παλαμίδας (διάλογοι + τραγούδι)	Γιώργος Πετρόχειλος (διάλογοι + τραγούδι)	Samuel E. Wright
Flounder / Φούσκας	Γιώργος Μανωλάς	Γιώργος Ματαράγκας	Jason Marin
Scuttle / Γλάρος	Σοφοκλής Πέππας	Ζανό Ντάνιας	Buddy Hackett
King Triton / Βασιλιάς Τρίτων	Πάυλος Μηλιώνης	Κώστας Μπακάλης	Kenneth Mars
Flotsam & Jetsam / Φλότσαμ & Τσέτσαμ	?	Θεόδωρος Κατσαφάδος	Paddi Edwards
Chef Louis / Σεφ Λούι	Τάκης Καρνατσός (διάλογοι + τραγούδι)	Άλεξ Παναγή (διάλογοι + τραγούδι)	Rene Auberjonois
Grimmsby / Γκρίμσμπυ	Γιάννης Παπαϊωάννου	Ντίνος Δουλγεράκης	Ben Wright
Sea Horse / Ιππόκαμπος	?	Κώστας Γκίκας	Will Ryan
Ariel's Sisters / Οι αδερφές της Άριελ	?	?	Kimmy Robertson Caroline Vasicek
Ακούστηκαν επίσης:	Τηλέμαχος Κρεβάικας Γιάννης Καλατζόπουλος Γιώργος Μάζης Τάσος Μασμανίδης Νίκος Πόγκας Μάιρη Σταυρακέλη Σοφία Χάνου	Χριστίνα Βαρζοπούλου Τέτα Κωνσταντά Γιάννης Ματαράγκας Λίνα Τριανταφύλλου Κώστας Φιλίππογλου Χαρά Ζησιμάτου Μόνικα Στράνη	-

3.2.1.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

	1989	1998
Εταιρία Μεταγλώττισης	Audio Visual Enterprises A.E.	Sierra Post / Sierra Recordings A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Δημήτρης Κουζούπης	Ηλίας Πλακίδης
Μετάφραση	-	Ρενάτε Μουμούρη
Προσαρμογή Διαλόγων	Τάκης Καρνατσός	-
Μουσική Επιμέλεια	-	Ηλίας Αχλαδιώτης
Στίχοι	Τάκης Καρνατσός	-

3.2.1.ε. Μουσική δομή¹¹

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«Fathoms below»	Ντο+	Alan Menken	Howard Ashman / Τάκης Καρνατσός (1989)	Ship's Chorus
	«Στον ωκεανό»	Ρε ^b +			?
1	«Daughters of Triton»	Ντο+			Kimmy Robertson Caroline Vasicek
	«Οι κόρες του Τρίτωνα»	Ρε ^b +			?
2	«Part of your world» (I,II)	Φα+			Jody Benson
	«Θέλω να ζω»	Σολ ^b +			Κρίστι Στασινοπούλου (1989) Άννα Ρόσση (1998)
3	«Under the sea»	Σι ^b +			Samuel E. Wright
	«Μεσ' το βυθό»	Σι+			Γιάννης Παλαμίδας (1989) Γιώργος Πετρόχειλος (1998)
4	«Poor unfortunate souls»	Ντο-			Pat Carroll
	«Πονεμένες ψυχές»	Ντο#-			Δέσποινα Κοντούδη (1989) Μανουέλα Μουστακοπούλου (1998)
5	«Les poissons»	Σολ+			René Auberjonois
	«Ψαρικά»	Λα ^b +			Τάκης Καρνατσός (1989) Άλεξ Παναγή (1998)
6	«Kiss the girl»	Ντο+			Samuel E. Wright
	«Το μαγικό φίλι»	Ρε ^b +			Γιάννης Παλαμίδας (1989) Γιώργος Πετρόχειλος (1998)
7	«Happy Ending» (Part of your world) (III)		Disney Chorus		
	«Θέλω να ζω» (III) (χορωδιακό)		?		

¹¹ Πηγή: <https://itunes.apple.com/us/album/little-mermaid-original-walt-disney-records-soundtrack/id193376473>
(πρόσβαση 10/04/2017)

2. Η Πεντάμορφη και το Τέρας/ Beauty and the Beast (1991)^{12,13}

3.2.2.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ¹⁴	Ελληνικός Τίτλος	Η Πεντάμορφη και το Τέρας
	Πρωτότυπος Τίτλος	Beauty and the Beast
	Ημερ. Κυκλοφορίας	13 Νοεμβρίου 1991
	Ελληνική Πρεμιέρα	?
	Πρωτότυπη Ιστορία ¹⁵	<p>«La Belle et la Bête»</p> <ol style="list-style-type: none"> Gabrielle-Suzanne Barbot de Villeneuve «<i>La Jeune Américaine et les contes marins</i>» (1740) Jeanne-Marie Leprince de Beaumont «<i>Magasin des enfants</i>» (1756) Andrew Lang: «<i>Blue Fairy Book</i>» (1889) Jean Cocteau : «<i>La Belle et la Bête</i>» (1946) (ταινία)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Γαλλία / Ευρώπη
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση (ΕΛ.Κ.Ε.) (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία ¹⁶	Gary Trousdale, Kirk Wise
	Μουσική	Alan Menken
	Στίχοι	Howard Ashman
	Μουσικά Είδη	Κλασική / Γαλλική μουσική (18 ^ο αι.) / Broadway / Cabaret
	Prequel / Sequel ¹⁷	<p>Η Πεντάμορφη και το Τέρας 2: Τα μαγεμένα Χριστούγεννα/ Beauty and the Beast: The Enchanted Christmas (1997)</p> <p>Ο Μαγικός Κόσμος της Μπελ / Belle's Magical World (1998)</p> <p>Η Πεντάμορφη και το Τέρας / Beauty and the Beast (2017) (Ταινία Ζωντανής Δράσης)</p>
	Broadway Musical	1994

¹² Πηγές: <http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/beauty-and-the-beast--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)
<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

Συνέντευξη Μιγάλη Αχλαδιώτη (25/07/2016)

¹³ Ξένοι Συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0101414/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

¹⁴ Πηγή: <https://gr.pinterest.com/pin/394416879848260249/> (πρόσβαση 04/04/2017)

¹⁵ (Zipes 2011, 226 - 233· Zipes 2006, 47, 53 - 55)

¹⁶ (Zipes 2011, 232)

¹⁷ (Zipes 2011, 232)

3.2.2.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες¹⁸

(27 Νίκες / 21 Υποψηφιότητες)¹⁹

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1992)

Όσκαρ
Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης

Όσκαρ
Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού
«Beauty and the Beast»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι
(Υποψηφιότητα)
«Be our guest»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι
(Υποψηφιότητα)
«Belle»

Καλύτερη μίξη ήχου
(Υποψηφιότητα)
Terry Porter, Mel Metcalfe, David J. Hudson, Doc Kane

Καλύτερη ταινία²⁰
(Υποψηφιότητα)
Don Hahn

Χρυσές Σφαίρες (1993)

Χρυσή Σφαίρα
Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας

Χρυσή Σφαίρα
Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας
«Beauty and the Beast»

Χρυσή Σφαίρα
Καλύτερης ταινίας κινούμενης εικόνας στην κατηγορία μιούζικαλ ή κωμωδία
Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας
(Υποψηφιότητα)
«Be our guest»

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1993)

Grammy
Καλύτερης ορχηστρικής σύνθεσης γραμμένης για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

Grammy
Καλύτερου τραγουδιού γραμμένου ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση
«Beauty and the Beast»

Grammy
Τραγούδι της Χρονιάς
«Beauty and the Beast»
Céline Dion, Peabo Bryson (εκτέλεση)

Grammy
Καλύτερης Pop εκτέλεσης από ντουέτο ή σχήμα με φωνητικά
«Beauty and the Beast»
Céline Dion, Peabo Bryson (εκτέλεση)

Grammy
Καλύτερης ηχογράφησης της χρονιάς
«Beauty and the Beast»
Céline Dion, Peabo Bryson (εκτέλεση)
Walter Afanasieff (παραγωγός)

Grammy
Καλύτερης Pop ορχηστρικής εκτέλεσης
«Beauty and the Beast»
Richard S. Kaufman (ενορχήστρωση & διεύθυνση ορχήστρας)

Άλμπουμ της χρονιάς
(Υποψηφιότητα)
«Beauty and the Beast (Original Motion Picture Soundtrack)»

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1994)

Καλύτερη Pop ορχηστρική εκτέλεση
(Υποψηφιότητα)
«Beauty and the Beast» (από την ταινία)
James Galway

Alan Menken (Μουσική)
Howard Ashman (Στίχοι)

¹⁸ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 26 - 27, 216, 219, 222)

¹⁹ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0101414/awards> (πρόσβαση 08/04/2017)

²⁰ Η «Πεντάμορφη και το Τέρασ» ήταν πρώτη ταινία κινουμένων σχεδίων μεγάλου μήκους στην ιστορία του κινηματογράφου που προτάθηκε σε αυτή την κατηγορία.

3.2.2.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Belle / Μπελ	Κρίστι Στασινοπούλου (διάλογοι + τραγούδι) Άριελ Κωνσταντινίδη (διάλογοι / προσθήκη σκηνής 2002)	Paige O'Hara
Beast / Τέρας	Γιάννης Παλαμίδας (διάλογοι + τραγούδι)	Robby Benson
Gaston / Γκαστόν	Γιάννης Βασιλάκης (διάλογοι + τραγούδι)	Richard White
Mrs Potts / Μαντάμ Τσαγιερώ	Χρυσούλα Διαβάτη (διάλογοι + τραγούδι)	Angela Lansbury
Lumiere / Μεσιέ Φουφού	Γιώργος Μάζης (διάλογοι + τραγούδι)	Jerry Orbach
Cogsworth / Τικιτάκας	Κώστας Τριανταφυλλόπουλος (διάλογοι + τραγούδι)	David Ogden Stiers
Wordrobe / Ντουλάπα	Ελένη Δακορώνια	Jo Anne Worley
Chip / Θρυψαλάκι	Γιώργος Μανωλάς	Bradley Pierce
Maurice / Μορίς	Σπύρος Κωνσταντόπουλος	Rex Everhart
Lefou / Τρελάρας	Γιάννης Καλατζόπουλος (διάλογοι + τραγούδι)	Jesse Corti
Narrator / Αφηγητής	Κώστας Σκώκος	David Ogden Stiers
Ακούστηκαν επίσης:	Τάσος Μασμανίδης Μαίρη Σταυρακέλη Γιώργος Χριστόπουλος	-
Choir/ Χορωδία	«Μουσικό Εργαστήρι»	Disney Chorus

3.2.2.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Audio Visual Enterprises A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Δημήτρης Κουζούπης
Μετάφραση	-
Προσαρμογή Διαλόγων	Τάκης Καρνατσός
Μουσική Επιμέλεια	-
Στίχοι	Τάκης Καρνατσός

3.2.2.ε. Μουσική δομή²¹

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«Prologue»	Σολ- (Φρύγιος)	Alan Menken	Howard Ashman / Τάκης Καρνατσός	David Ogden Stiers
	«Πρόλογος» + Αφήγηση	Σολ#- (Φρύγιος)			Κώστας Σκώκος
1	«Belle» (I,II)	Ρε ^{b+}			Jesse Corti, Paige O'Hara (I,II), Richard White, Chorus
I II	«Μπελ»				Κρίστι Στασινοπούλου, Γιάννης Βασιλάκης, Γιάννης Καλατζόπουλος, «Μουσικό Εργαστήρι»
2	«Gaston» (I,II)	Ντο+			Jesse Corti, Richard White, Chorus
	«Γκαστόν»	Ρε ^{b+}			Γιάννης Καλατζόπουλος, Γιάννης Βασιλάκης, «Μουσικό Εργαστήρι»
3	«Be our guest»	Λα ^{b+}			Angela Lansbury, Jerry Orbach, Chorus
	«Λιχουδιές»				Χρυσούλα Διαβάτη, Γιώργος Μάζης «Μουσικό Εργαστήρι»
4	«Something there»	Ρε ^{b+}			Angela Lansbury, David Ogden Stiers, Jerry Orbach, Paige O'Hara, Robby Benson
	«Ούτε για αστείο δεν το είχα φανταστεί»	Ρε+			Χρυσούλα Διαβάτη, Κώστας Τριανταφυλλόπουλος, Γιώργος Μάζης, Κρίστι Στασινοπούλου, Γιάννης Παλαμίδας
(5)	«Human again» (2002) ²²	Σολ+			Angela Lansbury, David Ogden Stiers, Jerry Orbach, Paige O'Hara, Robby Benson, Jo Anne Worley, Chorus
	«Θα είμαστε άνθρωποι πια»	Λα ^{b+}			Χρυσούλα Διαβάτη, Γιώργος Μάζης, «Μουσικό Εργαστήρι»
6	«Beauty and the Beast» ²³	Ρε+			Angela Lansbury
	«Ήρθε πια η στιγμή»		Χρυσούλα Διαβάτη		
7	«The Mob song»	Λα-	Richard White, Jesse Corti, Angela Lansbury (διάλογοι) David Ogden Stiers (διάλογοι) Jerry Orbach (διάλογοι) Kimmy Robertson (διάλογοι) Paige O'Hara (διάλογοι) Rex Everhart (διάλογοι) Robby Benson (διάλογοι) Chorus		
	«Όχλος (Ζήτω εμείς)»	Σι ^{b-}	Γιάννης Βασιλάκης, Γιάννης Καλατζόπουλος, Χρυσούλα Διαβάτη (διάλογοι), Κώστας Τριανταφυλλόπουλος (διάλογοι), Γιώργος Μάζης (διάλογοι), Κρίστι Στασινοπούλου (διάλογοι), Σπύρος Κωνσταντόπουλος (διάλογοι), Γιάννης Παλαμίδας (διάλογοι) «Μουσικό Εργαστήρι»		
8	«Happy Ending» (Beauty and the Beast) (II)		Chorus		
	«Ήρθε πια η στιγμή» (II) (χορωδιακό)		«Μουσικό Εργαστήρι»		

²¹ Πηγή: <https://itunes.apple.com/us/album/beauty-and-the-beast-soundtrack-from-the-motion-picture/id390433307>

(πρόσβαση 08/04/2017)

²² Το συγκεκριμένο κομμάτι υπάρχει μόνο στην ειδική έκδοση του DVD που κυκλοφόρησε το 2002 με μία επιπρόσθετη σκηνή. Η ελληνική εκδοχή του τραγουδιού ηχογραφήθηκε στα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E., όπου τη φωνή της στη Μπελ, χαρίζει η Άριελ Κωνσταντινίδη.

²³ «Beauty and the Beast» (Ντουέτο): Céline Dion, Peabo Bryson (Τίτλοι Τέλους)

3. Αλαντίν / Aladdin (1992)^{24,25}

3.2.3.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ²⁶	Ελληνικός Τίτλος	Αλαντίν
	Πρωτότυπος Τίτλος	Aladdin
	Ημερ. Κυκλοφορίας	25 Νοεμβρίου 1992
	Ελληνική Πρεμιέρα	25 Νοεμβρίου 1993
	Πρωτότυπη Ιστορία ²⁷	Antoine Galland (μτφ.) «Histoire d'Aladdin, ou la Lampe merveilleuse»@ Les mille et une nuits (18 ^{ος} αι. μ.Χ.)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Μέση Ανατολή / Ασία
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία	Ron Clements, John Musker
	Μουσική	Alan Menken
	Στίχοι	Howard Ashman (+), Tim Rice
	Μουσικά Είδη	Harlem Jazz / Swing / Ethnic: Middle East Tradition
	Sequel	Η Επιστροφή του Τζαφάρ/ The Return of Jafar (1994) Ο Αλαντίν και ο Βασιλιάς των Κλεφτών/ Aladdin and the King of Thieves (1996)
	Broadway Musical	2011 / 2014

²⁴ Πηγές: <http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/aladdin--greek-cast.html> (πρόσβαση 20/03/2017)

<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη (25/07/2016)

²⁵ Ξένοι Συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0103639/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

²⁶ Πηγή: <https://www.amazon.com/Disneys-ALADDIN-Original-Poster-Williams/dp/B00IKKXBMG> (πρόσβαση 04/04/2017)

²⁷ (Zipes 2006, 31) (Galland 1949, 53 – 165)

3.2.3.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες²⁸

(27 Νίκες / 18 Υποψηφιότητες)²⁹

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1993)

Όσκαρ

Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης

Όσκαρ

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού

«A whole new world»

Tim Rice (Στίχοι)

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι

(Υποψηφιότητα)

«Friend like me»

Howard Ashman (Στίχοι)

Καλύτερα Ηχητικά Εφέ

(Υποψηφιότητα)

Χρυσές Σφαίρες (1993)

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας

«A whole new world»

Tim Rice (Στίχοι)

Ειδικό Βραβείο

Robin Williams

Για το ρόλο του Τζίνι

Καλύτερη ταινία κινούμενης εικόνας στην κατηγορία μιούζικαλ ή κωμωδία

(Υποψηφιότητα)

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας

(Υποψηφιότητα)

«Friend like me»

Howard Ashman (Στίχοι)

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας

(Υποψηφιότητα)

«Prince Ali»

Howard Ashman (Στίχοι)

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1994)

Grammy

Καλύτερης ορχηστρικής σύνθεσης γραμμένης για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

Grammy

Καλύτερου τραγουδιού γραμμένου ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

«A whole new world»

Tim Rice (Στίχοι)

Grammy

Τραγούδι της Χρονιάς

«A whole new world (Aladdin's theme)»

Peabo Bryson, Regina Belle

Tim Rice (Στίχοι)

Grammy

Καλύτερης Pop εκτέλεσης από ντουέτο ή σχήμα με φωνητικά

«A whole new world (Aladdin's theme)»

Peabo Bryson, Regina Belle

Grammy

Καλύτερου μουσικού άλμπουμ για παιδιά

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

«Friend like me»

Howard Ashman (Στίχοι)

Καλύτερη ηχογράφηση της χρονιάς

(Υποψηφιότητα)

«A whole new world (Aladdin's theme)»

Peabo Bryson, Regina Belle

Walter Afanasieff (παραγωγός)

Alan Menken
(Μουσική)

²⁸ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 18, 216, 219, 222)

²⁹ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0103639/awards> (πρόσβαση 04/04/2017)

3.2.3.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Aladdin / Αλαντίν	Χρήστος Στασινόπουλος (διάλογοι + τραγούδι)	Scott Weinger
Jasmine / Γιασμίν	Κατερίνα Γιαμαλή (διάλογοι + τραγούδι)	Linda Larkin
Genie / Τζίνι	Ζανό Ντάνιας (διάλογοι + τραγούδι)	Robin Williams
Jafar / Τζαφάρ	Νίκος Πόγκας (διάλογοι + τραγούδι)	Jonathan Freeman
Iago / Ιάγκο	Σπύρος Μπιμπίλας	Gilbert Gottfried
Sultan / Σουλτάνος	Σπύρος Κωνσταντόπουλος	Douglas Seale
The Peddler / Πραγματευτής	Τάκης Καρνατσός (διάλογοι + τραγούδι)	Robin Williams
Ακούστηκαν επίσης :	Ακίνδυνος Γκίκας, Ηλίας Ζερβός Γιάννης Καλαντζόπουλος, Λουίζα Μητσάκου Κώστας Τριανταφυλλόπουλος «Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής»	-
Choir / Χορωδία :	Διεύθυνση: Δημήτρης Λέκκας	-

3.2.3.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Audio Visual Enterprises A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Δημήτρης Κουζούπης
Μετάφραση	-
Προσαρμογή Διαλόγων	Τάκης Καρνατσός
Μουσική Επιμέλεια	Δημήτρης Λέκκας
Στίχοι	Τάκης Καρνατσός
Μηχανικοί ήχου	Δημήτρης Συκιάς, Θεόδωρος Γκρεκός

3.2.3.ε. Μουσική δομή^{30,31}

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία	
0	«Arabian nights»	Σι ^{b-} (Ναβέντ)	Alan Menken	Howard Ashman	Bruce Adler	
	«Βραδιές μαγικές»			Τάκης Καρνατσός	Τάκης Καρνατσός	
1	«One jump ahead» (I, II)	Μι-		Tim Rice	Brad Kane	
I	«Το σκάω» (I) / «Άδεια λόγια» (II)	Φα-		Τάκης Καρνατσός	Χρήστος Στασινόπουλος (I, II) «Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής» (I)	
				Howard Ashman	Robin Williams	
2	«Friend like me»	Μι ^{b-}		Τάκης Καρνατσός	Ζανό Ντάνιας	
	«Σαν κι εμένα φίλο δεν θα βρεις»			Howard Ashman (I) Tim Rice (II)	Robin Williams (I) Jonathan Freeman (II)	
3	«Prince Ali» (I, II)	Φα-		Τάκης Καρνατσός	Ζανό Ντάνιας (I) «Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής» (I) Νίκος Πόγκας (II)	
I	«Πρίγκιπας Αλί» (I, II)	Σι-		Φα ^{#-}	Tim Rice	Brad Kane, Lea Salonga
					Τάκης Καρνατσός	Χρήστος Στασινόπουλος, Κατερίνα Γιαμαλή
4	«A whole new world» ³²	Ρε+		Τάκης Καρνατσός	Tim Rice	Chorus
	«Γλυκιά ζωή»	Μι ^{b+}		Τάκης Καρνατσός	«Εργαστήρι Παλιάς Μουσικής»	
5	«Happy Ending» (A whole new world) (II)					
	«Γλυκιά ζωή» (II) (χορωδιακό)					

³⁰ Πηγή: <https://itunes.apple.com/us/album/aladdin-original-soundtrack/id156088077> (πρόσβαση 04/04/2017)

³¹ Η ταινία έχει και πολλά ορχηστρικά κομμάτια εκ των οποίων το «Aladdin's word» περιέχει στοιχεία από το τραγούδι - σήμα κατατεθέν της Disney, «When you wish upon a star» που πρωτοακούστηκε στην ταινία «Pinocchio» (1940).

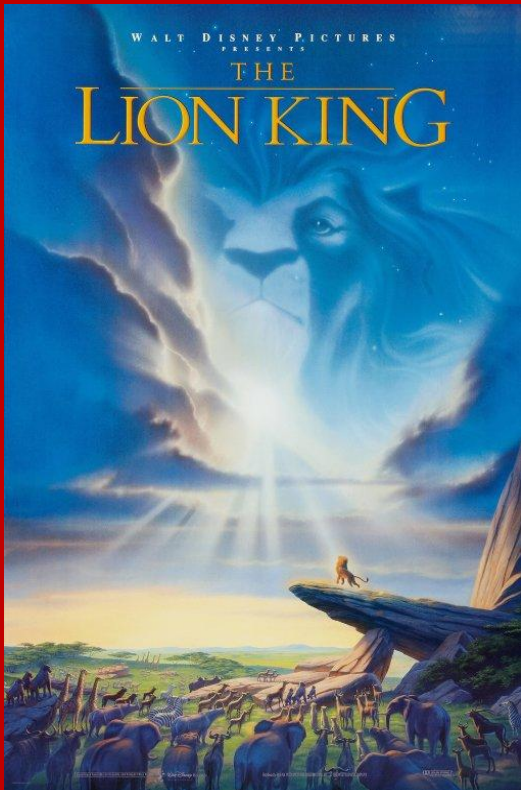
Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=kvkWJ5FaGOY> (πρόσβαση 05/04/2017)

³² «A whole new world (Aladdin's theme)»: Peabo Bryson, Regina Belle (Τίτλοι Τέλους)

4. Ο Βασιλιάς των Λιονταριών / The Lion King (1994)^{33,34}

3.2.4.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ³⁵	Ελληνικός Τίτλος	Ο Βασιλιάς των Λιονταριών
	Πρωτότυπος Τίτλος	The Lion King
	Ημερ. Κυκλοφορίας	15 Ιουνίου 1994 / 25 Δεκεμβρίου 2002 (επανακυκλοφόρησε)
	Ελληνική Πρεμιέρα	1 Δεκεμβρίου 1994
	Επιρροές ³⁶	<p>Πρωτότυπο Σενάριο</p> <ol style="list-style-type: none"> Djibril Tamsir Niane: «<i>Soundjata ou l'Épopée mandingue</i>» (1960) / Sundiata Keita (~1217 - 1255)³⁷ Όσιρις (αρχαία αιγυπτιακή μυθολογία)³⁸ Βίβλος (Ιωσήφ & Μωυσής) William Shakespeare: «<i>Hamlet</i>» (~1599 - 1602) / «<i>Macbeth</i>» (~1603 - 1606) Osamu Tezuka: «<i>Kimba, the White Lion</i>» (1965) «<i>Bambi</i>» (1941)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Αφρικανική Σαβάννα / Αφρική
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία	Roger Allers, Rob Minkoff
	Μουσική	Hans Zimmer (Ορχηστρικά) / Elton John (τραγούδια)
	Στίχοι	Tim Rice
	Μουσικά Είδη	Pop / Ethnic: African Tradition (Rock / Reggae / Rock 'n' Roll)
	Prequel / Sequel	<p>Ο Βασιλιάς των Λιονταριών II: Το Βασίλειο του Σίμπα / The Lion King II: Simba's Pride (1998)</p> <p>Ο Βασιλιάς των Λιονταριών 3: Χακούνα Ματάτα / The Lion King 1½ / The Lion King 3: Hakuna Matata (2004)</p> <p>Η Φρουρά των Λιονταριών / The Lion Guard (2015) (Σειρά)</p>
Broadway Musical	1997	

³³ Πηγές: <http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/the-lion-king--greek-cast.html> (πρόσβαση 21/03/2017)
<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη (25/07/2016)

³⁴ Ξένοι συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0110357/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

³⁵ Πηγή: http://www.impawards.com/1994/lion_king_ver5.html (πρόσβαση 30/03/2017)

³⁶ (Wells 2002, 123)

³⁷ (Niane 1960)

³⁸ (Πλούταρχος 1999)

3.2.4.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες³⁹

(35 Νίκες / 30 Υποψηφιότητες)⁴⁰

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1995)

Όσκαρ

Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης

Όσκαρ

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού

«*Can you feel the love tonight*»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι

(Υποψηφιότητα)

«*Cycle of life*»

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι

(Υποψηφιότητα)

«*Hakuna Matata*»

Χρυσές Σφαίρες (1995)

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας

«*Can you feel the love tonight*»

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερη ταινία κινουμένης εικόνας στην κατηγορία μιούζικαλ ή κωμωδία

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας

(Υποψηφιότητα)

«*Cycle of life*»

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1995)

Grammy

Καλύτερης αντρικής εκτέλεσης (φωνή) Pop τραγουδιού

«*Can you feel the love tonight*»

Elton John (τραγούδι)

Grammy

Καλύτερου μουσικού άλμπουμ για παιδιά

Παραγωγοί: Chris Thomas, Hans Zimmer, Jay Rifkin, Mark Mancina

Grammy

Καλύτερης ενορχήστρωσης με την συνοδεία φωνητικών

«*Circle of life / Nants' ingonyama*»

Hans Zimmer (παραγωγή)

Elton John (σύνθεση)

Lebo M. (ενορχήστρωση/Αφρικανικά φωνητικά)

Carmen Twillie (τραγούδι)

Καλύτερη ορχηστρική σύνθεση, γραμμένη για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

«*Can you feel the love tonight*»

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση

(Υποψηφιότητα)

«*Cycle of life*»

Hans Zimmer (Ορχ. Μουσική)
Elton John (Τραγούδια)
Tim Rice (Στίχοι)

³⁹ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 104, 216, 219, 222)

⁴⁰ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0110357/awards> (πρόσβαση 30/03/2017)

3.2.4.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Young Simba / Μικρός Σίμπα	Γιάννης Γιαννόπουλος (διάλογοι + τραγούδι) / Λάζαρος Χρυσομαλλίδης (προσθήκη σκηνής 2003)	Jonathan Taylor Thomas (Διάλογοι) Jason Weaver (Τραγούδι) Evan Saucedo (προσθήκη σκηνής 2003)
Simba ⁴¹ / Σίμπα	Ζαχαρίας Ρόχας (διάλογοι + τραγούδι)	Matthew Broderick Joseph Williams (τραγούδι)
Young Nala / Μικρή Νάλα	Κατερίνα Κακριδώνη (διάλογοι + τραγούδι)	Niketa Calame
Nala / Νάλα	Αλεξάνδρα Παυλίδου (διάλογοι + τραγούδι)	Moira Kelly
Scar / Σκαρ	Αλέξανδρος Σταυράκης (διάλογοι + τραγούδι)	Jeremy Irons
Mufasa / Μουφάσα	Κώστας Καστανάς / Δημήτρης Κοντογιάννης (προσθήκη σκηνής 2003)	James Earl Jones
Timon / Τιμόν	Ζανό Ντάνιας (διάλογοι + τραγούδι)	Nathan Lane
Roumba / Ρούμπα	Τάσος Κωστής (διάλογοι + τραγούδι)	Ernie Sabella
Rafiki ⁴² / Ραφίκι	Ντάνος Λυγίζος	Robert Guillaume
Zazu / Ζάζου	Σπύρος Μπιμπίλας (διάλογοι + τραγούδι)	Rowan Atkinson Jeff Bennett (τραγούδι)
Sarabi / Σαράμπι	Ελένη Κριτή	Madge Sinclair
Shenzi / Σένζι	Σοφία Χάνου (διάλογοι + τραγούδι)	Whoopi Goldberg
Banzai / Μπανζάι	Νίκος Νίκας (διάλογοι + τραγούδι)	Cheech Marin
Ed / Εντ	Jim Cummings (πρωτότυπο)	Jim Cummings

3.2.4.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sound Studio Athens A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Νίκος Δεσποτίδης
Μετάφραση	Βάσω Χαραλάμους
Προσαρμογή Διαλόγων	-
Μουσική Επιμέλεια	-
Στίχοι	Βάσω Χαραλάμους

⁴¹ *Simba* (Swahili) = Λιοντάρι

⁴² *Rafiki* (Swahili) = Φίλος

3.2.4.ε. Μουσική δομή⁴³

A/A	Τίτλος		Μουσική ⁴³	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«Circle of life» ⁴⁴	Σι ^{b+}	Elton John	Tim Rice/ Βάσω Χαραλάμπος	Carmen Twillie, Lebohang Morake (Lebo M.)
	«Κύκλος της ζωής»	Σι+			Βιβή Κίτσου (Σολίστ)
(1)	«The morning report» (2003) ⁴⁵	Λα ^{b+}			Jeff Bennett Evan Saucedo
	«Νέα πρωινά»	Λα+			Σπύρος Μπιμπίλας Λάζαρος Χρυσομαλλίδης,
2	«I just can't wait to be King»	Σολ ^{b+}			Jason Weaver, Rowan Atkinson, Laura Williams
	«Θε να γίνω εγώ Βασιλιάς»	Σολ+			Γιάννης Γιαννόπουλος, Σπύρος Μπιμπίλας, Κατερίνα Κακριδώνη
3	«Be prepared»	Λα-			Jeremy Irons, Whoopi Goldberg, Cheech Marin, Jim Cummings
	«Υπ' ατμόν»	Σι ^{b-}			Αλέξανδρος Σταυράκης, Σοφία Χάνου, Νίκος Νίκας
4	«Hakuna Matata»	Ρε ^{b+}			Nathan Lane, Ernie Sabella, Jason Weaver, Joseph Williams
	«Χακούνα Ματάτα»				Ζανό Ντάνιας, Τάσος Κωστής, Γιάννης Γιαννόπουλος, Ζαχαρίας Ρόχας
5	«Can you feel the love tonight» ⁴⁶	Φα+			Joseph Williams, Sally Dworsky, Nathan Lane, Ernie Sabella, Kristle Edwards
	«Αγάπη νιώσε στη νυχτιά»	Σολ ^{b+}			Σολίστ (?) Ζανό Ντάνιας, Τάσος Κωστής, Ζαχαρίας Ρόχας, Αλεξάνδρα Παυλίδου,
6	«Happy Ending» (Circle of life) (II)		Chorus		
	«Κύκλος της ζωής» (II) (χορωδιακό)		Χορωδία		

⁴³ Υπάρχουν και ορχηστρικά κομμάτια που ακούγονται στην ταινία («This land», «...To die for», «Under the stars», «King of pride rock»), την μουσική των οποίων έχει γράψει ο Hans Zimmer σε συνεργασία με τον Νοτιοαφρικάνο συνθέτη Lebohang Morake (Lebo M.).

Πηγή: <https://itunes.apple.com/us/album/lion-king-original-motion/id156089366> (πρόσβαση 04/04/2017)

⁴⁴ Οι άναρθρες κραυγές που ακούγονται στην αρχή του τραγουδιού «Cycle of life» και στη συνέχεια ως φωνητικά, στην ουσία είναι στίχοι γραμμένοι στη γλώσσα των Zulu:

«Nants ingonyama bagithi Baba (Ερχεται το λιοντάρι, Πατέρα) / Sithi uhm ingonyama (Ω ναι, είναι λιοντάρι) / Nants ingonyama bagithi baba (Ερχεται το λιοντάρι, Πατέρα) / Sithi uhhmm ingonyama (Ω ναι, είναι λιοντάρι) / Ingonyama (Λιοντάρι) / Siyo Nqoba (Θα νικήσουμε) / Ingonyama (Λιοντάρι) / Ingonyama nengw' enamabala» (Ένα λιοντάρι και μια λεοπάρδαλη έρχονται σ' αυτή την πεδιάδα)

Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/na-zi-kanis-i-na-mi-zi-i-tenia-o-vasilias-ton-liontarion-vasistike-ston-amlet-ke-to-tragoudi-ton-titlon-ine-sti-glossa-ton-zoulou-diaavaste-tis-omiotites-me-ton-ergo-tou-saixpir/> (πρόσβαση 04/04/2017)

⁴⁵ Το συγκεκριμένο κομμάτι υπάρχει μόνο στην ειδική έκδοση του DVD που κυκλοφόρησε το 2003 με μία επιπρόσθετη σκηνή. Η ελληνική έκδοσή του τραγουδιού ηχογραφήθηκε στα στούντιο Sierra Post / Sierra Recordings A.E..

⁴⁶ «Can you feel the love tonight» : Elton John (Τίτλοι Τέλους)

5. Ποκαχόντας / Pocahontas (1995)^{47,48}

3.2.5.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ⁴⁹	Ελληνικός Τίτλος	Ποκαχόντας
	Πρωτότυπος Τίτλος	Pocahontas
	Ημερ. Κυκλοφορίας	24 Ιουνίου 1995
	Ελληνική Πρεμιέρα	1 Δεκεμβρίου 1995
	Πρωτότυπη Ιστορία ⁵⁰	«Matoaka» Αυτόχθων Ινδιάνα (1595 - 1617) (πραγματικό πρόσωπο)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Βιρτζίνια, Η.Π.Α / Αμερική
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία	Mike Gabriel, Eric Goldberg
	Μουσική	Alan Menken
	Στίχοι	Stephen Schwartz
	Μουσικά Είδη	Αναγεννησιακή μουσική / Ethnic: Indian Tradition
	Sequel	Ποκαχόντας II: Ταξίδι σε ένα νέο κόσμο/ Pocahontas II: Journey to a New World (1998)
	Broadway Musical	-

⁴⁷ Πηγές: <http://disneyinternationaldubbings.weebly.com/pocahontas--greek-cast.html> (πρόσβαση 21/03/2017)
<http://www.greektoons.org/t3286-topic> (πρόσβαση 21/03/2017)

Συνέντευξη Μιγάλη Αχλαδιώτη (25/07/2016)

⁴⁸ Ξένοι συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0114148/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

⁴⁹ Πηγή: <http://www.threecommentears.com/2016/02/pocahontas-theatrical/> (πρόσβαση 27/03/2017)

⁵⁰ Πηγή: <http://pocahontas.morenus.org/index.html> (πρόσβαση 25/08/2017)

3.2.5.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες⁵¹

(15 Νίκες / 6 Υποψηφιότητες)⁵²

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1996)

Όσκαρ

Καλύτερης πρωτότυπης μουσικής επένδυσης σε κωμωδία ή μιούζικαλ

Όσκαρ

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού

«Colors of the wind»

Χρυσές Σφαίρες (1996)

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας

(Υποψηφιότητα)

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας

«Colors of the wind»

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1996)

Grammy

Καλύτερου τραγουδιού γραμμένου ειδικά για κινούμενη εικόνα ή τηλεόραση

«Colors of the wind»

**Alan Menken (Μουσική)
Stephen Schwartz (Στίχοι)**

⁵¹ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 137, 217, 222)

⁵² Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0116583/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

3.2.5.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Pocahontas / Ποκαχόντας	Αλεξάνδρα Παυλίδου (διάλογοι) Φιόνα Τζαβάρρα (τραγούδι)	Irene Bedard (διάλογοι) Judy Kuhn (τραγούδι)
John Smith / Τζον Σμιθ	Κώστας Αποστολίδης (διάλογοι) Γιάννης Βασιλάκης (τραγούδι)	Mel Gibson
Ratcliffe / Ράτκλιφ	Αλέξανδρος Σταυράκης (διάλογοι + τραγούδι)	David Ogden Stiers
Wiggins / Γουίγκινς	Νίκος Αϊβαλής (διάλογοι + τραγούδι)	
Powhatan / Ποουάταν	Ντάνος Λυγίζος (διάλογοι + τραγούδι)	Russell Means Jim Cummings (τραγούδι)
Grandmother Willow / Γιαγιά Ιτιά	Σοφία Χάνου (διάλογοι + τραγούδι)	Linda Hunt
Thomas / Τόμας	Γιάννης Καλατζόπουλος	Christian Bale
Ben / Μπεν	Μανώλης Γιούργος	Billy Connolly
Lon / Λον	Νίκος Νίκας	Joe Baker
Nakoma / Νακόμα	Σοφία Καψαμπέλη	Michelle St. John
Kocoum / Κοκόουμ	Φώτης Πετρίδης	James Aparamut Fall
Kekata / Κεκάτα	Γιώργος Χριστόπουλος (διάλογοι + τραγούδι)	Gordon Tootoosis Jim Cummings (τραγούδι)
Wind's voice / Άνεμος	Μαργαρίτα Πικιώνη	Bobbie Page
Χορωδιακά Μέρη	«Athens Coral Workshop»	Disney Studio Chorus

3.2.5.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sound Studio Athens A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Νίκος Δεσποτίδης
Μετάφραση	Βάσω Χαραλάμους
Προσαρμογή Διαλόγων	-
Μουσική Επιμέλεια	-
Στίχοι	Βάσω Χαραλάμους

3.2.5.ε. Μουσική δομή⁵³

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«The Virginia company» (I, II)	Σολ+	Alan Menken	Stephen Schwartz/ Βάσω Χαραλάμπους	Disney Studio Chorus (I, II), Mel Gibson (II)
	«Ο νεκρός κόσμος»	Λα ^{b+}			«Athens Choral Workshop» (I, II), Γιάννης Βασιλάκης (II), Μανώλης Γιούργος (II), Νίκος Νίκας (II)
1	«Steady as the beating drum» (I, II)	Σολ+			Disney Studio Chorus (I), Jim Cummings (II)
	«Στου τυμπάνου το ρυθμό»	Λα ^{b+}			«Athens Choral Workshop» (I), Ντάνος Λυγίζος (II)
2	«Just around the riverbend»	Ντο+			Judy Kuhn
	«Τι θα φέρει ο ποταμός»	Ρε ^{b+}			Φιόνα Τζαβάρα
3	«Listen with your heart» (I, II)	Σολ ^{#-}			Linda Hunt, Bobbie Page
	«Άκου την καρδιά»				Σοφία Χάνου, Μαργαρίτα Πικιώνη
4	«Mine, mine, mine»	Φα+			David Ogden Stiers, Mel Gibson, Disney Studio Chorus
	«Χρυσάφι για μας»	Σολ ^{b+}			Αλέξανδρος Σταυράκης, Γιάννης Βασιλάκη, Νίκος Αίβαλης «Athens Choral Workshop»
5	«Colors of the wind» ⁵⁴	Ρε ^{b+}			Judy Kuhn
	«Τα χρώματα του ανέμου»	Ρε+			Φιόνα Τζαβάρα
6	«Savages» (I, II)	Σολ-			David Ogden Stiers (I,II), Jim Cummings (I,II), Judy Kuhn (II), Disney Studio Chorus
	«Βάρβαροι»	Σολ ^{#-}			Αλέξανδρος Σταυράκης (I, II), Ντάνος Λυγίζος (I, II), Γιώργος Χριστόπουλος (I), Φιόνα Τζαβάρα (II), «Athens Choral Workshop» (I, II)
7	«The End» (Colors of the wind)		Instrumental		
	«Τα χρώματα του ανέμου»		Οργανικό		

⁵³ Πηγή: <https://itunes.apple.com/us/album/pocahontas-original-soundtrack/191902361> (πρόσβαση 05/04/2017)

⁵⁴ «Colors of the wind» (Τίτλοι Τέλους): Vanessa Williams

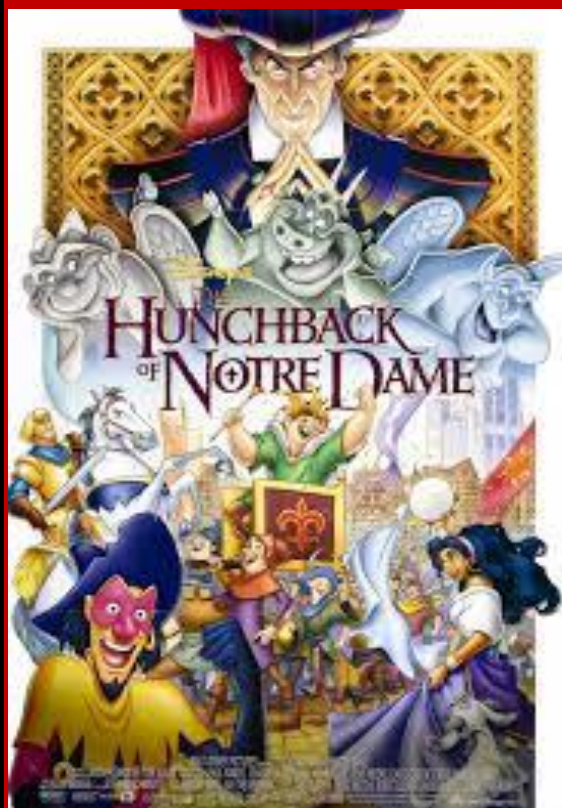

6. Η Παναγία των Παρισίων/ The Hunchback of Notre Dome

(1996)^{55,56}

3.2.6.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα⁵⁷

Ελληνικός Τίτλος

Η Παναγία των Παρισίων

Πρωτότυπος Τίτλος

The Hunchback of Notre Dome

Ημερ. Κυκλοφορίας

19 Ιουνίου 1996

Ελληνική Πρεμιέρα

5 Οκτωβρίου 1996

Πρωτότυπη Ιστορία

Victor Hugo
«*Notre - Dame de Paris*» (1831)

**Γεωγραφική
Τοποθέτηση**

Παρίσι, Γαλλία / Ευρώπη (15^{ος} αι.)

Εταιρία Παραγωγής

Walt Disney Pictures
Walt Disney Feature Animation

Εταιρία Διανομής

Buena Vista Pictures Distribution, Inc. /
Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)

Σκηνοθεσία

Gary Trousdale, Kirk Wise

Μουσική

Alan Menken

Στίχοι

Stephen Schwartz

Μουσικά Είδη

Εκκλησιαστική μουσική: Γρηγοριανό μέλος
/ Gypsy Jazz

Sequel

Η Παναγία των Παρισίων II /
The Hunchback of Notre Dame II
(2002)

Broadway Musical

Walt Disney Theatrical:
«*Der Glöckner von Notre Dame*» (Gothic)
(1999 – 2002)
Βερολίνο, Γερμανία

⁵⁵ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁵⁶ Ξένοι συντελεστές: <http://www.imdb.com/title/tt0116583/fullcredits/> (πρόσβαση 21/03/2017)

⁵⁷ Πηγή: <https://www.moviehousememories.com/the-hunchback-of-notre-dame-comes-to-blu-ray-in-march/the-hunchback-of-notre-dame-theatrical-poster/> (πρόσβαση 27/03/2017)

3.2.6.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες^{58,59}

(8 Νίκες / 21 Υποψηφιότητες)

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1997)

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση σε κωμωδία ή μιούζικαλ
(Υποψηφιότητα)

Χρυσές Σφαίρες (1997)

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας
(Υποψηφιότητα)

Alan Menken (Μουσική)
Stephen Schwartz (Στίχοι)

3.2.6.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Quasimodo / Κουασιμόδος	Σάκης Ρουβάς (διάλογοι + τραγούδι)	Tom Hulce
Esmeralda / Εσμεράλδα	Πέμη Ζούνη (διάλογοι) Άλκηστις Πρωτοψάλτη (τραγούδι)	Demi Moore (διάλογοι) Heidi Mollenhauer (τραγούδι)
Frollo / Φρόλο	Δημήτρης Κοντογιάννης (διάλογοι + τραγούδι)	Tony Jay
Phoebus / Φοίβος	Κώστας Αποστολίδης	Kevin Kline
Clopin / Κλοπίνος - Ο Τενόρος	Κωνσταντίνος Παλιατσάρας (διάλογοι + τραγούδι)	Paul Kandel
Hugo / Ούγος	Χρήστος Βαλαβανίδης (διάλογοι + τραγούδι)	Jason Alexander
Victor / Βίκτωρ	Γιάννης Κούτρας (διάλογοι + τραγούδι)	Charles Kimbrough
Laverne / Λαβέρνα	Χρυσούλα Διαβάτη (διάλογοι + τραγούδι)	Mary Wickes
Archdeacon / Ιερέας	Γιάννης (Τζον) Μοδινός (διάλογοι + τραγούδι)	David Ogden Stiers
Quasimodo's mother / Μητέρα Κουασιμόδου	Μαρία Πλακίδη	Mary Kay Bergman
Brutish Guard / Πρώτος Φρουρός	Κώστας Τριανταφυλλόπουλος	Corey Burton
Oafish Guard / Δεύτερος Φρουρός	Τάσος Κωστής	Bill Fagerbakke
The Old Heretic / Φυλακισμένος Γέροντας	Ηλίας Πλακίδης	Gary Trousdale
Στρατιώτες / Τσιγγάνοι:	Μόνικα Στράνη, Μάκης Αχλαδιώτης Γιώργος Τσενές, Γιώργος Μικρογιαννάκης Κώστας Γκίκας, Σταύρος Αθανασίου Μαρία Πλακίδη	?

⁵⁸ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0116583/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

⁵⁹ Το όσκαρ για την καλύτερη πρωτότυπη μουσική κέρδισε η Rachel Portman για την ταινία «Emma» και τη χρυσή σφαίρα, ο Gabriel Yared για τη μουσική της ταινίας «The English Patient». Στην κατηγορία καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κέρδισε το τραγούδι «You must love me» από την ταινία «Evita», σε μουσική Andrew Lloyd Webber και στίχους του Tim Rice (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 217, 219).

3.2.6.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sierra Post / Sierra Recordings A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Ηλίας Πλακίδης
Μετάφραση	Μέη Ντότση
Προσαρμογή Διαλόγων	Μαρία Πλακίδη
Μουσική Επιμέλεια	Ηλίας Αχλαδιώτης
Στίχοι	Άρης Δαβαράκης, Άννα Ιωαννίδου
Καλλιτεχνική επιμέλεια	Didi Adawi
Ηχογράφηση διαλόγων	Sierra Post
Μηχανικοί ήχου	Γιώργος Μικρογιαννάκης, Κώστας Γκίκας,
Ηχογράφηση τραγουδιών	Sierra Recordings
Μηχανικοί ήχου	Παναγιώτης Ριζόπουλος, Αντώνης Παπαθανασίου,

3.2.6.ε. Μουσική δομή^{60,61}

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«The bells of Notre Dame» (I)	Μι ^{b-}	Alan Menken	Stephen Schwartz / Άρης Δαβαράκης	Paul Kandel, Tony Jay, David Ogden Stiers, Chorus
	«Στα σκαλιά της Παναγιάς» (I)				Κωνσταντίνος Παλιατσάρας, Δημήτρης Κοντογιάννης, John Μοδινός, Χορωδία
1	«Out there»	(Ρε-) / Ρε ^{b+}			Tom Hulce, Tony Jay
	«Φεύγω»				Σάκης Ρουβάς, Δημήτρης Κοντογιάννης
2	«Topsy turvy»	Μι ^{b+}			Paul Kandel, Chorus
	«Τζουμ τριάλα»				Κωνσταντίνος Παλιατσάρας, Χορωδία
3	«God help the Outcasts» ⁶²	Σι+			Heidi Mollenhauer, Chorus
	«Προσευχή της Εσμερδάλδας»				Άλκηστις Πρωτοψάλτη, Χορωδία
4	«Heaven's light (a) / Hellfire (b)»	(a): Σολ ^{b+} (b): Σι+ / Μι ^{b-}			Tom Hulce / Tony Jay, Chorus
a b	«Λάμψη του ουρανού / Σκοτάδι του Άδη»				Σάκης Ρουβάς / Δημήτρης Κοντογιάννης, Χορωδία
5	«A guy like you»	Λα ^{b+}			Jason Alexander, Mary Wickes / Mary Stout, Charles Kimbrough
	«Είσαι τυπάς»				Χρήστος Βαλαβανίδης, Χρυσούλα Διαβάτη, Γιάννης Κούτρας
6	«The Court of Miracles»	Φα ^{#-}			Paul Kandel, Chorus
	«Η αυλή των θαυμάτων»				Κωνσταντίνος Παλιατσάρας, Χορωδία
7	«The bells of Notre Dame» (II)		Paul Kandel, Chorus		
	«Στα σκαλιά της Παναγιάς» (II)		Κωνσταντίνος Παλιατσάρας, Χορωδία		

⁶⁰ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχεία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁶¹ Στην ταινία ακούγονται διάφορα ορχηστρικά κομμάτια εμπλουτισμένα με μέρη Γρηγοριανού μέλους στα λατινικά: «Humiliation», «Paris burning», «Sanctuary», «And He shall smite the wicked».

Πηγή: <http://www.fpx.de/fp/Disney/Lyrics/Hunchback.html> (πρόσβαση 31/03/2017)

⁶² «God help the Outcasts» (Pop εκδοχή): Bette Midler

7. Ηρακλής: Πέρα από το μύθο / Hercules (1997)^{63,64}

3.2.7.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ⁶⁵	Ελληνικός Τίτλος	Ηρακλής: Πέρα από το μύθο
	Πρωτότυπος Τίτλος	Hercules
	Ημερ. Κυκλοφορίας	27 Ιουνίου 1997
	Ελληνική Πρεμιέρα	12 Ιουλίου 1997
	Πρωτότυπη Ιστορία	Ελληνική Μυθολογία
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Αρχαία Ελλάδα / Ευρώπη
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία	Ron Clements, John Musker
	Μουσική	Alan Menken
	Στίχοι	David Zippel
	Μουσικά Είδη	Gospel / Soul / R 'n' B (Doo-wop)
	Prequel / Sequel	Hercules: Zero to Hero (1998) Hercules: The Animated Series (1998)
Broadway Musical	-	

3.2.7.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες^{66,67}

(9 Νίκες / 16 Υποψηφιότητες)

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1998)

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι
(Υποψηφιότητα)

Χρυσές Σφαίρες (1998)

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι
(Υποψηφιότητα)

«Go The Distance»
Alan Menken (Μουσική)
David Zippel (Στίχοι)

⁶³ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αγλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁶⁴ Ξένοι Συντελεστές: http://www.imdb.com/title/tt0119282/fullcredits?ref_=ttspec_q1_1 (πρόσβαση 22/03/2017)

⁶⁵ Πηγή: <https://filmmusiccentral.com/2016/06/23/hercules-gospel-truth-1997/> (πρόσβαση 27/03/2017)

⁶⁶ Πηγή: <http://www.imdb.com/title/tt0119282/awards> (πρόσβαση 27/03/2017)

⁶⁷ Έχασε και στα δύο από την ταινία «Titanic» και το τραγούδι «My heart will go on» των James Horner / Will Jennings, που σάρωσε όλα τα βραβεία εκείνη τη χρονιά (Πετριδής και Ζούργης 2006, 217, 221).

3.2.7.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη εκδοχή
Hercules (teenage) / Ηρακλής (έφηβος)	Σαράντος Γεωργέλης (διάλογοι) Διονύσης Σχοινάς (τραγούδι)	Josh Keaton (διάλογοι) Roger Bart (τραγούδι)
Hercules / Ηρακλής	Χριστόφορος Παπακαλιάτης	Tate Donovan
Hades / Άδης	Κωνσταντίνος Τζούμας	James Woods
Philoctetes / Φιλοκτήτης	Λάκης Λαζόπουλος (διάλογοι + τραγούδι)	Danny DeVito
Megara / Μεγάρρα	Ματθίλδη Μαγγίρα (διάλογοι) Ευρυδίκη Θεοκλέους (τραγούδι)	Susan Egan
Muse Calliope / Μούσα Καλλιόπη	Καλλιόπη Ευαγγελίδου (διάλογοι) Έυα Τσελίδου (τραγούδι)	Lillias White
Muse Melpomene / Μούσα Μελπομένη (μακριά μαλλιά)	Σάντυ Πολίτη	Cheryl Freeman
Muse Thalia / Μούσα Θάλεια (κοντή)	Βίνα Παπαδοπούλου (διάλογοι) Τζούλι Μασίνο (τραγούδι)	Roz Ryan
Muse Terpsichore / Μούσα Τερψιχόρη (κατσαρά μαλλιά)	Ματίνα Καρρά (διάλογοι) Άννα Ρόσση (τραγούδι)	LaChanze
Muse Clio / Μούσα Κλειώ (μαλλιά κοτσίδα)	Χριστίνα Αργύρη	Vanéese Y. Thomas
Pain / Πόνος	Μάνος Πραματευτάκης	Bobcat Goldthwait
Panic / Πανικός	Λάκης Λαζόπουλος	Matt Frewer
Zeus / Δίας	Αλέξης Σταυράκης	Rip Torn
Hera / Ήρα	Μαρία Πλακίδη	Samantha Eggar
Alcmene / Αλκμήνη	Μαρία Ζαφειράκη	Barbara Barrie
Amphitryon / Αμφιτρώων	Σπύρος Κωνσταντόπουλος	Hal Holbrook
Hermes / Ερμής	Γιώργος Πυρπασόπουλος	Paul Shaffer
Atropos / Μοίρα Άτροπος	Βίλμα Τσακίρη	Paddi Edwards
Lachesis / Μοίρα Λάχεσις	Χρυσούλα Διαβάτη	Carole Shelley
Clotho / Μοίρα Κλωθώ	Μαρία Γιαννοπούλου	Amanda Plummer
Nessus / Νέσσος (Κένταυρος)	Κώστας Τριανταφυλλόπουλος	Jim Cummings
Narrator / Αφηγητής	Νικήτας Τσακίρογλου	Charlton Heston
Chorus/ Χορωδοί	Άννα Ιωαννίδου, Άννα Ρόσση Άλεξ Παναγή, Έλενα Πατρόκλου Αντώνης Παπαθανασίου, Πέτρος Μαγουλάς	?
Ακούστηκαν επίσης :	Τάσος Κωστής, Γιώργος Πετρόχειλος Χρήστος Αχλαδιώτης, Άρης Πανούσης Ηλίας Πλακίδης, Κώστας Γκίκας Κώστας Μπακάλης, Γιώργος Μικρογιαννάκης Μιχάλης Αχλαδιώτης, Ντίνος Δουλγεράκης Αλεξάνδρα Παυλίδου	

3.2.7.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sierra Post / Sierra Recordings A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Ηλίας Πλακίδης
Μετάφραση	Ρενάτα Μουμούρη
Προσαρμογή Διαλόγων	Λάκης Λαζόπουλος
Συνεργάτης Προσαρμογής	Μαρία Πλακίδη
Μουσική Επιμέλεια	Ηλίας Αχλαδιώτης
Στίχοι	Άννα Ιωαννίδου, Γιάννης Καραλής
Καλλιτεχνική επιμέλεια	Didi Adawi
Ηχογράφηση διαλόγων	Sierra Post
Μηχανικοί ήχου	Γιώργος Μικρογιαννάκης, Κώστας Γκίκας, Μόνικα Στράνη
Επιμέλεια μοντάζ διαλόγων	Τσε Πανουσόπουλος
Ηχογράφηση τραγουδιών	Sierra Recordings
Μηχανικοί ήχου	Παναγιώτης Ριζόπουλος, Αντώνης Παπαθανασίου, Βαγγέλης Λαππάς
Ειδικός Συνεργάτης Παραγωγής	Νίκος Δασκαλοθανάσης

3.2.7.ε. Μουσική δομή⁶⁸

A/A	Τίτλος				Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
		I	II	III			
0	«The gospel truth»		Σολ#-		Alan Menken	David Zippel	Lillias White (I), LaChanze (I), Roz Ryan (I, II), Cheryl Freeman (I, III), Vanéese Y. Thomas (I)
	«Η αλήθεια είναι αυτή»	Σι+	Λα-	Ντο+		Άννα Ιωαννίδου	Εύα Τσελίδου (I), Τζούλι Μασίνο (I, II), Σάντυ Πολίτη (I, III), Άννα Ρόσση (I), Χριστίνα Αργύρη (I)
1	«Go the distance» ⁶⁹ (I, II)	Λα+				David Zippel	Roger Bart
	«Θα τη βρω τη λύση»	Σι ^{b+}				Γιάννης Καραλής	Διονύσης Σχοινάς
2	«One last hope»	Ντο+				David Zippel	Danny DeVito
	«Η μόνη μου ελπίδα»	Ρε ^{b+}				Άννα Ιωαννίδου	Λάκης Λαζόπουλος
3	«Zero to Hero»	Φα+				David Zippel	Tawatha Agee, Lillias White, LaChanze, Roz Ryan, Cheryl Freeman, Vanéese Y. Thomas
	«Μύθος και θρύλος»	Σολ ^{b+}				Άννα Ιωαννίδου	Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη
4	«I won't say (I'm in Love)»	Ντο+				David Zippel	Susan Egan (Lillias White, LaChanze, Roz Ryan, Cheryl Freeman, Vanéese Y. Thomas)
	«Δε θα το πω»	Ρε ^{b+}				Άννα Ιωαννίδου	Ευρυδίκη (Εύα Τσελίδου, Τζούλι Μασίνο, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη)
5	«A Star is born»	Ντο+			David Zippel	Lillias White, LaChanze, Roz Ryan, Cheryl Freeman, Vanéese Y. Thomas	
	«Το αστέρι ζει»	Ρε ^{b+}			Άννα Ιωαννίδου	Τζούλι Μασίνο, Εύα Τσελίδου, Σάντυ Πολίτη, Άννα Ρόσση, Χριστίνα Αργύρη	

⁶⁸ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχεία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁶⁹ «Go the distance» (single) : Michael Bolton

8. Μουλάν / Mulan (1998)^{70,71}

3.2.8.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα⁷²

Ελληνικός Τίτλος

Μουλάν

Πρωτότυπος Τίτλος

Mulan

Ημερ. Κυκλοφορίας

5 Ιουνίου 1998

Ελληνική Πρεμιέρα

20 Νοεμβρίου 1998

Πρωτότυπη Ιστορία⁷³

Κινέζικος Θρύλος: Huā Mùlán⁷⁴
(4^{ος} – 5^{ος} αι. μ.Χ.)
«Ballad of Mulan» (ποίημα)@
Musical Records of Old and New
(6^{ος} αι. μ.Χ.)

Γεωγραφική
Τοποθέτηση

Αρχαία Κίνα / Ασία

Εταιρία Παραγωγής

Walt Disney Pictures
Walt Disney Feature Animation

Εταιρία Διανομής

Buena Vista Pictures Distribution, Inc. /
Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)

Σκηνοθεσία

Tony Bancroft, Barry Cook

Μουσική

Jerry Goldsmith⁷⁵ (Ορχηστρικά)
Matthew Wilder (Τραγούδια)

Στίχοι

David Zippel

Μουσικά Είδη

Ethnic: Chinese Tradition / Pop /
Military

Sequel

Μουλάν 2 / Mulan II (2004)
Μουλάν / Mulan (προσεχώς 2019)
(Ταινία Ζωντανής Δράσης)

Broadway Musical

«Mulan Jr.»
Broadway Junior series
Music Theatre International⁷⁶

⁷⁰ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁷¹ Ξένοι Συντελεστές: http://www.imdb.com/title/tt0120762/fullcredits?ref=tt_ql_1 (πρόσβαση 10/04/2017)

⁷² Πηγή: <http://image.tmbd.org/t/p/original/9ISOHNPS1yrfASzJVAVo8QiOjDR.jpg> (πρόσβαση 10/04/2017)

⁷³ Πηγή: <http://www.ancient-origins.net/history-famous-people/ballad-hua-mulan-legendary-warrior-woman-who-brought-hope-china-005084> (πρόσβαση 11/04/2017)

⁷⁴ Huā Mulan = Λουλούδι Μανόλια

⁷⁵ (Πετρίδης και Ζούγρης 2006, 194)

⁷⁶ Πηγή: <http://www.mtishows.com/broadway-junior> (πρόσβαση 11/04/2017)

3.2.8.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες⁷⁷

(17 Νίκες / 21 Υποψηφιότητες)

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (1999)⁷⁸

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση σε μιούζικαλ ή κωμωδία
(Υποψηφιότητα)

Χρυσές Σφαίρες (1999)

Καλύτερη πρωτότυπη μουσική επένδυση κινούμενης εικόνας
(Υποψηφιότητα)
Jerry Goldsmith

Καλύτερο πρωτότυπο τραγούδι κινούμενης εικόνας
(Υποψηφιότητα)

«Reflection»

Matthew Wilder (Μουσική)
David Zippel (Στίχοι)

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (1999)

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο ειδικά για κινούμενη εικόνα ή για τηλεόραση
(Υποψηφιότητα)

«True to your Heart»

Matthew Wilder (Μουσική)
David Zippel (Στίχοι)

**Jerry Goldsmith (Ορχ. Μουσική)
Matthew Wilder (Τραγούδια)
David Zippel (Στίχοι)**

⁷⁷ Πηγή: http://www.imdb.com/title/tt0120762/awards?ref=ttfc_q1_op_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

⁷⁸ Το όσκαρ καλύτερη μουσικής επένδυσης πήγε στον Stephen Warbeck για την ταινία «*Shakespeare in Love*», ενώ τη χρυσή σφαίρα στην ίδια κατηγορία κέρδισε ο Burkhard Dallwitz για τη μουσική επένδυση της ταινίας «*Truman Show*». Τη χρυσή σφαίρα στην κατηγορία καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κέρδισε το τραγούδι «The Prayer» από την ταινία «*Quest for Camelot: The Magic Sword*», ενώ το όσκαρ στην ίδια κατηγορία κέρδισε το τραγούδι «When you believe», σε στίχους και μουσική του Stephen Schwartz, από την ταινία κινουμένων σχεδίων «*The Prince of Egypt*» (Πετριδής και Ζούγρης 2006, 119, 217, 219, 221).

Ο Stephen Schwartz ήταν ο αρχικός συνθέτης και στιχουργός ο οποίος είχε αναλάβει τα τραγούδια της Μουλάν, αλλά την άφησε για να δουλέψει για την ταινία της DreamWorks, με την οποία κέρδισε τελικά και το όσκαρ (de Giere 2008, 250 - 252).

3.2.8.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη εκδοχή
Mulan / Μουλάν	Σοφία Καψαμπελη (Διάλογοι) Δέσποινα Βανδή (Τραγούδι)	Ming-Na Wen (Διάλογοι) Lea Salonga (Τραγούδι)
Shang / Σανγκ	Γιώργος Λιάντος (Διάλογοι) Άλεξ Παναγή (Τραγούδι)	BD Wong (Διάλογοι) Donny Osmond (Τραγούδι)
Mushu / Μούσου	Πέτρος Φιλιππίδης	Eddie Murphy (Διάλογοι) Mark Moseley (Τραγούδι)
Shan Yu / Σαν - Γιου	Μανώλης Γιούργος	Miguel Ferrer
Yao / Γιάο	Κώστας Μπακάλης (Διάλογοι + Τραγούδι)	Harvey Fierstein
Ling / Λινγκ	Σωτήρης Τζιμόπουλος (Διάλογοι) Ποίμης Πέτρου (Τραγούδι)	Gedde Watanabe (Διάλογοι) Matthew Wilder (Τραγούδι)
Chien-Po / Τσιεν - Πο	Κώστας Φιλίππογλου (Διάλογοι) Κώστας Βρετός (Τραγούδι)	Jerry Tondo
Grandma Fa / Γιαγιά Φα	Χριστίνα Κουτσουδάκη (Διάλογοι + Τραγούδι)	June Foray (Διάλογοι) Marni Nixon (Τραγούδι)
The Emperor / Ο Αυτοκράτορας	Θεόδωρος Δημήτρεφ	Pat Morita
Chi Fu / Τσι - Φου	Γιάννης Παπαϊωάννου (Διάλογοι + Τραγούδι)	James Hong
Fa-Zhou / Φα - Ζου	Γιώργος Χριστόπουλος	Soon-Tek Oh
Fa Li / Φα - Λι	Λίνα Τριανταφύλλου (Διάλογοι + Τραγούδι)	Freda Foh Shen
Matchmaker / Προξενήτρα	Βίμα Τσακίρη	Miriam Margolyes
First Ancestor / Πρώτος Πρόγονος	Ντίνος Σούτης	George Takei
Cri-Kee / Γρύλος	-	Frank Welker
Khan / Άλογο	-	
Ακούστηκαν επίσης :	Κώστας Τριανταφυλλοπουλος, Ντίνος Δουλγεράκης, Ζανό Ντάνιας, Νικηφόρος Ηλιάδης, Μαρία Πλακίδη, Κώστας Γκίκας	-

3.2.8.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sierra Post / Sierra Recordings A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Ηλίας Πλακίδης
Μετάφραση	Ρενάτε Μουμούρη
Προσαρμογή Διαλόγων	Μαρία Πλακίδη
Μουσική Επιμέλεια	Ηλίας Αχλαδιώτης, Χριστίνα Αργύρη
Στίχοι	Σωτήρης Κακίσης
Ηχογράφηση διαλόγων	Sierra Post
Μηχανικοί ήχου	Κώστας Γκίκας, Γιώργος Μικρογιαννάκης, Αργύρης Κανδήλης
Ηχογράφηση τραγουδιών	Sierra Recordings
Μηχανικοί ήχου	Παναγιώτης Ριζόπουλος

3.2.8.ε. Μουσική δομή⁷⁹

Διεύθυνση ορχήστρας (Τραγούδια): Paul Bogaeu

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
1	«Honor to us all»	Ντο+	Matthew Wilder	David Zippel / Σωτήρης Κακίσης	Beth Fowler, Lea Salonga, Marni Nixon, Chorus
	«Καμάρι όλων μας, Εσύ»	Ρε ^{b+}			Χριστίνα Κουτσουδάκη, Λίνα Τριανταφύλλου, Δέσποινα Βανδή, Χορωδία
2	«Reflection» ⁸⁰	Σολ ^{b+} / Λα+			Lea Salonga
	«Ποια είμαι;»	Σολ+ / Σι ^{b+}			Δέσποινα Βανδή
3	«I'll make a Man out of you»	Σολ+			Donny Osmond, Harvey Fierstein, Matthew Wilder, Lea Salonga, Eddie Murphy, Jerry Tondo, Chorus
	«Λεβεντιά!»	Λα ^{b+}			Άλεξ Παναγή, Κώστας Βρετός, Κώστας Μπακάλης, Ποίμης Πέτρου, Δέσποινα Βανδή, Πέτρος Φιλιππίδης, Χορωδία
4	«A girl worth fighting for»	Φα+			Harvey Fierstein, Jerry Tondo, Matthew Wilder, Lea Salonga, James Hong
	«Αυτή που σ' αγαπά...»				Ποίμης Πέτρου, Κώστας Μπακάλης, Κώστας Βρετός, Δέσποινα Βανδή, Γιάννης Παπαϊωάννου
5	True to your heart (Τίτλοι Τέλους)				98°, Stevie Wonder

⁷⁹ Πηγές:

<https://www.amazon.com/Mulan-Original-Disney-Records-Soundtrack/dp/B0000061CN> (πρόσβαση 11/04/2017)

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχεία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁸⁰ «Reflection» (Pop εκδοχή): Christina Aguilera

9. Ταρζάν / Tarzan (1999)^{81,82}

3.2.9.α. Εισαγωγικά στοιχεία

Αφίσα ⁸³	Ελληνικός Τίτλος	Ταρζάν
	Πρωτότυπος Τίτλος	Tarzan
	Ημερ. Κυκλοφορίας	18 Ιουνίου 1999
	Ελληνική Πρεμιέρα	26 Νοεμβρίου 1999
	Πρωτότυπη Ιστορία	Edgar Rice Burroughs « <i>Tarzan of the Apes</i> » (1912 / 1914)
	Γεωγραφική Τοποθέτηση	Αφρικανική Ζούγκλα (Αφρική)
	Εταιρία Παραγωγής	Walt Disney Pictures Walt Disney Feature Animation
	Εταιρία Διανομής	Buena Vista Pictures Distribution, Inc. / Προοπτική Α.Ε. (Ελλάδα)
	Σκηνοθεσία	Chris Buck, Kevin Lima
	Μουσική	Mark Mancina (Ορχηστρικά) Phil Collins (Τραγούδια)
	Στίχοι	Phil Collins
	Μουσικά Είδη	Pop (<i>Elton John</i>) / Rock (<i>The Beatles</i>)
	Prequel	Ταρζάν 2: Η Αρχή του Θρύλου/ Tarzan II: The Legend Begins (2005)
	Sequel	Tarzan & Jane (2002)
Broadway Musical ⁸⁴	2006	

⁸¹ Πηγές: Συνέντευξη Μιχάλη Αγλαδιώτη / Αρχαία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁸² Ξένοι συντελεστές: http://www.imdb.com/title/tt0120855/fullcredits?ref=tt_q1_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

⁸³ Πηγή: <http://www.flicks.co.nz/movie/tarzan-1999/poster/> (πρόσβαση 11/04/2017)

⁸⁴ Πηγή: <http://broadwaymusicalhome.com/shows/tarzan.htm> (πρόσβαση 11/04/2017)

3.2.9.β. Βραβεία / Υποψηφιότητες⁸⁵

(12 Νίκες / 25 Υποψηφιότητες)⁸⁶

Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου (2000)

Όσκαρ

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού

«You'll be in my heart»

Χρυσές Σφαίρες (2000)

Χρυσή Σφαίρα

Καλύτερου πρωτότυπου τραγουδιού κινούμενης εικόνας

«You'll be in my heart»

Βραβεία Εθνικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών Ηχογράφησης (2000)

Grammy

Καλύτερου κινηματογραφικού άλμπουμ

Phil Collins (καλλιτέχνης)

Mark Mancina (παραγωγός)

Καλύτερο τραγούδι γραμμένο για κινούμενη εικόνα, τηλεόραση ή άλλα οπτικά μέσα

(Υποψηφιότητα)

«You'll be in my heart»

Phil Collins
(Τραγούδια, Στίχοι)

⁸⁵ (Πετρίδης και Ζούργης 2006, 217, 221)

⁸⁶ Πηγή: http://www.imdb.com/title/tt0120855/awards?ref=ttfc_q1_op_1 (πρόσβαση 11/04/2017)

3.2.9.γ. Οι Συντελεστές (Cast)

Χαρακτήρας	Ελληνική Μεταγλώττιση	Πρωτότυπη Εκδοχή
Young Tarzan / Μικρός Ταρζάν	Σταμάτης Τσακωνάς	Alex D. Linz
Adult Tarzan / Μεγάλος Ταρζάν	Λάμπης Λιβιεράτος ⁸⁷	Tony Goldwyn
Jane Porter / Τζέιν Πόρτερ	Εβελίνα Παπούλια	Minnie Driver
Terk / Τερκ	Τζόις Ευείδη	Rosie O'Donnell (Διάλογοι + Φωνητικά)
Clayton / Κλείτον	Αλέξης Σταυράκης	Brian Blessed
Professor Archimedes Porter / Καθ. Αρχιμήδης Πόρτερ	Ντίνος Δουλγεράκης	Nigel Hawthorne
Kala / Κάλα	Λίνα Τριανταφύλλου (Διάλογοι) Κατερίνα Κυριακού (Τραγούδι)	Glenn Close (Διάλογοι + Τραγούδι)
Kerchak / Κέρτσακ	Μανώλης Γιούργος	Lance Henriksen
Young Tantor / Μικρός Τάντορ	Γιώργος Ματαράγκας	Taylor Dempsey
Adult Tantor / Μεγάλος Τάντορ	Τάσος Κωστής	Wayne Knight
Sabor / Λεοπάρδαλη	-	Frank Welker
Soloist / Τραγουδιστής	Άλεξ Παναγή	Phil Collins
Choir / Χορωδία	Χριστίνα Αργύρη, Κατερίνα Κυριακού, Άννα Ιωαννίδου, Ουρανία Διζικιρίκη & Παιδική Χορωδία Σπύρου Λάμπρου	?
Ακούστηκαν επίσης	Χαρά Ζησιμάτου, Νικηφόρος Ηλιάδης Κώστας Γκίκας, Μάνια Ρουμελιώτη Αργύρης Κανδήλης, Γιώργος Μικρογιαννάκης, Μαρία Πλακίδη	-

⁸⁷ Ο Λάμπης Λιβιεράτος αν και τραγουδιστής αξίζει να σημειωθεί ότι δεν τραγουδάει καθόλου στην ταινία.

3.2.9.δ. Τεχνικά στοιχεία ελληνικής μεταγλώττισης

Εταιρία Μεταγλώττισης	Sierra Post / Sierra Recordings A.E.
Σκηνοθετική επιμέλεια	Ηλίας Πλακίδης
Μετάφραση	Ζωή Ρηγοπούλου
Προσαρμογή Διαλόγων	Μαρία Πλακίδη
Μουσική Επιμέλεια	Ηλίας Αχλαδιώτης
Στίχοι	Ντίνος Πυτιχούτης
Καλλιτεχνική επιμέλεια	Santiago Aguirre
Ηχογράφιση διαλόγων	Sierra Post
Μηχανικοί ήχου	Κώστας Γκίκας, Γιώργος Μικρογιαννάκης, Αργύρης Κανδήλης
Ηχογράφιση τραγουδιών	Sierra Recordings
Μηχανικοί ήχου	Παναγιώτης Ριζόπουλος/ Chris Lord-Alge (Πρωτότυπα)

3.2.9.ε. Μουσική δομή^{88,89}

Διεύθυνση ορχήστρας: Mark Mancina

A/A	Τίτλος		Μουσική	Στίχοι	Ερμηνεία
0	«Two Worlds» (I, II)	Φα+ / Φα-	Phil Collins	Phil Collins / Ντίνος Πυτιχούτης	Phil Collins
	«Μαζί δυο Κόσμοι ζουν»				Άλεξ Παναγή
1	«You'll be in my heart»	(Σολ ^{b+}) / Σολ+ / Μι+			(Glenn Close), Phil Collins
	«Μην κλαις μικρό μου»				(Κατερίνα Κυριακού), Άλεξ Παναγή
2	«Son of Man»	Ρε+			Phil Collins
	«Γιος του Ανθρώπου»				Άλεξ Παναγή
3	«Trashin' the camp»	Φα+			Phil Collins (Θόρυβοι) Rosie O'Donnell (Φωνητικά)
	(Σκηνή στον καταυλισμό)				Τζόις Ευείδη (Διάλογοι)
4	«Strangers like me»	Μι ^{b+}			Phil Collins
	«Θέλω να δω»				Άλεξ Παναγή
5	«Happy Ending» (Two Worlds) (III)		Phil Collins, Chorus		
	«Μαζί δυο Κόσμοι ζουν» (III) (χορωδιακό)		Άλεξ Παναγή, Παιδική Χορωδία Σπύρου Λάμπρου		

⁸⁸ Πηγή:

<https://itunes.apple.com/us/album/tarzan-soundtrack-from-the-movtion-picture/id156087401> (πρόσβαση 12/04/2017)

Συνέντευξη Μιχάλη Αχλαδιώτη / Αρχεία Μεταγλωττίσεων Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (25/07/2016)

⁸⁹ Τα τραγούδια 0 και 1 υπάρχουν και σε δεύτερη εκδοχή (εκτός από την κινηματογραφική), με τον Phil Collins στο CD, τα οποία στα ελληνικά ερμηνεύει και πάλι ο Άλεξ Παναγή με τη συνοδεία χορωδίας (βλ. Συντελεστές). Επίσης και το 3 κομμάτι υπάρχει σε δεύτερη εκδοχή από τον Phil Collins και τους N Sync.

Τα τραγούδια 2 και 4 ακούγονται και στους Τίτλους Τέλους.

Παράρτημα III

Συνέντευξη κ. Μιχάλη (Mike) Αχλαδιώτη¹

(Απομαγνητοφώνηση → Προσαρμογή σε πλήρες κείμενο)

Skype Interview - Ηχογράφηση μέσω κινητού.

Δευτέρα 25 Ιουλίου 2015 (πρωί)

(περίπου ίσο με 40-50 λεπτά)

---

¹ Μας παρέπεμψε το ελληνικό παράρτημα της Disney στην Ελλάδα, έπειτα από επικοινωνία μέσω της επίσημης σελίδας τους στο facebook (25/02/2016).

1. Ποιος διαλέγει το cast; (casting)

Η επιλογή των συντελεστών (casting) γίνεται με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Μας έρχονται «*voice test kits*» όπως λέγονται, δηλαδή κομμάτια από τους ρόλους, τα οποία εμπεριέχουν διαλόγους ή τραγούδια, - αν υπάρχει τραγούδι, στο ένα κανάλι, και εμείς θα πρέπει να βάλουμε τις αντίστοιχες προτάσεις μας για τους συγκεκριμένους ρόλους στα ελληνικά, στο άλλο κανάλι.

Συνήθως ζητάνε, αρχικά, τρεις ηθοποιούς ανά χαρακτήρα και βέβαια όχι για όλους τους χαρακτήρες, αλλά για τους βασικούς πρωταγωνιστές ή χαρακτήρες κλειδιά, για τους οποίους πιστεύουν ότι πρέπει να έχουν την απόλυτη άποψη - τώρα οι βασικοί είναι 2, είναι 5, είναι 6,7. Μόνο τους βασικούς όμως. Για τους δευτερεύοντες ρόλους, το casting τα αποφασίζουν η ελληνική παραγωγή και ο Έλληνας σκηνοθέτης.

Για τους ρόλους που ζητάνε «*voice test*» δηλαδή, να τσεκάρουν τις φωνές οι πελάτες μας στο εξωτερικό, φτιάχνουμε κι εμείς τα δικά μας «*voice test kits*». Ηχογραφούμε τις προτάσεις μας και τις στέλνουμε έξω, και εκείνοι επιλέγουν. Την τελική επιλογή την έχουν οι ξένοι. Πολλές φορές βέβαια, μπορεί να μας ρωτήσουν ποια είναι η δική μας πρόταση.

2. Η πολιτική της Disney²

Πρέπει να είναι πολύ κοντά στην αγγλική version, όσον αφορά το θέμα των φωνών, αλλά να φαίνεται ότι είναι ελληνική παραγωγή.

Οι χαρακτήρες να ακούγονται όσο το δυνατόν κοντύτερα στους ξένους χαρακτήρες. Να νομίζεις ότι ο ξένος χαρακτήρας με τον ελληνικό εν προκειμένω είναι, ουσιαστικά, ο ίδιος άνθρωπος, ο οποίος αλλάζει τη γλώσσα που γίνεται η δουλειά.

Μάλιστα, πολλές φορές η Disney κάνει κάτι κλιπάκια - ή μάλλον ένα καταπληκτικό κλιπάκι στον «*Aladdin*», όπου έχει όλο το τραγούδι (σιγοτραγουδάει) του...; («*Whole New World*»), ας πούμε, και ανά μικρό στιχάκι, αλλάζει γλώσσα. Οπότε, έχει πολύ ενδιαφέρον να δεις καμιά σαρανταριά γλώσσες, να ακολουθούν η μία την άλλη και να ακούγεται σχεδόν σαν ένας άνθρωπος που τραγουδάει, αλλάζοντας τη γλώσσα

---

² Αύτη κατά σειρά ήταν η πρώτη ερώτηση, η οποία δεν ηχογραφήθηκε εξ αρχής, και επανατέθηκε η απάντηση της.

στην οποία τραγουδάει. Οπότε, αυτός είναι ο στόχος, να ακούγονται σαν ο ίδιος καλλιτέχνης.

3. Η Διαδικασία της ηχογράφησης και τα τεχνικά κομμάτια

Έρχονται μια σειρά από «μπάντες», όπως τις λέμε, ή κανάλια οι οποίες - καταρχάς έρχεται η μιξαρισμένη ταινία όπου υπάρχουν οι διάλογοι - η μουσική, τα εφέ, όλα σε δύο κανάλια.

Υπάρχει, λοιπόν, η μιξαρισμένη, ξένη ταινία. **(1)**

Μετά, υπάρχουν οι διάλογοι ξεχωριστά. Δηλαδή, ακούς μόνο τους διαλόγους των ξένων συντελεστών - και όταν λέω διαλόγους, εννοώ συμπεριλαμβανομένων και των φωνών των τραγουδιών. **(2)**

Μετά, υπάρχουν κάτι κανάλια που τα λέμε «*m 'n' e*» που σημαίνει «*music and effects*», που είναι επίσης μια σειρά από κανάλια που έχουμε ή τη μουσική σκέτη, μόνο τη μουσική ή ένα κανάλι με μουσική και τα effects μαζί, τα οποία ακούγονται στην ταινία. **(3)**

Οπότε, με αυτά τα πολλά κανάλια, έχεις τη δυνατότητα να χρησιμοποιείς και να συγκρίνεις κάθε στιγμή την εξέλιξη της μεταγλώττισής σου, σε σχέση με το ξένο. Και έχεις βέβαια και αυτό που λέμε το «*music beds*» δηλαδή, τη μουσική σε δύο κανάλια χωρίς τις φωνές, πάνω στις οποίες μπορούν να τραγουδήσουν οι Έλληνες τραγουδιστές πάνω στα τραγούδια.

Οπότε δεν γίνεται κάποια επιπλέον ηχογράφηση μουσικής ή κάτι τέτοιο;

Σε επίπεδο μουσικής στο 99,9% των περιπτώσεων, οι μουσικές έρχονται έτοιμες και ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΤΙΣ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ, γι' αυτό κιόλας το cast γίνεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο σε σχέση με το range (εύρος) των φωνών. Δηλαδή, πρέπει οι τραγουδιστές να μπορούν να φτάσουν-πιάσουν τις ψηλές και τις χαμηλές νότες τις οποίες χτυπάνε οι ξένοι τραγουδιστές.

Δεν μπορείς να αλλάξεις την τονικότητα ή να κάνεις οτιδήποτε σε σχέση με τη μουσική. Πρέπει να προσαρμόσεις τους Έλληνες στις αγγλικές- αμερικανικές ανάγκες. Γι' αυτό κιόλας αυτό το πράγμα το κάνει πάρα πολύ δύσκολο σε επίπεδο επιλογής ανθρώπων, γιατί η Disney (και όχι μόνο η Disney), όλα τα studios,

χρησιμοποιούν καλλιτέχνες με ιδιαίτερες δυνατότητες, με απίστευτα ψηλά ή χαμηλά range και οι δυνατότητες επιλογής εδώ είναι πολλές φορές περιορισμένες.

4. Δεκαετία '90.

Ήτανε μια εποχή όπου η Disney είναι σαν να ξαναγεννήθηκε λίγο μετά από κάποια χρόνια, όπου δεν είχε και πολλές μεγάλες επιτυχίες. Παρατήρησα λοιπόν, ότι εκείνη τη συγκεκριμένη εποχή, επιλέχτηκαν πολλοί γνωστοί καλλιτέχνες, είτε ηθοποιοί, είτε τραγουδιστές για να κάνουν τις ελληνικές μεταγλωττίσεις, σε σχέση με τώρα φυσικά.

Όχι... όχι... Πάντα υπήρχαν μεγάλα ονόματα. Δηλαδή, στις μεγάλες ταινίες πάντα προσπαθούμε να βάλουμε κάποιους επώνυμους. Βέβαια, εκείνη την περίοδο - από το '95 και μετά, εμείς (Sierra) ξεκινήσαμε να βάζουμε πρώτη φορά επώνυμους, με το «Toy Story» που βάλουμε για πρώτη φορά τον Τζίμη Πανούση και τον Αλκίνοο Ιωαννίδη και είχαμε τους πρώτους μας Star talents μέσα σε ταινία της Disney. Από κει και έπειτα, όπως είπες και συ, και ο Λαζόπουλος και ο Ρουβάς και ο Σχοινάς - βέβαια ο Σχοινάς δεν ήταν και πολύ μεγάλος καλλιτέχνης τότε, ήταν στην άνοδό του, αλλά πάρα πάρα πολλοί επώνυμοι συντελεστές δάνεισαν τις φωνές τους για τις ταινίες της Disney.

Το ίδιο κάνουμε και τώρα, ίσως τα ονόματα πολλές φορές να μην είναι πολύ τρανταχτά, αλλά ακριβώς το ίδιο κάνουμε και τώρα.

Ξέρεις, δεν υπάρχουν και μεγάλοι «Star talents» αυτή τη στιγμή. Δηλαδή η έννοια του «Star» συμπιέζεται στην εποχή μας, οπότε...

Τον Λαζόπουλο τον χρησιμοποίησες, τον Ρουβά τον χρησιμοποίησες...

Τη Βίση δεν έχουμε χρησιμοποιήσει, γιατί κάθε φορά που προσπαθούσαμε κάτι δεν πήγαινε καλά στη δοκιμασία αλλά., (γέλια) τώρα μεγάλωσε κι αυτή, δε ξέρουμε πού να την βάλουμε...

Πάντως εκείνη την εποχή και οι ξένες, πρωτότυπες ταινίες που βγήκαν, είχαν επίσης πολύ τρανταχτά ονόματα σε ξένους καλλιτέχνες. Πιστεύεται ότι κάτι τέτοιο, έγινε και κυρίως για μεγάλη(-ύτερη) διαφήμιση, για να βγουν οι ταινίες ακόμα παραέξω, απ' ότι ήταν συνήθως, για να τους δώσει ένα σπρώξιμο.

Η χρήση επώνυμων συντελεστών είναι αρχικά θέμα marketing και βέβαια μπορείς να πεις ότι ένας επώνυμος ηθοποιός ή ένας επώνυμος τραγουδιστής γίνεται επώνυμος λόγω του ταλέντου του, του περισσίου ταλέντου του. Αν αυτό είναι αληθές, τότε όντως το περισσίο ταλέντο αυτό δίνει και έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στην ταινία. Είμαστε σίγουροι, ας πούμε, ότι ο **«Ηρακλής»** (1997) ήταν μία καλύτερη version από αυτή της αγγλικής. Δεν ξέρω εάν εσύ τότε ως παιδί τα έβλεπες αυτά.

Τις έχω δει όλες και ήταν από τους λόγους που διάλεξα το συγκεκριμένο θέμα.

-Από τον Λάκη Λαζόπουλο, ο οποίος επιμελήθηκε όλων των διαλόγων αλλά και η συμμετοχή του στους δύο ρόλους του εκεί, όσο και η συμμετοχή όλων των άλλων, της Μαγγίρα, της Ευριδίκης, του Σχοινά... Τώρα απ' έξω δεν θυμάμαι... Υπήρχαν και άλλοι... -δεν θυμάμαι όλο το cast- δημιουργούσαν έτσι μια εξαιρετική, ελληνική απόδοση.

Το ίδιο και με την **«Παναγία των Παρισίων»** (1996), όπου είχαμε, επίσης, φοβερούς συντελεστές, όπως την Πέμη Ζούνη, την Άλκηστις Πρωτοψάλτη, τον Σάκη Ρουβά για πρώτη φορά στον ρόλο του Κουασιμόδου, όπως τη Χρυσή Κάψα, και δύο τενόρους που χρησιμοποιήσαμε, ο ένας ήταν ο Παλιατσάρας και ο άλλος ο Μοδινός, δηλαδή γενικά χρησιμοποιούσαμε πάρα πολύ ηχηρά ονόματα για να πλαισιώσουμε.

Οπότε, για να ολοκληρώσω, και το marketing είναι πολύ σημαντικό, αλλά ταυτόχρονα μέσα από το ταλέντο αυτό των επώνυμων, δίνεται και ένας πραγματικά ιδιαίτερος ελληνικός χαρακτήρας. Είναι και τα δύο.

5. Υπάρχουν πολλά λογοπαίγνια στις εκδοχές των ελληνικών ταινιών που θεωρούνται πολύ πιο πετυχημένα από τις αγγλικές versions. Αποδίδονται καλύτερα μάλλον...Ή εμείς το βλέπουμε έτσι, τουλάχιστον σαν Έλληνες (ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΛΟΓΩΝ).

Τα λογοπαίγνια, αρχικά, όπως καταλαβαίνεις, είναι χειρισμός της εκάστοτε γλώσσας. Δηλαδή, ένα αγγλικό λογοπαίγνιο μπορεί ποτέ να μην μπορέσεις να το αποδώσεις το ίδιο στα ελληνικά. Οπότε, πρέπει να βρεις κάτι αντίστοιχο, που μπορεί να μην είναι

ίδιο με αυτό το αγγλικό, αλλά να δημιουργεί την ίδια αίσθηση με αυτή του αγγλικού λογοπαίγνιου.

Αν λες ότι τα ελληνικά λογοπαίγνια είναι καλύτερα, αυτό είναι μια μεγάλη και ουσιαστική επιτυχία στο επίπεδο προσαρμογής. Το δέχομαι με χαρά. Επειδή από πάρα πολλά χρόνια πριν κάνω αυτή τη δουλειά ή μάλλον ήμουν -ειδικά στις αρχές- πάρα πολύ κοντά στην παραγωγή της δουλειάς, και κυρίως στην προσαρμογή της γλώσσας, δεν είναι κάτι το οποίο είναι εύκολο. Είναι, ίσως, το δυσκολότερο πράγμα.

Μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες σε αυτό την είχαμε όντως στον **«Ηρακλή»** (1997), όπου ο Λάκης Λαζόπουλος έκανε τη δουλειά. Κατά καιρούς, έχουμε χρησιμοποιήσει και άλλους κωμικούς για να κάνουνε το «χτένισμα της γλώσσας», αλλά αυτό που πέτυχε τότε ο Λάκης, μέχρι τώρα δεν το έχουμε πετύχει. Αλλά γενικά είναι κάτι το οποίο το προσέχουμε πάρα πολύ, και όχι μόνο εμείς. Το προσέχουν και οι πελάτες μας, γιατί δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στον λόγο.

6. Διπλή μεταγλώττιση στη **«Μικρή Γοργόνα» (1989-1999) (Γιατί;)**

Αυτό, κατά καιρούς, μας έχει ζητηθεί να το κάνουμε για διάφορους λόγους.

- Ένας ήταν γιατί είχε χαθεί η ελληνική μεταγλώττιση σε αυτούς οι οποίοι κρατούσαν τα αρχεία έξω.
- Άλλος ήτανε γιατί κάνοντας ένα review της αρχικής ταινίας σκέφτηκαν ότι ήταν υποδεέστερο των απαιτήσεων της εποχής του '99 ας πούμε.

Τώρα θυμάμαι η **«Μικρή Γοργόνα»** ήταν αυτό με τον Παλαμίδα (τραγουδάει...) αυτό με τον αστακό-κάβουρα που είχε αυτό το γνωστό τραγούδι...

Αν θυμάμαι καλά, μπορεί να έχεις δίκιο και να το ξανακάναμε, αλλά δεν είναι κάτι που γίνεται συνήθως. Γιατί, η μεταγλώττιση έχει ένα κόστος παραγωγής και δεν πετάνε αυτό το κόστος χωρίς λόγο. Εν τω μεταξύ πάντα γίνεται με έναν τέτοιο τρόπο ώστε να είναι υψηλού επιπέδου. Τώρα, γιατί ακριβώς είχε γίνει εκείνη την περίοδο δεν το θυμάμαι.

7. ΥΠΕΥΘΥΝΕ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗΣ

Audio Visual Enterprises A.E.

Πάρνωνος 3, Τ.Κ.: 151 25, Μαρούσι, Αθήνα,

Τηλ.: +30 - 2108092000

www.audiovisual.gr

Υπεύθυνος Μεταγλωττίσεων: Δημήτρης Κουζούπης (1985 - 2008)

- «*Η Μικρή Γοργόνα*» / «*The Little Mermaid*» (1989)
- «*Η Πεντάμορφη και το Τέρας*» / «*Beauty and the Beast*» (1991)
- «*Αλαντίν*» / «*Aladdin*» (1992)

Έπειτα από επικοινωνία με την εταιρία Audio Visual Entertainment μέσω facebook (24 - 25/08/2016), με πληροφόρησαν ότι η εταιρία τους, υπήρξε ο υπεύθυνος κυκλοφορίας και διανομής των ταινιών της Disney στην Ελλάδα, αλλά είχε αναλάβει την μεταγλώττιση μεμονωμένων ταινιών της, οι οποίες γι' αυτό το λόγο δεν αποτελούν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα, και μάλλον δεν μπορούν να οδηγήσουν σε σωστά συμπεράσματα.

Με παρέπεμψαν και πάλι στα Sierra Studios, ως εγκεκριμένο συνεργάτη της Disney στην Ελλάδα για τις μεταγλωττίσεις των ταινιών για πάνω από 20 χρόνια

Δυστυχώς δεν μπόρεσαν να με φέρουν σε επαφή με τον τότε υπεύθυνο, κ. Κουζούπη, μιας και το τμήμα μεταγλωττίσεων της εταιρίας έχει κλείσει εδώ και πολλά χρόνια, και ο ίδιος δεν υπάγεται πια στο δυναμικό τους και δεν γνωρίζουν που βρίσκεται..

Έπειτα από έρευνα, διαπιστώθηκε ότι ο κ. Δημήτρης Κουζούπης σύμφωνα με το επαγγελματικό του προφίλ στο LinkedIn, εργάστηκε ως Διευθυντής Μεταγλωττίσεων (Dubbing Manager) στην Audio Visual Enterprises A.E. από το Σεπτέμβριο του 1985 μέχρι και τον Ιούλιο του 2008, έπειτα συνεργάστηκε με την Power Music Production S.A. για τον επόμενο χρόνο, και από το Φεβρουάριο του 2010 έως και σήμερα, εργάζεται και αυτός με τη Sierra Recordings A.E., όπως και ο κ. Αχλαδιώτης με τον

οποίο και μιλήσαμε. Βρέθηκε μια προσωπική διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ιστοσελίδα της Εταιρίας Ελλήνων Σκηνοθετών (www.greekdirectorsguild.gr), αλλά δυστυχώς δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση στο αίτημα για μια σύντομη συνέντευξη.

Sound Studio Athens A.E. (η εταιρία εικάζεται ότι έχει κλείσει)

Μεσσογείων 184, Τ.Κ.: 15561, Χολαργός, Αθήνα,

Τηλ.: 210 – 6544644 - 7

Δεν βρέθηκε η επίσημη ιστοσελίδα. Δεν απάντησαν στο τηλέφωνο και στο e mail.

Υπεύθυνος Μεταγλωττίσεων: Νίκος Δεσποτιδης

- «Ο Βασιλιάς των Λιονταριών» / «*The Lion King*» (1994)
- «Ποκαχόντας» / «*Pocahontas*» (1995)

Sierra Post / Sierra Recordings A.E. (Sierra Studios)³

(εγκεκριμένος συνεργάτης της Disney στην Ελλάδα από το 1995 μέχρι και σήμερα),

Μεσσογείων 99, Τ.Κ.: 11526, Α. Αμπελόκηποι, Αθήνα,

Τηλ.: +30 2106980393, +30 2106926019

www.sierrastudios.gr

Υπεύθυνος: Μιχάλης Αχλαδιώτης (sierragr@hol.gr)

- «*Toy Story*» (1995)
- «Η Παναγία των Παρισίων» / «*The Hunchback of Notre Dame*» (1996)
- «Ηρακλής: Πέρα από το μύθο» / «*Hercules*» (1997)

---

³ **Sierra Post:** Υπεύθυνο τμήμα για την μεταγλώττιση / ηχογράφηση των διαλόγων.
Sierra Recordings: Υπεύθυνο τμήμα για τη μεταγλώττιση / ηχογράφηση των τραγουδιών.

- «Μουλάν» / «Mulan» (1998)
- «Ταρζάν» / «Tarzan» (1999)
- «Η Μικρή Γοργόνα» / «The Little Mermaid» (1999) (2^η Μεταγλώττιση)

8. Γνωρίζετε για την «Αναστασία» (1997), η οποία είναι της 20th Century Fox; Εσείς την αναλάβετε;

-Ναι, ναι εμείς την είχαμε κάνει την «Αναστασία».

Είναι μια ταινία που πολλοί την μπερδεύουν με την Disney, ενώ στην ουσία είναι άλλης εταιρίας.

Εταιρία: 20th Century Fox

Στίχους: Άρης Δαβαράκης*

Συντελεστές εκτός των άλλων: Μαντώ και Στέφανος Κορκολής

*Όπως έκανε και τους στίχους για την «Παναγία των Παρισίων» (1996), που στιχουργικά πιστεύουμε ότι είναι από τις καλύτερες στιχουργικές στιγμές της συνεργασίας μας, από αυτές του Άρη.

9. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΛΛΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

(Όπως και στην 20th Century Fox)

Η δουλειά γίνεται με παρόμοιο τρόπο για όλες τις εταιρίες.

Η εταιρία, η οποία έβαλε ακόμα πιο ψηλά τον πήχη σε επίπεδο απαιτήσεων, ήταν η DreamWorks. Αυτοί, μέχρι και σήμερα, χρησιμοποιούν έναν ειδικό έλεγχο και επικοινωνία σε σχέση με τα κείμενα, δημιουργώντας μια σειρά από «*key phrases*» όπως τα λένε, τα οποία ελέγχουν και εγκρίνουν τον τρόπο που αποδίδουμε στα ελληνικά κάποια συγκεκριμένα κομμάτια των διαλόγων ή των τραγουδιών, τα οποία θεωρούν πάρα πολύ σημαντικά σε σχέση με τη ροή και την ουσία της ταινίας. Και αυτό δημιουργεί, βέβαια, όπως καταλαβαίνεις, ένα επιπρόσθετο μπελά γιατί, κάθε φορά προσπαθείς να πείσεις ότι αυτός ο τρόπος απόδοσης που έχουμε προτείνει είναι

καλός και επειδή αυτό που τσεκάρουν είναι το «*back translation*», δηλαδή σου λένε πως μεταφράζεις τη λέξη ή τη φράση αυτή, οπότε εσύ τους λες, ότι εγώ τη μεταφράζω στα ελληνικά έτσι και προσπαθείς να κάνεις ένα «*back translation*». Δηλαδή, μεταφέρεις από τα ελληνικά στα αγγλικά πάλι της ουσία της μετάφρασής σου, ώστε να την καταλάβουν. Και αυτό πολλές φορές, δημιουργεί και μια σύγχυση στους ξένους, γιατί δεν μπορείς να αποδώσεις με αυτόν τον τρόπο τη μετάφραση της ελληνικής γλώσσας, ειδικά όταν πρόκειται για ιδιαίτερους ιδιωματισμούς και τέτοια λογοπαίγνια όπως είπαμε πριν.

Πάντως, η DreamWorks είναι η πρώτη η οποία έφτιαξε αυτό το «*key phrases*» και κατά καιρούς, πολλοί από τους πελάτες που έχουμε για κάθε ταινία, ζητάνε και αυτοί να εγκρίνουν κάποια «*key phrases*».

10. ΑΡΧΕΙΑ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΕΩΝ SIERRA POST / SIERRA RECORDINGS

A.E.⁴

---

⁴ Στάλθηκαν με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και ενσωματώθηκαν στους σχετικούς πίνακες του Παραρτήματος II, με σχετική αναφορά στις υποσημειώσεις για την προέλευσή τους.